

87 RÖSTER OM MIGRATION

Jonas Engman och
Lisa M. Söderlindh
(utg.)

[illegible]

87 RÖSTER OM MIGRATION

Jonas Engman och
Lisa Monique Söderlindh (utg.)

TRYCKT MED BIDRAG FRÅN

Migrationsverket
Delegationen för migrationsstudier
Stiftelsen Längmanska kulturfonden

NORDISKA MUSEETS FÖRLAG

Box 27820
115 93 Stockholm
www.nordiskamuseet.se/förlag

© Migrationsverket och Nordiska museet 2019

ISBN 978-91-7108-605-1

OMSLAG OCH GRAFISK FORM: Anna Larsson Design

TRYCK OCH REPRO: Italgraf Media AB, Stockholm 2019

FOTO

Tomislav Stjepic: 6, 10, 13, 14, 17, 23, 32, 37, 41, 42, 47, 51, 54, 60, 67, 71, 76, 78, 84, 87, 92, 94, 101, 104, 110, 113, 119, 124, 126, 128, 133, 139, 144, 146, 154, 157, 163, 166, 174, 177, 182, 189, 194, 196, 202, 206, 210. *Ingrid Arinell:* 8, 18, 20, 25, 28, 30, 34, 45, 49, 57, 68, 89, 96, 107, 114, 117, 135, 137, 151, 160, 178, 180, 186, 191, 198, 204, 208. *Daniel Rydelius:* 64, 73, 80, 98, 121, 141, 148, 168, 184. *Staffan Dopping:* 159, 170. *Lisa Söderlindh:* 62. *Självporträtt:* 130. *Caroline Hammarberg:* 214. *Karolina Kristensson/Nordiska museet:* 220.

NORDISKA MUSEET

INNEHÅLL

Förord	5	Shevin	7	Karolina	73	John	143	Migration –	214
		Lara	8	Omar	77	Iman	146	vår tids stora berättelse	
		Meni	11	Marzieh	78	Christine	148		
		Lion	13	Nina	80	Jenny	151	Migration –	220
		Rex	14	Jihad	84	Vitali	153	röster i rörelse	
		Raiza	16	Dean	86	Ion	156		
		Jérôme	18	Sawi	89	Andres	159		
		Aya	20	Caitlyn	91	Mariana	160		
		Dorothea	22	Louisiana	94	Khaled	162		
		Sinead	25	Kenia	96	Michal	165		
		Deepak	27	Igor	98	Zinica	168		
		Henrik	30	Perwin	100	Simon	170		
		Logal	32	Claes	103	Yusak	173		
		Nida	34	Marcia	107	Alireza	176		
		Petra	36	Jovana	109	Geni	178		
		Wonnies	40	Maryann	112	Amir	180		
		Will	42	Antonio	114	Inta	183		
		Jia	45	Maher	117	Kristina	184		
		Justus	46	Tomoko	118	Andreaa	186		
		Uyen	49	Jörn	121	Bushra	188		
		Lisa	50	Jaana	123	Anne-Kathrine	191		
		Naome	54	Rasha	127	Mark	193		
		Ingrid	57	Shawn	128	May	196		
		Marcia	59	Jan Henrik	130	Linn	198		
		Nipavan	62	Ayesha	132	Karolin	201		
		Kaisa	64	Marc	135	Agatha	204		
		Hewan	66	Burak	137	Kavira	207		
		Saipirun	68	Baraka	138	Najat	208		
		Sanchari	70	Johanna	141	Johanna	210		

Motiv för migration

Asyl

Anknytning

Arbete

Studier

EU/EES

Återinvandring

Se sid. 216

FÖRORD

I den här boken presenterar Migrationsverket och Nordiska museet 87 individers röster om migration. De är hämtade ur ett intervjumaterial som skapades 2015–2016 inom ramen för kommunikationssatsningen MIG Talks, som också samlade en rad profilerade organisationer till samtal. Vi berättar mer om detta i varsin avslutande reflektion.

Samtliga medverkande har godkänt publiceringen av text och bild i denna bok. I något fall har pseudonym önskats, i något ytterligare en anonymiserad bild. Den angivna åldern gällde när berättelsen lämnades. Alla berättelser är även tillgängliga på webbplatsen *Minnen.se* och materialet i sin helhet i Nordiska museets arkiv.

Jonas Engman

Lisa Monique Söderlindh

Shevin, 29 år

1986–2004 Född och uppvuxen, Kamishli, Syrien
2004–2011 Studier, Aleppo, Syrien
2012 På flykt
2012 Skyddsbehov, Uppsala, Sverige
2015– Studier, Uppsala och Stockholm, Sverige

"VILL MAN BARA SÅ KAN MAN"

Under mitt sista år på högstadiet brukade jag stiga upp klockan fyra på morgonen för att hinna studera till nationella examensproven innan skolan började. Om jag bara gjorde väl ifrån mig skulle jag komma in på gymnasiet. För min inre blick kan jag fortfarande se färgspelet på himlen, hur det orangea gradvis förvandlades till gult.

Soluppgången var en viktig utsikt för mig – den symboliserade min framtid. Mitt namn, Shevin, betyder också "gryningen" på kurdiska.

Jag gjorde bra ifrån mig, men vad blev det av allt? Vad fick jag för all tid och kraft som jag hade lagt på att studera? Ingenting. Kriget kom. Det gör ont att tänka på allt arbete jag lagt ned som i slutänden inte gav mig någonting.

När man tvingas lämna allt och börja om sitt liv i ett nytt land står man plötsligt på ruta noll. Det är som att bli döv, stum och blind. Som om man inte längre kan någonting.

Ibland pratar jag med min pojkvän om att vi saknar luften i Syrien, den friska luften och lukten när man satt på balkongen och drack te. Här i Sverige har jag bara känt brisens flyktiga svalka. I dag ser jag dock inte att jag skulle kunna återvända till Syrien även om kriget tog slut. Jag har börjat tycka om Sverige för att jag mer och mer känner en tillhörighet här och för att Sverige passar mig som person.

I Syrien arbetar inte tjejer på restaurang och man sommarjobbar inte, bara personer som inte har någon utbildning. Här både studerar och jobbar man samtidigt. Varför inte? Ingen dömer en. Till och med ett barn börjar sina meningar med ord som "jag tycker" och "jag tror" och delar sin uppfattning om vad som är bra eller dåligt. Första gången jag hörde en treåring säga detta och ge sig in på en diskussion med mig gapade jag av förvåning. Det är bra att det egna perspektivet och den egna åsikten uppmuntras redan i skolan. I Syrien räknades det inte vad du tänkte eller tyckte; det som skulle göras skulle bara göras.

På mina tre år här i Sverige har jag "gjort det man ska". Jag har lärt mig svenska och jag har arbetat i hemtjänsten. Från början tog det emot att ha ett sådant jobb, men det gav mig perspektiv och nu har jag kommit in på en masterutbildning vid ett universitet. Att bli antagen till den var som en stor dröm för mig.

Jag har gjort allt man kan. Vill man bara så kan man.

Det finns de som fortfarande är kvar i Syrien som tänker att man kan få allt på en gång genom att komma hit: pengar och boende. De vet inte sanningen – att det inte är lätt. Sverige är inte ett paradiset, men jag är enormt tacksam för vad det här landet har gett mig och tror inte att jag skulle kunna bli en del av systemet i Syrien igen.

Jag har slutat att läsa tidningar. Det gjorde mig sjuk för att jag vet hur det är att ta sig fram med hjälp av människosmugglare. Jag vågade inte använda mobilen av rädsla för att min aktivitet skulle spåras. Det enda man vill ha är trygghet. I dag undviker jag att titta på bilderna från Medelhavet för jag är rädd att jag ska se någon jag känner. Överallt i min vardag ser jag andra som också flytt. De kallas asylsökande och många i Sverige ser inte att i hemlandet var dessa människor någon, en person med ett etablerat liv och en plats i samhället. Det tog mig lång tid innan jag kunde förmå mig själv att gå till Migrationsverket och söka uppehållstillstånd. Det tog emot att bli "en asylsökande". Jag har aldrig känt mig som det eller som "invandrare". Bit för bit har jag känt mig mer och mer som en svensk medborgare. Jag vill ge något tillbaka till Sverige och nu behöver det här landet även mig. Vi behöver varandra. ■

Lara, 44 år

1972–1991	Födelse och uppväxt, Desenzano del Garda, Italien
1991–1994	Studier, Milano och Trento, Italien
1995–1997	Studier, Maastricht, Nederländerna
1997–1998	Studier, Stuttgart, Tyskland
1998	Studier, Strasbourg, Frankrike
1999	Studier, Rotterdam, Nederländerna
2000–2009	Arbete, Trento och Rom, Italien
2010–2013	Studier och arbete, Amsterdam, Nederländerna
2013–	Fria rörligheten inom EU/EES, arbete, Stockholm, Sverige

"I SVERIGE FANN JAG EN FRIARE OCH ÖPPNARE MILJÖ"

Jag är uppvuxen i en mindre stad i norra Italien i en familj som var präglad av andra världskriget. Det påverkade min uppföstran som var ganska sträng – jag fick till exempel inte bära vardagliga kläder på skolan som jeans eller resa med kollektivtrafiken. Min yngre bror behandlades annorlunda och fick större frihet. Jag gick i en privatskola. Vi var bara tolv i klassen och alla var flickor. Min kontakt med världen utanför hemmet och skolan var begränsad.

Jag längtade bort, och jag visste att jag ville lämna Italien och studera utomlands. En dag kom insikten som en blix: Jag ska studera internationell juridik! Så småningom blev jag klar över att det var folkrätt som jag ville specialisera mig på. Jag ville resa och möta olika människor och få uppleva platser där man hade mer frihet. Av naturliga skäl fick jag stort intresse för mänskliga rättigheter. Jag ville lära mig mer om lagar och regler så att jag skulle kunna påverka hur samhället fungerar och bli en aktör i stället för ett offer.

Först läste jag juridik i Milano och sedan fick jag ett stipendium och reste till Nederländerna. Mina föräldrar var emot mitt beslut och jag blev tvungen att möta de nya utmaningarna utan deras stöd. När jag studerade vid universitetet i Maastricht föll många bitar på plats. Jag specialiserade mig på EU- och migrationsrätt och lärde mig holländska. Där fanns många inspirerande lärare som jag höll kontakten med även efter mina studier.

Under åren i Nederländerna frigjorde jag mig mer och mer, och jag började intressera mig för jämställdhetsfrågor. Mina lärare på universitetet hjälpte mig att förstå strukturerna, och de undervisade också i kvinnorätt (feminist law). Nivån på utbildningen i ämnet var mycket mer avancerad än i Italien. Jag är så tacksam för den tiden.

Under en period hade jag ett uppdrag i Bryssel för EU-kommissionen som medarbetare i en grupp experter på migrationsjuridik. Där mötte jag min blivande man från Sverige, han är statsvetare med inriktning på offentlig politik och mänskliga rättigheter. Han hade arbetat för Röda Korset i flera länder och vi hade mycket gemensamt. Så vi två höll kontakten efter tiden i Belgien och jag besökte honom i Sverige. Tidigare hade Sverige inte funnits på

min karta, men nu fick jag upp ögonen för detta kalla men välorganiserade land.

Vi har helt olika bakgrund men hade båda modet att inleda en relation med en människa som är väldigt annorlunda. Efter drygt två år bestämde vi oss för att flytta ihop i hans lägenhet i Stockholm. Jag noterade tidigt att det här är en internationell stad – mångfald är viktigt för mig. Men det är också lugnt och fridfullt, en behaglig atmosfär. Folk skriker inte. Jag uppskattar stillheten.

Även om jag arbetar med migrationsfrågor så var det till en början svårt att passa in. Det svåraste var att jag saknade vänner och bekanta som jag tidigare träffade regelbundet. Det blir en slags depression som jag tror drabbar många som flyttar till ett nytt land. Men Stockholm är en stad som erbjuder många kultur- och idrottsaktiviteter. Dessutom finns många möjligheter att träffa öppna människor med olika bakgrund, så jag hittade snart min plats här. I Sverige fann jag en friare och öppnare miljö.

Livet i dag är bra, jag är så glad att kunna känna mig så fri. Det är något som jag älskar med min relation; vi litar på varandra och jag känner mig fri varenda dag. En underbar känsla.

Jag kunde börja jobba som jurist ganska snabbt, och jag är besjälad av det. En del av det jag gör är att hjälpa Rädda Barnen med underlag och policydokument, vid sidan av det håller jag på med inlagor till Europadomstolen. Jag arbetar huvudsakligen på engelska och italienska.

Jag har lärt mig svenska på SFI och klarade alla nivåerna. Det var en fin upplevelse och de anpassade undervisningen till mig så att jag kunde arbeta heltid samtidigt. Min livskvalitet höjdes betydligt efter SFI, och jag tänker läsa mer avancerad svenska när jag har möjlighet.

På helgerna vill jag gärna röra på mig och vara i naturen. Min man och jag går gärna Kungsholmen runt längs stränderna eller på Södermalm. Ibland åker vi till Tensta och Rinkeby och äter ute där. Vi är också frivilligarbetsare i Filadelfiakyrkans sociala verksamhet. Det handlar om att hjälpa till på härbärgen för hemlösa, att städa, laga mat och umgås med gästerna. En del talar jag italienska med, det blir också ett sätt för mig att hålla kontakten med människor som befinner sig i en utsatt situation.

Det är skönt att ha ”stadgat sig”, vara gift och ha ett hem. När min man och jag ville gifta oss ringde vi bara kommunen och bokade en tid kommande torsdag. Och så var vi gifta. Efteråt ringde jag mina föräldrar i Italien och berättade: De tog inte lätt på denna nyhet.

Jag skulle vilja ha mer ledig tid framöver. Jag vill bli bättre på hebreiska, den ambitionen har jag försummat länge. Jag vill också bli mer engagerad i judiska församlingen, kanske även inom politik, men då behöver jag först kunna uttrycka mig ledigare på svenska.

Sedan jag kom till Sverige har samhällsklimatet gått från en mer human och välkomnande inställning till strängare krav. Debatten har svängt till att handla om stängda dörrar och fokus på problem och nackdelar med nya invånare. Nu verkar media och politiker ha glömt de långsiktiga vinsterna med invandring såsom hur det bidrar till ett uppsving i utrikeshandeln, bättre kvalificerad arbetskraft och nya kunskaper i viktiga sektorer, en växande inrikesmarknad och en föryngring av befolkningen som är gynnsamt för välfärden – inte minst för sjukvård och äldreomsorg.

Själv har jag blivit bra bemött i mitt nya land och i Stockholm. Särskilt av äldre människor, de är rara och byter gärna några ord. ■

Meni, 34 år

1982–2006 Födelse och uppväxt, Petah Tikva, Israel

2006–2007 Arbete, Tel Aviv, Israel

2007–2009 Arbete, New York, USA

2009–2012 Arbete, Tokyo, Japan

2012– Arbete, Stockholm, Sverige

"JAG ÖVERTYGADES OM ATT KLIVA OMBORD PÅ RYMD- RAKETEN OCH FÖRÄNDRA VÄRLDEN GENOM E-HANDEL"

Om jag vill komma någon vart och lyckas i livet måste jag kämpa väldigt hårt. Den inställningen följer mig sedan uppväxtåren i Petah Tikva, en på den tiden sömnig stad ungefär tio kilometer öster om Tel Aviv. Det finns en utbredd "kämpaglöd" i det israeliska samhället, och den ständiga och tuffa konkurrensen är något många israeler tidigt vänjer sig vid. Det blir ofta en mindre strid om nästan allt som går att föreställa sig: från parkeringsplatser och frukten i matvarubutiken till studierna och jobbet.

Målet om att alla ska tjäna Israel och lära sig att försvara sitt land har också en enormt stor inverkan på människorna och samhällslivet. Jag var 18 år – i stort sett fortfarande ett barn – när jag kallades in att göra värnplikten. Min tjänst blev inom mjukvaruutveckling. Jag förväntades fatta snabba beslut som kunde få stora konsekvenser. Man är inte rustad att ta beslut som kan handla om liv och död när man är så ung, men det är lärorikt och ger perspektiv. Flera år senare, när jag jobbade i Tokyo för ett it-företag, blev det vid ett tillfälle fel på nätverket. Ungefär 50 miljoner japaner

kunde plötsligt inte skicka sms. "Ok olyckligt, men ingen kommer att dö för att de inte kan skicka ett sms under några minuter", var min stilla tanke. Jag lyckades hålla huvudet kallt och fatta snabba beslut för att lösa situationen.

Efter mina sex år inom israeliska militären var planen att resa till Sydamerika och ägna några månader åt resande och att andas ut. Så blev det inte. Jag erbjöds ett arbete på ett telekomföretag i Tel Aviv med kravet att börja omgående. Då jag inte kommer från en finansiellt stark familj var det viktigt för mig att få ett ordentligt arbete och kunna bygga upp en egen ekonomisk trygghet, så jag tog en dags ledighet och påbörjade sedan den nya tjänsten. Med den fick jag resa från land till land: Ryssland, Belgien, Nordamerika. Det var så jag fick upp ögonen för resandet och ett liv i rörelse. Efter mina första två år utan något avbrott kändes det som om jag hade jobbat i sju år. Jag tog ett brejk och reste till Indien där jag träffade min kanadensiska fru. Företaget jag var anställd av erbjöd mig en tjänst på sitt New York-kontor och vi bestämde oss för att flytta dit. Yrkesutmaningen lockade mig, men något som verkligen får mig att älska den staden är mångfalden. Staden är allas hem, men nästan ingen som bor i New York kommer därifrån.

Efter två år i New York gick vägen vidare till Tokyo där jag erbjöds ett nytt jobb inom it-branschen. I början tyckte jag allt var bisart, samtidigt fascinerande. Jag jobbade oavbrutet och det tog ett tag innan jag verkligen begrep just hur annorlunda den japanska arbetskulturen är från den jag var van vid. I Israel råder en platt organisationskultur utan tydliga hierarkier. Ålder och position är inget man stirrar sig blind på. Som chef på den nya tjänsten i Tokyo var jag inställd på att skapa en god laganda. Eftersom jag ville finnas där för de andra i teamet ville jag också vara den sista att lämna kontoret. Många gånger jobbade jag till sent efter midnatt. I tysthet undrade jag om inte kollegorna skulle ge sig hemåt snart? En dag fick jag förklarat för mig att mina kollegor tänkte på motsvarande sätt fast i omvänd riktning – att de inte kunde gå hem så länge deras chef, det vill säga jag, var kvar på kontoret...

Det första året i Tokyo var magiskt, det andra året var utmanande och det tredje året var ett misstag. Arbetet var

extremt intensivt, svårigheten att få vänner och ett socialt nätverk gjorde att både jag och min fru kände oss ensamma. I spåren av jordbävningen och kärnkraftsolyckan blev det även en allmänt uppjagad stämning och stress kring den radioaktiva strålningen. När jag blev erbjuden en tjänst på Klarna, som vid den tidpunkten expanderade kraftigt, kändes det därför lägligt att flytta vidare. Jag övertygades om att kliva ombord på rymdraketen och vara med och förändra världen genom e-handel.

Varken jag eller min fru kände till någonting om Sverige, men vi bestämde oss för att flytta dit. Vi hade en svensk granne i Tokyo som vi brukade prata med upp till sex timmar varje helg. Han fick oss att tänka att om alla svenskar bara är en tiondel så trevliga som han så kommer Sverige vara helt magiskt!

Genom tiden på Klarna lärde jag mig otroligt mycket som kom till nytta när jag och min fru bestämde oss för att starta företag ihop. Vi kartlade olika marknader för att komma fram till bästa platsen. Städerna vi övervägde var London, Berlin, Tel Aviv, Paris, Stockholm och Dublin. Många faktorer spelade in, såsom affärskulturen och graden av innovationsnivå, men även den sociala miljön. I slutet stod det mellan Stockholm och Dublin, slutvalet föll på Stockholm. Vi kanaliserade alla våra egna besparingar för att förverkliga vår affärsidé och vision som går ut på att den som handlar över nätet ska kunna få samma personliga service som i en fysisk butik.

Företagskulturen här i Sverige är helt unik. Konsensuskulturen och inställningen till den egna tiden utanför jobbet har slagit mig med häpnad. Det är såklart hälsosamt och positivt, men jag kan knappt förstå hur ekonomin går runt med alla dessa semesterveckor! Skattenivån här är jämförbar med den i Israel, men här används skatten till bra saker såsom hälsa och utbildning. I Israel går den bland annat till militära ändamål. Samhällets anpassning till familjer med barn är också någonting helt enastående här. Möjligheten att ta med sig barnvagnen så gott som överallt och tillgängligheten för barnfamiljer gör i mina ögon Sverige till det bästa landet i världen att skaffa barn i. Vår dotter som är på väg till världen ska få födas och växa upp här. Hur vår mer avlägsna framtid ser ut återstår att se.

Hur är det för entreprenörer som vill komma till Sverige och starta egen verksamhet här? Den frågan tycker jag är viktig att lyfta och diskutera. Många upplever, liksom jag själv, att de inte fick en fullständig bild av vad som gäller genom information från Migrationsverket, och att förståelsen för nyföretagares situation inte är tillräckligt god. Att det ställs tuffa krav på storföretag som till exempel Ikea och vid anställning av säsongsarbetare är en sak, men motsvarande krav kan inte ställas på nyföretagare. Som sådan måste man vara beredd att ta stora risker, i synnerhet under de första åren. Den verkligheten rimmar illa med kraven på till exempel minimilöner och försäkringar.

För att vara konkurrenskraftig på den globala marknaden måste man öppna upp och underlätta för inträdet av högkvalificerad och högutbildad arbetskraft. Från mitt perspektiv måste man se att människor som kommer hit för att arbeta också bidrar till den svenska ekonomin. Det borde fokuseras mer på behoven: Vad är i förändring och vilka kommer arbetskraftsbehoven att vara framöver? Att underlätta för inträdet av den arbetskraften skulle löna sig på lång sikt; arbetsmigrationen skulle kunna bidra till att positionera Sverige som ett konkurrenskraftigt land även tjugo år från nu.

Affärskulturen är gynnsam i Sverige men fokus borde riktas mot att lösa de tre största problemen. För det första hur man kan skaffa sig ett boende i de svenska storstäderna, för det andra hur anställda lättare kan ges andelar i ett nyföretag, och för det tredje hur det administrativa och tillståndsprcessen för utländska nyföretagare kan förenklas. Som entreprenör vill man kunna lägga fokus på att bygga sin verksamhet – inte tvingas lägga en massa pengar på konsultföretag för att få hjälp med sin ansökan om ett uppehålls- och arbetstillstånd. Om dessa tre hinder undanröjdes skulle Sverige vara helt perfekt – ett riktigt Powerhouse för startups! ■

Lion, 35 år

- 1980–2011 Född och uppvuxen samt plats för studier och arbete, Aleppo, Syrien
- 2011–2012 Arbete, Ryssland
- 2013– Skyddsbehov, Märsta, Gävle, Grytan, Föllinge, Östersund, Södertälje, Sverige

**”NÄR JAG KOM TILL SVERIGE
HADE JAG EN PLAN FÖR DE
FÖRSTA TVÅ ÅREN...”**

Jag började jobba som guldsmed när jag var 13 år. Självständighet har alltid varit viktigt för mig. Jag har studerat ekonomi och haft många olika funktioner som revisor, säljare och chef. Jag älskade det jag arbetade med, och det gav mig styrkan att göra ett fulläntat jobb. Att även dela tid med vänner och familj var en viktig del av mitt liv i Syrien. Vi skrattade och grät ihop. Vi grälade också ibland, men vi delade alla tron och hoppet på den ljusa framtiden. När kriget spred sig och säkerhets-situationen försämrades började den ena efter den andra att förlora sin plats och sin funktion i samhället.

Jag kom till Sverige för att kunna fortsätta mitt liv. Jag hade en plan för de första två åren: lära mig svenska, söka jobb och praktik, bygga nya sociala relationer, förstå traditionerna och kulturen här och lära mig nya saker. Mitt sikte var inställt på att bli säljare, men med tiden upptäckte jag att det inte var så lätt att förverkliga min plan. Mina yrkeserfarenheter accepterades inte. För varje arbete behövs tre till fem års svensk arbetslivserfarenhet. Hur ska man få det om det inte finns steg in? Jag fick övergå till plan B och börja specialisera mig inom turism, som jag ser kan utvecklas här i Sverige. Nu studerar jag management inom hotell- och besöksnäringen. Jag kämpar för att övervinna utmaningarna och följa mina ambitioner och mål. Jag vill bli en aktiv samhällsmedborgare och både fullgöra mina plikter och tillgodogöra mig mina rättigheter. Jag vill utvecklas både personligt och professionellt: skaffa en familj, få barn, träffa många nya människor och få jobb på en större hotellkedja. Jag vill mycket, men det är inte lätt. På min lediga tid går jag till gymmet, cyklar i naturen, simmar, läser eller lyssnar på musik.

Det gör ont att påminnas om och tänka på vad som har skett och fortsätter att ske i Syrien. Vi har blött och vi blöder än. Även om kriget upphör kommer det att behövas många år innan någonting kan börja fungera igen. Först måste vi bygga fred i alla söndertrasade hjärtan. Människorna måste lagas innan vi kan återuppbygga städerna. ■

Rex, 28 år

1988–2008 Födelse och uppväxt, Zhejiang, Kina
2008–2010 Studier, Chengdu, Kina
2011– Anknytning, Stockholm, Sverige

**”SOLEN KOMMER FRAM
SÅ SMÅNINGOM, IBLAND
SER MAN DEN BARA INTE
PÅ LÄNGE”**

Kina ska familjerna ha ett barn. När jag föddes hade mina föräldrar redan tre döttrar. De flyttade till en annan stad, och jag registrerades först många år senare när det blev folkräkning. Först då blev jag officiellt ett namn i systemet. Sedan ett år tillbaka är det tillåtet att föda ett andra barn – om det första är en flicka.

Att växa upp som enda sonen med tre systrar hade sina utmaningar. Mina föräldrar behandlade oss lika, men det ställdes alltid högre förväntningar på mig. Det blev tydligare ju längre tid jag gick i skolan. Helst skulle jag bara umgås med dem som fick bra resultat i skolan och som var disciplinerade. Jag skulle sträva efter att få hög status i samhället och göra karriär. När jag en gång fick beröm av en lärare för att vara en bra elev blev mina föräldrar stolta, men jag fick inte så bra resultat på de nationella proven. Det var en besvikelse för mig själv och mina föräldrar. Trots fokus på prestationer var mina föräldrar och syskon kärleksfulla. Mina systrar brydde sig ibland alldeles för mycket om mig; det blev svårt att gå min egen väg.

I hela mitt liv har jag kämpat hårt för att göra bra saker och varit pliktrogen. Jag kämpade för att förbättra livet för familjen och försökte vara ett bra barn som hjälpte till i hemmet när det behövdes. Ibland vet jag inte om det var värt att komma till livet för att bara kämpa så hårt för allt.

När jag träffade min tidigare fru var det ögonblicklig kärlek. Jag tyckte hon var en så bra person och med henne såg jag en möjlighet att ta nya tag i ett nytt land. Hon föddes och växte upp i Kina, men flyttade till Sverige med familjen när hon var 15 år. När hon var på återbesök i Kina introducerade min syster oss för varandra. Vi förlovade oss och bestämde att vi skulle flytta ihop i Sverige. Jag tänkte att vi kunde starta företag ihop, och jag kunde börja studera igen och skaffa mig yrkeskompetens.

Kärleken smakade inte så bra i Sverige. Inledningsvis gick det bra, men vi hade inte samma åsikter kring vägen framåt i livet. Jag ville studera för att uppnå det jag ville i livet. Stridigheterna splittrade oss. Nu bor jag ensam och vi fortsätter på olika håll. Det finns både ångest och glädje i det. Om jag skulle leva i Kina i dag skulle jag ha skaffat mig barn, familj, jobb och en karriär. Nu läser jag istället lingvistik, som jag verkligen älskar. Språkvetenskap gör att man upptäcker nya inneboende kunskaper och man lär sig avkoda omgivningen

på ett annat sätt genom att lyssna på hur människor uttrycker sig. Jag jobbar också extra som guide för kinesiska turister på besök i Norden. Det har gjort att jag lärt mig mycket om regionen och dess historia.

Jag kommer in mer och mer i svenska samhället. Det har förändrat mina tankar och sätt att se på saker och ting. Jag har lärt mig att man måste ha tålamod och hålla sig lugn. Solen kommer fram så småningom, ibland ser man den bara inte på länge. Jag har fått en bredare syn på Kina, Sverige och världen. Nu kämpar jag hårt för att min flickvän från studietiden i Kina ska kunna komma hit och leva med mig här. Jag måste kunna försörja oss båda. Jag hoppas att det går i lås för jag skulle inte vilja behöva uppfostra mina barn i Kina och se dem tvingas gå igenom samma resa som jag gjorde.

Min dröm är att en dag ha ett hem med två väggar fyllda av böcker i hyllor. När jag och min fru avslutat dagens arbete går vi dit och läser högt ur böckerna för barnen. Sedan diskuterar vi tillsammans vilka reflektioner man fick. Det är min stora dröm.

Migrationsfrågorna upptar störst plats i samhället nu. Diskussionen kring hur många som kommer och konsekvenserna av det får mig att själv fundera på om migration ökar osäkerheten för människor. Det får mig också att tänka på vilka insatser som behövs för att integrera människor och hur man bäst motiverar till språkinläring och jobbsökande. Jag var själv motiverad till att studera och hitta jobb, men så kanske det inte är alla gånger.

Det finns risker med att det riktas så stort fokus mot migration och flyktingar. Det gör att du som ny invånare pekas ut, snarare än att bli betraktad som en samhällsmedlem. Folk här tror alltid att jag kom för att studera och frågar ofta på engelska hur de kan hjälpa mig. "Intressant" är ordet jag möts av när jag svarar på svenska och berättar det verkliga skälet till att jag flyttade hit – kärleken.

Hur ser andra länders mottagande ut utanför Europa? Det är en fråga som inte upptar så stor plats i debatten. Kina tar till exempel inte emot flyktingar fast det finns möjlighet till det. Just nu anser jag till exempel att Kina borde ta emot flyktingar från Nordkorea, men många därifrån skickas tillbaka. I många avseenden har jag ingen aning om hur den kinesiska regeringen resonerar. ■

Raiza, 39 år

1976–2013 Födelse, uppväxt och arbete, Barquisimeto,
Venezuela
2014– Anknytning, Stockholm, Sverige

"FOLK SÄGER ATT SVENSKAR ÄR RESERVERADE, MEN OM DU BARA KNACKAR LITE PÅ DÖRREN SÅ SLÄPPER DE IN DIG"

Venezuela drev jag ett eget företag. Jag reste till Miami och köpte kläder, mobiltelefoner och parfym och sålde dem i min butik. Märken som Ralph Lauren och Polo gick särskilt bra.

Jag var på semester i Stockholm tillsammans med min kusin när vi såg varandra för första gången. Vi var på en restaurang och jag såg att han tittade på mig. Och det var de vackraste och de mest häpnadsväckande ögon jag någonsin sett. I början kunde vi inte prata med varandra på något språk. Vi var så blyga båda två! De första månaderna träffades vi tillsammans med min kusin som fick översätta. Så småningom började min man översätta själv via en app på mobilen. Vi använde flera olika appar för att kunna kommunicera, till exempel Whatsapp och Viber. Till slut tänkte jag att "Ok... Den här killen har fångat mitt hjärta!".

Han friade i Gamla stan. Det var så romantiskt! Jag minns att vi hade varit på en restaurang med en stor röd matta och många målningar på väggarna. När vi gick därifrån friade han till mig på en liten gata, under en bro som gick mellan husen.

Strax efter att jag kom till Sverige började jag plugga svenska. Nu vill jag studera till elektriker. Min man har en byggfirma så han renoverar och är kakelspecialist, och han behöver ofta rörmokare och elektriker.

Alla som har träffat mig vet att jag trivs bra här. Jag tycker att det är viktigt att fokusera på allt som är bra, och inte på det som är dåligt. Jag klagar inte ens på vädret! Jag tycker om att klä mig i fin tjock jacka när det blir kallt.

Folk säger att svenskar är reserverade, men om du bara knackar lite på dörren så öppnar de upp och släpper in dig.

Vi valde att bo i Sverige eftersom vi har många möjligheter till ett bra liv här. Du kan komma hit och börja studera väldigt snabbt om du vill. Det finns mycket hjälp att få av olika myndigheter och skolan kostar ingenting. Det är ett bättre liv för barnen här. Min dotter går i skolan här och hon älskar det! Hon går på teater och dans och hon spelar tennis och piano. Jag vill uppfostra min dotter här. Men jag vill inte att hon ska glömma var hon har sina rötter.

Bilden av invandrare i media kan vara negativ. Men man kan inte döma alla människor för något som några få gör, alla vi invandrare är olika. Vi har alla olika principer när det gäller utbildning, kultur och religion. ■

Jérôme, 41 år

1975–1976	Födelse, Jakarta, Indonesien
1976–1988	Uppväxt, Zwolle, Nederländerna
1988–1992	Studier, Kortrijk, Belgien
1992–1997	Studier, Leuven, Belgien
1998–1999	Studier, Delft, Nederländerna
1999–2001	Studier, Umeå, Sverige
2001–2003	Arbete, Leuven, Belgien
2003–2007	Arbete, Toulouse, Frankrike
2007–2011	Arbete, Pordenone, Italien
2011–	Arbete, Stockholm, Sverige

"JAG HAR GÅTT DIT LIVET HAR TAGIT MIG"

Som barn blev det alltid komplext när frågan om mitt ursprung kom på tal. Båda mina föräldrar är från Belgien, men jag föddes i Jakarta där min familj bodde i många år. Jag vara bara drygt ett år gammal när de flyttade därifrån för att min pappa fick nytt jobb i Zwolle, en stad i östra Nederländerna med en intressant arkitektonisk historia. I unga år funderade jag inte på var jag skulle bo i framtiden, men jag hade aldrig känslan av att jag skulle bli kvar i Zwolle. Orten där jag bodde kom att definiera min identitet, samtidigt präglades min uppväxt av influenser utifrån. Mitt familjehem var en dynamisk plats – såväl kulturellt som socialt sett. Huset var fyllt av konst från Indonesien och Afrika, och jag fick många myter och historier från andra kulturer berättade för mig. Det var ofta människor på besök hemma hos oss. Mina föräldrar ville att alla skulle känna sig välkomna och det gjordes ingen åtskillnad mellan gäster. Vare sig det var grannen, vänner eller släktingar som kom förbi stod dörren alltid öppen. Det här är ett förhållningssätt som har följt mig genom livet och som även blivit något av ett ideal för mig.

När jag var 13 år stod jag inför valet att flytta med mina föräldrar till Zambia, där min pappa fått nytt jobb, eller gå på internat i Belgien. Jag valde det senare alternativet utifrån tanken att det skulle vara bättre för mig att studera i Europa än i Afrika. Studier fick mig senare att flytta vidare från Belgien till Nederländerna och därefter till Umeå. Målet var att komplettera min kandidatexamen i interaktionsdesign med en masterutbildning vid Designhögskolan, som är en del av Umeå universitet. Att det var just arkitektur jag ville studera visste jag tidigt. Hur saker och ting fungerar – från föremål till städer – har alltid fångat mitt intresse. Vad är det till exempel som gör att människor lyfter blicken och ser sig omkring när de befinner sig på en plats med enorm takhöjd, exempelvis i kyrkor? När jag turistade med mina föräldrar i nya städer tog de mig ofta till kyrkor och jag minns särskilt domen i Florens som vi besökte när jag var barn. Skönheten i vad människan kan åstadkomma är inte bara teknisk i mina ögon – själva tankeprocessen fascinerar mig. Domen i Florens är ett exempel på hur någonting har byggts utifrån

ett ändamål större än människan, och sedan upphöjts till någonting större än livet självt. Intresset för tankeprocessen och användarens upplevelse av det som skapas ledde mig in på industridesign. Du behöver få människor att älska den produkt du tar fram, och hur kommer man dit? I mitt nuvarande arbete på Electrolux är jag del av ett större arbetslag som fokuserar på just den biten, vilket är mer intressant för mig än att mitt namn förknippas med en viss produkt.

När jag var färdig med mina universitetsstudier flyttade jag tillbaka till Belgien, därefter till Frankrike och senare Italien. Min fru och jag hade en överenskommelse att om en av oss fick ett intressant jobberbjudande på annan ort skulle vi flytta dit tillsammans, förutsatt att den andre också kunde få jobb där. Vi bestämde oss för att göra saker tillsammans, snarare än att försöka satsa på ett långdistansförhållande. Efter att vi fick vårt andra barn var det inte bara möjligheten att avancera karriärmässigt som påverkade var vi ville bo. Vi hade flyttat runt under många år och vant oss vid den typen av utmaningar som det innebär, men till slut kom vi till insikt om att vi behövde sluta springa och tänka på framtiden utifrån ett familjeperspektiv.

När både min fru och jag fick jobberbjudanden i Stockholm, för fem år sedan, såg vi en möjlighet att förena karriären med familjeliv. Vi var redo att bosätta oss på en plats där vi kunde leva hälsosamt och där vi kunde se oss själva och barnen bli gamla. Vi tänkte att Sverige var den minst förorenade platsen vi kunde bo på och att det kommer fortsätta vara så åtminstone 15 år framåt. De flesta av våra internationella vänner hade även bosatt sig i Stockholm. Det fanns ingen annan stad i Europa vi skulle kunna komma till och redan känna så många som här. Det var ytterligare ett skäl som talade för vårt beslut att flytta hit. I jämförelse med våra flyttar till Italien och Frankrike har allt gått väldigt smidigt; det var i princip bara att passera grunden till Sverige och köra på...

När jag ser tillbaka på mina många flyttar står det klart att det alltid handlat om att jag har agerat på möjligheter som dykt upp, snarare än att jag aktivt har eftersökt dem. Jag har gått dit livet har tagit mig. Men nu vill jag bygga

där jag står. Det lilla röda huset jag föreställde mig när vi flyttade hit har blivit verklighet. Jag och min fru äger i dag ett hus som vi kan se på som vårt eget hem, en plats där vi kan slå rot och växa som familj.

När det kommer till nyhetsrapporteringen känner jag mig ofta manipulerad. Vi matas med innehåll som är mer sensationsdrivet än upplysande, såsom bilder av människor som försöker ta sig till Europa landvägen eller i överfyllda båtar. Debatten fokuserar ofta på detaljer, såsom hur många människor som förväntas anlända och vad de har för religion, snarare än att belysa kontexten. Saker jag skulle vilja veta mer om är till exempel hur de som flyr från sina hemländer mår och vilka utmaningar de möter här i Sverige? Jag tror förståelsen för vad nyinflyttade faktiskt går igenom är liten – det skulle behövas fler berättelser som belyser det.

Det sägs inte heller mycket om hur de som har flytt hit bidrar till samhället och vilka personer som försöker att hjälpa dem. Det finns många bra initiativ som syftar till att bistå nyanlända, men information av det slaget tränger sällan genom nyhetsbruset. Fokus ligger ofta på hur migrationen till Sverige belastar samhället, vilket kan skapa missförstånd kring kostnaderna förknippade med migration. Det behövs fakta som upplyser om verklighetsförhållandena.

Migration handlar inte bara om asylsökande. En stor andel av Sveriges nya invånare har använt sig av rätten till fria rörligheten inom EU. Arbetskraft från Polen är ett typiskt exempel på EU-medborgare som flyttar hit och som breddar utbudet av service och tjänster, men hur den arbetskraften betraktas och diskuteras blir ofta ensidigt. Det vore bra att få höra mer från arbetstagarna själva. Det skulle också vara intressant att höra från svenskar vad de har för erfarenheter av att anlita utländsk arbetskraft för sysslor som till exempel ska utföras i hemmet, såsom byggnadsarbeten. Det finns många olika skäl till varför människor flyttar inom EU; bredden av nyinflyttade EU-medborgare och vad de tar med sig till det nya samhället borde bli mer synligt. ■

Aya, 20 år

1996–2015 Födelse, uppväxt, studier, Homs, Syrien
2015– Anknytning, Laholm, Sverige

**"MIN MAMMA VÄCKTE MIG
OCH BERÄTTADE ATT HON OCH
MIN BROR SKULLE GE SIG AV"**

Ar 2013, under ramadan, lämnade min mamma och min bror Syrien. Situationen i Homs var väldigt farlig. Min bror arbetade på sjukhuset med att hjälpa krigsskadade och det var inte säkert för honom att vara kvar. Min mamma väckte mig och berättade att hon och min bror skulle ge sig av. Och jag som hela tiden hade trott att kriget snart skulle ta slut, att allt snart skulle vara över. När de berättade att de skulle fly blev jag så förvånad att jag inte ens kunde gråta. Min mamma lämnade Syrien som en stark kvinna. Det krävs en otrolig styrka för att lämna sin familj och ge sig ut på en så farofylld resa.

Som ung tjej behöver man sin mamma, men jag hade inte min hos mig. Det enda jag kunde göra var att acceptera situationen. Jag visste att det här inte var något som bara drabbade min familj; hela det syriska folket var drabbat.

På grund av brist på elektricitet och kommunikationsproblem kunde vi inte alltid få tag på min mamma och bror medan de var på flykt. Varannan dag brukade vi få ett livstecken och då blev vi så glada. Särskilt när de berättade att de äntligen var framme i Sverige.

Jag kom hit 2015 med min pappa via Libanon. Vägen dit var väldigt svår. Där fanns många soldater och man kunde inte berätta för dem vart man var på väg. De frågade oss varför vi hade så många väskor med oss, men vi svarade att vi bara skulle besöka Libanon. Jag var så rädd.

När jag kom till Sverige hade jag redan studerat vid universitet i Syrien i två år. Nu går jag i skolan med 16-åringar. Det känns inte bra, men mina lärare säger att sådan är situationen och jag måste acceptera den.

Vid universitetet i Homs var jag en framgångsrik ingenjörstudent, men min studiebakgrund ger mig inte några fördelar här och det gör mig ledsen. Jag kan inte tillgodoräkna mig något av det jag har gjort, utan måste börja om från början. Mitt främsta mål nu är att lära mig svenska så att jag kan fortsätta studera på universitetet och sedan hitta ett arbete.

Jag hade många vänner i Syrien. Jag saknar dem väldigt mycket. Jag saknar vår gata och det lilla huset där vi bodde. Det bestod inte bara av tre rum utan rymde också minnena från ett helt liv. Man kunde känna kärleken i det där huset.

Familjeåterförening tar väldigt lång tid. Jag fick vänta två år innan jag fick återse min mamma. Nu hör jag att det kanske ska bli svårare att få återse sin familj. Om jag inte hade kunnat komma till Sverige med uppehållstillstånd hade jag blivit kvar i Syrien och fortsatt med mina studier. Självklart hade det varit farligt, men som ensam tjej hade jag aldrig kunnat resa över Medelhavet. Min familj hade aldrig accepterat det.

Samtidigt som jag är glad över att vara här i trygghet saknar jag mina studier. Som barn hade jag stora planer för framtiden; jag ville bli läkare eller ingenjör och resa runt jorden. Jag hade många drömmar. Det jag behöver nu är stöd, någon som säger åt mig att jag kommer att nå mina mål och att jag kommer att kunna fortsätta mitt liv här i Sverige.

Eftersom vi är palestinier kan vi inte resa hur vi vill, utan vi nekas inresa i väldigt många länder. Att resa är en dröm jag fortfarande har. När vi får svenskt medborgarskap kan vi åka vart vi vill. Då är vi inte längre flyktingar. Då vill jag åka till Palestina och de arabiska länder som har sagt nej till oss. Ett svenskt medborgarskap kommer att ge mig respekt.

Det är bra att man berättar för världen vad som händer i länder som Syrien, men om inte journalisterna tar sig in i landet och får ett inifrånperspektiv blir rapporteringen inte realistisk. Jag upplever det som att journalisterna rapporterar från utsidan. Det är alltid samma nyheter – samma ord, samma information, samma uppgifter om antalet döda. Jag önskar att man i stället fick höra fler av de drabbades röster. Intervjua någon som har mist sitt barn! Låt den personen berätta hur den känner. Det vore mer realistiskt och personligt och därför också bättre.

Stunden då en mamma återser sitt barn är fantastisk. Det vore något för media att rapportera om. Mitt återseende av min familj var så spännande, så glatt, och så ledsamt. Det var inte bara min familj som grät – andra besökare på flygplatsen grät också. Jag tror att om människor fick bevittna dessa återseenden så skulle de veta vad vi har varit med om. Jag tror att de skulle se i våra ögon vad vi har upplevt och vilka svårigheter vi har att hantera. Jag tror att de skulle respektera oss.

Jag vill att Sverige ska veta att vi som kommer hit är bra människor. Många svenskar tror att vi är terrorister; när de ser min själ tror de att jag är en dålig person. Via min telefon får jag böneutrop och en dag hördes det när jag var i affären. Då var det en person som sa åt mig. "I det här landet har vi inga moskéer att be i." Jag blev ledsen och sänkte genast ljudet på telefonen. Jag hade inte gjort fel. Sverige är ett demokratiskt land och människor har rätt att tänka vad de vill och ha vilken religion de vill. Det är något som jag gillar med det här landet. Jag vet att det finns dåliga människor som kommer hit, men det betyder inte att alla är dåliga. Vi är människor precis som alla andra med mål som vi vill uppnå, och vi har rätt att leva våra liv i säkerhet. ■

Dorothea, 26 år

1990–2006 Födelse och uppväxt, Bremen, Tyskland
2006–2007 Studier, Katrineholm, Sverige
2007–2009 Studier, Bremen, Tyskland
2009–2010 Studier, Greifswald, Tyskland
2010–2011 Studier och arbete, Uppsala, Sverige
2011–2013 Studier, Norrköping, Sverige
2013–2016 Studier och arbete, Linköping, Sverige
2016– Studier, Lund, Sverige

”JAG VILL KUNNA RÖSTA I LANDET DÄR JAG BOR”

När jag var barn semestrade min familj ofta i Skandinavien och min bild av Sverige har nog präglats av dessa tidiga sommarminnen: en Astrid Lindgren-idyll med röda stugor, sjöar och en massa skog.

Jag är uppvuxen i Bremen, en väldigt vacker gammal hansastad i norra Tyskland. Där finns mycket att se, men eftersom man alltid är hemmablind var det först när jag kom tillbaka som jag upptäckte hur fantastisk domkyrkan är och vad fint det är i Gamla stan.

Jag har alltid vetat att jag vill resa – det smittar ju av sig när ens föräldrar tycker att det är det bästa som finns. Vi har aldrig haft någon dyr tv eller något sådant, utan vi har rest. Och jag är så tacksam för det.

När jag var 16 år flyttade jag till Sverige som utbytesstudent. Efter alla semestrar här hade jag en positiv bild av landet och jag ville gärna lära mig ett nytt språk. Mina värdföräldrar hade en hästgård utanför Katrineholm. Eftersom jag red och tyckte mycket om hästar blev det en bra matchning; det första svenska ordet jag lärde mig var gramma.

Efter att ha tagit studenten i Tyskland studerade jag engelsk lingvistik och tysk litteratur. Det var kul, men inget

jag kände att jag skulle ha någon användning för längre fram. En av mina kompisar berättade att han skulle flytta till Uppsala och plugga kulturanthropologi. Jag skickade också in en ansökan och kom in. Hemma i Bremen hade jag precis flyttat hemifrån, så jag och mina föräldrar hyrde ett gigantiskt släp, packade in alla mina saker och tog färjan till Sverige.

Min kompis och jag delade studentlägenhet, vilket var skönt med tanke på att jag inte kände någon annan. Efter en månads studier kände jag mig osäker på vad utbildningen skulle leda till, och jag var mer intresserad av samhällsfrågor och politik. Därför tog jag ett jobb som personlig assistent och sökte sedan till pol.kand.-programmet vid Linköpings universitet.

Att hitta lägenhet i Linköping var inte så lätt som jag trodde. Det är något jag fortfarande tycker är konstigt med Sverige – att det ska vara så svårt att hitta en hyreslägenhet. Jag förstår inte riktigt varför man inte tar itu med bostadsbristen. I Tyskland fungerar det bättre och där bor 85 miljoner människor! Att jag inte hade ett svenskt personnummer försvårade situationen än mer. Så fort du ska skriva på ett kontrakt eller teckna avtal i Sverige, för att till exempel skaffa mobilabonnemang eller ställa dig i bostadskö, blir det mycket enklare med ett svenskt personnummer. För mig tog det två år att få.

På grund av svårigheterna att hitta boende flyttade jag ihop med en av mina bästa vänner i Norrköping. Att bo där och plugga i Linköping var inga problem, det gick gratis bussar för studenter. Redan första veckan i Linköping träffade jag min nuvarande pojkvän – han var min fadder under nollningen. Han bodde i Linköping och efter ett år i Norrköping lyckades jag också få en lägenhet där.

Innan jag började studera i Linköping hade jag ingen aning om att nollning var en så stor grej i Sverige. Jag hade hört talas om det, men visste inte att det var en tvåveckorsgrej med inslag som ”fulvinsbrännboll”. Första dagen fick vi ta på oss en jätteful, knallrosa tröja – så jag behövde inte oroa mig över vad jag skulle ha på mig. Nollningen var en tid med mycket lekar och många sittningar, alltså midagar med andra studenter. Det var ett bra sätt att hitta vänner; man kom varandra nära väldigt fort.

Tre år på universitetet flög förbi och plötsligt stod jag där och undrade vad jag skulle göra. För att komma fram till det, och för att spara pengar, tog jag ett sabbatsår. Jag jobbade på Burger King, vilket kanske inte var jättebra för mitt cv, men jag ville bara ha en paus.

Efter mitt sabbatsår sökte jag in till olika masterprogram och kom in på mitt förstahandsval i Lund. Och det känns verkligen som att jag har hittat rätt. Jag trivs bra med staden och med min utbildning i globalisering och internationella relationer. Att jag trivs så bra beror till stor del på människorna här. Jag och mina klasskompisar ses varje dag; vi spelar spel och lagar mat tillsammans. Bland eleverna på utbildningen finns 32 länder representerade, vilket är en jättestor tillgång. Man får så många olika perspektiv på saker och ting. Någon från Etiopien och någon från Nederländerna kan till exempel ha helt olika sätt att se på utvecklingsbistånd. Studenterna utanför EU har ibland en annan, mer positiv syn på EU än vad studenterna inom unionen har. Vi som har förmånen att få plugga gratis och flytta hur vi vill tar det lite för givet.

Jag vill jättegärna stanna i Sverige och jag tänker ansöka om svenskt medborgarskap; jag vill kunna rösta i landet där jag bor. I framtiden vill jag jobba med mänskliga rättigheter på något sätt. Kanske vore det roligt att bo utomlands en tid – Sverige känns redan som hemma. Jag vill se mycket av världen och hitta ett jobb som jag trivs med.

Det offentliga samtalet om migration präglas till stor del av fördomar och trångsynthet. När människor i allmänhet pratar om migration menar de ofta "asylsökande" – och så stoppar de alla i samma fack och pratar negativt om något som egentligen kan vara en stor tillgång. Generellt är det för mycket tyckande och inte så mycket fakta. Det finns många skitsidor på nätet där folk bara tycker en massa. Självklart ska man kunna kritisera och förbättra saker relaterade till migration, men då borde man snacka åtgärder och förbättringsförslag istället för att hänge sig åt populism. Jag önskar en mer konstruktiv och lösningsfokuserad debatt.

Jag tror att migration är något som kommer att gynna både Sverige och Europa, men tyvärr upplever jag att folk är väldigt negativt inställda. Det talas mer om migratio-

nens negativa bieffekter än om dess fördelar. När några få betar sig dåligt eller begår brott så får det för stora proportioner.

Jag tycker dessutom att vi talar om ämnen relaterade till migration i allt för abstrakta termer. Vi pratar om integration, att människor ska integrera sig i det svenska samhället, men vad betyder det?

När media rapporterar om maten på äldreboenden kan man i den efterföljande diskussionen få intrycket att kommunerna tar pengar från ålderdomshemmen så att de äldre ska äta nudlar, för att servera asylsökande en trerätters middag. Den typen av diskussioner upplever jag som väldigt förenklade och populistiska.

Jag önskar att mer fokus låg på det positiva som invandring kan innebära, exempelvis i ljuset av att det föds för få barn i Sverige och att det råder brist på ingenjörer och sjukvårdspersonal.

Migration i sig behöver inte nödvändigtvis vara något positivt – egentligen handlar det ju bara om att folk flyttar från ett land till ett annat – men jag tycker att vi borde prata mer om hur samhället kan gynnas av det. Bara detta att ta del av nya perspektiv och nya kulturer kan göra att folk vidgar sina vyer och kanske inte har så bestämda åsikter om vad det innebär att vara svensk. Att vara svensk kan vara lite hur som helst. Jag känner mig som svensk, för att jag pratar språket och känner mig som en del av samhället. Men mitt sätt att vara svensk kanske är annorlunda än den som är född och uppvuxen här, eller den som har en migrationsbakgrund flera generationer tillbaka. ■

Sinead, 35 år

1981–1998 Födelse och uppväxt, Longford, Irland

1998–2012 Studier och arbete, Dublin, Irland

2012– Anknytning, Växjö, Sverige

**"EFTERSOM JAG GILLAR
RÄTTVISA OCH JÄMLIKHET
FÖREDRAR JAG HUR DET
ÄR I SVERIGE"**

Att växa upp på den irländska landsbygden i Longford var som att bo i ingemansland. Det var för långt till allt. Mina föräldrar hade en bondgård och jag och min äldre syster och yngre bror hjälpte dem att ta hand om djuren. Det är grönt och fint och bra för barn, men som tonåring tyckte jag att det var den tråkigaste platsen på jorden. Jag är en väldigt social person som behöver ha kontakt med andra människor. Så när jag var 17 år och slutade skolan flyttade jag till Dublin för att gå på college. Jag stack så fort jag kunde.

Att flytta till Dublin var fantastiskt. Vilken frihet! Från första dagen fick jag många nya kompisar och jag, som var van vid att mina föräldrar behövde skjutsa mig överallt, kunde gå ut med dem och komma hem när jag ville. Dessutom var utbildningen i ekonomi väldigt bra. Efter två års studier gjorde jag praktik på HR-avdelningen på ett företag som hade sitt Europakontor i Dublin. Där träffade jag min nuvarande man, Per. Efter en tid åkte han tillbaka till Sverige för att göra klart sin utbildning så vi hade ett långdistansförhållande under ett och ett halvt år innan han kom tillbaka till Dublin.

Under det tidiga 2000-talet var jobbmöjligheterna goda på Irland. Det var en stor boom och för Per som är en mjukvarukille var det lätt att hitta jobb. Han fick jättebra erbjudanden, det spelade ingen roll att han var svensk.

Efter att jag avslutat min utbildning återvände jag till företaget där jag träffat Per. Vi klättrade båda snabbt på karriärstegarna – när vi var 30 år hade vi chefspositioner bägge två. Vi tjänade bra, vilket gjorde att vi kunde spara pengar inför flytten till Sverige.

Det var när vi bestämt oss för att vi ville ha barn ihop som vi beslutade oss för att flytta till Sverige. Vi ville inte låta dem växa upp i Dublins betongdjungel. Dessutom är arbetsgivarerna på Irland inte särskilt stöttande när det gäller familjebildande, framförallt inte gentemot mammor. På Irland är det norm att mammor slutar jobba när de får sitt andra barn för att sedan inte komma tillbaka till arbetslivet. Förskolan drivs privat, kostar cirka 10 000 kronor per månad och barn och då finns det inte ens någon nationell läroplan. Här betalar folk korvören för en fantastisk service, men de verkar inte alltid medvetna om hur bra den svenska förskolan är. På Irland får du inte vabba om barnet är sjukt utan måste istället ta ut

semesterdagar. Det är inte ovanligt att föräldrar ger barnen värktabletter och skickar dem till förskolan ändå. På Irland verkade kvinnorna med barn alltid så stressade. Jag tycker att Sverige är ett bättre land att uppfostra barn i. Samhället har en mycket mer stöttande inställning till småbarnsfamiljer.

Vår första son föddes på Irland år 2012 och vi flyttade till Sverige året därpå. Min man fick ett jobb i Växjö och det visade sig att jag, tack vare EU-regelverket, var berättigad till föräldrapenning. Dessutom baserades den på min irländska lön, så jag fick en väldigt bra deal.

Vi ville ha våra barn rätt och sedan flytten till Sverige har vi fått två söner till. Det har inneburit att jag har behövt göra uppehåll i mina svenskakurser och jag är ännu inte färdig med dem. Det tar längst tid för kvinnor med barn att bli klara med studierna i svenska har jag hört – och på flera håll i landet ordnas fikagrupper där föräldrar kan träffas med barnen för att öva på svenskan. I november startade jag en sådan grupp i Växjö. Vi håller till på biblioteket där vi får låna ett rum alldeles gratis. Varje tisdag är vi några mammor och pappor som ses där och det är väldigt roligt.

I framtiden vill jag verkligen jobba. Hur fantastiska mina barn än är har jag inget intresse av att vara hemmafru. Min plan är att börja jobba i augusti när minstingen börjar förskolan. Jag är optimistisk, men är samtidigt osäker på hur mycket företagen här uppskattar internationell erfarenhet. I Sverige verkar det handla mer om vem du känner än vad du kan. Jag har mycket erfarenhet och en bra utbildning och under mammaledigheten har jag dessutom lyckats bygga ett nätverk som jag hoppas ska kunna hjälpa mig. En anledning till att jag startade de här språktreffarna för föräldrar var för att visa att jag är kompetent och att kunna skriva på mitt cv att jag åstadkommit något här i Sverige.

Just nu ser jag språket som det enda hindret för att få jobb. Engelska verkar inte vara helt accepterat på de flesta arbetsplatser, och ändå är Sverige tredje bäst i världen på engelska som andraspråk. Varför kan inte arbetsgivare vara lite mer öppna? Även om vi inte kan tala språket så har vi mycket att erbjuda i form av erfarenheter och idéer.

Jag tycker att Sverige är underbart. Jag älskar de olika årtiderna, traditionerna och friluftslivet. Kulturen är fantastisk och saker och ting fungerar som de ska. Samhället är väldigt

familjeorienterat och man tar hand om människor. Folk är väldigt rättvisa och noga med att följa regler. På Irland är det många gånger precis tvärtom. Eftersom jag gillar rättvisa och jämlikhet så föredrar jag hur det är i Sverige.

På fritiden tycker jag om att umgås med min familj och mina vänner. Det hjälper att ha barn när man kommer till ett nytt land; mina närmaste vänner här har jag fått tack vare mina pojkar.

Jag önskar att man inte såg på asylinvandringen så negativt som jag upplever att man gör i Sverige. De mänskliga berättelserna syns inte alltid, att människor har behövt lämna ett krig, att de inte är här av ett fritt val. Ja, det kostar pengar, men om du vore i deras situation skulle du inte önska öppenhet av andra? Och jag är säker på att i slutändan så ger folk mer än vad de kostar samhället. För hundra år sedan var det människor från Sverige och Irland som emigrerade. De åkte till USA och släpptes in. Vi har bara tur att vi inte lever under samma förhållanden här i dag.

Många migranter flyttar till samma bostadsområden vilket kan bidra till utanförskap. Planeringsbestämmelserna på Irland kräver att alla nya byggprojekt har en viss andel subventionerade hyresrätter. Det är för att motverka bildandet av fattiga områden; alla låginkomsttagare samlas inte på ett och samma ställe vilket också underlättar integrationen. Jag tror att det vore något för Sverige.

Det vore kul att läsa fler positiva artiklar – om exempelvis framgångsrik integration, människor som fyller behov på den svenska arbetsmarknaden eller skapar nya arbetstillfällen.

Arbetsförmedlingen ordnar en hel del för människor som inte är EU-medborgare. Jag vet inte varför vi som är EU-medborgare inte får ta del av samma satsningar. Kanske är det så att EU-medborgare lättare får jobb för att vi upplevs som mer lika svenskarna? Jag upplever att människor är mer välkomnande gentemot EU-medborgare eller amerikaner än andra migranter och det är nog lättare för mig att få jobb här på grund av det, vilket inte är rättvist. Men många utmaningar är desamma för alla migranter: vi måste exempelvis lära oss språket. Och det har tagit oändligt lång tid att lista ut vad som gäller med Försäkringskassan och förskolan, men jag har tur som har en svensk familj som kan hjälpa till och förklara. ■

Deepak, 30 år

1986 Födelse, Ludhiana, Indien
1987–2008 Uppväxt, Dehradun, Indien
2008–2010 Arbete, New Delhi, Indien
2010–2011 Arbete, Mumbai, Indien
2012– Arbete, Stockholm, Sverige

"JAG FÅR SAKER ATT HÄNDA OCH HJÄLPER ANDRA ATT TA STEGET UT"

Jag har en återkommande minnesbild: hur jag far fram på min äventyrshoj Royal Enfield över de gröna bergssluttningarna vid foten av Himalayas bergskedja. Jag passerar flera vattenfall och ovanför mig sträcker den vidöppna himlen ut sig. Det är som att jag ser mig själv i ett tv-spel när jag minns mina utflykter till Mussorie. Det var dit jag brukade åka när jag ville komma ut i naturen. Resan dit tog ungefär 30 minuter från Dehradun där jag växte upp. Närheten till naturen har alltid varit viktig för mig, men även vänner och sociala aktiviteter.

Efter mina universitetsstudier i Dehradun i Business Management erbjöds jag en anställning i Mumbai på ett av Indiens ledande it-företag, LochT Infotech. Det var tufft att ställa om från ett stilla liv i en liten grön stad till vardagen i en hektisk storstad som Mumbai. Min familj hade egentligen förväntat sig att jag skulle börja jobba i min fars företag, men det lockade inte. Jag ville inte låsa mig till ett ställe utan hellre utforska nya miljöer och göra karriär på egna meriter. Min familj stöttade mig i de här valen, även om det var tufft för dem att låta sin son flytta iväg och bo själv i en storstad. I Indien är det vanligt att

som vuxen bo kvar med sina föräldrar. De blir ledsna om du väljer att flytta ut. Det är en helt annan kultur där än här i Sverige.

Konkurrensen är enormt tuff i ett land med så stor befolkning som Indien. Det finns alltid någon som kan ersätta dig, så vill man avancera måste man ligga i framkanten. I Mumbai var både livet och arbetet utmanande. Jag jobbade extremt hårt för att varje arbetsuppgift skulle utföras med den perfektion som förväntades. Samtidigt kunde jag göra vad jag ville och få utrymme för det som faller mig naturligt – att tänka och föra fram nytt. Jag har alltid varit utåtriktad och kunnat använda min kreativitet såväl som mina sociala förmågor till att strukturera och organisera saker. Jag tillhör dem som får saker att hända och som hjälper andra att ta steget ut. Min framåtanda och mitt ledarskap öppnade nya dörrar: jag gavs möjligheten att representera företaget internationellt och fick välja mellan en utlandstjänst i Sverige eller USA. Jag var då den yngsta på säljavdelningen där jag jobbade som fick ett sådant erbjudande från ett så välkänt företag. Allt var som i en dröm – för bra för att vara sant!

Valet var ganska enkelt. Tillväxten för it-branschen var lovande i Sverige och jag såg goda möjligheter att klättra karriärmässigt. Mina vänner sa att den svenska affärskulturen var den bästa i världen och även låg i framkant när det gäller arbetstagares anställningsvillkor och respekten för mänskliga rättigheter. Min mamma röstade på Sverige för att brottsligheten är lägre där. För egen del, och bortom det professionella, var även Sverige mer intressant än USA. Närheten till naturen och möjligheten att upptäcka vad som rankas som en av världens fem vackraste platser lockade starkt! Jag tänkte också att jag skulle kunna gå på konserter och upptäcka den världskända svenska housemusiken.

Mina förväntningar och förhoppningar har inte bara besannats utan överträffats! Det finns så mycket att säga. Sverige är nästan fritt från föroreningar, det är miljövänligt och alla är hälsomedvetna. Det motiverar och påverkar en mycket att se folk vara ute och springa typ 24 timmar om dygnet. Tanken blir: Ok, om en 74-åring kan kämpa på i joggingspåret, kan väl också jag? Jag är väldigt stolt

över att jag i dag lever mycket sundare än förr. Att vara fit och klä sig elegant underlättar integrationen. Jag har kommit väl in i det svenska samhället och anpassat mig till kulturen här. Fika är till exempel en del av min vardagsrutin – den hjälper mig att vara produktiv och bygga sociala relationer. Samtidigt är jag mer öppensinnad och internationell än någonsin. Stockholm är så multikulturellt: här lever människor från hela världen. Jag har inte bara fått många vänner från hela världen utan träffade även min fru här. Faktum är att jag kommit att uppskatta livet här i Sverige så mycket att jag inte har åkt tillbaka till Indien en enda gång sedan jag flyttade hit för fem år sedan.

Resultatet av mitt hårda arbete och förmågan att anpassa mig till arbetslivet här ledde till en förlängd anställning. I dag jobbar jag som rådgivare och förvaltningskonsult på ett företag som heter Opticos. Det är ett ledande tjänsteföretag med fokus på sourcing-rådgivning och it-baserade affärsutvecklingstjänster. Jag trivs väldigt bra där och jobbar med otroligt duktiga och professionella människor.

Bortom yrkesrollen ser jag mig själv som en förändringsledare – någon som försöker överbrygga gapet mellan olika kulturer. Eftersom jag själv gjort och lyckats med den resan kan jag hjälpa andra på vägen. Det kan handla om allt från små till stora saker. Det är viktigt att man anpassar sig till där man bor och hur människorna i det landet gör. Man behöver vara öppensinnad som ny i Sverige.

Jag ser fram emot mitt fortsatta liv som en framgångsrik samhällsmedborgare: någon som arbetar hårt, betalar skatt, och bidrar till samhällets utveckling. Det handlar samtidigt om att också ge plats för träning, musik, fest och allt som gör att man fortsätter att ha kul! När jag lärt mig svenska bättre ska jag skicka in ett bidrag till Idol. Jag skulle vilja ge programmet en indisk krydda...

Alfred Nobel och nobelpriset som han instiftade, visar på hur Sverige hyllar innovation. Att sträcka ut handen och välkomna utländsk arbetskraft borde diskuteras och betraktas på samma sätt: nytänkande och kreativitet bidrar till förändring och utveckling. Det mottagande samhället borde se vinsten i att människor flyttar hit för att arbeta. Det behövs talanger och färdigheter utifrån för att hålla tempot och stå sig på den internationella marknaden.

Utländska arbetstagare är inte här för att stjäla någons jobb eller för att de är giriga – de fyller ett behov! Så måla inte upp arbetstagare utifrån som ett hot, utan se att de är en enorm resurs och potential.

Vi som är unga vill utforska nya länder, nya kulturer och nya sätt att arbeta. Låt oss samarbeta och fokusera på hur vi kan komplettera varandras styrkor och kunskaper på ett strategiskt sätt. Tillsammans kan vi utträta storverk.

Titta på Indien. Svenska företag som H&M, Scania och Ikea finns överallt och har skapat massor av arbetstillfällen. Svenskar borde uppmärksamma nyttan i omvänd ordning och titta på vad som kan tillföras genom att underlätta för utländsk arbetskraft att etablera sig här.

Vi lever ändå i en digital värld – nästan alla kan i dag knyta kontakt över gränserna och arbeta för vem som helst. Arbetsmarknaden kommer bara bli ännu mer internationaliserad. Det är hög tid att vi accepterar och anpassar oss till den förändrade verkligheten och hyllar den. Låt oss samarbeta och göra någonting "nobelt" tillsammans. ■

Henrik, 41 år

1975–2002 Uppväxt och arbete, Malmö, Sverige
2002–2011 Studier och arbete, London, England
2011– Återvändande, Malmö, Sverige

**"SVENSKARNA HAR
GENERELLT INSTÄLLNINGEN
ATT DET HÄR LANDET ÄR
BÄST I VÄRLDEN"**

Jag hade en kärleksfull familj och en lycklig barndom. Men uppväxten på Möllevången var ändå ganska hård – mamma sa åt mig att om jag hittade kanyler i sandlådan så fick jag inte röra dem. Det här var på 1980-talet och det rädde en rätt dystert stämning i Malmö. Varvet lades ner, en massa människor blev arbetslösa och alkoholismen och narkomanin var utbredd. På min högstadieskola var flera av lärarna så alkoholiserade att de slocknade i rasthallen. En bit bort från skolan hade Hells Angels sitt klubbkvarter och vid ett tillfälle behövde vi evakueras på grund av en detonerande bomb. Det här var min verklighet på den tiden, men den var en del av en större berättelse om Malmö som blev tydlig för mig först när jag blev vuxen.

På min högstadieskola fanns en kultur där de stora killarna oavbrutet gav sig på alla oss små – jag hade konstant spänningshuvudvärk under de här åren. Trots situationen på skolan tyckte jag ändå att mitt liv var kul. Jag hade min lilla klick som jag umgicks med, ett gäng datanördar som satt hemma och programmerade. På gymnasiet kom jag på att jag ville arbeta med grafisk formgivning. Det hade utkristalliserat sig olika expertiser i vårt lilla gäng – och jag blev den som gjorde grafiken. När jag var 17 år startade jag och min kompis ett bolag som gjorde dataanimationer. Några år senare köptes vårt företag upp av ett filmbolag som vi började arbeta för; vi var duktiga på något som inte så många sysslade med på den tiden.

Eftersom jag bodde på Möllevången där alla var väldigt marxistiska ljög jag för folk där och berättade inte att jag drev bolag med egna anställda. I mina kvarter var det så extremt dålig kredd att sitta i en bolagsstyrelse, jag skulle aldrig få några tjejer om jag berättade hur det låg till. Istället sa jag att jag var arbetslös.

Företaget som jag och min kompis en gång hade startat gick i slutet av nittio-talet igenom en serie uppköp. Olika bolag införlivades i varandra och slogs ihop och efter en tid valde jag att hoppa av; företagskulturen blev för tråkig. Vi var ungdomar som hade drivit kreativa projekt – vi hittade på egna grejer och hade vårt sätt att göra saker på – och när vi började styras av folk från stora it-bolag som var dubbelt så gamla som vi tröttnade jag. Jag ville vara kreativ.

År 2002 flyttade jag och min sambo till London. Jag startade ett bolag som gjorde visuella effekter till dokumentärer och filmer, vilket var en väldigt positiv erfarenhet. Det visade sig att Englands arbetsmarknad är mycket friare än den svenska. När jag ringde till skattemyndigheten och sa att jag ville starta bolag fick jag beskedet att återkomma när jag börjat få in pengar. I England får du tjäna pengar i flera månader innan du behöver ta itu med pappersarbetet. Det vore något för Sverige att ta efter!

Jag älskar Londons kosmopolitiska miljö. Vi bodde mitt i Notting Hill i ett rött tegelhus, ett vackert kråkslott. Vissa kvällar klättrade jag upp på taket, rökte en cigarr och såg hur flygplanen på väg till Heathrow bildade ett pärlband på himlen. Jag minns hur jag tänkte att hela världen var på väg dit.

Efter fyra år i London tröttnade jag på att vara fattig. Jag började producera mer kommersiellt material och byggde upp kapital för att sedan kunna satsa ordentligt på nya bolag. År 2009 startade jag ett innovationsbolag som heter Divine Robot. Den första stora succén kom två år senare då vi lanserade ett mobilspel för barn som rankades trea på App store i USA. Sedan dess har vi fortsatt att arbeta med mjukvarudesign och spelutveckling.

Att jag och min sambo flyttade tillbaka till Sverige år 2011 berodde på att vi fick tvillingar. Vi ville bo barnvänligt och önskade att våra döttrar skulle få lära känna sin farmor och farfar. För mig var det ganska jobbigt att lämna London. Under åren där hade jag blivit påtagligt engelsk: jag hade satt mig in i Englands politiska system, byggt upp yrkesmässiga kontakter, och börjat uppskatta att dricka te klockan elva. Det tog emot att behöva flytta från en internationell kontext till ett mycket mindre sammanhang.

Livet i dag är jättebra. Vi har hittat ett sammanhang i Malmö där vi trivs, vi har goda vänner och driver flera spännande bolag. Min yrkesmässiga ambition är att verksamheterna ska bli ekonomiskt stabila och fortsätta att utvecklas kreativt.

När det gäller den omedelbara framtiden är det viktigaste för mig att mina barn får gå i en bra skola. Jag blir väldigt provocerad av att folk tror att vi som har gjort kar-

riär utomlands kommer hem bara för att vi vill sätta våra barn i svenska förskolor, som om jag skulle vilja utsätta mina döttrar för de där kommunala institutionerna som jag själv fick genomlida. Men det går inte att argumentera mot det för svenskarna har generellt inställningen att det här landet är det bästa i världen.

Hela Sverige är fullständigt besatt av samtalet om migration – och det spänner från extrema dystopiker till extrema utopiker. Den diskurs som förs i media utgörs å ena sidan av svartmålning: vi hör från dem som menar att vi inte kan ta in så många människor och att andra kulturer innebär problem. Å andra sidan finns en överslätande retorik: vi hör från människor som inte vill kännas vid de problem som uppstår när människor inte kommer in på arbetsmarknaden.

Jag uppfattar det som ett centralt problem att samtalet om migration har hängt upp sig på Sverigedemokraterna och hur folk förhåller sig till deras främlingsfientliga hållning. Det finns så mycket annat man borde prata om. Exempelvis tycker jag att de som förespråkar öppna gränser borde tala mycket mer om de arbetsmarknadsreformer som behövs. Den integrationsproblematik som finns i dag har ju ingenting med etnicitet att göra, utan den beror på att introduktionen på arbetsmarknaden inte fungerar.

I dag är asylmigrationen nästan den enda migration vi talar om. Något annat vi skulle kunna lyfta är arbetsmigrationen. Mitt företag har exempelvis rekryterat folk från EU, men att anställa folk från länder utanför unionen är svårare, vilket jag tycker är tråkigt.

Bilden av migration som process är oerhört färgad av att det kommer väldigt många utsatta människor hit. Om vi tog emot fler arbetstagare skulle det även kunna bidra till att det offentliga samtalet om migration blev lite mer nyanserat. ■

Logal, 21 år

**"DRIVET ATT FLYTTA TILL NYA
PLATSER ÄR GRUNDLÄGGANDE
FÖR DEN JAG ÄR"**

1994–2011 Födelse och boende under uppväxten, Tartus,
Dekemhare, Syrien

2011–2014 Studier, Damaskus, Syrien

2014 På flykt, Libanon, Turkiet

2014– Skyddsbehov, Torpshammar, Stockholm, Sverige

Mina vänner var fläckarna av ljus i det mörka under min uppväxt. Jag uppskattade det enkla i vardagen som utmärkte livet i Tartus, men trångsyntheten präglade många människors blick och homofobin var utbredd. När jag lämnade hemmet på morgonen var det som om en tung ryggsäck följde med mig ut genom dörren och som jag sedan tvingades bära med mig under hela dagen.

Jag fick tidigt känna på vad det innebär att bli diskriminerad – att uteslängas från offentliga nöjen och aktiviteter, att mobbas, bli slagen och vara den som ingen vill gå bredvid. Med tiden bildade vi som blivit utstötta en egen grupp och fann stöd i varandra, men kampen jag tvingades föra mot samhällets förtryck och människors nedsättande behandling var först och främst individuell. Å ena sidan ville jag stå upp för det som var jag och förändra människors inställning, å andra sidan ville jag inte att min familj skulle behöva skämmas och straffas för att de hade en son som var gay. Även om min familj visste hur det låg till var det inget vi talade om förrän jag var 18 år.

Tartus, som är en kuststad vid Medelhavet i norra Syrien, var för liten för mig. Jag flyttade till det största alternativet i min väg: Damaskus. Jag ville träffa fler hbtq-personer och slippa leva i det fördolda. När det är fler som är öppna med det som av majoritetssamhället betraktas som avvikande blir motståndarna samtidigt fler och utsattheten större. Även om jag fick möjlighet att kanske för första gången i mitt liv uppleva samhörighet blev diskrimineringen mer frekvent. Jag blev attackerad av den enda anledningen att jag är gay. Även om de försökte ta ifrån mig rätten att leva mitt eget liv kunde ingen hindra mig från att tänka som jag ville. Min mor var urkällan för min kärlek till livet och världen, och den kan ingen ta ifrån mig. När jag läste engelsk litteraturhistoria i Damaskus fick jag upp ögonen för en av mina favoritförfattare, Richard Lovelace. I en av dikterna som han skrev från fängelset till sin kärlek uttrycker han ett av mina livsmotton: "If I have freedom in my Love, And in my soul am free, Angels alone that soar above, Enjoy such liberty."

Jag blev tvungen att flytta tillbaka till Tartus när konflikten eskalerade. Det var som att ta ett gigantiskt kliv

bakåt. Jag frågade mig själv vad jag gjorde där. För att undvika att tvångsrekryteras till militären och antingen dödas i strid eller dö i motsättningarna som förvandlade min hemort till en djungel reste jag till Libanon. Efter fyra månader tog jag mig vidare till Istanbul i Turkiet. Där träffade jag den första och största kärleken i mitt liv.

Det kändes som att allting plötsligt föll på plats – att allt som skett i mitt liv fram till den dagen var ämnat för vårt möte. I en situation när jag inte hade någonting alls älskade han mig för exakt den jag är.

Jag fick en möjlighet att ta mig till Sverige. Jag visste att det kanske var den enda chansen jag skulle få, så jag tog den. Nu har jag varit här i två år och tänker att det var rätt beslut att komma hit. Men det är bara tre veckor sedan som jag accepterade att det är här jag ska leva. Tiden på asylboendet drog mig ned i en djup depression och mycket i det svenska samhället har varit extremt svårt för mig att hantera, framförallt den sociala biten. Varför gör man allt som är lätt till någonting svårt, och allt som är svårt till någonting lätt? Varför tar det till exempel så mycket emot för människor att säga hej till varandra på bussen? Och ens grannar blir aldrig någonting mer än vindfläkten av någon som hastar förbi i trappuppgången. I mitt hemland är den sociala kontexten så mycket mer levande och naturlig.

Jag flyttade nyligen till Södertälje, vilket var ett bra steg. Här möts olika kulturer och jag känner mig mer hemma i den miljön, men bilden jag hade av Sverige går isär med det jag upplevt hittills. Jag såg Sverige som det ultimata landet när det gäller demokrati och frågorna om jämlikhet och feminism. Ett land där man respekterar såväl barn och kvinnor som djurs rättigheter. Min upplevelse är att man får klä sig som man vill, men ens verkliga åsikter är inte välkomna – om de inte går i linje med massopinionen.

Att ständigt behöva bevisa att det inte är en själv det är fel på kan driva en framåt: i mitt fall drev det mig till att upplysa mig själv om mina egna rättigheter och viljan att stå upp för andra. Därför driver jag nu en organisation som verkar för att tillvarata hbtq-personers rättigheter. Vi vill till exempel ge juridisk rådgivning till asylsökande som söker skydd på grund av sin sexuella läggning. Förhoppningen är att vi kan växa och ha representation i flera

länder. En dag kanske jag även reser tillbaka till Istanbul eller flyttar till ett nytt land. Jag ser inte mig själv som bunden till ett specifikt land. Drivet att flytta till nya platser är grundläggande för den jag är.

Det som hörs och syns i frågorna om migration blir i mina ögon enkelspårigt och ytligt. Det återkommande kategoriserandet och stereotyperna blir förödande. Det viktigaste är att den person som har gjort någonting fel får stå till svars för sina handlingar. Vad spelar det för roll om det är en flykting, en asylsökande eller en homosexuell person? Invandrade personer ska varken dömas för milt eller strängt som grupp utan som individer. Varför trakasseras kvinnor? Hur hänger det till exempel ihop med värderingar som genomsyrar idén om det "maskulina"? Att gå till botten med varför saker och ting sker är helt grundläggande. Det funkar inte i längden att bara räcka över en huvudvärkstablett eller någon annan medicin utan att fråga sig varifrån åkomsten faktiskt kommer. Det ska aldrig glömmas att saker och ting kan ändras väldigt snabbt. Syrien rankades 2010 som det åttonde säkraste landet i världen. Nu är det tredje minst säkra landet. Ingenting är ristat i sten. Även Sverige behöver vakta den historiska grunden i form av värderingar och principer som landet är byggt på. ■

Nida, 25 år

1991–2013 Födelse, uppväxt och studier, Karachi, Pakistan
2014– Anknytning, Linköping, Sverige

**"NU ELLER INOM EN SNAR
FRAMTID KOMMER DEN
SVENSKA KULTUREN ATT
FÖRGRENA SIG. VI SOM
KOMMER HIT ANPASSAR OSS,
MEN VI HAR OCKSÅ VÅRA
RÖTTER"**

Arrangerade äktenskap är tradition i mitt hemland, Pakistan. Mina föräldrar och min mans föräldrar var källan till vår kontakt, men beslutet att leva tillsammans var vårt eget. När vi fick kontakt var han redan i Sverige för att läsa ett masterprogram på Linköpings universitet. Under våra samtal upptäckte jag många likheter, som att vi båda gillar att resa och upptäcka saker. Kärleken uppstod när vi pratade med varandra och jag tänkte att livet skulle förändras på ett positivt sätt och att vårt gemensamma liv skulle bli fantastiskt.

I dag studerar jag ett magisterprogram i industriell ekonomi vid Linköpings universitet och min man jobbar som IT-konsult. Jag är utbildad kemiingenjör och hade först inte tänkt studera vidare. Min förhoppning var att hitta ett jobb, men jag insåg att jag måste lära mig språket först.

I Pakistan bor flickorna oftast hemma hos sin familj tills de gifter sig, medan det är vanligt att pojkarna bor hemma hela livet, även efter giftermål. Samtidigt har samhället blivit mer liberalt, framförallt i storstäderna. Där har så kallade kärleksäktenskap blivit allt vanligare. Pakistan har ingen stark ekonomi och för att barnen ska kunna få en högre utbildning måste föräldrarna betala deras universitetsstudier. Eftersom föräldrar ger barnen så mycket stöd förväntar de sig att få något tillbaka. Och den pressen ligger framförallt på pojkarna. Kanske kommer jag och min man därför att en dag återvända till Pakistan, men det är inget vi har bestämt oss för att göra.

När jag kom till Sverige insåg jag att sättet att umgås med familjen är annorlunda här. I Pakistan har vi många fler sammankomster med familj och släktingar och det är något jag saknar. Eftersom jag har kämpat dag och natt med mina studier vill jag att mina ansträngningar ska löna sig. Men ibland undrar jag om språket kommer att hindra mig från att göra karriär, eller om jag kommer att lära mig det med tiden. Min förhoppning är att få jobba med miljöfrågor. Vi lever i en tid när människor blir allt mer miljömedvetna och vi måste försöka lösa de utmaningar vi ställs inför på ett innovativt sätt.

När det gäller mitt karriärval har hjärnan fått styra. Mitt hjärta vill något annat: måleri och skulptur är mina stora intressen. Min första vår i Sverige fotograferade jag

körbärsblommen i Göteborg och målade det sedan på duk. Jag skulle älska att jobba med konst, men har inte kommit på hur jag skulle kunna förverkliga den drömmen och integrera den i min framtid.

Livet här i Sverige är bra. Jag använder tiden på ett effektivt sätt och jag känner inte att jag har så mycket ansvar som jag hade haft om jag hade levt med mina svärföräldrar. Jag känner mig bekväm och mer avslappnad; det är ingen som har koll på vad jag gör hela tiden, men jag saknar min familj.

Nu eller inom en snar framtid kommer den svenska kulturen att förgrena sig. Vi som kommer hit anpassar oss, men vi har också våra rötter. Den nya generationen kommer att ha en ny kultur. Det vore bra att på olika sätt lyfta fram de kulturer som människor kommer ifrån. Gamla invånare måste få veta varifrån nya invånare kommer. Nu när så många människor flyr från Syrien borde man exempelvis lyfta fram det positiva med Syrien och låta människor lära sig mer om det landets kultur och historia.

Många förknippar nog Pakistan med korruption och terrorism, men det finns också bra saker med landet som media borde lyfta fram. Naturen i norra Pakistan är väldigt vacker och attraherar många inhemska turister. Det kommer även en del internationella turister, men tyvärr är många rädda för att resa till Pakistan på grund av den ensidiga mediebilden. Trots politisk instabilitet och de problem som finns i landet så lever människor rika liv präglade av nära relationer till familj och vänner. Den kulturella mångfalden i Pakistan är stor och det talas fler än 30 språk.

Pakistanska medier är ganska kommersiella och det produceras en hel del populära dramaserier. Jag gillar att svenska media skildrar olika aspekter av aktuella frågor. Man visar mer av vad som händer i olika länder, medan pakistanska media fokuserar mer på inrikespolitik. Medierna här i Sverige visar vad människor flyr från och uppmanar till sympati, men det rapporteras också om att Sverige måste skydda sina gränser. Gränskontrollerna framställs som något gott ur ett svenskt perspektiv – medan de inte alls är positiva ur asylsökandes perspektiv. Därför tycker jag att man får en blandad känsla när man tar del av rapporteringen. ■

■ Petra, 39 år

1977–1996	Födelse och uppväxt, Sigtuna, Sverige
1996–1997	Arbete, Wokingham, England
1997–2001	Studier, Uppsala, Sverige
2001	Studier, Prag, Tjeckien
2001–2003	Studier, Uppsala, Sverige
2003	Studier, Prag, Tjeckien
2003	Studier, Uppsala, Sverige
2004–2010	Studier och arbete, Prag, Tjeckien
2010–2015	Arbete, Stockholm, Sverige
2015–	Arbete, Norrtälje, Sverige

”SJÄLV TYCKER DU DIG HA VUXIT EN METER, MEN HEMMA HAR DET INTE HÄNT ETT DUGG”

Först senare i livet stod det klart för mig att staden jag växte upp i, Sigtuna, var väldigt homogen. Bortsett från någon enstaka familj från Jugoslavien fanns det inga migranter i sikte, men mina föräldrar uppmuntrade mig alltid att resa och se världen. Som tonåring var det också självklart för mig att jag en dag skulle flytta utomlands för att plugga och arbeta. Och den dagen kom efter gymnasiet – jag var skoltrött och ville göra något helt annat. Jag sökte och fick en tjänst som husmor på en klassisk internatskola för pojkar i Wokingham i England. Den skyddade överklassmiljön och oreflekterat elitistiska andan som rådde där liknade ingenting jag tidigare upplevt. Vore det inte för att jag hade läst Roald Dahls beskrivningar av brittiska internatskolor på 1930-talet hade jag inte haft en susning om något. Att få en lön och kunna

stå på egna ben fick mig att växa på ett personligt plan, men jag insåg också att jag inte ville fortsätta vika fotbollsstrumpor mer än ett år.

Under min gymnasietid hade jag följt en serie på SVT om författaren Franz Kafka. Jag fascinerades av hans liv i Tjeckien och blev intresserad av Central- och Östeuropa. Det ledde mig också i valet att läsa Östeuropastudier vid Uppsala universitet efter tiden i England. Jag följde dessutom min brors råd att komplettera utbildningen med studier i ett lite udda språk för att bli mer intressant på arbetsmarknaden. Valet föll på tjeckiska, men efter ett års studier gav jag upp – trots att jag hade läst helklassisk humanistisk linje på gymnasiet var detta svårare än både latin och klassisk grekiska. Jag bytte till studier i statsvetenskap, men tanken på att fortsätta med tjeckiskan hängde kvar. Tre år senare åkte jag också till Prag och tog en intensivkurs under en termin. Plötsligt kom språket så mycket enklare till mig och jag blev dessutom förälskad i Prag. Det var vackert, det var billigt och det var otroligt roligt. Som student med svenska studiemedel kunde jag leva gott och jag fick vänner från hela världen.

Pojkvännen var dock kvar hemma i Sverige så jag återvände till Uppsala och studierna där, men efter avklarad examen i statskunskap gav jag mig iväg till Prag igen. Jag läste tjeckiska på avancerad nivå och den här gången gick jag verkligen in för att lära känna tjecker. Språket blev också en viktig nyckel till att jag fick tjeckiska vänner, och med dem kom nya insikter om mig själv. Fram till dess hade jag varit omgiven av människor som i stort sett delade min inställning och utgångspunkt i större frågor. Genom såväl hemmiljön och skolan som Bamse och Kamratposten hade jag kommit att ta principen om alla människors lika värde och strävan efter jämställdhet mellan könen som någonting självklart. Att plötsligt stöta på homofobi och vardagsrasism, till exempel i form av diskriminering av romer, var smått chockartat. Och jag kunde omöjligt förstå hur man inte kunde tycka att kvinnor och män skulle ha lika lön för lika arbete, eller hur folk kunde lyfta på ögonbrynen över att jag som kvinna hade spelat fotboll i yngre år. Det här var något helt nytt för mig men gav mig insikter. Alla kommer inte från en svensk med-

elklassbakgrund med samma inställning eller värdegrund som jag själv. Detta visste jag förstås rent teoretiskt, men hade inte riktigt fattat vad det innebar i praktiken. Samtidigt hade jag inga bra argument till varför jag tyckte som jag gjorde, eftersom jag aldrig egentligen träffat på, eller behövt bemöta, den typen av oliktankande. Det gav mig skäl att reflektera över varför jag tyckte som jag gjorde och vässa argumenten för att kunna ta debatten.

Jag blev mer och mer kär i Prag, men samtidigt fanns pojkvännen fortfarande kvar i Uppsala, så jag återvände på nytt till Stockholm när terminen var slut. Ett halvår senare fick jag dock ett jobberbjudande från Accenture med placering i Prag. Det var för lockande för att tacka nej till och jag vantrivdes på det okvalificerade jobb jag fått i Stockholm. Efter ett antal turer fram och tillbaka och några riktigt jobbiga månader tog förhållandet slut och 2004 flyttade jag definitivt till Prag. Under mitt nästkommande jobb på oljebolaget Exxon Mobil träffade jag min nuvarande man, men jobbet blev inte långvarigt. Det passade mig inte så bra att arbeta på ett globalt amerikanskt bolag med en strikt reglerad arbetsmiljö och lite individuellt ansvar. Jag sökte mig vidare och arbetade under de följande åren på Exportrådets kontor i Prag. Allting var bra fram till finanskrisen 2008. Min arbetskontext förändrades till det sämre och parallellt med det växte sig tanken på att flytta tillbaka till Sverige allt starkare. Jag saknade mina vänner och familjen där hemma. Önskan att själv skaffa barn var också en drivande faktor; det är helt enkelt lättare att vara småbarnsförälder i Sverige. Även när det kommer till möjligheten att få balans mellan familje- och arbetslivet är Sverige oslagbart.

Första tiden efter flytten 2010 var lite skakig. Min man och jag stod utan både jobb och bostad. Vi bodde hos mina föräldrar en period. Efter många ansökningar fick jag jobb som samverkanskoordinator på Stockholms universitet och genom en ny kollega hittade vi en lägenhet att hyra i andra hand. Livet fortsatte men i många avseenden på ett nytt sätt. I Prag ringde du en kompis spontant och gick ut och tog några öl, nu var det planering och parmiddagar som gällde. Frånvaron av pubkultur är något min man saknade mycket i början. Att leva i Sverige som

arbetstagare var också en ny situation för mig. Jag befann mig i en helt annan fas i livet än då jag bott i Sverige i yngre år. Det jag upplevde som student efter hemkomsten från England fick jag dock uppleva på nytt: känslan av att själv ha förändrats medan alla andra tycks ha förblivit desamma. De rullar på med sina liv, är ihop med samma kille, pratar om samma saker som förr... Själv tycker du dig ha vuxit en meter, men hemma har det inte hänt ett dugg och intresset för vad man har varit med om är inte alltid så stort. Å andra sidan var det otroligt skönt att ha gamla kompisar inom räckhåll igen – de som har känt dig sedan lågstadiet och som du delar din historia med. Nu är det dessutom jättelätt att hålla kontakt med hela världen via sociala medier, jämfört med när jag flyttade till Tjeckien – då var det mejl som gällde.

Samtidigt såg jag mycket i Sverige med nya positiva ögon, och så är det – ibland måste man åka bort för att se vilka fördelarna är på hemmaplan. Att det faktiskt finns ett välfungerande studie- och socialförsäkringssystem i Sverige är något jag kan uppskatta på ett annat sätt med erfarenheten av byråkratin i andra länder, och som jag uppskattar särskilt efter att jag själv har fått barn. Det icke-hierarkiska arbetslivet i Sverige är också något jag har kommit att uppskatta mer efter hemvändandet. Liksom små vardagsinslag, som att butiksbiträdet faktiskt kan le och skratta när jag går och handlar strumpbyxor. Att återigen få läsa Dagens Nyheter på bussen till jobbet eller över en kopp kaffe hör också till guldanten på tillvaron...

Mycket i Sverige är fantastiskt men visst finns saknaden efter Prag. En dag, när sonen är äldre, kanske vi flyttar tillbaka dit. Tillsvidare fortsätter vi att åka dit med jämna mellanrum. Och än i dag kan jag lyfta blicken när jag sitter på spårvagnen över floden Vltava och förundras över hur slående vackert Prag är.

Sedan hösten 2015 har fokuset på flyktingar varit otroligt stor. De som skriker högst i de här frågorna är de som hörs mest, men inte nödvändigtvis de som har mest genomtänkta argument. I mina ögon är debatten just väldigt skrikig och polariserad. Jag har flera gånger tagit en paus från Facebook för att jag inte orkar se allt som skrivs där. Tendensen till ökad faktaresistens oroar mig, liksom

frånvaron av källkritik. Många verkar inte ens vilja tänka efter och värdera de olika källorna som informationen kommer från. Det är som att reptilhjärnan tar över och det gör mig bekymrad.

I kölvattnet av presidentvalet i USA har frågan om fejkmedier seglat upp på agendan, vilket är bra i meningen att det bidrar till medvetenhet om att det cirkulerar många falska nyheter. Det kanske även kan göra att folk blir mer eftertänksamma när det gäller vem det är som sprider information och i vems intresse.

I Tjeckien finns det en ganska utbredd föreställning om att svenska förorter är rena getton. Mediernas rapportering har bidragit till den bilden. Det finns minst en tv-kanal som medvetet vinklat information för att understödja en politisk agenda som mycket handlar om att ingjuta rädsla och skapa motstånd till invandring, bland annat genom att lyfta Sverige som ett exempel på hur illa det kan gå om ett land tar emot många flyktingar.

Det jag efterlyser är ett mer nyanserat samtal om migrationsfrågorna, från alla parter, och på längre sikt tror jag att källkritik och mänskliga rättigheter måste inta en central plats redan i skolan. Att vara påläst och källkritisk blir viktigare än någonsin i dagens samhälle. Det är också otroligt viktigt att folk med utländsk bakgrund både får uppbära och representera viktiga samhällsbärande funktioner, som till exempel polis- och läraryrken. Sammansättningen i dessa yrkeskårer med mycket medborgarkontakt måste spegla hela befolkningen och hela befolkningen måste kunna känna sig representerad i vilka de hör och ser i de funktionerna.

Det hörs väldigt lite från de som själva har en migrationserfarenhet. Det finns en del positiva exempel där det visas att människor från till exempel Syrien och Eritrea har lyckats i Sverige. Det är bra med goda exempel men samtidigt ska du inte behöva "lyckas" eller "vara lyckad" för att få skydd i Sverige. Humanitära och rättsliga ställningstaganden hänger inte på driftighet eller utbildningsnivå.

Jag skulle gärna se fler exempel på hur det har gått för människor från Jugoslavien som kom till Sverige på 1990-talet. Utländska studenter som kommer till Sverige

är också en grupp som jag tycker är viktig att lyfta. Även frågan hur vi kan göra det ännu enklare för studenter som faktiskt vill vara kvar här och bidra efter studierna. Jag tänker också på exempel som mig själv – en stor del av dem som flyttar till Sverige är hemvändare, men det är inget som är vidare känt eller uppmärksammat. ■

Wonnie, 27 år

1988–1989 Födelse, Kingston, Ontario, Kanada
1989–1989 Uppväxt, Toronto, Kanada
1990–2006 Uppväxt, Ottawa, Kanada
2006–2011 Studier, Bloomington, Indiana, USA
2011–2014 Arbete, Berlin, Tyskland
2014– Arbete, Stockholm, Sverige

”NÄR MIN KOLLEGA LYFTE SITT GLAS OCH SKÅLADE FÖR DE KOMMANDE 40 ÅREN HAJADE JAG TILL”

Jag började spela fiol när jag var fyra år – men jag tyckte inte alls om det. Mamma och jag bråkade ofta om att jag skulle öva. Hennes inställning till det här med övning är väldigt koreansk i den meningen att den var mycket striktare än den kanadensiska. Jag förväntades lägga ner mycket tid på fiolen – helst två timmar varje dag. Jag avskydde det till en början! Men när jag var 14 år vände det. Den sommaren deltog jag i en orkesterfestival med andra ungdomar. Det var spännande att vara hemifrån och mina nya kompisar var väldigt exalterade över sitt spelande. Det smittade av sig. Plötsligt tyckte jag om att spela. När jag nu ser tillbaka på min barndom är jag tacksam över att min mamma tjatade på mig. Jag uppskattar det hon gjorde. I dag arbetar jag som professionell violinist med Kungliga filharmonikerna och jag älskar mitt jobb!

När jag var barn reflekterade jag aldrig över vilken mångfald som finns i Kanada. I skolan lades det aldrig någon vikt vid människors etnicitet eller religion. När en klasskompis var ledig kunde man få höra att de firade ramadan eller pesach – och det var liksom inget man fäste någon betydelse vid, man var mest avundsjuk för att personen slapp skolan. Mångfal-

den var så självklar att jag aldrig tänkte på att den existerade förrän jag flyttade därifrån. För i jämförelse med Kanada tycker jag inte att mångfalden är särskilt påtaglig i Sverige. Den syns mer i Stockholm, men även här har jag stått på en scen med 800 personer – och varit den enda som inte varit vit.

Efter high school flyttade jag till Indiana i USA för att studera musik. Under studietiden åkte jag till Tyskland ett par somrar för att spela i en orkesterfestival med människor från hela världen. När jag senare besökte Berlin fick jag kontakt med en violinist från filharmonikerna där. Jag berättade för honom att jag var intresserad av en plats i en orkesterakademi, vilket innebär en sorts praktik inom en orkester. Han trodde att jag skulle ha goda chanser. Så jag ansökte och fick en plats i Deutsches Symphonie-Orchester Berlin Akademie.

En svensk musiker jag lärt känna tyckte att jag skulle komma till Sverige och provspela för Kungliga filharmonikerna. Jag åkte till Stockholm och provspelade – och fick jobbet. Jag blev så glad!

När jag kom hit hyrde jag ett rum i ett hus i Sundbyberg av en familj. De gav mig en jättebra introduktion till Sverige, bjöd in mig till julfirande och lärde mig Helan går. Flera kollegor i orkestern har också bjudit hem mig för att fira jul. De är verkligen genuint omtänksamma.

Stockholm är en extremt vacker stad och jag trivs verkligen här. Det är varken för litet eller för stort och jag älskar att det finns vatten överallt. Mycket av mitt liv kretsar runt mitt jobb; det är där jag tillbringar den största delen av min tid och de flesta vänner jag har här har jag träffat genom jobbet. Jag tycker mycket om att laga mat, testa nya recept och bjuder mina vänner på middag. I och med att jag har ett fast jobb och ett schema kan jag planera min tid på ett annat sätt än jag gjort tidigare. Något jag gärna skulle vilja lägga min tid på är volontärarbete – och så skulle jag vilja resa, antingen för volontärjobb eller för nöjes skull. Tidigare har jag mest rest för att arbeta.

Jag har i nuläget inga andra planer för framtiden än att stanna. Men när min vän som fått jobb i samma orkester lyfte sitt glas och skålade ”för de kommande 40 åren” hajade jag till. Tanken på att stanna på samma ställe i 40 år kändes väldigt skrämmande.

Samtidigt vet jag inte var annars jag skulle vilja jobba. Konserthusen här i Stockholm är jättebra. Jag älskar mitt jobb och

mina kolleger är fantastiska. Vi orkestermusiker flyttar för jobbet. Man har en extrem tur om man kan välja stad först. Mina vänner som arbetar på andra platser i världen tycker om sina jobb, men jag älskar verkligen mitt jobb. Jag saknar det när jag inte är där!

Nyligen pratade jag med en vän om skillnaden mellan orden expatriot och invandrare. Tekniskt sett så betyder de ju samma sak, men ändå används de för att beskriva vissa människor. Invandrare är människor som migrerar för att hitta en bättre plats att leva på – och flytten är nödvändigtvis inte ett val. Medan en expatriot vanligtvis är en rik, vit person som bestämt sig för att de vill leva någonstans och har medlen att välja var i världen de vill bo. De kan åka någonstans, märka att de gillar det – och välja att stanna. Dem finns det inga fördomar emot. De blir inte tittade på med höjda ögonbryn, en blick som säger: ”Vi vill inte ha dig här.”

Jag hör inte mycket om min typ av migration, men jag uppfattar att det generellt ses som en mer positiv sorts migration. Ett företag har bestämt sig för att de vill ha just dig – på så vis är du utvald och blir inte sedd som någon som tränger sig på.

Jag har personligen inte haft några negativa upplevelser av att komma hit för att arbeta. Mina kollegor tycker det är kul med nya människor. Och nästan alla de senaste jobben i orkestern har gått till människor utanför Sverige.

Vad jag skulle vilja höra mer av i media är snarare mer positiva saker om flyktingar, för jag tror att de som kommer hit för att arbeta har det mer ordnat för sig. I mitt fall har alla bemött mig vänligt och orkestern ordnade med allt pappersarbete – det var påklitrade post-it lappar där det stod ”skriv under här” – de gjorde till och med i ordning själva kuvertet. Jag har inte behövt ordna med något sådant.

I höstas och våras jobbade jag som volontär i Grekland, i de läger som asylsökande kommer till. Där mötte jag många människor från norra Afrika som vanligtvis benämns som ”ekonomiska migranter”. De kommer inte från krigshärjade länder – men de har det så svårt. Ändå beskrivs de på ett negativt sätt, som att de försöker utnyttja andra och dra nytta av flyktingsituationen. Jag träffade en man vars syster var blind och hans mamma kunde inte arbeta – allt han ville var att få ett jobb för att kunna hjälpa sin familj. Deras berättelser önskar jag skulle höras. ■

Will, 35 år

1981–2000	Födelse och uppväxt, Wells, England
2000–2002	Studier, Taunton, England
2002–2004	Studier, Bournemouth, England
2004	Arbete, London, England
2005–2006	Studier, Bournemouth, England
2006–2007	Arbete, Taipei, Taiwan
2007–2014	Arbete, Peking, Kina
2014–	Arbete, Växjö, Sverige

**”FLYTTER GICK FRÅN EN
AV DE MEST FÖRORENADE
PLATSERNA PÅ JORDEN
TILL EN AV EUROPAS
GRÖNASTE STÄDER”**

Livet på den engelska landsbygden där jag växte upp var rätt isolerat. När snön föll om vintern kom inte skolbussen, utan radion meddelade att den inte skulle dyka upp och vi stack ut och lekte istället. Mina föräldrar hade höns och odlade grönsaker och jag brukade vara ute i trädgården med dem och gräva i grönsakslandet.

I skolan var jag spektakulärt dålig, världens sämsta elev. Lyssnade inte och blev underkänd på proven. Men jag var bra på att rita och skapa och mina föräldrar har alltid uppmuntrat min konstnärliga sida.

Efter gymnasiet gick jag på konstskola och inriktade mig sedan på grafisk design. Jag såg jobbet som designer som den enda tänkbara karriärmöjligheten för mig och flyttade till kuststaden Bournemouth för att studera interaktiv media. Det var helt otroligt! Staden var full av liv, av musik och barer. Jag började spela bas i ett band och musiken och studierna upptog i princip all min tid.

Jag valde att göra ett studieuppehåll efter ett par år och flyttade till London för att göra praktik hos den berömda modefotografen Nick Knight. Men efter ett tag tappade jag fokus och började jobba i restaurangkök. Det är lätt hänt i London – att du måste lägga all din kraft på att försöka få pengar till hyran. Så det blev ett år med mycket festande där jag njöt av storstadslivet, men när det gällde karriären hände inte mycket.

När jag återvänt till Bournemouth och tagit min examen var det jättesvårt att få jobb. Den ekonomiska krisen, som skulle slå till på allvar något år senare, hade precis börjat påverka arbetsmarknaden. Många som var verkssamma inom konstnärliga branscher tog lågbetalda jobb som de var överkvalificerade för. Själv fick jag lärarjobb i Birmingham, den mest fruktansvärda staden i hela England. Den är smutsig, mörk och grå – ja, helt enkelt väldigt deprimerande. Många lever nära fattigdomsgränsen och integrationen fungerar dåligt.

På gymnasieskolan där jag jobbade rådde fullständigt kaos. Många elever var både verbalt och fysiskt aggressiva. En del kom till skolan berusade eller höga och efter ett tufft år bestämde jag mig för att flytta till Asien. Jag hade semestrat där tidigare och ville så långt bort från England som möjligt. Jag ville kasta mig ut utan fallskärm.

Jag fick jobb som grafisk designer på ett klädföretag i Taipei och där blev jag kvar ett år. Taiwan var helt fantastiskt, en idyll. Solen skiner hela tiden och livet är en fest. Bara 30 minuters resa från Taipei – och så låg man på stranden vid Stilla Havet. Maten var grym, den bergiga naturen storslagen. Jag befann mig så långt som möjligt från den engelska landsbygden. Och jag ville så innerligt gärna stanna.

Min bästa vän sedan barndomen jobbade på ett universitet i Peking och uppmanade mig att söka jobb där. Jag fick jobb som lärare i konst, film och media – och ett löfte om att universitetet skulle hjälpa mig med allt pappersarbete. Men tvärt emot vad som sagts till mig gick det inte att omvandla ett turistvisum till ett arbetstillstånd. Jag var rädd att behöva lämna landet, och funderade mycket på hur jag skulle göra, när en lösning dök upp från oväntat håll: jag hade tagit med mina konstelever till en park för att måla när en kvinna slog sig ned bredvid mig på bänken där jag satt. Hon frågade om jag hade ett jobb och behövde visum och berättade att hon arbetade på ett visumföretag. Jag nappade på hennes erbjudande, vilket innebar pengar under bordet och ett arbetstillstånd bara sex dagar senare!

Min inställning när jag bodde i Peking var att göra så mycket som möjligt. Jag volontärjobbade för en hiv/aids-organisation, sprang maraton på Kinesiska muren, lärde mig kinesiska och spelade i band. Efter några år på universitet började jag frilansa som grafisk designer. Bland mina kunder fanns stora företag som BMW och utländska ambassader. Att hitta ett jobb i Kina är inte så svårt, men däremot är det tufft att ha att göra med myndigheter och hyresvärdar. Jag fick stå upp för mig själv och lita på att allt skulle ordna sig. Jag tror att det är en framgångsfaktor till ens egen integration, om man trots motgångar lyckas nå dit man vill, utan att tappa tron och ge upp.

År 2014 bestämde jag mig för att flytta tillbaka till Europa. Jag hade kommit till ett vägskal; antingen lämnade jag nu eller så skulle jag bli kvar i ytterligare 20 år. Och jag ville tillbaka; dels för att vara nära familj och vänner, dels för att arbeta under tryggare förhållanden.

Jag hade lagt upp mitt cv på nätet och var öppen för jobb i olika europeiska länder. Det blev ett kommunika-

tionsföretag i Växjö som hörde av sig. Växjö lockade med närheten till naturen, sjöarna och möjligheten att bo mitt emellan Stockholm och Köpenhamn. Jag hade bott i stora städer tidigare och ville få en mer autentisk upplevelse av Sverige. Flytten gick från en av de mest förorenade platserna på jorden till en av Europas grönaste städer.

Jag var väldigt exalterad inför livet här. Jag började med SFI, fick vänner och träffade min flickvän som flyttat hit från Kina. Kanske beror det på att både hon och jag har utbildning och erfarenhet, men vi har alltid känt oss behövda här. Vi har blivit insläppta i samhället och pratar om att skaffa hus och bilda familj. Vi har kunnat stanna tack vare att vi har varandra och den stabilitet som det ger.

Jag har startat mitt egna företag och min inställning är än en gång att jag vill göra så mycket som möjligt av livet. När man migrerar är det viktigt att kliva utanför sin bekvämlighetszon och komma ut och träffa människor. Man kanske inte är så bra på språket – men man kan ändå försöka. För ett tag sedan var jag inbjuden att tala på ett evenemang och den som bjöd in mig sa att jag kunde prata engelska. Men jag ville inte göra det, så jag skrev ner det jag ville ha sagt och höll mitt lilla föredrag på svenska. Efteråt kom flera personer fram och frågade om jag ville jobba med dem i olika projekt! Jag tycker att man ska våga. Risken att någon ska tycka att du är dum är väldigt liten, folk ser att man gör sitt bästa.

Jag brukar följa mer internationell än svensk media och min uppfattning är att det läggs mycket fokus när asylsökande är inblandade i negativa händelser. Jag upplever att brittisk media är rätt högervriden och sensationslysten och tycker att fokus hamnar på fel saker; de positiva berättelserna är alldeles för få. Själv brukar jag inte läsa artiklar som inleds med en negativ rubrik. Jag tycker att det vore bättre att fokusera på de positiva resultaten av migration, på den framgång migrationen föder. För det är ju inte som att vi kan ändra något, vi kan inte gå tillbaka i tiden och förhindra att människor migrerar; då är det väl bättre att visa människor de fördelar som finns.

Jag upplever att den politiska högerens röst är den som hörs mest just nu, och att människor i allmänhet har väldigt starka övertygelser. Medias sätt att rapportera om IS

och internationell terrorism gör människor rädda för migranter, trots att så få sympatiserar med terrorism. Och jag tror att media vill skapa den här rädslan, den är en del av mediemaskineriet.

De beslut som fattas inom migrationsområdet rör upp starka känslor, vilket den offentliga debatten har visat. Exempelvis var många svenskar upprörda när gränserna stängdes och likaså var upprördheten i Europa stor när flyktingar kördes iväg från lägret i Calais i höstas.

Inom filmens värld kommer historierna om migration och integration alltid vara några av mänsklighetens största berättelser. Oavsett om det handlar om den kulturella mångfalden i 1970-talets New York eller utvandringen från Europa under 1800-talet så säger de något om vår mänsklighet, om hur vi alltid har kämpat för att överleva och att passa in. ■

Jia, 28 år

1988–2004 Födelse, uppväxt, studier, Heilongjiang, Kina
2004–2009 Arbete, Shenzhen, Kina
2009–2012 Studier och arbete, Damaskus, Syrien
2012–2015 Arbete, Huizhou, Kina
2015– Anknytning, Vänersborg, Sverige

"BARN OCH FÖRÄLDRAR MÅSTE FÅ VARA TILLSAMMANS"

Efter min utbildning började jag jobba med bokföring och försäljning på olika internationella bolag. Via ett av dem kom jag i kontakt med en affärsman från Dubai och jag började ta hand om hans affärer i Kina. Under tiden jag jobbade för honom träffade jag min nuvarande man. Han är från Syrien och arbetade på ett företag från Qatar.

Efter några år i Kina ville han åka tillbaka till Syrien – ett land jag inte visste något om. Men jag litade på honom och tänkte att jag åker för att se vad jag kan göra där. I Kina har vi ett ordspråk som säger att om du gifter dig ska du följa din man vart han än går. Och det gjorde jag.

Mitt första intryck av Syrien var att allt var annorlunda. Språket. Människorna. Gatorna. Byggnaderna. Jag såg det som ett äventyr. Människorna jag mötte var väldigt trevliga och gästvänliga.

Mina första två år i Syrien lade jag allt fokus på att lära mig arabiska. Det var inte särskilt svårt. Jag var otroligt fokuserad och jag är en person som fullföljer det jag väl har bestämt mig för att göra.

Efter språkstudierna fick jag jobb som översättare på den syriska nyhetsbyrån SANA. Vi hade ett bekvämt och trivsamt liv före kriget och jag kände mig väldigt trygg. I Kina hade jag blivit av med min handväska upprepade gånger ute på stan. Jag oroade mig aldrig för att något sådant skulle hända när jag gick längs Damaskus gator.

När kriget kom ville jag inte lämna Syrien. Det var där jag hade mitt liv och jag hoppades att kriget snart skulle ta slut. Oroligheterna i Tunisien, Libyen och Egypten gick över relativt fort och jag trodde att det även skulle gälla Syrien. Vi hörde bomber och skottlossning dagligen och våra fönsterrutor krossades. Ändå ville jag inte åka. Men min man var mån om att jag skulle vara i säkerhet och jag reste därför tillbaka till Kina. Eftersom jag räknade med att snart kunna återvända hade jag lämnat allt, men strax efter det att vi åkte från Syrien stängdes flygplatsen i Damaskus. Vi hann med det sista planet.

I Kina föddes vårt första barn. När han var sex månader gammal tog sig min man till Sverige. Som tur var hade jag min mamma hos mig.

Jag ansökte om familjeåterförening vid ambassaden i Peking och fick komma på intervju redan en månad senare.

Jag minns den första tiden utan min man som väldigt utmattande. Vår son behövde sin pappa. Och jag behövde min man. Jag var trött och orolig, och funderade på om människor behandlade honom väl. Han försäkrade mig alltid om att allt var bra.

När min son och min man sågs efter det första avskedet hade det gått över ett halvår. Min son, som då var runt året, brukade vara avvaktande mot främlingar men när han såg min man sprang han genast emot honom.

Jag tycker att det är fruktansvärt att möjligheterna till familjeåterförening minskar. Barn och föräldrar måste få vara tillsammans. Att resa på ett säkert sätt för att återse sin familj gör det möjligt för människor att behålla sin värdighet. Eftersom jag och min son kom till Sverige genom familjeåterförening kunde vi flyga hit utan att vara oroliga för att något otäckt skulle hända på vägen. Här i Sverige har jag hört många berättelser från människor som kommit med de så kallade dödsbåtarna. De gav sig ut på resan för sin familjs skull, för att kunna återförenas med barnen och ta hand om dem.

Människor kommer hit med energi, kompetens och kraft som kan användas för att skapa något positivt i det nya landet. Men om de inte får återse sin familj kommer glöden att kvävas. Utan familjen – vad har de då? Som kvinna och mor vädjar jag att inte göra det svårare för människor att återse sin familj.

Viktigast för mig i mitt liv är att ta hand om mitt barn, lära mig språket, lära känna landet och hitta ett jobb – det är jätteviktigt för mig. Förhoppningsvis kan jag fortsätta inom handelsbranschen. Jag kommer att hitta min väg.

Det pratas mycket om siffror: ”Si och så många personer kommer till Sverige eller till Tyskland.” Jag tror att det är på grund av allt fokus på siffror som reglerna nu stramas åt.

Jag tror att vi behöver prata om migration på ett mänskligare sätt: hur man kan hjälpa till och göra det lättare för människor att bli en del av det här landet. Jag tror också att man behöver snabba på processen så att människor kan påbörja sina liv fortare och göra positiva saker för det här landet. Som man sår får man skörda. Om man planterar något dåligt kanske inget växer upp, men om man planterar något gott kommer du få ännu mer av det goda. ■

Justus, 32 år

1984–2005 Födelse, uppväxt och studier, Nairobi, Kenya

2005–2011 Studier och arbete, Seremban, Malaysia

2012– Anknnytning, Dalarna, Stockholm, Sverige

”JAG HADE TUR SOM HADE NÅGON SOM KUNDE VISA MIG HUR DET FUNGERAR HÄR”

Jag hade en bra barndom i Nairobi, där jag växte upp tillsammans med två bröder och en syster. Min mamma arbetade på statliga departement och pappa var först i armén, sen blev han diplomat. Han reste mycket och hade en massa historier med sig och det fick mig att också vilja se mer av världen. Livet i Kenya var roligt, och föräldrarna kunde betala så att vi barn kunde gå i bra skolor. Vi var i skolan nästan jämt – vi tog extra kurser på loven till och med – det var pressande men nu förstår man nyttan med det.

Efter gymnasiet ville jag plugga utomlands, USA var i dyraste laget så det blev Malaysia och ett universitet som just hade öppnat. Först var jag inne på datavetenskap men valde till slut ett ekonomi- och marknadsföringsprogram. Det gick bra och jag fick sedan jobb på en revisionsbyrå där, men det var inte roligt att åka buss eller tåg; människor pekade på mig och det blev tomt på platserna närmast mig. Stämningen kunde bli hotfull. Efter ett tag hade jag lyckats få ett jobb i Kenya och då var det dags att komma hem till Kenya efter nästan sex år.

Under hemresan mellanlandade flygplanet i Doha i Qatar, och där på flygplatsen träffade jag Emma. Hon var på väg hem till Sverige från en lång resa i Asien. Åtta månader senare kom hon och hälsade på mig i Nairobi, och året

därpå åkte jag och hälsade på henne i Dalarna. Det var bra att jag gjorde det så att jag fick en uppfattning om hur det är i Sverige. Vi cyklade en del, vi åkte på utflykter och träffade hennes kompisar. Hela byn visste att jag var där och ibland var det någon som kom förbi för att säga hej. Det var trevligt och jag kände mig välkommen.

Efter det var det som att ”okej, någon av oss måste flytta, men vem blir det?”. Eftersom Emma inte hade hunnit skaffa sig en utbildning så skulle hon få det svårt i Nairobi eftersom det redan var ont om jobb. Så därför bestämde vi oss för att jag skulle flytta till Sverige.

Jag började söka jobb direkt, och jag fick mitt första jobb efter tre månader. Jag hade då skickat ungefär 900 ansökningar och fått svar från två arbetsplatser. Jag tyckte att det tog lång tid, men när jag pratade med mina kursare på SFI:n sa de att de hade varit arbetslösa i två år.

Jag har satsat mycket på att lära mig svenska. Under en period hade jag två jobb samtidigt som jag läste SFI. Det är svårt att komma in i samhället utan att kunna språket. Jag hade tur som hade någon som kunde visa mig hur det fungerar här. Saker som hur diskmaskinen fungerar och hur man sorterar sopor. För de som kommer och rör sig bland många från samma hemland tror jag det blir det svårare för alla pratar samma språk. Jag tänker på dem som kommer från Syrien till exempel. Vem ska visa dem hur man lever här?

Vad ska jag säga om hur det är här i Sverige? Folk är inte så ”in your face” utan de går undan om de inte gillar dig, och säger oftast inte vad de tycker. På tunnelbanan vill de inte sitta bredvid dig eller vänder sig bort. Men vad ska jag göra åt det? De allra flesta jag träffar är trevliga så jag försöker fokusera på dem. Emma och jag bor nu i en tvåa i Farsta och vi trivs med både jobb och lägenhet.

Jag gillar utmaningar och tycker att det är roligt om det är svårt. Jag började som diskare på en sushirestaurang, och i takt med att jag lärde mig mer fick jag även chansen att jobba som kock. När chefen sa till mig att hon ville testa mig i köket tänkte jag att jag måste ta chansen och göra det bästa av den. Jag började anstränga mig ännu mer för att lära mig svenska. Nu jobbar jag som kock, men jag har också ansvaret för inköp till restaurangen. Ju bättre svenska jag kan, desto bättre går det.

Jag skulle vilja ta upp min utbildning igen. Men jag vill inte jobba på ett kontor hela dagarna, utan jag behöver någon slags balans i arbetsuppgifterna. Jag skulle gärna jobba med jordbruk och ekologisk odling. I Nairobi höll jag på med ett forskningsprojekt som handlade om att lära små jordbruk att odla ekologiskt. Jag skrev om instruktionerna så att bönderna skulle förstå hur det går till när man ska odla soja, tomater, lök och annat. Det var som en enkel manual, inte bara om grödorna utan också om jorden och bevattning till exempel.

Efter det startade jag en odling i Nairobi med min mamma. Det gick väldigt bra, och nu har hon två anställda som sköter odlingen åt henne. De odlar soja, rödlök, majs, banan och ananas och hon ger dem instruktioner via telefon. Nu jobbar ju jag också med mat på restaurangen i Midsommarkransen, men det skulle vara roligt att återgå till att odla igen.

Min pappa ringde till mig för några månader sen. Då hade han sett på nyheterna om att män jagade invandrare på Sergels Torg, och han blev orolig. Men något sådant har jag inte upplevt. Här är lugnare än jag trodde från början.

På nyheterna ser jag mycket som är negativt om invandrare. Om någon gör något fel så är det lätt att folk generaliserar och tänker att ”alla gör så där”. Eller så rapporterar de om områden där du inte kan gå för att det är så farligt. Men jag känner inte igen det, jag har inte upplevt det själv. Genom jobbet har jag kompisar från överallt i världen som bor i de områdena, och de håller inte med om den bilden. De jobbar sent, åker hem utan bekymmer, har barn på skolor där och är nöjda. Jag tror att media visar en väldigt ensidig bild ibland, som ofta styrker ”vi och dom”-tänket som finns... Det är synd. ■

Uyen, 34 år

1982–2015 Födelse, studier, arbete, Ho Chi Minh City, Vietnam
2015– Anknytning, Göteborg, Sverige

"JAG LÄSER BLOGGAR OM ANDRA SOM MIGRERAT TILL SVERIGE"

På universitetet i Ho Chi Minh City valde jag att studera civilrätt – bara för att motbevisa min pappa. Han är affärsman och tyckte att jag borde gå i hans fotspår. Nu håller jag med honom. En tid efter utbildningen startade jag ett eget företag och då hade det varit bra om jag studerat ekonomi. Jag gillar juridik också, men utan kontakter så är det väldigt svårt att göra karriär som jurist i Vietnam. Min familj har inte den typen av kontakter.

För åtta år sedan träffade jag min svenska sambo som var i Vietnam för att göra praktik. Jag startade eget företag med hans hjälp, en webbsida som man kunde handla mat ifrån. När vi lanserade sajten var vi bland de första i Vietnam att erbjuda den typen av tjänst.

Efter en tid blev vi uppköpta av ett stort bolag. Vi fortsatte jobba för företaget en tid, men bestämde oss sedan för att flytta till Sverige. Vi hade tröttnat på det hektiska livet i Ho Chi Minh City. Där bor lika många människor som i hela Sverige och trafiken är helt galen. Här i Sverige är det tyst och luften är ren.

I Vietnam är det viktigt med äktenskap. Jag och min kille är bara sambos, men när mina föräldrar väl träffade honom insåg de att han som person innebär mer trygghet än ett äktenskapsbevis. De gillar verkligen honom.

När jag kom till Sverige fick jag höra att det skulle bli svårt för mig att få jobb om jag inte kunde språket. Jag var naiv och trodde inte på det, men jag märkte snart att det var sant. Efter drygt en månad började jag min första kurs på SFI och fortsatte samtidigt att aktivt söka jobb.

I dag arbetar jag som projektassistent på en digital produktionsbyrå i Göteborg. Jag hittade min arbetsplats av en slump när jag satt hemma och slösurfade. Jag var trött och irriterad över att inte ha något att göra och när jag satt där framför datorn började jag skriva in olika sökord på Google. Jag skrev något i stil med "webbyrå som gillar mig" – och då dök företaget där jag nu jobbar upp. Jag skickade mitt cv och bad om en obetald praktikplats. Det slutade med att de erbjöd mig ett riktigt jobb.

När jag fick jobbet gratulerade folk mig med en sådan entusiasm att det var som om jag hade vunnit på lotto. Jag blev glad när jag fick beskedet, men min sambo blev nästan ännu gladare.

Livet här är väldigt tryggt och fridfullt. Och som anställd i Sverige har jag fler förmåner jämfört med i Vietnam. Där har man tolv betalda semesterdagar per år, sjukdagar inkluderade.

En nackdel för mig i Sverige är att folk lagar mycket mer mat hemma. I Vietnam äter man ute hela tiden. Frukost, lunch, middag – jag åt allt på restaurang. Jag är inte bra på att laga mat, men har insett att om jag vill äta äkta asiatisk mat så skulle jag behöva lära mig att laga den själv.

I framtiden vill jag bli bättre på svenska. Och så vill jag hitta fler trevliga restauranger i Göteborg. Att resa, umgås med vänner och äta gott är min och min sambos stora inbressen.

Jag upplever att medias fokus ligger på flyktingar. För att läsa om andra som migrerat för att leva med någon i Sverige följer jag olika bloggare. När jag flyttade hit läste jag till exempel en blogg av en amerikan som bodde i Sverige. Det var givande att ta del av hans erfarenheter. Jag följer bloggare från bland annat Korea, Singapore och USA som har flyttat hit. Det känns som att de förstår det man själv går igenom. Inläggen kan handla om allt från hur sjukvården fungerar till hur man gör för att skaffa ett svenskt personnummer.

Jag skulle gärna läsa mer om arbetsmarknaden för människor som migrerat till Sverige och hur man gör för att starta ett företag. Och då menar jag inte bara den teoretiska kunskapen – gör först så och sedan så – utan jag vill ta del av personliga berättelser av människor som har kommit hit och startat eget. Hur gjorde de? Bloggar är ett bra sätt att förmedla den typen av berättelser, tycker jag.

Jag skulle också uppskatta flera forum på nätet där människor kan dela med sig av tips till varandra. Till exempel var man hittar den bästa asiatiska maten i olika städer. Det är sådant som jag skulle vilja veta. ■

Lisa, 34 år

1982–1989 Födelse och uppväxt, Stockholm, Sverige

1989–1991 Uppväxt, Montreal, Kanada

1991–2001 Uppväxt, Stockholm, Sverige

2001–2003 Studier och arbete, Paris, Frankrike

2003–2006 Studier, Stockholm, Sverige

2006–2015 Arbete, Paris, Frankrike

2015– Återvändande, Stockholm, Sverige

”JAG TROR ATT JAG SKULLE KUNNA HAMNA VAR SOM HELST I VÄRLDEN OCH LITA PÅ ATT DET ORDNAR SIG”

Första gången jag återvände till Sverige skulle jag fylla nio år. Mina tre år på engelsk skola i Montreal hade gett mig en lätt brytning när jag talade svenska. Eftersom jag bara var sex år när familjen flyttade till Kanada hade jag aldrig gått i svensk skola och inte heller hunnit lära mig att läsa eller skiva på svenska. Många undrade varifrån jag kom. Var jag verkligen svensk? Ja, varför skulle jag inte vara det? Jag hade också vuxit upp på hembakade kanelbullar och somrar i skärgården. Jag tröttnade på frågorna om min härkomst och försökte låta kommentarerna rinna av mig. Andra saker var svårare att strunta i, som till exempel att jag var den enda i radhuset som inte blev bjuden när grannarna ordnade gårdsfest. Och ibland förstod jag ingenting alls – förväntades jag skratta när de andra barnen drog skämt om svarta personer?

I min lågstadielklass i Montreal hade vi varit 30 personer som tillsammans representerade 25 olika etniska bakgrunder. Vårt klassfoto gav ansikte åt hela världen och i

skolkalendern fanns det plats för allas högtider. Vi fick lära oss om varandras traditioner och kulturer. Eftersom ingen var den andre lik stack inte heller någon ut. Följt på hemkomsten till det homogena Sverige gjorde sig motsatsen gällande – plötsligt betraktades jag som annorlunda. För första gången i mitt liv fick jag uppleva känslan av att vara utlänning. I min värld hade det mångkulturella blivit normen, men med inställningen att man måste anpassa sig till dit man kommer. I Sverige förstod jag med tiden att det var bättre att inte framhäva mina erfarenheter från Kanada eftersom det ofta väckte avundsjuka. Många drog den felaktiga slutsatsen att vi hade levt ett lyxliv för att vi hade bott i eget hus där.

Vore det inte för åren i Kanada hade nog inte tanken på att bo utomlands följt mig genom skolåren i Sverige. Efter gymnasiet tog jag också steget ut. Jag flyttade till Paris och började läsa på Sorbonneuniversitetet. För att försörja mig jobbade jag till en början som barnvakt på kvällarna. Jag bodde på nio kvadratmeter, hade varken dusch eller internet, och lönen var inte mer än 36 euro i veckan. Genom en bekant fick jag låna en cykel. Den hade inga bromsar men det struntade jag fullständigt i. Lyckan att få fara fram över gatorna i Paris var enorm och jag lärde mig staden utan och innan. Här ville jag fortsätta att bo! Jag insåg samtidigt att det skulle bli svårt att få ett vettigt liv om jag inte skaffade mig en ordentlig examen. När man är 20 år kan man jobba 65 timmar i veckan och lära sig att leva på nästan ingenting – vilket jag också bokstavligen gjorde. Under en period kastade jag mig mellan morgonpasset som servitris på ett café, dagstudier och lektioner på universitetet, och kvällspasset som bartender. Jag fick det att gå ihop ekonomiskt, men det var inte så jag ville ha det i längden.

Jag återvände till Sverige för att studera. Min pappa tvingade mig mer eller mindre att välja civilingenjörsprogrammet på KTH i Kista. Vi var fem tjejer av totalt 120 personer som påbörjade utbildningen samtidigt men de andra tjejerna hoppade av. Plötsligt var jag omgiven av supernördar som jag inte hade ett smack gemensamt med. För dem kretsade allt kring datorer och många var så skygga att de inte ens förmådde prata ansikte mot ansikte med

varandra. När de ville kommunicera skickade de chatt-meddelanden över MSN. Själv kunde jag knappt slå på en dator och visste egentligen inte vad det var jag pluggade för någonting. Informationsteknik hade låtit bra i kurskatalogen... Jag grät mig i stort sett igenom första året och var på vippen att byta spår och bli biståndsarbetare, men jag bestämde mig för att bita ihop och behålla blicken på mitt mål som hägrat sedan dag ett: att få avsluta studierna i Paris. Hälften av studenterna skulle få en möjlighet att läsa sista året utomlands. De eftertraktade utbytena var med skolor i Hong Kong, Cambridge och Zürich. Paris var inte lika högt rankat av de andra studenterna, men det var dit och ingen annanstans jag skulle ta mig. Och så blev det.

När jag stack iväg till Paris igen, våren 2006, var det med inställningen att bli kvar – jag hade inget intresse av att komma tillbaka till Sverige. Jag gjorde mitt examensarbete på Alfa Laval och fick göra en rad praktiker innan jag lyckades få jobb som relaterade till mina studier. Förvånansvärt nog var det dock inte min specialistkompetens inom informationsteknologi och dataanalys, utan snarare mina engelska språkkunskaper som avgjorde att jag fick jobben jag sökte: allt från bank och telekomföretag till L'Oréal.

Arbetsklimatet i Frankrike är tufft. Det finns mycket avundsjuka och många är fokuserade på att finna fel. Det är svårt att lita på kollegor, och under mina år i Paris fick jag uppleva hur det är att vara tjej i en mansdominerad värld. Det tog mycket energi att ständigt behöva vara på sin vakt, och jag gick in i väggen ett par gånger. Ungefär samtidigt med attentaten mot tidskriften Charlie Hebdo 2015, som utspelade sig i mina hemkvarter, kände jag att allt började spåra ur. Det franska samhället mätte inte bra – vare sig på ett finansiellt eller psykiskt plan. Jag började bli klar med livet i Paris och var trött på att lönen slukades av utgifter. Hyra, försäkringar och allt annat i den vägen kostar mycket i Paris. Det slog larm i mitt huvud. Jag ville ha sol och ett lugnare arbetstempo och funderade därför på att flytta till franska Rivieran. Jag övervägde även att arbeta i Danmark och bo i Malmö, men insåg att den ökade migrationen till Sverige hade skapat ett kaos som i princip gjorde det omöjligt att pendla över bron på vardaglig basis.

Alla hinder radade upp sig. Till slut följde jag förslaget från en kompis att flytta tillbaka till Sverige och söka jobb på Klarna.

Trots att jag hade valt att komma hem till Sverige var det väldigt tufft. I början bodde jag hos mina föräldrar. Jag gick från mitt storstadsliv på en vespa och ett aktivt kvällsliv med barer och vänner till att sitta i en iskall sommarstuga på Värmdö med bussförbindelse till staden en gång om dagen... Men jag fick jobbet jag sökt på Klarna och det räddade mig. Jag har aldrig haft så roligt som på den arbetsplatsen.

Visst tar man lite stryk av känslan av att gå tillbaka till ruta ett, men samtidigt är det mycket som gör gräset grönt i Sverige. Kontakten med myndigheter och transportförbindelser är till exempel enklare här än i Frankrike. Balansen på kontot är nu också – för en gångs skull – inte negativ. Jag har alltid tyckt att Sverige är instängt, att folk vill placera varandra i fack på ett sätt som inte görs utomlands. I dag tycker jag att Sverige är mer mångkulturellt och öppnare än för tio år sedan när jag flyttade härifrån. Samtidigt är nästan inga av mina nya vänner härifrån, och de gamla vännerna som hänger kvar är de som har bott utomlands.

Både jag och min pojkvän är ingenjörer och vill dra nytta av de internationella möjligheterna som vårt yrke öppnar för. Om någon av oss får ett lockande jobberbjudande utomlands kan jag se mig själv flytta igen och lära mig ett nytt språk. Frågan är dock vad jag är beredd att byta bort för att bo utomlands på nytt? Kanada är nog det enda vetiga alternativet där jag skulle kunna få samma livskvalitet som här, vilket är viktigt för mig.

Alla borde bo utomlands någon gång i sina liv. Du blir mer självgående och du lär dig att ta för dig. Själv har jag fått mycket skinn på näsan – ingen kan i dag få mig att göra något jag inte vill. Jag tror jag skulle kunna hamna var som helst i världen och lita på att det ordnar sig.

Jag var trött på diskussionerna och politiken som fördes i kölvattnet av attentaten i Paris. Många där resonerar att Sverige öppnar upp sig för att rädda världen, men att landet kommer att möta samma utmaningar som Frankrike. Det finns en växande extremhöger som även drabbar Sverige. Från mitt perspektiv är det viktigt att lyssna och vara

vaksam på den. Den politiska korrektheten gör stor skada och måste skalas bort från diskussionerna. Det behöver pratas om hur segregation kan undvikas. Oavsett vem som kommer ny till ett land är det viktigt att den personen får en plats i samhället. För att gå i den riktningen tror jag att det måste sluta pratas om skillnader. Fokus borde ligga på personer – vad som är någons intressen och erfarenheter, snarare än dennes religion och nationalitet.

Jag har inte haft tv på 15 år, det är inte verkligheten som visas där och jag vill prata med människor istället. Jag tycker att media fokuserar på det negativa snarare än det som faktiskt är relevant. Vill man kontrollera människor genom att skapa rädsla? Rapporteringen utgår oftast från en konfliktsituation och flyktinginvandringen framställs som en börda. Från politiskt håll behövs tydligare information om planerna framåt. I avsaknaden av det lyssnar folk istället på djungeltrumman men på den vägen förvrängs information. Det borde också pratas mer om de positiva aspekterna av migration; många nyinflyttade gör bra saker men det framhävs inte och egentligen hör man inte ifrån de personer som det pratas om. Fler borde följa Sveriges Radio som jag tycker har en föredömlig blandning när det gäller vem som får komma till tals.

En vän till mig har nyss gett ut en barnbok som handlar om en ung flicka på flykt. Jag tror att det blir allt viktigare att kommunicera med barn på ett sätt som kan motverka föreställningen om ett vi och ett dom. Där spelar även vuxna en stor roll. Som barn ifrågasätter du inte så mycket, det är först när vuxna gör en affär av någonting som det blir speciellt. När vi bodde i Kanada sa till exempel min pappa en gång att jag kanske borde uppskatta det jag hade när jag uttryckte en önskan om att ha samma lockiga hår och hudfärg som killen i klassen jag var kär i. I mitt stilla sinne tänkte jag att det han anspelade på tillhörde historien. Att se ut som någon i Jackson Five var ju bara häftigt. Först senare i livet förstod jag att etnisk diskriminering fortfarande existerar. ■

Naome, 41 år

1975–2001 Födelse och boende under uppväxten, Uganda
2002–2007 Arbete, Rwanda
2008–2011 Arbete, Uganda
2011 Flykt
2012– Skyddsbehov, Gävle, Sverige

**"DET ÄR INTE JAG SOM
ENSAM SKA INTEGRERAS.
DET ÄR SÅ MYCKET NI OCKSÅ
KAN LÄRA ER AV MIG,
OM DET JAG HAR GJORT
I MITT LAND."**

Jag är uppvuxen i Uganda i en rwandisk familj med en stark kristen tro som tror på Gud och på att saker måste vara som de alltid har varit. När jag växte upp var jag aldrig intresserad av killar och hade inga pojkvänner. Mina vänner tyckte att det var konstigt, men sa att det berodde på att jag kom från en religiös familj och att mina föräldrar var stränga. När jag var fjorton år hade jag min första relation med en tjej.

Några år senare flyttade jag till Kampala för att fortsätta mina studier och det var där jag träffade mina barns pappa. Han jobbade på flygplatsen, hade mycket pengar och levde ett lyxliv. Jag tror att jag attraherades av det. Strax därpå blev jag gravid. Efter att min son föddes inledde jag en hemlig relation med en tjej. Jag stannade i äktenskapet i fem år, men kände mig hela tiden skyldig. Därför lämnade jag mitt äktenskap. Jag ville inte fejka mer.

Efter skilsmässan flyttade jag till Rwanda och började jobba på bank. Där träffade jag många olika människor, varav en del var gay. De berättade om att polisen trakasserade dem och att de blev utkastade från klubbar. Jag började kontakta journalister för att ge andra sidor av det som media rapporterade om och uttalade mig anonymt i olika tidningar.

Jag började komma ut för de homosexuella jag träffade och vi bestämde oss för att göra något tillsammans. Det resulterade i en organisation för hbt-personers rättigheter i Rwanda. Vi kunde inte riskera att skaffa ett kontor, utan en gång i månaden hyrde vi en bil och hade mötena i den.

Vi ville att folk skulle veta att det är normalt att vara gay – och jag började berätta för människor att jag var lesbisk. När jag tog kontakt med organisationer som vi ville samarbeta med klädde jag alltid upp mig. Använde dyra parfymer och bildat språk. Homosexualitet i Rwanda ses som något västerländskt, som något avvikande och jag ville att folk skulle se att jag var normal.

Jag blev accepterad av en del, men fick också hot – alltid anonyma. Budskapet var att om du inte lämnar din aktivism kan konsekvensen bli döden. Det är inte kriminellt att vara gay i Rwanda. Men när vi anmälde trakasserier eller hot till polisen fick vi höra: ”Varför är du gay? Vet du inte att samhället inte accepterar det?”. En gång frågade

jag polismännen om det inte i själva verket var de som utgjorde hotet mot mig? De nekade, men sa samtidigt att de bara skulle försvara mig om det inte stod i konflikt med vår kultur. Jag anmälde hoten hela tiden. Men ingenting hände. Istället hånade polisen mig, frågade hur lesbiska har sex. De gjorde allt till ett skämt och jag insåg att jag aldrig skulle bli försvarad av dem.

Under en radiointervju med Voice of America öppnade jag för första gången upp kring hur jag kände kring orättvisorna, hoten, diskrimineringen och stigmat. Efter den intervjun kände alla till mig. Jag förekom mycket i media, och hoten eskalerade. Det drabbade även min familj och jag började leva som gömd.

Även fast det var svårt för mig att vara aktiv i Rwanda hade jag aldrig tänkt på att söka asyl. Men efter radiointervjun förvärrades situationen och jag fick mycket hot. På telefon. På mejl. Jag bytte bostad hela tiden, och jag var så trött. Jag tänkte på mitt liv: var skulle jag slå mig ner? Hur skulle jag kunna uppfostra mina barn? Jag hade inget jobb, ingen sinnesro och var inte omtyckt av min familj. Mitt i allt detta dog en nära vän till mig, aktivisten David Kato. Han blev mördad i Uganda. När David dog insåg jag att jag skulle kunna gå samma öde till mötes. Det var då jag började tänka på att flytta.

Min flickvän stöttade aldrig mitt val att söka asyl, inte min mamma heller. Mina aktivistvänner bad mig att inte göra det. Jag var en välkänd aktivist i Afrika. I ett samhälle där de flesta döljer sin sexuella läggning upplevde mina vänner det som att jag svek om jag lämnade landet. De tyckte jag var självisk; varför skulle jag dra mitt i den pågående kampen? Valet var inte lätt. Men jag orkade inte ständigt fly och gömma mig.

Trots allt jag upplevt har jag också skäl att vara glad. Mina barn har fått se att jag inte är onormal. Den förändringen skedde här. Det svenska samhället är annorlunda – att vara homosexuell är ingen big deal. Mina barn har alltid älskat mig, men i Afrika blev de utsatta – av familjen, av vänner, i skolan. Här har de gått med i Pride-paraden. I dag känner jag att jag är på väg tillbaka. Jag får inga hot, är inte rädd, inte skrämd. Jag bär huvudet högt.

Att börja ett nytt liv i Sverige är självklart svårt – det är

svårt för alla människor som börjar om. Först och främst kan man inte språket och har inga vänner. Även personer som jag trott varit mina vänner vill inte förknippas med mig eftersom jag är gay. På asylboendet dök frågan om varför man flytt upp – och jag kunde inte ljuga. Men när jag sa sanningen blev jag en outcast.

I Afrika var jag en ansedd aktivist, det är jag inte här. Och ibland är det svårt – detta att ingen känner till mig. Det är farligt att leva ett öppet liv som gay i Afrika, men det finns även privilegier. När jag var ute visste folk att: ”Wow, Naome är här.” Alla ville vara med mig. Här blir man sedd som en nykomling som inte kan någonting.

Här i Sverige har jag startat organisationen Find hope för asylsökande hbt-personer. Jag gjorde det för att jag vill stötta nyanlända och för att de skulle kunna få dela sina historier med andra och prata om asylprocessen eller de utmaningar de haft. När vi träffas får människor känna sig älskade. De delar erfarenheter och ger tips till varandra. Vi talar våra språk, äter vår mat och hittar glädje tillsammans. Men mitt engagemang gäller inte bara hbt-frågor. Jag engagerar mig också för att hjälpa samhället att bättre förstå nyanlända, och för att främja mångfald och interkulturella möten mellan nyanlända och det svenska samhället.

Jag tycker att migranter porträtteras som lögnare, som människor som söker bättre liv och hittar på historier. De utmålas som att de inte är på riktigt. Deras berättelser blir inte trodda. När de inte är betrodda anses heller ingenting av det de berättar vara viktigt. Då tror jag att det blir svårt för dem att älska landet och att engagera sig i samhällsaktiviteter.

Sverige är ett bra land, till exempel när det gäller välfärd, och svenskar är väldigt vänliga. Men det finns föreställningar om att vi som kommer hit och söker asyl är på jakt efter guld och gröna skogar. Jag kom aldrig hit för att få pengar. Jag kom hit för att få säkerhet, för att slå mig till ro och uppfostra mina barn. Och jag vill bli en del av samhället, engagera mig i samhällsutvecklingen eller politiken. Det är så jag kan betala tillbaka.

Jag vill att nya och gamla invånare ska leva i en gemensam förståelse. Och jag vill att människor ser de idéer vi

kommer med. Vi är inga dårar. Vi har med oss så mycket bra saker. Om jag kommit hit för att slå mig ner i det här landet så kommer min energi, mina idéer och min utveckling att ske här. Inte i Rwanda! Samarbeta med mig och låt oss integrera oss tillsammans. Integration är inget ensidigt projekt. Det är inte jag som ensam ska integreras. Det är så mycket ni också kan lära er av mig, om det jag har gjort i mitt land. Ge oss utrymme och tid att också lära er, inte enbart lära av er. Jag älskar när alla inkluderas, när integrationen är såväl fysisk som emotionell. ■

Ingrid, 30 år

1986–2012 Födelse, uppväxt och studier, Mexico City, Mexiko
2012– Anknytning, Malmö, Sverige

**"SVERIGE ÄR MÅNGFALD.
HÄR BOR INTE BARA
SVENSKAR, OCH SVENSKAR
ÄR INTE ENDAST FOLK
SOM ÄR FÖDDA HÄR"**

Jag är uppvuxen i Mexico City med min mamma som var en hårt arbetande sjuksköterska. Jag tycker att det är häftigt att ha vuxit upp med en självständig kvinna som lärt mig att jag kan klara mig själv.

Mexiko är ett väldigt ojämlikt land. Medan jag fick allt jag ville ha, arbetade en av mina klasskompisar som sopåkare för att försörja familjen. På mellanstadiet var han med om en olycka: han fastnade i sopbilen och förlorade ett ben. Den händelsen gjorde ett väldigt starkt intryck på mig. Tillsammans med några andra elever samlade jag in pengar för att han skulle få vård. Det finns offentlig sjukvård i Mexiko, men den är framförallt till för människor som jobbar för staten. Olyckan blev ett uppvaknande för mig; jag insåg att systemet i Mexiko är så pass sjukt att det kräver att ett 11-årigt barn ska lösa problem som staten borde lösa. Olyckan har kommit att påverka hela mitt liv. Det är på grund av den som jag ville studera samhällskunskap och göra något för samhället. Jag förstod vilken tur jag hade som fick gå i skolan och hade föräldrar som tog hand om mig.

Sedan jag var ung har jag varit intresserad av Mexikos rika kulturhistoria och landets stora ursprungsbefolkning. Jag förstod att det fanns olika grupper i Mexiko och att människor med mörkare hy ansågs mindre värda. Min farmor brukade alltid säga till mig att jag var jättefin eftersom jag var så ljushyad. Rasismen är utbredd i Mexiko; är huden lite mörkare har man mindre möjligheter att få ett bra jobb. Det här bottnar i vår historia och i kolonialismen. Det finns en tro att det som ligger utanför vårt land är bättre.

På universitetet tog jag en examen i internationella relationer och några år senare reste jag till Japan med Ship for world youth. Det är ett utbytesprogram som vill stärka kommersiella relationer mellan Japan och andra länder. 150 utländska och 150 japanska deltagare tillbringade två månader på en båt tillsammans och deltog bland annat i workshops om kulturell förståelse och hållbarhet.

Om nätterna på båten brukade jag titta på stjärnorna. De stjärnhimlarna är de vackraste jag sett. Där ute på däck träffade jag min sambo. Vi fick en omedelbar kontakt och inledde en djup konversation om politik och relationer. En

kväll visade jag honom hur man dansade salsa, och sedan dess har vi varit tillsammans.

När jag flyttade till Sverige fick jag höra att det tar upp till sju år att få första jobbet, men för mig gick det jättebra. Jag klarade SFI på tre månader och kort därefter anställdes jag av en vikariebank och började jobba som lärare. Jag var nervös, men jättelycklig. Det är sant att det är svårt att få jobb, men det är inte omöjligt.

I Skåne har jag varit med och startat en mexikansk kulturförening. Jag gjorde det av olika anledningar. Jag möter många i Sverige som förknippar Mexiko med knark och våld. De problemen finns, men Mexiko är så mycket mer än så. Jag ville också göra något med anledning av den ökande rasismen. Jag tror att det är bra att vi som kommer hit organiserar oss och visar vad vi har att erbjuda. Föreningen vill sprida information och skapa mötesplatser för alla som vill lära sig mer om mexikansk kultur. Vi har ett litet bibliotek med böcker av latinamerikanska författare och ordnar träffar med mexikansk musik. Mångfald på alla tänkbara plan är väldigt viktigt för mig. För att skapa dialog måste man veta hur och vem ”den andre” är. Under tiden i Japan insåg jag att det behövs forum där man kan erbjuda information om de olika kulturer som ryms i ett land. Tidigare tänkte jag att ”vi är alla människor och kan kommunicera”, men ibland är skillnaderna lite större än vi tror. Det betyder inte att vi inte ska ha kontakt eller kan förstå varandra, men det kan finnas hinder för förståelse och genom att skapa dialog kan man komma över dessa hinder.

När jag tänker på framtiden tänker jag på min familj. Min son är halvsvensk, halvmexikansk. Jag vill att vi ska leva i ett samhälle där det finns plats för alla. När det gäller den närmaste framtiden vill jag göra klart min masterutbildning i humanekologi vid Lunds universitet. Min dröm är att kunna undervisa här i Sverige, och kanske även i Mexiko.

Jag kan känna en oro för framtiden eftersom jag har sett hur ojämlikheter kan förstöra ett land: hur ett samhälle påverkas av att många inte får delta, av att många känner sig utanför. I Sverige i dag upplever jag att många känner sig utanför. En del människor som kommit hit klagat på

Sverige och svenskarna utan att tänka på att de nu också är svenskar. Alla tycker att andra är roten till problemen, och ingen vill ta ansvar och göra sitt för att samhället ska fungera bättre.

Folk i Sverige vågar inte prata om migrationsfrågor. Människor är rädda, men vågar inte tala om sina rädslor. Ingen vill bli betraktad som en person som är obildad eller som inte är öppen. Då blir det svårt att ställa de rätta frågorna. Och ännu svårare att hitta de rätta lösningarna.

Att flytta till Sverige för kärlek låter ganska enkelt. Men det är det inte, för det handlar om att skapa sig ett liv från scratch. Man måste hitta jobb fast det knappast finns några, och man måste lära sig språket. När myndigheter och människor pratar om integration tror jag inte att de tänker på oss som kommit hit på grund av anknytning. De tror kanske att det är lätt att integrera sig när det finns en svensk partner. Men man måste också skapa sig ett eget liv. Jag tycker att det vore bra om myndigheterna fokuserade mer på gruppen som flyttat hit för att bo med någon i Sverige, att de analyserade problemen vi möter och våra upplevelser av att komma hit.

När det gäller migration talar man bara om flyktingar och tiggare. Det enda jag sett som har att göra med min typ av migration är teveserien ”Welcome to Sweden”. Jag tycker att man borde prata mer om migration i allmänhet. Media kan påverka människors bild av det svenska samhället. Sverige är mångfald. Här bor inte bara svenskar, och svenskar är inte endast folk som är födda här. Genom media kan man skapa identitet – en identitet som är mer öppen.

Folk som bor i de segregerade delarna av städerna – det är dem vi måste lyssna till. Det finns många som inte har jobb eller studerar efter flera år i landet. Deras röster måste höras. ■

Marcia, 26 år

1989–2008 Födelse, uppväxt och arbete, San Salvador, El Salvador
2008 Arbete, Düsseldorf, Tyskland
2009–2010 Arbete och studier, San Salvador, El Salvador
2010– Anknytning och arbete, Stockholm, Sverige

”DRÖMMEN OM ATT BLI FLYGVÄRDINNA LEVER VIDARE”

Vi firade alltid jul hemma hos min farmor i hennes hus på stranden. Under bilfärden dit brukade vi barn tränga ihop oss på flaket till min pappas pick-up. Utsträckta tätt intill varandra på rygg stirrade vi upp mot himlen och försökte räkna stjärnorna. Jag tror inte det finns någon annan himmel i världen som ser ut att ha lika många stjärnor som den i El Salvador.

Jag stod min farmor väldigt nära. Med henne pratade jag om livet och framtiden. Jag brukade säga att jag skulle bli flygvärdinna och att hon skulle vara ombord på min första flygning. Det var egentligen för min mors skull jag ville bli flygvärdinna. Jag vill göra allt hon drömde om, men aldrig fått en chans att göra. Båda mina föräldrar kommer från enkla förhållanden. De kunde inte läsa vidare efter högstadiet utan började jobba i tidig ålder. Min pappa jobbade hårt för att försörja familjen och ville inte att jag och mina tre syskon skulle behöva hamna på gatan. Han fick mig att börja läsa internationella relationer, fast jag kände aldrig att det var rätt för mig. Jag älskar att laga mat och baka, men en kockutbildning var inget han ville finansiera. Kockyrket var ju inget man kan tjäna några pengar på i El Salvador, enligt honom.

Människor är varma och öppna i El Salvador. Dörren är alltid öppen för grannen eller vännen och det finns alltid en plats vid matbordet. Du behöver inte bestämma träff en vecka i förväg, det är bara att knacka på. Vi hjälper varandra och landet har mycket att erbjuda: hav, strand, vågor, surfing, storstad och natur. Samtidigt finns det hög kriminalitet och utbredd fattigdom. Det påverkar livskvaliteten negativt och många känner som jag: att du inte har en framtid i El Salvador och drömmer därför om att få komma till Europa eller USA. Med en biljett dit öppnas dörren till världen.

Tre veckor efter att jag upptäckte att jag var gravid erbjöds min man ett jobb i Sverige på ambassaden. Jag hade då ett jobb på en bank men tänkte att det skulle finnas fler möjligheter för vår familj i Sverige och riktade in mig på att både studera och jobba där. Samtidigt yrde känslorna inom mig – hur skulle jag klara av omställningen och det nya livet i Sverige?

Vi flyttade till Stockholm 2010 och i början tog jag hand om vår nyfödda dotter. Eftersom jag älskar språk började jag lära mig svenska på egen hand, till exempel genom att titta på filmer och läsa undertexterna. Förutom spanska, engelska och nu svenska, talar jag även tyska som jag lärde mig när jag jobbade som au pair i Düsseldorf efter gymnasiet i San Salvador. Det var då jag lärde mig att stå på egna ben och känslan följde med mig till Sverige – jag ville känna att jag har rätt att vara här som egen person, inte bara för att jag är gift med min man som hade ett arbetstillstånd. Jag ville vara som vilken annan normal person som helst: någon som jobbar, som kan studera, som har en försäkring och som kan få ersättning om barnet blir sjukt. Jag började därför söka jobb och fick anställning på Hemfrid – ett företag som erbjuder hushållsnära tjänster. Jag hade ingen aning om hur man städar, men tänkte att det skulle jag kunna lära mig. Hemfrid har varit min ängel – de hjälpte mig att söka ett arbetstillstånd från Migrationsverket, vilket jag slutligen fick efter nästan två års väntan.

Med jobbet på Hemfrid får jag förflytta mig från rum till rum, vilket påminner lite om arbetet för en flygvärdinna som reser från stad till stad. Eftersom jag är en väldigt ordningsam person, och ett kontrollfreak, är det lätt för

mig att skapa ordning och reda hos andra. Att människor öppnar sitt hem för en främmande person och överlåter sina privata tillhörigheter i dina händer är ett stort ansvar att axla. Jag tänker mycket på vad andra ska tycka om mitt arbete, så jag är väldigt noga – allt ska bli perfekt och ingen ska kunna klaga, vilket ingen heller gjort under mina fyra år hos Hemfrid. Jag tycker också det är positivt att jobba med något som ger ömsesidig nytta – du hjälper människor som inte har tid att städa sitt eget hem, samtidigt hjälper branschen människor och nyinflyttade att få jobb. Mina kollegor på Hemfrid kommer från mer än 40 länder.

Jag lärde mig jobbet snabbt och har nu fått utökat ansvar – jag ska vara handledare för nyanställda. Det är positivt att det finns en möjlighet att gå från botten till toppen, att avancera från städare till ledare till chef. Jag vill fortsätta att avancera och utvecklas inom mitt yrke, jag skulle samtidigt vilja ha en chans att plugga vidare och kanske få jobba med matlagning och bakning en dag. Drömmen om att bli flygvärdinna lever också vidare.

Jag skulle vilja att min dotter får växa upp här, även om hon älskar El Salvador. Hon har besökt sitt hemland två gånger och frågar alltid när vi ska åka tillbaka. Sedan säger hon ofta att hon saknar stjärnorna där.

Jag tycker inte att det pratas så mycket om dina rättigheter som arbetstagare, eller att du hör om vilka organisationer som kan hjälpa dig. Det behövs mer information och hjälp vid själva ansökningen om arbetstillstånd. Jag tror att många drar sig för att fråga – du skäms över att inte förstå vad som gäller. Det är också svårt för många som kommer från ett land utanför EU att få ett arbetstillstånd. Min upplevelse är att många från Latinamerika inte riktigt vet vad som gäller. Många tror att de kan komma hit och leta jobb, men tvingas åka tillbaka när de inte hittar något.

Jag tänker också att det skulle behövas större fokus på oss som kommer från fattiga länder – vi är beredda att flytta till vilket land som helst för att hjälpa vår familj. Det enda vi vill är att jobba, det spelar inte så stor roll vad det är för jobb. Vi vill förbättra kvaliteten på våra liv och tänker på framtiden – att våra barn ska kunna få ett tryggt och bra liv.

Allt fokus ligger på dem som söker asyl, vi andra som är här av andra anledningar glöms bort. Jag kan ta mig själv som exempel. Jag har en tillsvidareanställning och har betalat skatt sedan 2012 och min dotter är född här, men jag har i princip inte rätt till några sociala förmåner eftersom jag fortfarande inte har fått ett personnummer från Skatteverket. Varför ska jag betala skatt om jag inte får några förmåner för mig eller min dotter? ”Det är för att du ska ha rätt att vistas här och gå på trottoaren”, var svaret från Skatteverket. Och jag har i nio månaders tid väntat på att Migrationsverket ska förlänga mitt arbetstillstånd, men när jag ringer dit och frågar vad som gäller säger de bara att asylsökande prioriteras. Det här gör att jag inte heller kan resa och hela situationen skapar en stor sorg för mig. Det känns som att jag är i ett fängelse och att jag är helt osynlig. Jag vet att det är många fler som hamnar i dessa hål i systemet, men vem för vår talan och vad görs för att laga hålen? ■

■ Nipavan, 34 år

1982	Födelse, uppväxt och arbete, Ban Phue, Thailand
2010	Säsongsarbete, Munkfors, Sverige
2012	Säsongsarbete, Munkfors, Sverige
2014	Säsongsarbete, Munkfors, Sverige
2016	Säsongsarbete, Munkfors, Sverige

**"JAG TRIVS VÄLDIGT BRA
I SKOGEN BLAND BÄREN,
TILL OCH MED BÄTTRE DÄR
ÄN HEMMA I HUSET"**

Jag bor i nordöstra Thailand i en liten by med runt 200 invånare. Alla känner alla. Första gången jag såg en främmande människa var jag runt nio år. Det var en stor gammal man som var mörk i ansiktet. Jag blev livrädd och sprang därifrån. I dag förstår jag att det måste ha känts otrevligt för honom att folk antingen flydde, som jag, eller stirrade på honom. Men folk reagerar på ett märkligt sätt när det dyker upp någon främmande i byn eftersom det händer så sällan.

Varken jag eller mina två syskon hade någon möjlighet att studera, mina föräldrar hade inga pengar. Det kändes jobbigt att se andra familjer som kunde göra utflykter och låta sina barn gå i skolan. Flera av mina kompisar fick studera vidare men jag fick sluta efter årskurs sex. Om jag bara hade fått en möjlighet att fortsätta i skolan hade jag varit nöjd – jag hade kunnat läsa precis vad som helst. Istället fick jag hjälpa mamma i hemmet. Vi hade inget kranvatten i huset så det behövde hämtas från en brunn. Jag fick också ta hand om min tio år yngre lillebror när mina föräldrar var på fältet. De jobbar med ris- och fruktodling. Ibland hände det att jag lekte med mina kusiner och några vänner. Vi låtsades att vi hade en marknad där vi sålde varor som leksaker och sötsaker, och så använde vi bladen från träden som pengar. I tysthet drömde jag om att en dag bli rik och ha så mycket pengar att jag kunde köpa precis vad jag vill och få ett behagligt liv.

Jag träffade min man i hembyn. Han hade varit gift, men frun lämnade honom. Jag såg att han var en bra man för han hjälpte min familj mycket. Jag var runt 25 år när vi gifte oss på traditionsenligt vis – genom att knyta ett snöre runt varandras handleder som en symbol för att vi förenades. I början älskade jag honom, men nu har kärleken svalnat. Det gör inte så mycket, det är bra ändå. Han älskar fortfarande mig och vi har två flickor som är sju och åtta år.

Det var genom min man som jag kom att höra talas om Sverige. Han hade varit där tre gånger och plockat bär och undrade om inte jag också ville prova på det? Jag tänkte att om han klarar det så ska väl jag också klara av det!

Första gången jag kom hit till Munkfors var runt 2010. Jag trivdes omedelbart väldigt bra och tyckte om vädret.

Även om det var kyligt var naturen grönskande och allting blomstrade. ”Här vill jag bo!” var min första känsla. Men i början var jag väldigt skeptisk till själva arbetet. Eftersom du får betala själv för resan till Sverige så ligger du redan ute med en del pengar. När jag såg bären första gången tänkte jag att de är ju så små – hur ska man någonsin kunna plocka så många bär att man går med vinst? I början smakade jag på bären för att veta vad det var. Min favorit är de röda bären, lingon. Blåbär är goda men nu undviker jag dem för man blir så svart om munnen. Vad som händer med bären efter att vi plockat dem vet jag faktiskt inte.

Jag trivs väldigt bra i skogen bland bären, till och med bättre där än hemma i huset! Det är så vackert och behagligt, och så lite folk i rörelse. Du ger dig av tidigt på morgonen och pratar med de andra i bilen på vägen till jobbet. Ibland ser jag solen gå upp i skogen. Den ligger lägre här, men när den väl har kommit upp på himlen ser den större ut än hemma. Jag jobbar ungefär tio timmar i sträck och tar pauser när jag känner för det. Oftast är det så mycket bär att jag bara vill fortsätta att plocka. Vid lunchdags brukar vi som är i samma skogsområde äta vår medhavda lunchlåda och prata med varandra. Många av mina släktingar är här, även mina bröder och syskonbarn. För tillfället är jag den enda kvinnan i arbetslaget, men det är säkert fler än tio kvinnor från mitt hemområde som varit här åtminstone en gång. Det finns en del som kommer själva, utan maken, men det skulle inte jag kunna tänka mig att göra. Utan min man skulle jag inte känna mig trygg, vare sig i boendet eller i skogen. Jag skulle frukta de andra männen och jag vet flera kvinnor som känner på samma sätt som jag gör.

Det är femte gången jag är här, men det känns fortfarande roligt och som första gången. Jag har blivit mer effektiv i själva arbetsutövningen. I slutet på dagen vägs allas skörd av bär och jag är ofta den som har plockat mest. Kanske för att jag jobbar vidare när männen tar rökpauser... Jag har också blivit mycket gladare och fnittrigare av mina visitelser här och möjligheten att umgås med arbetskamrater. Björnarna skrämmer mig inte heller längre. Förra gången jag var här sprang det en stor björn över vägen och då slog det mig att den är säkert lika rädd för människan som

människan är rädd för den. Första gången jag stötte på en älg blev jag glad. Det är ett skogsdjur och vi har bufflar i Thailand, så den är jag inte rädd för. Jag skulle gärna träffa en bäver och se mig mer omkring här i området.

Lönen som jag och min man får in genom bärplockningen går till att betala av skulder hemma, och så förstås till mat och andra nödvändiga utgifter. Jag och min man lånade pengar för att bygga ett hus åt oss och barnen. Säsongen hemma för sockerrör och sötpotatis, som vi odlar på plantagen, sträcker sig bara från januari till maj, så det ger inte mycket pengar.

I dagsläget vet jag inte om jag kommer att kunna åka hit igen nästa år. Mina föräldrar tar hand om barnen när jag och min man är här, men de är gamla och det kommer att bli ännu svårare för dem att täcka upp för oss. Jag önskar hursomhelst att mina barn skulle få upptäcka skogen. De skulle trivas i Sverige och tycka om vädret då de är känsliga för värmen hemma i Thailand. Helst av allt skulle jag vilja bo kvar här i Sverige. Folk är väldigt vänliga och snälla.

Jag följer inte medias rapportering eller har koll på samhällsdebatter, men möjligheten att komma hit till Sverige och arbeta med bärplockning är välkänd hemma i Thailand. Det är betraktat som ett bra säsongsarbete som ger möjlighet att hinna tjäna ihop hyfsat mycket pengar på den korta tiden du är här – runt två månader. Jag tror att det finns ett samband mellan lycka och pengar. Allt handlar om pengar. Om jag bara hade pengar skulle jag kunna ge mina barn vad de vill ha och framförallt det som jag aldrig fick – en möjlighet att skaffa sig en högre utbildning. ■

Kaisa, 23 år

1993–2012	Födelse och uppväxt, Uleåborg, Finland
2012–2013	Studier, Tammerfors, Finland
2013	Arbete, Oslo, Norge
2013–2014	Studier, Visby, Sverige
2014	Arbete, Tranås, Sverige
2014–2016	Studier, Göteborg, Sverige
2016	Studier, Seoul, Sydkorea
2017–	Arbete, Göteborg, Sverige

”GENOM ATT FÖRSTÅ ANDRA PERSPEKTIV KAN VI LÄRA OSS OM OSS SJÄLVA”

Jag kommer från en liten ort i norra Finland. Alla kände alla där och ibland var det lite tråkigt. Redan i gymnasiet var jag intresserad av att resa och tog alla möjligheter att komma iväg. Jag kände nog på mig att jag inte skulle stanna kvar i Finland.

När jag förstod att jag skulle få en möjlighet att flytta blev jag glad. Jag hade ansökt till högskolor både i Finland och Sverige, och kom in på den svenska men inte den finska. Jag vet inte hur mitt liv hade sett ut om det varit tvärt om.

Sommaren innan universitetsstudierna jobbade jag på ett lager i Oslo. Det var inget spännande jobb men värdet var härligt och det var spännande att vara i en ny stad på egen hand. Inför terminsstarten tog jag mig till Visby med båt. Jag minns väldigt tydligt hur jag irrade omkring: jag visste inte vart jag skulle gå. Jag hade massor med väskor med mig och försökte få tag i hyresvärderna till lägenheten där jag skulle bo.

Jag hade besökt Sverige många gånger tidigare och hade en positiv bild av landet. Svenskar är oftast väldigt vänliga. På ett sätt trodde jag att likheterna mellan de nordiska länderna var många, men det finns skillnader. Ett roligt exempel är en liten kulturkrock som jag råkade ut för när jag handlade. I Finland kan man inte påbörja betalningen med kort innan kassören har scannat alla varor, så jag stod och väntade som jag var van vid. I flera veckor undrade jag varför jag fick konstiga blickar i kassan, sedan förstod jag att det går att inleda köpet i förväg i affärerna i Sverige.

De första åtta månaderna som jag studerade i Visby var under höst och vinter. Jag missade de bästa månaderna men hann ändå se stadens skönhet och tog många promenader längs vattnet. Först trodde jag att det var nära till Stockholm och att jag kunde ta båten dit på helgerna, men riktigt så nära är det inte. När jag och klasskamraterna lyckades samordna oss tog vi turer till Stockholm, annars hängde vi mest med varandra och hade det mysigt i Visby.

När jag flyttade till Göteborg hade jag redan hunnit bli van vid att bo i Sverige. Jag kunde prata och förstå svenska mycket bättre än tidigare och började känna mig som hemma i Sverige. Jag har alltid älskat att resa och uppleva nya kulturer. När jag fick möjligheten till utbytesstudier inom ramen för mitt kandidatprogram tvekade jag inte.

Jag ville gärna testa att bo utanför Europa och ansökte till många utomeuropeiska universitet som Göteborgs universitet samarbetar med. Slutligen blev jag antagen till Yonsei University i Seoul, Sydkorea.

När man bor så långt bort från sitt hemland blir man tvungen att tänka på sin identitet. I Sydkorea träffade jag många internationella studenter som var nyfikna på mitt ursprung. När vi pratade om våra hemländer upptäckte jag att mina berättelser oftare handlade om hur saker är i Sverige, än hur de är i Finland. Jag kommer alltid att se mig själv som finsk, men jag antar att min koppling till Finland har börjat släppa. I Asien kände jag mig först och främst som europé.

Som medborgare i EU är jag väldigt privilegierad. Det var bara att komma, inga särskilda procedurer krävdes för min bosättning i Sverige annat än att jag kunde påvisa att jag studerade eller hade ett jobb. Det är en möjlighet som alla borde ta tillvara på. Det är inte alla som kan röra sig lika fritt i Europa även om de hade velat det.

Det finns en rikedom i Sverige med den stora variationen av nationaliteter. Idag, delvis tack vare olika sociala medier såsom Facebook, är våra förutsättningar att kommunicera och förstå varandra bättre än någonsin. Genom att vi kan mötas på samma plattformar berikar interaktionerna våra kulturer.

Sverige borde ta tillvara på de möjligheter migration erbjuder. Vi måste ge alla en chans och inte ha fördomar om varandra. Genom att förstå andra perspektiv kan vi lära oss om oss själva. Vi måste alla hålla ihop.

Trots att jag var glad när jag flyttade från Finland och hade stora förväntningar, blev jag ändå positivt överraskad över hur bra jag trivdes i Sverige. Jag har aldrig haft hemlängtan och har lärt mig att anpassa mig var jag än är. Mitt liv har berikats av alla människor jag har träffat från olika länder och jag har idag vänner som jag aldrig trodde att jag skulle få.

Tidigare har jag varit strikt mot mig själv när det kommer till språket och oroat mig för att inte få jobb på grund av att jag inte talar perfekt svenska. Mina vänner har hjälpt mig att korrekturläsa jobbansökningar och uppmuntrat mig att inte oroas för mycket. Jag är väldigt tacksam

för deras stöd eftersom jag precis har fått anställning som konsult på en kommunikationsbyrå.

Jag tycker det är väldigt spännande att tänka på vad framtiden har att erbjuda. Allt är så öppet och möjligheterna är många. Min plan är att fortsätta studera i vår och få en kandidat i medie- och kommunikationsvetenskap. Jag har också ansökt om att komma in på masterutbildningar i Sverige och utomlands. Längre fram hoppas jag på ett jobb som strateg på ett större företag. Men min system som också gillar att resa har uttryckt sin dröm om att flytta till Australien och hur kul det vore om vi bodde i samma stad igen. Vi står varandra mycket nära, men vi får se hur det blir.

Jag tycker att medierna är väldigt fokuserade på flyktingkrisen. Människor väljer att flytta av väldigt olika anledningar, ändå pratas det till exempel inte alls om studiemigrationen till Sverige. Det vore bra om medierna kunde lyfta fram verkligheten mer och visa de positiva aspekterna av migration.

Den offentliga debatten känns väldigt politiskt korrekt med försiktiga uttalanden. Om den var mer avslappnad och lämnade utrymme för alla att uttrycka sina åsikter skulle argumentationen kunna leda till ett bättre samhälle. ■

Hewan, 28 år

1987–2006 Födelse och boende under uppväxten, Asmara, Eritrea
2006–2014 På flykt, Sudan
2014– Skyddsbehov, Härjedalen, Stockholm, Sverige

"DET ENDA VAPNET MOT DET ONDA SOM SKER I VÄRLDEN ÄR KÄRLEKEN"

När jag ser någon från den äldre generationen eritreaner som bär de traditionella kläderna saknar jag mitt hemland Eritrea. Jag flyttade därifrån när jag var 17 år för att inte skickas iväg till militärlägre Sawa. Jag vägrade att göra den obligatoriska militärtjänstgöringen. Den framtid som väntar kvinnorna som kommer till Sawa är inte en framtid jag någonsin såg för mig själv. Jag hade blivit gravid och skickats hem. Jag hade fått befrielse från fortsatt militärtjänstgöring och skolgång, men istället blivit låst till ett fortsatt liv i hemmet och uppgiften att ta hand om barnen och hushållet.

Min mor stöttade mig i beslutet att ge mig av. Jag tog mig först till Sudan för att kunna samla ihop pengar och ta mig vidare mot målet Europa. Jag tog olika tillfälliga jobb och eftersom jag inte hade några papper behövde jag byta boende var tredje månad. Var eviga dag vaknade jag till ljudet av kriget, och inom mig brände bilderna av militärvagnarna och soldaterna hemifrån. Tyngden av det jag upplevt i Eritrea och det jag mötte i Sudan blev för stor, men jag var fast besluten att stå på mina egna ben och komma vidare. Tanken på att resa ensam över Medelhavet skrämde mig inte. Jag hade redan sett det omänskliga och upplevt så mycket ont. Det jag aldrig hade kunnat tro

var att det skulle ta så lång tid. Det tog mig nio år att få ihop tillräckligt med pengar för att kunna bekosta resan till Europa.

Här i Sverige är det fred och jag har valmöjligheter. Jag är glad, men när jag ser tillbaka på mitt liv och min långa resa tänker jag att det var en stor sak att ge mig av själv. Ibland känner jag mig gammal, men jag tror att man måste jobba hårt och vara stark. Jag är kristen och tror på godhet. Det goda i ens hjärta kan ändra det onda som också tränger sig in och vill ta plats. Jag vill inte att världen stiger mig åt huvudet. Det enda vapnet mot det onda som sker i världen är kärleken. Om man har plats för kärleken kan inget bryta ned en.

Det finns saker jag skulle vilja göra och som skulle få mig att bli stoltare över mig själv, som att vara på platser där jag kan komma till nytta och jobba humanitärt. En dag skulle jag också vilja skriva litteratur för att berätta och beröra på ett sätt som kan förändra tänkandet och få människor att känna kärlek till varandra. Jag skulle vilja ge röst åt alla kvinnor som jag träffade under min tid i fångelset i Grekland. Jag grät när jag släpptes fri, inte för att jag ville vara kvar utan över de som blev kvar och deras situation. När jag åkte därifrån önskade jag av mig själv att jag en dag ska vara tillräckligt stark för att tala i deras ställe och föra fram vad de berättade för mig. En dag vill jag också skriva och berätta om allt jag har genomlevt och överlevt. Allt det som i tysthet lever vidare inom mig.

Mina bekanta från Eritrea som varit här i många år säger att det pratas mycket om alla som kommer från Syrien, men desto mindre om vad som händer i Eritrea. För en tid sedan ringde en vän från Khartoum. Han sa att det var sorgligt att nu även Sverige stängde gränsen. Jag visste inte vad han menade eftersom det är svårt för mig att läsa tidningen på svenska och jag har inte hittat någon svensk nyhetskanal med nyheter på engelska. Jag frågade grannen vad gränsfrågan handlade om. Han förklarade att i stora drag finns det två läger: de som vill hålla Sverige öppet och de som vill stänga. För mig som vet varför man flyr och vad som händer längs flykten är det helt ofattbart att man kan vilja stänga gränsen. Hur kan man säga att det är stängt för någon som springer för sitt liv? Hur kan

man sända budskapet att det är för riskfyllt att försöka ta sig över Medelhavet och att människor inte borde slänga pengar i sjön på det? Finns det på riktigt någon som tror att mödrar skulle riskera sitt eget och sina barns liv om det fanns ett bättre alternativ?

Jag tror det skulle behöva talas mer om vad som händer i Eritrea, till exempel alla kidnappningar, alla mödrar som lider och alla övergrepp som sker i fängelserna. Man måste också prata om vad som väntar för eritreaner och andra som försöker ta sig vidare mot Europa men som blir fast i Libyen. Man måste hitta lösningar för att få slut på det omänskliga. ■

Saipirun, 35 år

1981–1993 Födelse och uppväxt, Maesot, Thailand
1999–2000 Studier, Lamphun, Thailand
2000–2004 Studier, Chiangmai, Thailand
2004–2010 Arbete, Maesot, Thailand
2010– Anknytning, Göteborg, Sverige

**”SEXINDUSTRIN GER INTE
HELA BILDEN AV THAILAND”**

Jag är buddhist men gick på en katolsk skola för att lära mig engelska. Mina föräldrar var ganska stränga när det gällde studier. På vardagarna skulle jag gå direkt hem från skolan för att göra läxor, och det enda jag fick se på tv var nyheter. På helgerna satt jag också med skolböckerna, vilket gjorde att jag inte hade så mycket tid att vara med vänner. Mina föräldrar hade höga förväntningar på mig.

För att komma in på de statligt finansierade universiteten i Thailand måste du vara en väldigt duktig student. Jag hade höga betyg och kom in på ett välkänt universitet där jag studerade jordbruksekonomi.

När jag började där fick jag mer frihet. Jag reste, provade nya saker, umgicks med vänner och engagerade mig i damlaget i rugby. Tiden på universitetet var den roligaste i mitt liv.

Som en del av min utbildning fick vi tillbringa en tid på en bondgård uppe i bergen. Där fanns inga moderna verktyg, inget bränsle och ingen elektricitet. Vi utbytte kunskap och erfarenhet med byborna och arbetade på gården. Det var hårt och slitsamt. På kvällarna värkte kroppen så mycket av allt arbete att jag inte kunde ligga på rygg. Kroppsarbetet var en nyttig erfarenhet för mig som är uppväxt med hembiträde och trädgårdsmästare och van att bli omhändertagen.

Jag kommer från en välbärgad familj. Min pappa driver företag inom säkerhetsbranschen och bokföringsbranschen, och efter att jag avslutat min utbildning började jag jobba för honom. Jag hade långa arbetsdagar och det blev många firmafester och kundträffar sent på kvällarna. Det gjorde att jag inte hade tid att träffa mina vänner; när jag var klar för dagen hade de gått och lagt sig. Jag blev medlem på en sida på nätet för att ha någon att prata med när jag kom hem och alla andra sov. Det var så jag fick kontakt med min nuvarande sambo, som är svensk, och efter några månader hälsade han på mig i Thailand. Jag hade inte så höga förväntningar i början. Människor kan låtsas vara någon de inte är, men så var det inte med honom. Han var äkta. Ärlig. När han föreslog att vi skulle flytta till Sverige tänkte jag att det var värt ett försök. Fungerade det inte skulle jag bara kunna åka tillbaka. Jag hade ett liv i Thailand att återvända till.

Ibland händer det att andra thailändska kvinnor frågar mig om jag kan introducera dem för någon svensk man.

Inkomstklyftorna i Thailand är stora och människor drömmer om ett bättre liv. Skillnaderna i Sverige är inte lika stora. Samtidigt finns det ju också kvinnor som redan har en bra karriär i Thailand och tycker att livet är bra. Att flytta till Sverige innebär att de måste börja om från noll med språket, vänner och annat. Det är ett stort beslut att fatta.

Sedan jag flyttade till Sverige har jag ändrat yrkesinriktning. Jag har precis tagit en ingenjörsexamen och har blivit erbjuden ett jobb.

När jag bodde i Thailand blev jag uppassad. Jag var van vid att någon knackade på sovrumsdörren på morgonen och frågade vad jag ville ha till frukost, ställde fram nyputsade skor, bäddade sängen och tvättade bilen. Här gör jag allt själv. Och jag har börjat tycka om det. Livet har förändrats till det bättre. Det är lugnare här i Sverige. Tidigare tänkte jag på jobb hela tiden; här har jag mer tid att tänka på annat. Jag läser mycket och tycker om att laga mat. På helgerna kan jag tillbringa flera timmar i köket.

I framtiden vill jag utvecklas inom mitt yrke och bli expert inom mitt område. Det vore också roligt att jobba utomlands medan min sambo är pappaledig.

I våras följde jag debatten som handlade om hur en svensk journalist använt orden "billig fitta" i en artikel om män som köper sex i Thailand. Jag tyckte att det var ett väldigt oprofessionellt sätt att uttrycka sig på och jag delade mina åsikter i frågan på sociala medier. Jag har även tidigare reagerat på hur kvinnor från Thailand framställs i media. Bland annat såg jag en dokumentär om sexindustrin i Thailand som jag inte tyckte om. Den visade bara en sida av Thailand, vilket innebär att tittarna kan få fel bild av mitt land även om det som visas i sig är korrekt.

Jag tycker att man borde visa fler perspektiv: Varför hamnar vissa kvinnor i den industrin? Hur lever de allra flesta kvinnorna i Thailand? Visst finns sexindustrin, men den ger inte hela bilden av landet. Andelen kvinnor som arbetar inom sexindustrin jämfört med inom andra områden borde belysas. Jag ser aldrig thailändska kvinnor porträtteras i andra sammanhang – exempelvis som yrkeskvinnor. Det skulle jag gärna vilja se. Media skulle kunna visa livet i olika delar av Thailand, för det finns stora skillnader mellan storstäderna och turistområdena. ■

Sanchari, 30 år

1986–2011 Födelse, uppväxt och studier, Kolkata, Indien

2014– Studier, Lund, Sverige

”ORSAKEN TILL ATT DET BLEV SVERIGE ÄR GANSKA ROMANTISK: EN BERGMANFILM”

Jag är uppvuxen som enda barnet i en medelklassfamilj i Kolkata. Det är en väldigt kosmopolitisk stad och jag tror inte att vårt liv skiljer sig särskilt mycket från livet för en medelklassfamilj i en svensk storstad. Kolkata har länge setts som Indiens kulturella nav. Rabindranath Tagore, som vann Nobelpriset i litteratur år 1913, den första icke-europén som tilldelats priset, kom från Kolkata. Staden har också varit en plats för folkliga protester – det var där frihetskampen mot det brittiska styret startade.

När jag tänker på min barndom blir jag inte nostalgisk; jag föredrar livet som vuxen. På den tiden då jag gick i skolan var det vanligt med kroppslig bestraffning. Lärarna brukade slå oss om vi inte hade förberett vårt skolarbete ordentligt. Det förekom inte lika mycket fysiskt våld på flickskolor, men vi fick i stället utstå verbala trakasserier. Den som inte kom väl förberedd till lektionen blev mobbad av lärarna. De kunde tvinga oss att stå ute på skolgården i den stekheta solen en hel dag. Mina föräldrar protesterade, men det hjälpte inte. Skolan styrdes i engelsk viktoriansk anda – som tagen ur Charles Dickens roman om David Copperfield. Lärarna var noga med hur man såg ut. Håret fick inte vara utsläppt, naglarna skulle hållas korta. De kunde trakassera eleverna för att de hade mörk

hy. Min hy ansågs ganska ljus, men istället mobbade lärarna mig för min vikt. Det fanns alltid en press på en att vara bäst i klassen så att man inte skulle bli utsatt. Jag gillade aldrig den typen av tävlan. I dag är synen på kroppslig bestraffning i Indien annorlunda. Regeringen har förbjudit den typen av straff och media tar aktivt ställning emot det. Men för mig var skoltiden traumatisk.

På college förändrades min syn på skolan. Jag började tycka om att gå dit. Mina sena tonår blev bättre. Jag studerade engelska och bengalisk litteratur, och på universitetet tog jag en magisterexamen i såväl engelsk litteratur som filmkunskap. Under tiden som jag studerade bodde jag hemma med mina föräldrar, vilket är det vanligaste. Efter studierna arbetade jag några månader som arkivarie på universitetets avdelning för indisk filmhistoria. Och året därpå sökte jag till forskarutbildningen.

Jag började studera Shahbagrörelsen som startade i Bangladesh år 2013. Den uppstod då den unga generationen började protestera mot att de som begick krigsbrott på 1970-talet inte hade ställts inför rätta.

Det är väldigt intressant att se unga människor som aldrig upplevde folkmordet engagera sig för att skipa rättvisa. Många av dem som är en del av rörelsen talar mycket om hur Bangladesh skulle kunna bli en sekulär stat och inte längre ha en statsreligion.

När jag kom till Sverige i augusti 2014 hade jag kontakt med en bloggare från Bangladesh som pratade mycket om religiös extremism och vetenskapliga förklaringar som alternativ till de religiösa. Jag skulle intervjuva honom när han kom till Sverige, men han blev brutalt mördad på gatan i Bangladesh. Jag fick veta det via en bild på Facebook.

I dag forskar jag om folkliga rörelser och bloggar: om hur asylsökande använder sin rätt att uttrycka sina åsikter i en europeisk kontext – och hur de stötts av samhället. Hur de använder sociala medier för att diskutera och granska de länder som de har lämnat.

Orsaken till att det blev Sverige är ganska romantisk: en Ingmar Bergman-film. När jag studerade filmvetenskap var det obligatoriskt att titta på film varje dag, och då såg jag Smultronstället som bland annat utspelar sig i Lund. Jag gillade verkligen den filmen.

Mina tankar om Sverige var att det var ett väldigt liberalt och feministiskt land. Jag ansökte och fick ett Erasmusstipendium.

Jag var väldigt taggad och glad inför att komma hit, men också lite rädd eftersom jag har svårt för kyla. Jag hittade inget studentrum utan blev inneboende hos en dam som var väldigt hjälpsam; hon kom och mötte mig på flygplatsen och visade hur olika saker fungerade.

Sedan jag kom hit har jag aldrig längtat hem; jag har aldrig känt det som att jag är hemifrån. Och jag blir inte nostalgisk när jag tänker på Indien. Om jag saknar mina vänner är det bara att ringa dem. Jag har aldrig känt det som att det här är ett nytt liv – det är bara en fortsättning. Jag har träffat många nya människor och samtalat om min forskning, man uppskattar mitt arbete och jag får konstruktiv kritik av mina kollegor på universitetet.

Utöver forskningen jobbar jag extra som modersmåslärare. Jag tycker om att barn i Sverige har rätt att lära sig sitt modersmål. Det är något unikt och samtidigt väldigt generöst.

Jag upplever att jag lever i ett samhälle som "tar hand" om mina mänskliga rättigheter. Och jag hoppas att jag kommer stanna här och få ett bra jobb inom migrationsområdet på Svenska Institutet eller universitetet.

Jag har inte tagit så stor del av samhällsdebatten här i Sverige.

De artiklar jag läser om utländsk arbetskraft handlar främst om folk inom it-branschen. Jag upplever att fokus ligger på det privata näringslivet, och inte så mycket på forskarvärlden och akademien. En artikel som jag minns väl är den om mannen från Bangladesh som inte fick fortsätta arbeta här eftersom jobbet bara utannonserats på LinkedIn. Så jag är alltid noggrann när jag letar efter jobb med att kolla att det har annonserats via Arbetsförmedlingen.

Att leva som singelkvinna i Sverige går jättebra. Sverige är ett feministiskt land som värnar om kvinnors rättigheter. Samtidigt kan livet som både singel och migrant vara ensamt ibland; man kan inte hälsa på familjen så ofta och i det här landet pratar man inte med främlingar. Dessutom antar en del människor att en kvinna som migrerat som

ensamstående vill träffa någon för att få ett uppehållstillstånd. Men en del kvinnor kanske faktiskt inte vill ha en relation över huvud taget. I media hör man aldrig några framgångshistorier om singelkvinnor som migrerat. Jag skulle vilja höra fler berättelser från singelkvinnor som kommit hit – och som trots motgångar lyckats skaffa både jobb och arbetstillstånd. Jag önskar att media skulle göra plats för våra berättelser.

Jag önskar också att det vore mer medialt fokus på forskarvärlden. Till exempel forskare som precis som jag kommit från ett icke-västerländskt land och vad vi bidrar med och hur vi integrerat oss i samhället. Framförallt skulle jag vilja höra mer från forskare inom samhällsvetenskap och humaniora, som ofta ignoreras av media. Jag vill höra dem berätta om hur deras forskning kan bidra till ett lands utveckling. När någon forskar om exempelvis flyktingar, istället för robotar, så är det svårare för många att se nyttan av det. Det går att göra karriär som forskare inom samhällsvetenskap – det önskar jag skulle visas.

Det är intressant att höra om orsakerna till att människor kommer och hur människor bidrar till samhället. Att människor som jag kommer hit för att studera och arbeta i Sverige tror jag stärker relationerna mellan länderna, även om vi egentligen inte alls sysslar med diplomati. ■

Karolina, 34 år

1982–2002 Födelse och uppväxt, Stockholm, Sverige
2002–2005 Arbete, London, England
2005–2006 Studier, Plymouth, Devon, England
2006–2008 Studier, Edinburgh, Skottland
2008 Arbete, London, England
2008–2010 Anknytning, Melbourne, Australien
2010–2013 Anknytning, Brisbane, Australien
2013– Återvändande, Stockholm, Sverige

**”FÖR FÖRSTA GÅNGEN
I MITT LIV KÄNDE JAG MIG
HEMMA PÅ RIKTIGT”**

Jag minns fortfarande namnet på min första engelskalärare, Stefan Vertes. Han visade oss diabilder från London: Piccadilly Circus med gudastatyn av Anteros, Leicester Square i sin fulla grönska och Trafalgar Square... Det klickade till i mitt huvud, där skulle jag bo! Jag var bara tolv år men jag föll redan vid första lektionen: jag blev kär i London och det engelska språket. Från den dagen tjatade jag också oavbrutet på min mamma att vi skulle åka dit. När vi slutligen kom iväg hade jag hunnit bli 16 år. Inför avresan på flygplatsen var jag så exalterad att jag omöjligt kunde stå still.

Fyra år senare stod jag på Arlanda igen och väntade på planet till London. Den här gången var jag illamående av nervositet. Efter en längre tids övervägande och mental förberedelse hade jag bestämt mig för att ta steget ut och flytta till London. Jag ville fly från Stockholm och allt den staden påminde mig om. Högstadiet hade varit en tuff tid för mig. Känslan av att vara en udda fågel och ibland missförstådd hade satt djupa spår. Såväl barndomen som tonåren hängde och släpade efter mig som en tung rygg-säck. Jag ville springa ifrån de rädslor och fobier som hade byggts upp under uppväxten. Med steget ombord på det där planet kändes det också som att jag slutligen kunde klippa navelsträngen till min mor. Det var dags för mig att finna mig själv utanför vår relation som var kärleksfull men komplicerad.

På flygplatsen i London blev jag mött av familjen jag skulle jobba som au pair hos. Deras lurviga cockerspaniel hade också fått följa med. Familjens varma välkomnande och den plötsliga känslan av att vara hemma fick mina ögon att tåras. Några dagar senare begav jag mig till Leicester Square. Det var som att jag klev rakt in i den där diabilden som visats på engelskalektionen åtta år tidigare. För första gången i mitt liv kände jag mig hemma på riktigt.

Livet i London gjorde mig också lycklig. Jag träffade nya människor och utforskade bland annat den australiensiska festkulturen med mina nyvunna svenska au pair-vänner. På söndagar kunde det gå vilt till, att dansa på borden i flip-flops på puben Walkabout hörde inte till ovanligheterna.

I januari 2004 gav jag mig iväg med tre tjejkompisar på en längre backpacking-resa. I taxin på väg till flygplatsen skåla-

de vi för äventyret som låg framför oss. Under de kommande sex månaderna reste vi runt i Nya Zeeland och Australien. Vi drog våra nitlotter av vandrarnhem och vred oss av betten från bedbugs, men de positiva upplevelserna var desto fler. Jag hade ett av mitt livs bästa jobb på en tomatplantage i Bundaberg. Att gå upp med solen i gryningen och fyllas av stillheten som rådde där på fältet gav mig frid i själen. Fyra veckor in tvingades jag överge jobbet, ryggen sade stopp. Jag reste vidare till Perth med killen jag blivit störförälskad i bland tomatplantorna. Våra vägar skildes åt med löftet att hålla kontakten. Pengarna började ta slut men jag ville hinna upptäcka Singapore. Samtidigt med ankomsten dit fick jag en svår influensa. Jag kommer aldrig att glömma den okända familjen som öppnade sitt hem för mig. Under nästan en veckas tid blev jag sängliggande hos dem och matad med grodsoppa för att komma på benen igen.

Efter Singapore flög jag hem till Stockholm. I mina surfshorts och flip-flops kände jag mig som en australiensare; jag hörde inte hemma här. Det kändes inte alls bra. Jag återvände till London med målet att fixa jobb i en surfbutik. Allting flöt på; jag och tre australiensare kom över en fantastisk viktoriansk lägenhet vid Thames kanal. Adam, en av killarna jag delade boendet med, blev så småningom min pojkvän. Påsken 2007 friade han i källaren på hotellet där J.K. Rowling satt och skrev sina Harry Potter-böcker. Vi gifte oss på min drömdestination Mauritius. När jag hade tagit min examen i film och foto på Napier universitet i Edinburgh och efter en tids arbete i London bestämde vi oss för att flytta till Melbourne. Redan första veckan där trillade jag över en artikel om att det skulle spelas in en kortfilm som hette "I can speak Swedish", och en av scenerna skulle utspela sig på Ikea i Melbourne. Detta måste vara ödet, tänkte jag, och tog kontakt med produktionsbolaget som jag också kom att börja arbeta med.

Jag var 26 år när vår första son, Oskar föddes. Att vara hemma och ta hand om sina barn betraktas som ett ärofyllt arbete bland många kvinnor där vi bodde. För mig var det inte lika självklart att lägga karriären åt sidan och gå hemma. För att vara närmare Adams familj och kunna få stöd med barnpassning flyttade vi till Brisbane. Kort därefter drabbades staden av översvämningar. Då blev det

tydligt för mig att det inte bara var i frågan om jämställdhet som jag hade en annan ingång än många australiensare. För mig som vuxit upp på 1980-talet i Sverige var det naturligt att tänka hållbarhet och ta ansvar för hur vi påverkar miljön. Bland mina grannar var det långt ifrån lika självklart, och de kunde inte förstå varför jag skulle ägna mig åt återvinning.

I och med Oskars födsel och det faktum att mina föräldrars ålder gjorde sig akut påmind blev det uppenbart att en flytt hem var nästa steg i livet. Efter ett års förberedelse flyttade vi därför till Sverige i juni 2013. I Australien hade jag varit aktiv i flera grupper och nätverk för utlandssvenskar. I dessa kanaler florerar det mycket negativ information om hur Sverige har förändrats. Det sägs till exempel att rasismen är utbredd, att kvaliteten på skolutbildningen har sjunkit rejält, att folk inte pratar med varandra och att Stockholm har blivit ett ytligt Botox-paradis. Jag förstod att det inte skulle vara en rosa dröm att komma tillbaka, men jag ville nollställa mig själv från all information jag matats med och bara få upptäcka med egna ögon vad Sverige hade blivit efter alla mina år utomlands.

Första dagen i den svenska matvarubutiken frågade jag kassörskan var jag kunde hitta brödsmulor. Efter en några sekunders förbryllad tystnad frågade hon om jag menade ströbröd? Jag skrattade och förklarade att jag hade bott utomlands i elva år. Hon blev nyfiken och vi började prata. Det sammanfattar också vad jag väldigt snart kom till insikt om: att det handlar om din egen attityd. Ju mer jag log mot människor, desto större leenden kom i retur.

Om du fokuserar på det som är negativt blir det också vad som fyller din blick. När jag till exempel ser många tjejer på tunnelbanan med deras lösögonfransar krockar det med min föreställning om Sverige som ett jämställt land. Vid första ögonkastet är det lätt att döma och fråga: "Varför vill du se ut som en Barbie?". I nästa andetag inser jag att ingen vinner på det. Allt är en del av en större samhällskontext – låt oss försöka förstå den istället. Innan jag flyttade tillbaka till Sverige hade jag till exempel aldrig hört talas om fenomenet "att gå in i väggen". Vad betyder det? Frågan om utbrändhet och ångest är just något jag vill undersöka i min kommande dokumentärfilm.

Den globala osäkerheten gör att många utlandssvenskar återvänder till Sverige. Jag tror att de flesta längtar hem till en idé om vad som är Sverige, men du behöver vara öppen och inse att den idén snarare är en utopi. Jag har alltid firat svenska traditioner såsom semmel- och väffeldagen, midsommar och jul med mina barn. Sedan vi återvände till Sverige har jag också insett att det är viktigare än någonsin för mig att hålla fast vid dessa traditioner och överföra dem till mina barn och nästa generation.

Nu känner jag mig rotad i Sverige och i april 2015 fick vi vårt andra barn, Ruby. När barnen blir äldre kanske vi flyttar tillbaka till Australien. För mig är det viktigt att behålla ett öppet sinne och tänka – oavsett vad eller var: nu gör vi det bästa av det här. Och som jag säger till alla som klagat på svenskarna: våga ge av dig själv så ska du se att det öppnar nya dörrar.

I det stora antalet nätverk som finns för utlandssvenskar kopplas migration ofta ihop med ökad brottslighet i Sverige. Det är i sin tur en anledning till att många inte vill flytta tillbaka. En familj jag känner uttryckte till exempel nyligen att de hellre flyttar tillbaka till New York eftersom de hade uppfattningen att brottsligheten i Sverige ökat. Om du ska uttala dig och diskutera sådana här saker i öppna sociala forum måste du ha kunskap och fakta, men ofta saknas detta, liksom analysen och källkritiken bland dem som sprider uppgifterna vidare. I de här forumen rasar ofta folk över att Sverige har tagit emot så många flyktingar. Det talas sällan om fördelarna med kulturell mångfald, vilket blir lite paradoxalt. I staten Queensland i Australien vallfärdar till exempel många svenskar till en restaurang på Guldkusten som serverar så kallad kebappizza...

För att skapa en motpol till all den negativa informationen som sprids i många av de här nätverken för utlandssvenskar startade jag en Facebook-grupp för hemvända svenskar och deras partners: "Swedes back home". Fokuset ligger på att stötta, underlätta och dela erfarenheter och tips med dem som står inför hemvändandet eller har återvänt. Det behövs inte mer avskräckande information, snarare positiva exempel som kan peppa och uppmuntra potentiella eller faktiska hemvändare.

Jag jobbade på slutproduktionen av Guldbaggeprisade

dokumentären "Förvaret" som ger röst åt asylsökande som har fått avslag och ska lämna landet. Den här filmen måste komma upp på biograferna, var min omedelbara reaktion efter att ha sett den första gången. Det här är människor vars röst också behöver höras, och relationerna mellan personalen på förvaret och de som ska återvända behöver synliggöras.

Hur lätt eller svårt är det att ta sig in i Schengen? Har alla som kommer hit faktiskt rätt att ta sig över gränsen och hur kontrolleras det? Detta är också frågor som jag tycker behöver uppmärksammas mer. Det behöver samtidigt föras en större diskussion om hur Sverige tar tillvara på erfarenheterna och allt det som människor från andra länder har med sig när de flyttar hit. ■

Omar, 28 år

1987–2012 Född och uppvuxen, samt plats för studier,
Aleppo, Syrien
2012– Skyddsbehov, Stockholm, Järvsö, Stockholm,
Sverige

"ATT FLYTTA TILL STOCKHOLM VAR INTE FÖRÖDANDE – DET VAR RÄTT BESLUT"

Ar 2011 började helvetet. Först tänkte jag att jag skulle stanna, men jag ville inte behöva ansluta mig till stridande grupper och döda.

Allting förändrades sakta men säkert. Jag hade alltid umgåtts med olika människor oavsett tillhörighet. Om du var armenisk, kristen eller muslim spelade ingen roll men det kom att få en dödlig betydelse.

Politiken är smutsig. Den borde tvättas och influeras av filosofin. Som Platon förkunnade: verkligheten är på mar-ken, inte där uppe någonstans.

Jag hade bara hunnit jobba några månader som filoso-
filärare när kriget började. Tanken att flytta till ett annat
land hade aldrig slagit mig tidigare, men jag hade inget
annat val än att fly.

I Turkiet hörde jag talas om Schweiz, att det fanns jobb
där. Sedan träffade jag någon som rekommenderade Sverige.
Han sa att det var ett bra land.

När jag först fick frågan om jag ville ha asyl i Sverige
blev jag skräckslagen. Jag tänkte att om man får asyl bety-
der det att man inte kan återvända. Skulle jag aldrig återse
mitt hemland Syrien?

Jag hade levt hela mitt liv i en stad med över två miljoner
människor, plötsligt befann jag mig i en ort med några tu-
sen invånare, Järvsö. Jag bodde på en slags campingplats.
Dagen bestod av att äta, dricka och gå till skolan. Efter
att jag fått mitt uppehållstillstånd frågade jag kommunen
om de inte kunde hitta ett nytt hem åt mig. Jag är ung, jag
ville träffa folk, göra saker. I skolan sa de att det skulle bli
en katastrof om jag flyttade till Stockholm, eftersom jag
inte kände någon där och inte hade några kontakter. Men
det spelade ingen roll; jag ville klara mig själv och inte leva
på bidrag. Jag var besluten att öppna en väg för mig själv.

I början flyttade jag från plats till plats. Jag hyrde ett
rum från månad till månad, och under en period var jag
hemlös. Nu har jag lite mer stabilitet; jag hyr ett rum i ett
hus hos en dam och är anställd. Det är mycket jag skulle
vilja göra, som att undervisa i filosofi igen och stå på mina
egna ben, men jag är på rätt väg. Att flytta till Stockholm
var inte förödande – det var rätt beslut.

Det finns några som sprider felaktiga uppgifter. De har
ingen aning om vad det betyder att tvingas fly från sitt
hemland. Jag tror att de felaktiga bilderna som sprids gör
det svårare för flyktingar. Framförallt att få hjälp, eftersom
folk kan misstro ens avsikter om de tror på de fördomar
som sprids. Alla är olika. Nyheter och medier behöver visa
att det finns olika människor, inte bara "flyktingar". ■

Marzieh, 28 år

**"DE POSITIVA SIDORNA
SKYMS BAKOM FOKUSET
PÅ MIGRATIONSKRISEN"**

1988–2011 Födelse och boende under uppväxten, Mashad, Iran
2011–2014 Skyddsbehov, vidarebosättningsprogrammet,
Strömsund, Sverige
2014– Studier, Stockholm, Sverige

När jag var yngre brukade jag undra när mina föräldrar skulle återvända till Afghanistan. Jag ville se mitt okända hemland som de hade flytt från när Sovjetunionen invaderade i början på 1980-talet. Min far tillhör folkgruppen hazarer som har utsatts för strukturell och institutionell diskriminering sedan 1800-talet. Under åren då Abdur Rahman Khan var kung, från 1880 till 1901, dödades mer än 60 procent av hazarerna på grund av deras etnicitet och religionstillhörighet. Nu är det talibanerna som fortsätter "utrensningen".

Idag förstår jag varför min familj inte vill återvända. Jag ser också vilka svårigheter det skulle vara för mig som kvinna att fortsätta livet i ett patriarkalt samhälle. När jag var elva år började den typen av insikter och frågor att uppta min tankeverksamhet. Varför ska barn och tjejer få så olika möjligheter i sitt liv? Hur blir det krig i ett land? Hur kan man födas som invandrare? Även om jag växte upp i Iran har jag alltid känt mig mer afghansk än iransk. Skyldigheterna finns där, men inte rättigheterna. Jag har till exempel aldrig haft något annat än tillfälligt uppehållstillstånd. Trots att jag var förunnad att ha föräldrar som kunde betala för min skolgång oroade jag mig ständigt för att staten inför varje nytt skolår skulle bestämma att jag inte fick fortsätta studera på grund av min nationalitet.

Orättvisorna som präglade min uppväxt födde mitt intresse för politik och mänskliga rättigheter. Jag ville tidigt lära mig mer i frågor om jämlikhet, jämställdhet och barns rättigheter. Genom att alltid titta på nyheterna skaffade jag mig mer kunskap om vad som händer runt om i världen och jag insåg att världen varken börjar eller slutar i det land du bor i.

Mitt liv gick vidare utanför Iran: 2011 flyttade jag och familjen från en stad med nio miljoner invånare till en ort i norra Sverige med 4 000 invånare. Det var en märklig känsla att komma till ett land med en befolkning lika stor som antalet invånare i den stad som jag växte upp i. Den första tiden var det kaos och jag grät ofta, men livet började på nytt. Friheten hade jag även haft i Iran, men här vann jag rättigheter. Jag har alltid velat känna att min röst betyder något och därför hade jag bråttom med allt. Hoppet att kunna ta mig till Stockholm och utbilda mig

vid universitet drev mig framåt. Både jag och mina systrar klarade SFI på fem månader. För att träffa människor gick vi till alla tänkbara ställen: mataffären, banken, biblioteket... Vi skämdes inte utan gick bara rakt fram till folk och introducerade oss. När det var midsommar tog vi del av festligheterna och folk hjälpte oss att förstå vad det var vi dansade runt.

Jag tror på självhjälp. Det går inte att förlita sig på att någon annan ska ta ens hand och visa vägen. Jag bjöd in mig själv i olika sammanhang och efter sju månader i Sverige började jag gå bredvid en coach på Arbetsförmedlingen. Sedan dess har jag jobbat på olika ställen: på ett lotsföretag med samhällsinformation till nyanlända, som studiehandledare och modersmålslärare på högstadiet, och som timanställd på flyktingmottagningen i Strömsunds kommun. I dag studerar jag programmet för internationell migration och etniska relationer vid Södertörns högskola. Samtidigt som jag pluggar är jag aktiv som vice ordförande för ett av studentförbunden och som volontär i Röda Korsets kompisgrupp. Jag sjunger också i en kör för nyanlända.

Min dröm är att en dag kunna besöka Afghanistan – när det blivit fred, men jag ser inte att det är där min framtid finns. Jag vill bli Europaparlamentariker eller kanske statsminister i Sverige. Man behöver inte vara född här eller vara en man för att komma dit. Jag kom hit som flykting, men jag är en stark individ som tar mig framåt och dit jag vill.

Det finns i dagsläget ett stort fokus på nyanlända, men varför är killar från Afghanistan så synliga och vi tjejer så osynliga? Ordet verkar per automatik gå till killarna, men det är många tjejer som vill intervjuas och att deras åsikter kommer fram. Om man kommer från ett samhälle som inte lyfter upp människor utan som vill ta ned en är det lätt att framförallt kvinnor backar när de tänker på vad som kan komma efter en publicering. Det är synd eftersom det är viktigt att möta fördomar genom att höra bredden av röster – killar och tjejer från Afghanistan och andra länder. När det blir en obalans i vem som syns och hörs kan det förstärka fördomsfulla tankar hos dem som kommer från patriarkala samhällen. Trots att det talas mycket

om Sverige som ett jämställt land tycks mycket bestämmas inom en patriarkal ordning.

Det är positivt att migrationsfrågor diskuteras mycket i massmedier. Vi lever i vad som kallas "the age of migration" och det är bra att upplysa om migration, men själv föredrar jag att ta del av kunskap genom böcker, dokumentärfilmer och filmer. I mina ögon förmedlar den typen av uttrycksmedel mer fakta om migration och är mindre politiskt präglade. Tv, radio och tidningar fokuserar ofta på den negativa sidan av migration för att vinna uppmärksamhet och skapa debatt. De vill få fler tittare och läsare, men på köpet sprids en dålig bild av migration hos svenska befolkningen. De positiva sidorna skymms bakom fokuset på "migrationskrisen" och frågor om landets säkerhet och ekonomiska förluster. Det kan orsaka hat och föda oönskade kommentarer på sociala medier, vilket får effekter som förstärker uppdelningen av ett "vi" och ett "dom". Men hur länge ska man till exempel räknas som afghan och inte svensk? Trots att man har ett svenskt pass blir man ofta betraktad som en kvasimedborgare – oavsett hur länge man har bott här. Den här typen av strukturer drabbar alla i samhället på ett negativt sätt.

Jag är en bra person som ger till samhället. Ungefär 60 procent av de nyanlända är utbildade, och vi är alla resurser som leder till ekonomisk tillväxt i Sverige. Jag förväntar mig att politiken och medier gör mer för att tydliggöra den positiva effekten som migration och nyanlända medför. ■

Nina, 40 år

1977–1996	Födelse och uppväxt, Stockholm, Sverige
1997–1998	Arbete, North Potomac, Maryland, USA
1998–1999	Arbete och studier, Stockholm, Sverige
1999–2001	Studier, North Potomac, Maryland, USA
2001–2003	Studier, Savannah, Georgia, USA
2003–2007	Arbete, Frederick, Maryland
2007–2013	Arbete, New Bern, North Carolina, USA
2013–	Arbete, Stockholm, Sverige

**"JAG HADE VARIT BORTA
I 15 ÅR OCH FÖRSTOD ATT
SAKER OCH TING SKULLE
HA FÖRÄNDRATS"**

Jag växte upp i en Stockholmsförort med mina föräldrar och syskon. Varje år åkte familjen på skidsemester och sommarlov tillbringade vi i stugan utanför Stockholm. På högstadiet blandades barnen från ena sidan järnvägen med den andra sidan. Helt plötsligt hade vi klasskamrater med annan bakgrund och hudfärg än vi. För mig var det inget konstigt, men nu i efterhand inser jag hur stor segregeringen var även då. Eftersom jag har två kusiner som blev adopterade från Etiopien i början av 1970-talet så har jag aldrig reflekterat över saker som någons hudfärg.

På högstadiet jag fick upp ögonen för att det fanns en värld utanför Sverige. Under ett sommarlov följde jag med min faster till USA och hälsade på min äldre kusin som studerade där. Alla var väldigt trevliga och gästvänliga. Jag kommer ihåg att jag fascinerades av allt från maten och människorna till arkitekturen och hur stort det var. Det var nog då mitt intresse för att flytta utomlands slog rot.

Två av mina kompisar från gymnasietiden hade varit utbytesstudenter. Jag var väldigt nyfiken på att höra om deras erfarenheter. På den tiden var det väldigt populärt bland svenska tjejer att åka som au pair till USA eller Australien. Det verkade vara ett bra sätt att få erfarenheter utomlands, så efter gymnasiet ansökte även jag som au pair.

Jag var tjugo år när jag åkte iväg. Vi var en grupp för varandra okända tjejer som reste iväg samtidigt och blev upphämtade på flygplatsen i New York för att åka till en au pairskola. Efter en veckas kurs blev vi placerade runt om i hela landet och började arbeta hos våra respektive familjer. Jag flögs till Maryland utanför Washington DC.

Väl på plats hos värdfamiljen i North Potomac uppstod blandade känslor. Jag längtade hem och kände mig liten. Tankarna snurrade i huvudet, men föräldrarna var välkomnande och barnen var fina. Det var en omställning för mig att bo och arbeta hemma hos en annan familj. Jag minns att jag höll mig undan på mitt rum när familjen i början bjöd in vänner och familj. Med tiden kände jag mig mer som en i familjen och åkte till och med på semester med dem. Året som au pair var berikande och jag växte med mina erfarenheter. Jag upplevde åter igen att amerikanare är mycket öppna, vänliga och genuint intresserade

av att lära känna andra. De flesta är också mycket stolta över att de har rötter i andra delar av världen.

I North Potomac träffade jag andra au pair-flickor från många olika länder. Jag undvek de svenska tjejerna som ofta höll ihop – jag hade ju bestämt mig för att det här var min chans att lära mig riktigt bra engelska och få nya upplevelser. Mina två bästa vänner var från Tyskland och England. Första gången jag träffade min vän Claire babblade hon på med kraftig brittisk dialekt i en timme och jag förstod inte ett ord av vad hon sa. Med mina nya vänner var det alltid något på gång – roliga konserter, ett aktivt uteliv, spännande människor, resor och utflykter på helgerna.

När mitt årskontrakt gick ut, sommaren 1998, åkte jag hem till Sverige. Tristessen infann sig nästan omgående. Jag gick från ett intensivt och aktivt liv där det hände något nytt hela tiden till ett åtta till fem-jobb på ett bemanningsföretag som telefonförsäljare. Jag hade förändrats så mycket. Hemma i Sverige kändes det som att tiden bara stått stilla. Alla var upptagna på sitt håll och svenskar är inte så spontana som i andra kulturer. Det fanns ingen hemma som jag kunde dela mina tankar med. Det var inte någon som riktigt förstod hur det känns för den som åker hem till det som ska vara bekant men inte riktigt är det längre. Jag upplevde en omvänd kulturchock och fick en mindre depression. Alla pratar om hur man kan känna när man reser iväg och vilka känslor som kan uppstå. Men det här kom helt oväntat. Mina stackars föräldrar som alltid stöttat mig på alla vis tog det nog personligt, vilket det så klart inte var. Det blev lite bättre när jag flyttade till en egen lägenhet och började läsa engelska på Stockholms Universitet. Då hände något nytt och jag kände mig mer självständig igen.

Samtidigt hade jag fortfarande kontakt med familjen jag arbetat hos och när de frågade om jag ville komma tillbaka och studera i USA blev jag överlycklig av erbjudandet. Jag, mina föräldrar och familjen i USA ordnade med studentvisum och närmare ett år efter min hemkomst till Sverige flyttade jag tillbaka till USA.

Den här gången blev det lite annorlunda. Min tyska väninna kom också tillbaka till USA och vi umgicks mycket, men jag fokuserade mest på studierna som ledde fram till

en examen i grafisk form. Jag bodde kvar hos familjen i ett och ett halvt år. Under den tiden träffade jag min nuvarande man och vi beslutade att jag skulle flytta in hos honom och byta skola till en konstskola i Savannah Georgia. Det var ledsamt att flytta från familjen i Maryland, men samtidigt var jag redo att ta nästa steg.

På college i Savannah bodde jag och min pojkvän i en lägenhet som vi delade med en annan student, en tjej från Kenya. Skolan hade många internationella studenter och jag fick vänner från bland annat Sydamerika, Asien och Indien.

Savannah är en otroligt vacker stad med många gamla koloniala byggnader, vissa av dem är numera campusbyggnader. Staden är gång- och cykelvänlig och jag cyklade eller promenerade till lektionerna. I parkerna, där träden är täckta av spansk mossa och promenadvägarna med kullersten, pluggade jag på dagarna. Jag har många goda minnen från Savannah, men det var också här jag för första gången fick uppleva rasismen i USA – åt båda hållen. Min rumskompis berättade att hon hade en afro-amerikansk vän som aldrig skulle sätta sin fot i vissa butiker i Savannah eftersom de ansågs vara ”vita” butiker. Min rumskompis fick också någon gång kommentarer som ”att hon hade blivit vit” för att hon umgicks med mig. En annan gång blev jag anklagad för att ha stulit något ur ett omklädningsrum i en butik från en annan kund. ”It was probably that white girl that was in here!” hörde vi dem säga. Det gjorde mig illa till mods och jag minns hur jag var oförstående till hur de kunde döma mig utifrån min hudfärg.

Åren gick och jag och min make flyttade tillbaka till Maryland. Efter några år där flyttade vi till North Carolina. Vi levde ihop i åtta år innan vi gifte oss, vilket inte var helt populärt hos hans sida av familjen. Min mans föräldrar är båda uppväxta på Sicilien och immigrerade till USA på 1960-talet. I synnerhet min svärfar hade en mer traditionell syn på äktenskap och könsfördelning i hemmet. För mig från liberala Sverige var detta ett gammaldags tankesätt som jag hade svårt att förstå. Det krävdes lite kompromisser genom åren. När vi väl gifte oss blev jag officiellt välkommen in i familjen trots att vi umgåtts och firat högtider tillsammans många gånger innan dess.

När vi flyttade till New Bern i North Carolina gick jag igenom min tredje migrationsprocess i USA. Den här gången för att få ett grönt kort, det vill säga ett uppehållstillstånd att få leva och arbeta i USA. Det var en lång, noggrann och ganska dyr process.

I North Carolina fick vi senare två barn och helt plötsligt blev jag mer svensk. När barnen föddes såg jag till att försöka bevara våra svenska traditioner. Jag hittade några andra svenskar trots att vi bodde i en mindre stad. Vi firade midsommar, nationaldagen och lucia tillsammans. Det var viktigt för mig att barnen skulle känna till min svenska kultur. Vi bakade kanelbullar, läste Alfons Åberg och sjöng svenska barnsånger. Varje sommar åkte vi hem till Sverige och bodde i sommarstugan där jag tillbringat mina egna somrar, lekte med kusinerna och gick i simskola i en kall sjö. Jag läste till och med en distanskurs om tvåspråkiga barn och följde diskussioner i olika forum och bloggar. Min dotters första ord var på svenska. Det var viktigt för mig att barnen skulle få mer tid med vår svenska familj. Jag ville att vi skulle få uppleva den svenska naturen och allemansrätten, tryggheten, svenska skolluncher och en balans mellan arbets- och familjeliv. Min make och jag hade ganska tidigt slutit en överenskommelse: han skulle satsa på karriären några år till men därefter lovade han att vi skulle flytta till Sverige. Och helt plötsligt kom den dagen.

Vid det läget kände jag ett starkare band till min svärmor. Hon som hade bott i USA under hela sitt vuxna liv, långt från sin närmaste familj, släkt och vänner som hon lämnat på Sicilien som ung. Hon visade en förståelse för min längtan att flytta tillbaka till Sverige och hon såg fram emot att min man och hennes barnbarn skulle kunna få ny kontakt med släkten i Italien. Redan innan flytten började vi planera deras första besök till Sverige och pratade om hur vi skulle resa tillsammans till Italien och upptäcka hennes och min svärfars barndoms kvarter bland citronodlingarna.

När vi kom tillbaka till Stockholm år 2013 var jag mer förberedd på en kulturkrock. Jag hade varit borta i 15 år och förstod att saker och ting skulle ha förändrats. Det kändes nästan exotiskt att landa på Arlanda. Hela första

året var en upptäcktsfärd och sådant som man normalt sett tar för givet var spännande – som att åka buss! Där vi bodde i USA är det vanligtvis bil som gäller, men här gick det att gå till skolan eller åka kollektivt. Vi ägde faktiskt inte ens en bil under de första 18 månaderna. Min man tog bussen för att hämta pizza. Barnen kunde springa ut och leka närsomhelst och fick genast kompisar på gatan.

Sedan flytten har vi även hunnit besöka släkten i Italien två gånger. Och det har betytt mycket för min man att få återuppta kontakten och få visa våra barn var han tillbringade sommarloven under sin uppväxt. Tyvärr gick min svärmor bort – tragiskt och helt oväntat – ett år efter vår flytt så hon hann aldrig göra resan vi pratat om.

Det fanns svårigheter också. Vår dotter var sex år när vi flyttade och hon tyckte att det var jobbigt att komma hit. Hon saknade ofta sitt ”riktiga hus” och ville att vi skulle flytta tillbaka till North Carolina. Det var inte lätt att förklara för henne varför vi inte skulle återvända dit. Vi försökte hjälpa henne att sätta ord på sina känslor. Lärare och fritidspedagoger var hjälpsamma och förstående. Med tiden gick längtan över även om den blossar upp ibland. I dag känns allt bra och vi trivs med vårt liv i Sverige.

Inför flytten tillbaka till Sverige letade jag efter information för återvändande svenskar, men fann inte särskilt mycket. Jag sökte mig istället till andra svenskar som befann sig i samma situation och upptäckte då Facebookgruppen ”Swedes Back Home”. Jag anslöt mig och engagerade mig för att bidra med relevant information som kunde underlätta för andra i vår situation. Nu har gruppen nästan femtonhundra medlemmar och anordnar årliga träffar för återvändande familjer.

Att bo utomlands är fantastiskt berikande och alla borde uppleva det någon gång i livet. Det ger en insikt om andra människor och kulturer. Allt är inte svart eller vitt. Det leder också till en större förståelse för dem som kommer till Sverige från andra länder och som försöker lära sig svenska och förstå vår kultur. I Sverige är vi bra på att hjälpa andra men vi kan bli ännu bättre och i synnerhet när det kommer till integration. Jag ser upp till alla dem som engagerar sig här i Sverige för att hjälpa nyanlända genom kompisgrupper, middagar, familjehem och som bistår

med den administrativa och juridiska hjälp som behövs.

När vi flyttade till Sverige för fyra år sedan hade vi inga problem och ansökningsprocessen gick smidigt och snabbt. Sedan dess har kraven blivit strängare och återvändande svenskar upplever mer krångel med att komma tillbaka. Det tar lång tid att få uppehållstillstånd och de nya försörjningskraven skapar oro och många frågor. Ofta måste halvsvenska familjer dela på sig och bo i olika länder en lång period för att kunna möta kraven, vilket varken är välmotiverat eller ens möjligt i många fall.

I Facebookgruppen för hemvändande svenskar är det framförallt många praktiska frågor som förs på tal, till exempel hur föräldrapenning fungerar och vad som gäller vid förskoleplacering. Det behövs en plattform som samlar den typen av information. Försäkringskassan och Skatteverket borde belysa ämnet om återvändande svenskar och hitta ett bättre sätt att kommunicera med dem. Vi är många som återvänder till Sverige efter en lång tid utomlands och har många funderingar, men som det är nu förs debatten i kulisserna mellan återvändarna. ■

Jihad, 24 år

1991–2013 Född och uppvuxen, Yarmouk, flyktingläger för
palestinier i Damaskus, Syrien

2013 På flykt, Egypten, Europa, över Medelhavet

2013 Skyddsbehov, Malmö, Västervik, Sverige

2014– Studier och arbete, Göteborg, Sverige

**"FILMEN ÄR DET STÖRSTA
VERKTYGET VI HAR FÖR ATT
DOKUMENTERA VÅR SAMTID.
FILM ÄR HISTORIA"**

Jag vet vad det innebär att ha flykten som sitt arv. Jag växte upp i flyktinglägret Yarmouk med den andra och tredje generationens palestinska flyktingar. Som statslös har du ingen nationalitet, men som palestiner har man sin tradition. Du har familjen, men ingen som hjälper dig. Du lär dig tidigt att det enda sättet att bevisa dig själv är genom utbildning och din hjärna. Vetenskap, politik och kultur spelade därför en central roll i Yarmouk. Innan området belägrades samlades över 20 organisationer på en yta av ungefär tre kvadratkilometer. Yarmouk var ett av de mest kulturella områdena i regionen, och bredden av ideologier och livsåskådningar speglade de skilda politiska strömningar som finns i det palestinska landskapet. Bara i mitt eget hem samexisterade fem olika ideologier.

Jag följde den väg jag tror på: att vi inte kan vänta på att utveckling ska komma utifrån, den måste börja inifrån. Efter gymnasiet i lägret drev jag ett projekt i FN-kvarteret i Damaskus. Det handlade om att utbilda unga ledare i hur de kan delta i samhällslivet och utveckla samhället. Det var det mest meningsfulla jag gjort och det kändes som att det verkliga livet började där och då, men det var också under den perioden som striderna eskalerade. Hela södra Damaskus blev ett revolutionsområde och Yarmouk hamnade i stridszonen.

Under några månaders tid flydde upp emot 75 000 människor i Syrien till lägret och områdena runt Yarmouk. Jag är stolt över att vi lyckades ge plats åt alla, även om det bara handlade om en madrass att sova på. Maten var inte tillräcklig, men vi klarade oss. Folk kan inte tro att vi kunde ta emot så många människor på en yta av två och en halv kvadratkilometer, men något annat fanns inte för oss som sett kriget och som vet vad det innebär att fly. När du ser skadade människor, när du hör bomber som briserar, när du ser en mamma sprängas med sitt barn i famnen och när du begravt dina vänner så betyder inte resurserna någonting, bara livet. Livet är det allra heligaste.

Jag tog mig till Sverige med mina två bröder. Första steget mot mitt nya liv kom efter att jag fullföljt SFI-planen och fått in en fot i arbetssystemet. Sedan dess har jag på olika sätt varit engagerad i situationen för nyanlända, bland annat som ambassadör för Kulturförvaltningen i

Göteborg och som volontär för Röda Korset. I vintras tillbringade jag kvällarna på tågcentralen för att hjälpa dem som kom. Den typen av insatser är viktiga, men är delvis kosmetiska. Vad som händer därefter är desto viktigare. Ett tag tappade jag tron på att andra människor kan göra någonting för att förändra allt hemskt som händer i världen, men jag vill fortsätta göra vad jag kan för att underlätta för dem som kommer hit.

Generellt sett framställs frågan om flyktingar som ett problem för Sverige. Vinkeln på situationen har gjort det till en stor fråga, där ens åsikt om migration blir avgörande också i andra politiska frågor. De som faktiskt har problem är de som kommer som asylsökande till Sverige. De har svårt att få bostad och bristen på andra trygghetsfaktorer spelar in. Det är också svårt att delta i kultursammanhang och liknande. Det är svårt att starta ett nytt liv här och det handlar inte om bristfälligt intresse från asylsökande. De som kommer till Sverige kommer hit för att leva, men det finns mycket byråkrati och brist på förståelse vilket påverkar motivationen att driva sitt liv framåt. Även med öppna gränser kan det svenska samhället upplevas som stängt då klimatet här inte alltid är välkomnande.

Vad är det verkliga problemet i Sverige? Det är ingen som pratar om det, men nästan allt här utgår ifrån materialistiska värden och värderingar. Det pratas om vad etableringsplanen kostar, inte vad jag som människa tillför och bidrar med till det här landet. Det är ekonomiska termer som gäller men man uppmärksammar bara en typ av kostnader, inte till exempel vad Rysslands militära operation i Syrien kostar per dag.

Människor generaliserar alltid, vare sig de vill eller inte. Detta i förhållande till media blir problematiskt då ingångsvinkeln är väldigt ensidig. Det nämns till exempel inte hur många som lämnar Sverige eller andra viktiga ämnen som gör frågan mer nyanserad.

Det absolut viktigaste är att tala om asylsökande som individer och människor – inte som siffror. Det är också väldigt lite fokus på framgångshistorier med asylsökande och deras vardag i asylboenden runt om i Sverige. Det är en avskärmad plats och få vet hur det är att bo där, hur vardagen ser ut och vilka individerna är. Det hade varit

givande för alla om media hade speglat asylsökande på en mer individuell nivå och inte bara framställt dem som en homogen grupp. Bilden som sprids förstärker de fördomar som redan finns.

Jag upplever det som att frågan om flyktingar fyller ungefär 70 procent av rubrikerna i media. Rubriker kryddas för att vinna publikt intresse, och det är många som okritiskt baserar sin sanning och sina åsikter bara på rubriker. Medias roll i migrationsfrågor handlar inte bara om hur nyheterna levereras men också hur de tas emot. Fokus borde ligga på att visa bilder av vad som händer på riktigt i andra delar av världen, som i Syrien. Bilder som synliggör verklighetsförhållandena borde få tala för sig själv, snarare än att de skapas utifrån media eller det svenska folkets perspektiv.

Bilden på den treåriga syriska pojken som låg död på stranden i Turkiet hade enormt stor betydelse, men människor fortsätter dagligen att dö i Medelhavet. Vår historia skrivs inte längre genom historieböckerna. Den framtida generationen kommer att lära sig om vad som hände i Syrien och i omvärlden genom filmer och videoklipp som läggs ut på nätet. Jag är enormt tacksam för att det som skett i Yarmouk delvis finns dokumenterat och att det fanns människor i lägret som var beredda att riskera sina liv för att i smyg plocka fram sina mobiler och filma det som journalister aldrig gavs möjlighet att dokumentera. Filmen är det största verktyget vi har för att dokumentera vår samtid. Film är historia. ■

Dean, 43 år

1973–1979 Födelse och uppväxt, Glenfinnan, Skottland
1979–1999 Studier och arbete, Bristol, England
1999–2011 Arbete, London, England
2011–2014 Arbete, Norrköping, Sverige
2014– Arbete, Stockholm, Sverige

"ATT ÅTERVÄNDA HADE KÄNTS SOM ETT NEDERLAG"

Jag är född i Skottland, uppvuxen i en liten by på det skotska höglandet. Den är så liten att den knappt existerar på kartan, men den har blivit känd för sin långa tågbro som syns i Harry Potter-filmerna. När jag var sex år flyttade vi till Bristol i England.

Jag var ett kreativt barn, spelade i skolans orkester och skrev små böcker redan som fyraåring. Skrivandet har alltid varit viktigt och jag drömde först om att bli journalist, men en ekonomexamen kändes som ett säkrare kort. På college studerade jag engelsk litteratur, senare läste jag datavetenskap och ekonomi vid universitetet.

När jag var 23 år gammal började jag arbeta för den brittiska regeringen. Arbetet handlade om att motverka den illegala handeln med utrotningshotade djur. Det var ett intressant jobb som innebar resor över hela världen.

Fem år senare flyttade jag till London. Jag gick från att ha en egen lägenhet till att dela hus med 15 personer. Det var nog den bästa tiden i mitt liv; jag hade bra kompisar och ett välbetalt jobb. De första åren arbetade jag inom offentlig sektor, sedan fick jag jobb på Tasco, ett privat bolag, som chef för internethandeln. Att växla från ett statligt arbete till ett jobb inom näringslivet var något av en chock. Allt man gjorde skulle helst ha gjorts igår. Och jag ansvarade för en budget så stor att den knappt fick plats på miniräknaren.

Efter en tid fick jag ett erbjudande att jobba i Norrköping i sex månader. Men jag stannade i tre år. Jag älskade landet och ville stanna för att utmana mig själv. Jag ville lära mig språket, lära mig köra på höger sida och bli en del av Sverige. Att återvända hade känts som ett nederlag.

Efter åren i Norrköping fick jag jobb i Stockholm och flyttade dit. Skillnaden mellan dessa två städer är helt otrolig! I Norrköping fick jag en massa vänner. I Stockholm måste du bli en del av ett gäng innan du blir hembjuden till folk; det är mycket svårare att få vänner här. Om jag hade flyttat till Stockholm på en gång hade jag nog inte varit kvar i Sverige i dag. Stockholm är som vilken annan huvudstad som helst, och man kan inte uppleva ett land bara genom att besöka huvudstaden. Har du varit i London har du inte varit i England, du har varit i en huvudstad.

Jag har gjort många resor inom Sverige och upptäckt landets dolda skönhet! Jag älskar att resa till Skåne och Norrland, och jag har köpt mig en sommarstuga på Öland. Jag har sett mer av Sverige än vad mina vänner har och är nästan mer svensk än dem.

Något jag älskar med Sverige är de svenska vintrarna. Jag älskar kylan och att det är ljust så få timmar på dygnet. Kontrasterna fascinerar mig.

När jag först flyttade till Sverige upplevde jag vissa saker som väldigt statiska. Kanske berodde det på att jag flyttade till en mindre stad – från London till Norrköping – men jag tyckte inte att det verkade hända så mycket nytt. Snarare var det som att leva samma år igen och igen. När jag bodde i London hände alltid olika saker, det anordnades nya festivaler eller konstevenemang. Men i Norrköping hände samma sak varje år: fyrverkerierna i slutet av sommaren, brasan på Valborgsmässoafton... När jag kom hit och såg att butikerna var stängda, fast det i mina ögon inte var särskilt sent, undrade jag först om det var en röd dag? Nej, det var en helt vanlig måndag. Sverige är mycket mer gammeldags när det gäller öppettider. I England är affärerna öppna i princip dygnet runt. Jag saknar den bekvämligheten.

Många människor ser Sverige som ett gyllene land där livet är en dans på rosor. Men det är tuffare än vad många tror. Alla jag känner som flyttat hit har behövt kämpa för

saker och utmana sig själva på helt andra sätt än vad de behövt göra i sina hemländer. Även om landet ses som en utopi av många utifrån upplever jag inte att Sverige försöker marknadsföra sig själv, utan attityden är mer ”Besök oss om du vill, vill du inte det så är det ok”.

Jag har gjort mitt val och jag kommer inte att lämna Sverige – aldrig någonsin. England kommer alltid vara mitt hem, men när jag åker tillbaka ser jag så mycket negativitet i form av rasism och stereotypa föreställningar. Sverige är ett mycket mer öppensinnat land.

I dag bor jag med min flickvän och jobbar som chef på Kicks. På fritiden skriver jag mycket dikter, bland annat till dop, bröllop och begravningar. Det nästa stora steget i livet blir att köpa en bostad.

Jag gjorde ett medvetet val att flytta hit. Jag vandrade inte över Europa under hemska förhållanden. Men jag är också en migrant. Det finns väldigt bestämda uppfattningar om migranter från olika delar av världen, exempelvis att de som kommer från Rumänien är tiggare – men jag har kollegor som är från Rumänien.

Hösten 2015 när det kom många asylsökande till Sverige upplevde jag att samhället blev väldigt polariserat. På ena sidan fanns Refugees welcome och på den andra högerpopulister som inte ville ha hit invandrare. Det fanns inget mittemellan. Jag tror att det behövs en mycket mer öppen debatt om migration i Sverige i dag. Vi pratar inte om hur stor påverkan migrationen har på samhället, och vad det innebär när skolor får fler elever, läkare fler patienter... Det är mest människor som själva kommit hit från andra länder som pratar om det. Jämfört med England upplever jag att man pratar mindre om migration i Sverige. Jag tror att media medvetet inte vill skriva om sådant som är för kontroversiellt.

Diskussionen om migration borde handla mer om integration. För att vara framgångsrika måste människor lära av varandra. Jag gick i skolan med människor som var sikher, hinduer, muslimer, rastafari. Jag lärde mig tidigt att respektera människor och jag tror att det är något man måste lära sig från ung ålder. ■

Sawi, 30 år

1985–2003 Födelse, uppväxt och studier, Ismailia, Egypten

2004–2013 Arbete, Hurghada, Egypten

2013 Anknytning, Malmö, Sverige

2014– Arbete, Norrköping, Sverige

**"JAG VAR EN GENTLEMAN
I EGYPTEN OCH DET VILL
JAG VARA ÄVEN HÄR: EN
PERSON SOM RESPEKTERAR
ANDRA OCH SJÄLV BLIR
RESPEKTERAD"**

Mina föräldrar älskade varandra, något jag fick se under hela min uppväxt. De jobbade som engelsklärare båda två. I Egypten är de flesta kvinnor hemmafruar och hos kompisar fick jag se att pap-porna hade allt ansvar, att all makt låg hos dem. I min familj var det annorlunda.

I skolan fick jag väldigt bra betyg och kunde välja att studera vid vilken fakultet som helst, men beslutet var inte enbart mitt att ta. Min farbror jobbade inom turist-näringen i Hurghada och min pappa och faster tyckte att jag skulle gå i hans fotspår. Jag var inte nöjd med deras val. Jag hade toppbetyg och ville gå på det bästa universitetet, men började ändå studera turism.

Efter ett par års universitetsstudier ordnade min far-bror så att jag fick komma på intervju för ett jobb som re-seledare i Hurghada. Innan jag åkte sa min pappa åt mig att göra honom stolt, men eftersom min engelska inte var tillräckligt bra fick jag inte jobbet. Min pappa och farbror blev besvikna och jag kände att jag måste lära mig engel-ska. Jag började därför läsa lätttexter, lyssna på engelska sånger och tvingade min pappa att köpa en parabol så att jag kunde kolla på BBC. Min farbror vågade inte ordna med en ny intervju åt mig, men jag åkte till Hurghada på eget bevåg. Den gången gick det bättre. Ögonblicket då jag fick jobbet var det bästa i mitt liv. Efter intervjun fick jag sätta på mig uniformen på en gång och med stolta steg gick jag till min farbror. Jag kommer aldrig att glömma hur stolt han blev.

Jag fortsatte att plugga på universitetet och jobbade på somrarna. Arbetet var jättekul. Jag blev kompis med många människor från olika länder som hjälpte mig att förstå andra kulturer.

År 2011 kom revolutionen till Egypten. Jag fick ett sam-tal från min chef om att det inte längre var säkert att vistas i landet. Vi fick evakuera alla turister och efter tre dagar var det tomt på gatorna. Två dagar innan president Muba-rak föll åkte jag hem till min familj. Jag var jätterädd. Bara en vecka tidigare hade jag gått runt i shorts och flip-flops. Nu satt jag med väskan tryckt tätt intill mig och hörde skott avlossas medan jag tänkte på min familj.

När turisterna började komma tillbaka åkte jag till

Hurghada direkt. En kväll satt jag på en bar där några killar gjorde narr av en berusad tjej. Plötsligt stormade en tjej in, skällde ut killarna och räddade tjejen. Hon var en ängel i mina ögon; hon gjorde det jag önskat att jag hade gjort. Det var Louise, en svensk tjej som jobbade på en resebyrå. Och det är på grund av henne som jag flyttade hit.

Innan jag började på SFI uppmanade Louise mig att själv studera svenska, åtta timmar varje dag. Jag satt och kollade på Mora Träsk och sjöng med till Fader Abraham. På kvällarna övade vi tillsammans. Känslan var den samma som när jag skulle lära mig engelska och inte ville göra pappa besviken. Nu var det Louise jag ville göra stolt.

Jag klarade SFI på tre månader, klarar man det under åtta månader får man en bonus på 12 000 kronor. I Sverige har jag mött människor som varit här i flera år, men inte kan språket. Så vill inte jag vara. Jag var en gentleman i Egypten och det vill jag vara även här: en person som respekterar andra och själv blir respekterad, en person som jobbar, ler mot andra och tar ansvar.

I dag jobbar jag på ett nyöppnat hotell i Norrköping. I framtiden vill jag ha en stor familj. Jag vill jobba mycket och skaffa kompisar. Det största problemet är att jag fortfarande, efter två och ett halvt år, inte har några kompisar. En nackdel med Sverige är att folk är ganska slutna. Det är svårt att bli kompis med någon som man inte gått i samma skola med eller jobbat med i flera år. Jag har ingen jag kan berätta allt för. I Egypten hade jag flera sådana vänner.

Man läser att det kommer si eller så många asylsökande varje vecka och att länder är drabbade av krig, men det känns inte som att folk bryr sig så mycket om människorna som kommer. Man har inga relationer med dem som är ens grannar. Man sitter på samma buss och träffas på Ica, men har ingen annan kontakt. Vi som flyttat hit har massor med historier. Om du tar några minuter och frågar hur vi har haft det öppnar det upp för intressanta konversationer. Våga göra det!

Jag tycker det vore bra med fler projekt så att folk kan få mer information om dem som faktiskt flyttat hit. Har de blivit en del av samhället? Om inte, vad kan vi göra då?

Genom dokumentärer och biografier kan man lära sig

om andras liv. Man skulle kunna göra en dokumentär om två personer som träffats och följa upp hur det gick för dem. Vilka drömmar hade de om livet i Sverige? Hur blev det i verkligheten? Det kan vara intressant för andra att höra vad folk tänker innan de kommer hit. Man skulle också kunna ha en sida i tidningen där nya invånare får berätta sina historier, varje vecka en ny person. Nya historier är alltid intressanta. ■

Caitlyn, 24 år

1992–2010 Födelse och uppväxt, Vancouver, Kanada

2010–2012 Studier, Ottawa, Kanada

2012–2013 Studier, Växjö, Sverige

2013–2014 Studier, Ottawa, Kanada

2015– Anknytning, Göteborg, Sverige

"OM SVERIGE VISSTE JAG ATT JÄMSTÄLLDHET ÄR VIKTIGT OCH ATT JAG SKULLE BEHÖVA BETALA MIN EGEN NOTA PÅ DEJTER"

Min pappa var en av alla tusentals människor som emigrerade från Hongkong på 1970-talet. I likhet med många andra såg han Kanada som en plats för nya möjligheter och en bättre framtid. Det ledde honom också till kärleken. Det var i Vancouver han träffade min kanadensiska mor men de skilde sig när jag var väldigt ung, vilket hade stor påverkan på mitt fortsatta liv. Tiden jag tillbringade med mamma gav mig den "normala" kanadensiska vardagen, med min pappa och hans släkt fick jag istället ägna mig åt allt som är typiskt kinesiskt. Varje lördag åt vi till exempel familjemiddag hos min farmor. Maten både tillagades och serverades på traditionsenligt kinesiskt vis, vilket betyder att hela bordet dukas upp med olika små rätter som alla hugger in på. Dim Sum, som det heter på kantonesiska, betyder just "rör vid ditt hjärta" för det handlar lika mycket om vad man äter som hur man äter.

Mitt kinesiska ursprung präglade mycket av min upp-

växt. Skolkamraterna betraktade mig å ena sidan som en vit tjej, men jag var ändå inte som "dem". Först på senare år har jag kommit att uppskatta min dubbla nationalitet och i dag kan jag känna stolthet över att till exempel kunna urskilja vad som är genuin kinesisk matlagning. Om jag ser att det finns kycklingbollar på menyn vet jag att det inte är en restaurang värd besöket...

Min kinesiska bakgrund bidrog också till att jag tidigt fick upp ögonen för att det finns en värld bortom Vancouver där jag växte upp. Eftersom min pappa arbetar på ett flygbolag fick jag dessutom förmånen att kunna resa billigt och därigenom upptäcka många nya städer och länder. Fram till dess att jag fyller 25 år behöver jag bara betala flygplansskatten. Tanken på att snart behöva betala fullt pris för en flygbiljett är nästan traumatisk...

Min första riktiga flytt gick till huvudstaden Ottawa. Jag ville komma bort från min familj och få möjlighet att göra precis vad jag ville. Friheten att stå på egna ben och känslan av att allt var möjligt gav mersmak. Under mitt tredje år på universitetet i Ottawa tog jag därför chansen att läsa del av utbildningen utomlands. Platsen spelade egentligen mindre roll; jag var redo att prova på vad som helst. Valet föll på tre universitet som erbjöd ett års utbytesstudier: Sverige, Barbados och Senegal. Från kylan till värmen. Jag kom in på mitt första studieval: magisterprogrammet i freds- och utvecklingsarbete vid Linnéuniversitetet i Växjö. Om Sverige visste jag inte så mycket, mest saker som att jämställdhet är viktigt, att jag skulle behöva betala min egen nota på dejter, att många svenskar är långa och blåögda, och att både Ikea och Abba är svenska fenomen. Det hörs ofta att de nordiska länderna är de som ger mest bistånd, så att kunna få det svenska perspektivet i utvecklingsfrågorna var intressant för mig.

Efter mina studier i Växjö kunde jag inte se på vilket sätt det skulle kunna komma någonting positivt av att jag gav mig in i freds- och utvecklingsarbetet. Det framstod i mina ögon som en ny form av kolonialism. Det jag hade lärt mig gjorde mig cynisk om hela världsordningen och globala strukturer. Att behöva inse att det jag tidigare trott på och ville arbeta med inte längre kändes aktuellt var både tungt och sorgligt. Vad hade jag egentligen ägnat fyra års studier

åt? Vad skulle jag göra med kunskapen jag fått? Jag blev desillusionerad och kände mig som en hycklare... Efter utbytesåret i Växjö och en hemvända till Ottawa återvände jag hursomhelst till Sverige för att flytta ihop med min pojkvän som jag träffat under studierna. Första tiden var planlös och utan mening. Jag tog mig fram genom diverse jobb, bland annat som extralärare på en skola och servitör. Så en dag kom det in ett kanadensiskt par på restaurangen och vårt möte ledde fram till mitt nuvarande jobb som skribent på månadsmagasinet "Swedish Press". Tidskriften ger svenskar i Nordamerika ett fönster mot vad som händer i Sverige och den digitala upplagan når även andra svenskintresserade runt om i världen. Jag fokuserar på integrationsfrågorna, vilket passar mig väldigt bra. Den internationella kontexten är för bred och abstrakt, det jag gör nu utgår från det lokala, vilket är konkret, intressant och framförallt känns det meningsfullt.

Integration på ett privat plan, som i att få en social kontext och goda vänner, har varit en utmaning. Trots att jag varit i Sverige i över två år har jag egentligen inga riktiga svenska vänner, alla är från andra länder. Det är märkligt för jag är en utåtriktad person som det är roligt att hänga med, men det säger en hel del om hur svårt det är att integreras här i Sverige. Ibland tänker jag på hur sorgligt det skulle vara om jag fick barn men var tvungen att vara ensam hemma i lägenheten och bara ha min pojkvän att umgås med. Under de närmaste månaderna ska jag i alla fall ut och resa: jag måste nyttja mina sista flygmil innan 25-årsdagen infaller... Sedan ska jag utvärdera och begrunda vad jag egentligen vill göra framöver. Förhoppningsvis kommer jag fram till att jag vill flytta tillbaka till Göteborg och läsa en magister där, och i bästa fall återvänder motivationen.

Nyheterna fokuserar sällan på studiemigration, fokus ligger i stället på flyktingfrågorna. Det skulle vara intressant om studentorganisationer hjälpte svenskar att förstå vad det innebär att delta i ett utbytesprogram. Det kanske skulle motivera fler här att studera utomlands under en period av sina studier. Jag tycker det är viktigt att prata om de här frågorna. Vad är till exempel fördelarna med studiemigrationen till Sverige? Jag tror inte många känner

till vad som gäller eftersom det är så mycket annat på migrationsområdet som upptar större plats. Utbytesstudenter borde också diskutera mer sinsemellan. Vad anser de till exempel om den svenska utbildningen? Jag upplever inte att universiteten efterfrågar de internationella studenternas synpunkter och åsikter, vilket är synd. Det borde ligga i universitetens intresse att informera allmänheten om varför internationella studenter väljer att studera på deras lärosäten och vad det kan få för positiva effekter. ■

Louisiana, 31 år

"MIGRANTER MED FUNKTIONSHINDER HAR INGEN RÖST I SVERIGE"

1984	Födelse, Sydney, Australien
1984–1997	Uppväxt och studier, Penrith, Australien
1997–2013	Uppväxt och studier, Blue Mountains, Australien
2013–	Anknytning, Västerhaninge, Sverige

Jag kom till ett barnhem i Blue Mountains när jag var 12 år. När jag var 17 flyttade jag därifrån och började så småningom studera musik i Sydney. Jag kan spela flera instrument, särskilt harpa och fiol. Jag sjöng i körer, skrev låtar till mitt band Griffchen och jobbade som volontär på en radiokanal med ett program som spelade världsmusik. Men till slut tröttnade jag på att inte få något riktigt jobb, så jag började plugga för att kunna jobba med ungdomar istället.

Jag träffade min man Johan på en internationell dejtingsajt. Han skickade ett enkelt meddelande till mig. "Det här är jag", skrev han. "Jag är en 47-årig fränksild man som bor på en ö utanför Norrtälje med min katt." Han kändes väldigt ärlig.

Det tog lite tid innan jag berättade om mina problem med ögonen. När jag berättade gjorde hans reaktion mig ännu mer intresserad. Han var väldigt tålmodig och förstående – och framförallt verkade han gilla mig!

Tiden gick och vi pratade mycket, ibland åtta timmar om dagen. Jag hade redan en resa till Norge inplanerad en tid senare och föreslog att jag skulle besöka Sverige också. När vi väl träffades var det som om vi hade känt varandra för evigt.

Vi valde att bo i Sverige eftersom det skulle vara bäst för den familj som vi ville ha.

Men det blev en lång process att flytta hit. Det blev komplicerat när jag inte kunde berätta för Migrationsverket var min mamma är, och jag vet inte heller om jag har syskon. Det slutade med att jag fick ringa socialtjänsten i Australien för att be dem hjälpa mig att bevisa att jag blev omhändertagen som liten.

Jag var glad att få lämna mitt gamla liv bakom mig och starta ett nytt liv i Sverige. Före flytten förberedde jag mig genom att ta svenskalektioner, och jag sökte kontakt med svenskar både i Australien och på internet. Via Facebook och andra webbsidor fick jag kontakt med synskadade svenskar som kunde berätta för mig hur det är att leva som synskadad i Sverige.

Att komma hit blev en stor omställning. Jag flyttade från en miljö som jag kände till som min egen ficka. När jag kom hit var jag tvungen att lära om allt på nytt.

Sen finns det annat som är bra. Syncentralen har varit helt ovärderlig för mig. Vi har även fått en ledsagare 40 timmar i månaden som kan hjälpa mig att ta med min dotter ut till parken eller på promenader.

Just nu läser jag SFI och söker jobb. Om jag kunde skulle jag vilja jobba med musik på heltid. Jag älskar svensk musik, och jag lärde mig svenska genom att lyssna på Kent. Jag gillar även First Aid Kit och Weeping Willows. Och jag älskar Melodifestivalen och Eurovision! Jag har till och med skickat in ett bidrag till Melodifestivalen som hette "Candles", men det kom inte med.

Jag skulle väldigt gärna vilja ha ett jobb, åtminstone på halvtid. Det är vad min familj behöver. I Australien studerade jag till socionom och ville jobba med ungdomar, men den utbildningen kan jag inte använda mig av här i Sverige.

Även om jag inte hittar ett jobb har jag mycket här. Jag hade aldrig kunnat vara förälder i Australien. Här har jag träffat en man som har ett öppet sinne. Jag har en dotter. Med hjälp av samhället kan jag ta hand om min familj. Jag längtar tills jag blir svensk medborgare. Australien har aldrig fått mig att känna mig så här hemma.

Vi som är migranter med funktionshinder syns inte så mycket i Sverige. De som syns mest är de som har sökt asyl.

På ett sätt kan vi med funktionshinder ha det svårt här, och den kampen märks inte så mycket. Det finns inte så mycket hjälp att få för migranter med handikapp. Jag fick inte veta att det finns en särskild SFI-skola eller stöd från Försäkringskassan. Det finns inte heller information om färdtjänst på engelska, utan den måste bokas på svenska. Det är inga problem för mig eftersom jag kunde svenska, men tänk om jag inte hade kunnat det?

Jag skulle vilja ha mer fokus på personer med funktionshinder över huvud taget. Vi har inte riktigt en röst i samhället. ■

Kenia, 32 år

1984 Födelse, Santa Clara, Kuba
1984–1999 Uppväxt, Güira de Melena, Kuba
1999–2002 Uppväxt, San Antonio de los Baños, Kuba
2002–2010 Studier och arbete, Havanna, Kuba
2010– Anknytning, Karlstad, Sverige

**”JUST ATT LÄRA KÄNNA FOLK
TYCKER JAG ÄR SVÅRT”**

Båda mina föräldrar är tandläkare och jobbade på en klinik i den lilla byn utanför Havanna där jag växte upp. När jag var barn brukade jag hälsa på dem där. Många år senare – när jag för första gången smakade på glögg här i Sverige påminde doften mig om desinfektionsmedlet som min mamma och sköterskan använde. Jag tror det är doften av nejlika... I dag tycker jag om glögg, men det tog mig två eller tre år.

Vi bodde i en lägenhet i Güira de Melena. Jag har inga syskon, men två av mina kusiner som bodde i en närbelägen by är som systrar. Jag brukade vistas mycket hos dem på somrarna.

När jag var sex år började jag låna böcker på biblioteket, fast jag inte fick: åldersgränsen var åtta år. Jag har läst mycket under min uppväxt och jag var väldigt intresserad av matte och av skolan generellt. När det var dags för gymnasiet sökte jag mig till en skola med naturvetenskaplig inriktning och blev antagen.

På den tiden var i princip alla gymnasieskolor på Kuba internat. Det var en rolig men utmanande tid i livet. Jag lärde mig mycket, både genom utbildningen och av relationerna till vännerna. Till en början var det lite tufft att som 15-åring vara borta från föräldrarna. Men det var bara så det var och jag var nöjd med att ha kommit in på skolan.

Kraven på oss elever var höga. För att bli godkänd behövde du ha 85 procent rätt på proven, annars fick du inte fortsätta. Det gjorde att vi var tvungna att plugga väldigt hårt. I Sverige upplever jag att inställningen är att alla måste bli godkända och gå vidare, men på Kuba kan man behöva gå om ett år om man inte blir godkänd.

Det var under gymnasietiden som jag träffade Erik, min nuvarande man, för första gången. En socialistförening i Norrbotten hade sponsrat en klassresa till Kuba för att eleverna skulle få lära sig spanska och lära mer om kubansk kultur. Vi umgicks en del och när han åkte hem till Sverige började vi skriva brev till varandra. Vi höll kontakt i ett par år, men sedan rann det ut i sanden. Posten på Kuba är hemsk och breven kom inte fram.

Efter gymnasiet studerade jag på universitetet i Havanna, där jag tog en master i datavetenskap. Studentboendet var centralt beläget i Havanna, ett 20-våningshus alldeles

vid vattnet. Hyran betalades av staten. Att komma från en liten by till den stora staden var spännande. Det var en tuff utbildning – hälften gick inte vidare men jag och mina vänner hade ändå tid att umgås, gå på bio och äta mycket glass i den stekande värmen. Under den här tiden tog jag och Erik också upp kontakten igen.

De flesta som studerar i Havanna vill stanna kvar där efter utbildningen eftersom det är i huvudstaden som jobbmöjligheterna finns. Men du får inte stanna hur som helst. Målet på Kuba är att du, efter avslutad utbildning, ska åka tillbaka dit varifrån du kom eftersom Havanna är så överbefolkad. Men för mig var det otänkbart att åka tillbaka till min gamla by. Trots att den hade 36 000 invånare och skulle klassas som en stad i Sverige är det en by, med kubanska mått mätt. Och man satsar ingenting på de här byarna. För att kunna stanna i Havanna fick jag hyra en lägenhet svart.

Utbildning är gratis på Kuba, men när man är klar måste man betala tillbaka till staten genom en viss tids arbete. Under "servicio social", som det kallas, får man inte välja arbetsplats själv och man tjänar mindre än normal branschlön. Det var inte heller tillåtet att lämna landet under den tiden, men om det fortfarande är så vet jag inte.

Jag gjorde min samhällstjänst på ett företag som arbetar med it-säkerhet. Jag trivdes och hade bra tillgång till internet, vilket inte var vanligt. Staten ville begränsa informationen så att människor inte skulle ha tillgång till annat än statliga nyhetsskällor.

Tack vare den goda tillgången till internet kunde jag och Erik chatta med varandra. Att man kunde lära känna varandra via text trodde jag var något som bara hände på film. Men det gick till och med att lära sig att identifiera känslor via chatten, och förstå om den andra var trött eller arg beroende på om man använde utropstecken eller emojis.

När Erik var klar med tandläkarutbildningen hälsade han på mig, och då blev vi ett par. Han stannade två veckor och ett halvår senare kom han tillbaka. Vi reste runt i landet, besökte min släkt och hängde på en av Kubas finaste stränder. Men vi var också hemma hos mig, spelade brädspel och lagade mat. Vi ville testa att bo tillsammans.

Vi började diskutera hur möjligheterna för framtiden såg ut. Eftersom Erik är tandläkare hade han aldrig fått jobb på Kuba; nivån på tandvård och sjukvård är väldigt hög och ofta erkänns inte utländska utbildningar. Vi trodde att det skulle bli lättare för mig som it-utbildad att flytta till Sverige, och så blev det. Eftersom jag behövde ansöka om tillstånd för att få lämna Kuba beslutade vi att jag skulle flytta till Sverige på en gång – utan att ha varit där på besök först.

När jag kom till Sverige var det november, mörkt och kallt. Folk har frågat mig hur det var den första tiden, men egentligen vet jag inte det för jag levde i min bubbla. Jag minns att jag var peppad; jag såg fram emot att vara tillsammans med Erik.

Jag fick jobb snabbt – och inom min bransch. Jag behövde aldrig ta ett mindre kvalificerat jobb bara för att få pengar. Eftersom Erik hade en stadig inkomst kände jag aldrig den pressen. Efter en månad började jag skicka mitt cv till olika arbetsgivare. Jag knackade på hos olika företag och blev kallad på ett par intervjuer. Tack vare stöd från Arbetsförmedlingen blev det billigt för företaget att anställa mig.

I dag jobbar jag på ett annat företag som it-konsult och trivs jättebra. Sverige är mitt hem nu, och för snart fyra år sedan fick vi en dotter. Vi har skaffat hus och min man har startat en klinik. Mitt största frågetecken är hur jag ska göra om mina föräldrar blir sjuka – de börjar bli gamla och jag är deras enda barn.

När jag flyttade hit startade jag en blogg på spanska om Sverige, "Suecia, mitos y realidad". Genom den har jag fått kontakt med människor från spanstalande länder som vill flytta hit. Sverige har ett rykte internationellt om att vara ett bra land att bo i, och många tror att de kommer att få det bättre här än i hemlandet. Jag får frågor om det är svårt att lära känna folk och hitta jobb. Just att lära känna folk tycker jag är svårt. Även om man har jättetrevliga kollegor så stannar relationen på jobbet; man ses inte på helgen även om man är i samma ålder och har samma livssituation.

Asylinvandringen är den största frågan just nu. Jag tycker inte att det är bra att den tar så mycket plats efter-

som det finns andra aspekter på migration. Men eftersom asylmigrationen oroar många förstår jag att man pratar mest om den. Jag skulle önska att media även rapporterade om hur livet är för människor som kommit hit av andra anledningar. Många trivs och har det bra. Lyft bra exempel! En stor del av invandrarna bidrar till samhället och lyckas, men det läser man aldrig någonstans.

Integrationsfrågan tycker jag borde lyftas mer än frågan om hur många vi tar emot. Mer intressanta frågor är: Vad händer med dem som är här? Vad gör myndigheterna för att människor ska integrera sig och få jobb? ■

Igor, 29 år

1987–2010 Födelse och uppväxt, Lissabon, Portugal
2010 Studier, Helsingfors, Finland
2010–2013 Arbete, Madrid, Spanien
2013– Arbete, Nyköping, Sverige

**”DET HAR ALDRIG
FUNNITS NÅGON BÄTTRE TID
I HISTORIEN ÄN I DAG”**

Aren innan jag flyttade från Portugal levde jag ett aktivt studentliv. Jag sprang mycket och spelade gitarr. Under en tid studerade jag klassisk musik på Lissabons nationella konservatorium. Jag har också spelat för ett traditionellt studentband i Portugal, kallat Tuna. Vi hade många spelningar men det blev inte varaktigt eftersom musiken och allt festande kom i vägen för mina studier. Det var en kul tid och minnen från den perioden gör mig glad.

Ortopedingjörsutbildningen jag gick var fyra år lång med praktik det sista året. År 2010 fick jag möjlighet att göra min avhandling i Helsingfors genom utbytesprogrammet Erasmus. Jag tackade ja direkt. Det var väldigt intressant i Finland; mycket var annorlunda från Portugal. Det är vanligt att dricka mjölk till maten där, vilket är något som förvånade mig. Kan man verkligen göra det?

Efter studierna fick jag ett jobberbjudande som ortopedingenjör på ett stort företag som specialiserar sig på ortopedteknik i Madrid. Det var en bra tjänst så jag tog den. Eftersom det finns relativt få ortopedingenjörer i Spanien fick jag möjlighet att resa till bland annat Bilbao och Granada för att träffa patienter. Det var lärorikt att lära mig mer om den spanska kulturen och jag upplever att det har fått mig att växa som person.

Det var kärleken som fick mig att slutligen flytta till Sverige. Min dåvarande flickvän arbetade i Portugal när jag var i Spanien, så jag pendlade mycket mellan länderna. För att lösa situationen försökte vi hitta en plats där vi båda kunde arbeta och leva tillsammans. Hon föreslog Sverige och eftersom jag hade positiva erfarenheter av Finland och den nordiska kulturen lät det som ett bra alternativ. Arbetsmöjligheterna för ortopedingenjörer är många i Sverige och jag fick jobb omgående. Men hon blev kvar i Portugal och efter ett långt distansförhållande valde vi att bryta upp.

Mina förväntningar var inte så stora när jag kom till Sverige. Jag hoppades att jobbet skulle vara bra och ge mig möjligheten att utvecklas professionellt. Språket var en utmaning som jag såg fram emot att bemästra, men för det mesta tänkte jag bara på hur relationen till min flickvän skulle hålla.

Det var lite krångligt för mig när jag anlände till Nyköping. Idealt sett skulle Bolognaprocessen, som är ett utbildningssamarbete inom EU, underlätta min anställning i Sverige. Men det tog ett helt år för mig att få min legitimation som ortopedingenjör. Jag tror att jag måste ha varit den första ortopeden från Portugal och blev därför lite av ett experiment. Nu försöker jag att hjälpa tre portugisiska kollegor, som också ska flytta till Sverige, att få sina legitimationer.

För tillfället arbetar jag väldigt mycket. Jag har två jobb, ett inom landstinget och det andra på ett företag. Jag undervisar även i ortopedi online via utbildningsorganisationen Human Study. På fritiden försöker jag hinna med att springa och spela gitarr, men det blir tyvärr inte så ofta som jag hade velat. Mitt löfte när jag fyller 30 år är att jobba mindre.

Det finns en föreställning att skandinaver är kyliga, men det tycker inte jag stämmer. Det är svårt att generalisera eftersom det alltid finns undantag. Jag uppskattar att svenskar i allmänhet respekterar folk och att det finns en hög tolerans. Sjuksköterskor kan till exempel ha tatueringar och rosa hår och ändå bemötas med respekt. Svenskar är också duktiga på att ge beröm.

I Portugal kände jag aldrig av någon rasism – där var jag en vit man. Men här i Sverige är jag inte lika vit och upplever mig själv vara en migrant. På sätt och vis kan jag därför relatera till andra utlänningar som kanske har upplevt rasism.

I Sverige saknar jag närvaron av mystik som kan finnas i latinska länder som Portugal. Här i Sverige upplever jag att saker och ting bara är som 'de är'. Det känns mer praktiskt här. Jag saknar sagor och magi i kulturen, historierna bakom den vardagliga jargongen. Jag tycker att ordet lagom sammanfattar svensk kultur. Det är fantastiskt att lagom finns och det går inte att göra ordet rättvisa på ett annat språk. Portugal har ett liknande ord – "saudade" – som har med längtan att göra och som i sin tur sammanfattar portugisisk kultur. Många portugisiska visor handlar om den känslan och kan upplevas som deprimerande, men de är också förtrollande.

Min sambo som jag träffade här i Sverige har tagit kur-

ser för att lära sig portugisiska. Det är viktigt för både henne och mig att vi lär oss varandras språk för att kunna prata med respektive familjer.

Snart kommer jag att flytta till Stockholm för mitt nya jobb som klinikchef på Södersjukhusets avdelning för ortopedi. Där hoppas jag utveckla mina yrkesfärdigheter. Längre fram planerar jag att fortsätta mina studier och ta en master och PhD inom ortopedi. Men just nu har jag det bra i Sverige och prioriterar jobb framför studier. Någon dag kommer jag att flytta tillbaka till Portugal, men i dagsläget har jag ingen tydlig plan.

Jag är en filantrop som tror att människor är goda och att världen kommer bli bättre. Det har aldrig funnits någon bättre tid i historien än i dag. Vi har det så bra att vi blir överraskade när något negativt händer. Det är därför löpsedlarna ser ut som de gör. Min upplevelse är att det saknas fakta i rapporteringarna, reell fakta som sätter händelserna i sin kontext. Det verkar som att medierna vill uppröra läsarna snarare än att informera. Om medierna hade belyst händelser ur ett bredare perspektiv tror jag att det skulle leda till mer empati för asylsökande. Det kanske också skulle bidra till att människor intresserar sig för orsakerna till varför olika situationer uppkommer, exempelvis vad som driver människor till att begå brott? Jag tror inte att brott har något med etnicitet att göra – utan att det handlar mer om ekonomisk utsatthet. Som jag ser det löper migranter tyvärr en större risk att få det tufft med ekonomin. Regeringen måste ge människor verktygen de behöver för att klara sig. Frågan om arbetsmöjligheter är också viktig att lyfta. Ju fler som får jobb, desto fler kan betala skatt och på så sätt bidra till ett bättre samhälle. Om till exempel processen för att få arbetslegitimationer förenklades skulle migranter komma ut i arbetslivet snabbare. ■

Perwin, 19 år

1996–2001 Födelse och boende under uppväxten, Aleppo, Syrien
2002–2009 Studier, Rajo, Syrien
2009–2011 Dubbelt boende, Aleppo och Rajo
2011–2012 Flykt, Turkiet
2012– Skyddsbehov, Borgholm, Sverige

"SÅ EN DAG SADE JAG TILL MIG SJÄLV: NU MÅSTE DU BÖRJA DITT LIV. JAG INSÅG ATT JAG INTE KUNDE GÅ TILLBAKA"

Från ett ögonblick till ett annat blev det bestämt att vi skulle lämna vårt hem. Nu går vi. Inga fler detaljer. Jag visste inte vart vi skulle eller exakt varför. Vi åkte till Turkiet.

Och jag lämnade mitt hjärta i Syrien.

Jag hade allt. Det fanns inte frihet men man levde som man ville. Jag kallades för "ledaren" för att jag fick ihop grannarna till platsen som kallades "bakom huset". Några minuter innan det var dags brukade jag springa upp för backen och skrika högt: "Klockan fem börjar det!". Jag hade makt! Från eftermiddagen till sena kvällstimmen umgicks vi alla tillsammans. Grannarna, familjen, kompisarna och småbarnen. Vi spelade musik, lekte och spelade fotboll. Även volleyboll. Vi gjorde nät genom att fläta plasttråd och vira runt pinnar. Vi drack kaffe eller te och hade picknick. Olika maträtter. Spaghetti och fikonen direkt från träden, om jag fick välja. Den sötman är bortom ord... "Bakom huset" var livet som allra bäst.

Vi gick från frihet till krig. Det var sommar när vi lämnade Syrien och full vinter här i Sverige när vi kom i december 2012. Jag frös som fan och jag hade aldrig i mitt liv hört talas om ett land som hette Sverige. Hemma hade jag grunden till allt. Här hade jag inget. När man tvingas börja om i ett nytt land och på ett nytt språk börjar man inte ens från grunden; man får börja om helt på nytt.

I början grät jag varje dag. Alla mina tankar började med "varför?". Så en dag sa jag till mig själv: Nu måste du börja ditt liv. Jag insåg att jag inte kunde gå tillbaka.

Med skolan och språket förändrades allt. När jag också förstod att man inte kommer någon vart med att vara blyg började det hända saker. Att gå i skolan ger en framtid och det betyder allt, för om man inte har en framtid, varför ska man då leva?

Nu har jag frihet. En annan typ av frihet. Den friheten vi alla vinner är den största: att få tycka vad man vill.

Vissa saker har inte ändrats; jag vill fortfarande bli ingenjör. I Syrien brukade jag hjälpa pappa med tredimensionella ritningar. Han är svetsare. Där gav samma jobb som han utför här dubbelt betalt. Två veckor där motsvarar den månadslön han får här.

Mitt fokus ligger nu på att få klart studierna på gymnasiet, men drömmen är att kriget ska sluta och att jag kan återvända. Då skulle jag kunna hjälpa till med att bygga upp städerna och byggnaderna på nytt.

Jag har också en annan dröm: att få stå på scenen och sjunga inför en stor publik.

Jag läser inte lika mycket tidningar som förr. Det blev för jobbigt för min hjärna och hälsa. Jag ville inte leva längre. När jag tar del av nyheter börjar jag nästan gråta. I syrisk tv och tidningar blir det mycket fokus på antalet barn som dör, men där gör ingen någon stor affär av det. Här visas inte bilder på barnen som dör i Syrien, men döda barn som dras upp ur Medelhavet. Man borde inte visa sådana bilder överhuvudtaget, det sätter skräck i barnen.

Varför ska man döda små barn? Barnens tankar borde ha med skolarbetet att göra, men idag lär sig barnen i Syrien om olika vapen. När de hör en bomb eller ett artilleri kan de säga namnet på vapnet som ammunitionen kommer ifrån. Den här generationen kommer antingen

att flytta eller dödas. Många svälter även i Syrien eftersom kriget har gjort att maten blivit väldigt dyr, vilket man inte ser så mycket av här. Inte heller våldet som utövas mot kvinnorna. Vi pratar om fem förlorade generationer...

När jag läser om personer som sätter eld på asylboenden undrar jag vem som gör det och varför? Vill man starta krig här också?

Det betyder mycket när ett land säger "välkommen" till dig. Fokus borde ligga på att personer som flyttar hit vill hjälpa regeringen att förbättra, inte bidra till förstöring men "flyktingar" pekas ofta ut och klumpas ihop. Efter attacken mot Charlie Hebdo i Frankrike har det blivit värre.

Att bo på asylboendet var en tuff tid för mig. Vi bodde i en stuga med fyra sängar. Det kom journalister för att skriva om boendet, men de pratade bara med dem som drev boendet. De kom inte ned för att prata med oss och höra hur vi hade det. Var det som vi upplevde som asylsökande inte intressant nog?

Det borde skrivas en biografi över en person som flytt från Syrien som visar livet före och efter flykten. Eller en teaterpjäs på samma tema. Det skulle kunna hjälpa och inspirera andra att se och förstå vad det betyder att börja om helt på nytt. ■

Claes, 53 år

1963	Födelse, Limhamn, Sverige
1963–1966	Uppväxt, Melbourne, Australien
1966–1969	Uppväxt, Göteborg, Sverige
1969–1974	Uppväxt, Mumbai, Indien
1974–1975	Studier, Kodaikanal, Indien
1975–1982	Uppväxt, Göteborg, Sverige
1982–1983	Militärtjänstgöring, flottbaser i Sverige och till sjöss
1983–1985	Studier, Göteborg, Sverige
1985–1986	Resande, jorden runt
1987–1988	Arbete, Hong Kong, Kina
1988–1989	Studier, Göteborg, Sverige
1990–1991	Arbete, Lausanne, Schweiz
1991–1995	Arbete, Budapest, Ungern
1995–1997	Arbete, Lausanne, Schweiz
1997–1998	Arbete, Toronto, Kanada
1999–2000	Arbete, Vancouver, Kanada
2000–2002	Arbete, Göteborg, Sverige
2002–2013	Arbete, Vancouver, Kanada
2013–	Anknytning, Göteborg, Sverige

**”PLÖTSLIGT SKULLE DET
DANSAS PÅ FESTER, TITTAS
PÅ INGEMAR STENMARK
OCH SPELAS FOTBOLL”**

S om den enda svenska eleven stack jag ut på grundskolan i Mumbai. Jag kände aldrig av någon negativ särbehandling men på lunchrasterna kunde jag uppleva ett visst utanförskap. När de andra indiska barnen gick till skolbespisningen för att få sin mat serverad slog jag mig ned med min lunchlåda: smörgåsar som min mor hade brett åt mig på morgonen. Hon var inte så mycket för indisk mat. När vi var hemma i Sverige på somrarna fick vi gå till Hemköp och beställa vad som senare skulle skickas till oss i Indien. Vid två tillfällen under året kom det en låda fylld med de svenska klassikerna. Kaviar, sill, prickekorv, choklad, sega rätter och snören... För att varorna skulle räcka hela året var det strikt ranson som gällde. Vår indiska kock fick dessutom använda sig av curryn från Sverige eftersom min mor tyckte den indiska varianten var för stark... Han tyckte förstås hon var skvatt galen!

Som chef på SKF fick min pappa olika utlandsplaceringar och familjen flyttade helt enkelt med honom till de olika tjänstgöringsorterna. Efter indisk skola i Mumbai blev det svensk internatskola i Kodaikanal i södra Indien. Innan Indienfasen hade vi bott några år i Göteborg och dessförinnan i Melbourne i Australien. Det var alltid känt på förhand att det rörde sig om tre till fyra år på varje nytt ställe, och det var inget jag funderade närmare på – det var bara så det var.

Trots flyttarna och utlandsboendena hade jag en trygg och säker uppväxt. I mångt och mycket var det även en svensk barndom. Min mamma var noga med att vi pratade svenska i hemmet och att vi inte förlorade anknytningen till Sverige. På somrarna, som vi tillbringade i Göteborgstrakterna, fanns det alltid ett gediget program. Det gällde till exempel att träffa släktingarna och gå på klipporna vid havet eftersom det bara fanns stränder i Indien. Jag minns särskilt friheten som väntade i Sverige. I Indien var det vanligt med kidnappningar av barn, vilket begränsade både min och mina syskons rörelsefrihet. Att plötsligt få cykla utan barnflicka eller kunna gå själv till en affär och handla var otroligt skönt. I omvänd ordning finns det delar av uppväxten i Indien som jag inte hade velat vara utan. Jag fick till exempel tidigt se skillnaden mellan extrem fattigdom och rikedom. I Indien finns kontraster

som inte existerar på samma sätt i Sverige, men som gav mig en ödmjukhet och förståelse inför människors olika förutsättningar och levnadsvillkor. Det har i sin tur stärkt min förmåga att kunna relatera till andra människor.

Efter Indienfasen flyttade familjen tillbaka till Göteborg. Jag fick lära mig att fungera i Sverige... Plötsligt skulle det dansas på fester, tittas på Ingemar Stenmark och spelas fotboll. I Indien hade jag lärt mig cricket. Eftersom jag omöjligt kunde "hinna ikapp" och konkurrera på fotbollsplanen lärde jag mig istället att åka skridskor och bli bra på pingis. I sinom tid blev det dags för lumpen och efter 15 månader i flottan och två år på Chalmers gjorde jag som så många andra: jag gav mig ut på den klassiska jordenruntresan – Transsibiriska järnvägen, Kina, Nepal, Thailand... När resandet gick mot sitt slut visste jag att det var utomlands jag ville jobba.

Efter ytterligare ett år på Chalmers lyckades jag ordna ett arbete på Electrolux i Hong Kong och åkte dit för att sälja dammsugare. Jag gjorde också mitt examensjobb i Kina, och nappade därefter på en tjänst som internationell trainee för Tetra Pak i Lund. Jag blev snart vidareplacerad i Lausanne och med flytten till Schweiz inledde jag vad som kom att bli över tio år av "Tetra Pak-flyttar" och ett fortsatt liv uppdelat i tvåårs-cykler – inte helt olikt den livsbana min egen far valde. Nya utlandsplaceringar, nya flyttar, nya hemorter... Fördelarna såväl som baksidan med den livsstilen var mig bekant. Hur bra livet än är som expat hade jag sett hur svårt det var för min pappa att flytta tillbaka till Sverige och hitta hem efter en lång utlandskarriär och åren i Indien där han var lite av "herren på täppan". Jag var smärtsamt medveten om vad det kom att kosta honom, men inte för inte stack jag själv iväg...

På nya arbetsplatsen i Lausanne var vi ett bra arbetsgäng som började samtidigt. Det var skönt att börja tjäna sina egna pengar och allt kändes spännande. Jag sålde mjölkförpackningar och juicekartonger. Drivet att bli företagsledare spirade och karriärmålet var att bli dotterbolagschef. Även familjetänket kom på kartan. Jag hade ett långdistansförhållande med kvinnan jag träffade i Hong Kong under mitt examensarbete. Vi bestämde oss för att gifta oss och efter bröllopet i Hong Kong flyttade hon till

Lausanne. Snart därefter bar det av till Budapest. Östeuropa var på väg upp och Tetra Pak höll på att bygga en fabrik i Ungern, vilket gav mig goda möjligheter att avancera karriärmässigt.

Under 1980-talet hade jag turistat i Vancouver och odlat visionen om att en dag bosätta mig där... Jag blev därför otroligt upprymd när Tetra Pak i slutet på 90-talet gav mig en möjlighet att bli omplacerad till Kanada med en möjlighet att på sikt bli bolagschef. Att få flytta dit var ett riktigt lyft! För första gången kunde jag arbeta på ett språk jag behärskade och både jag och min fru kände att Kanada är ett land vi kunde tänka oss att bo i. Jobbet jag fick var i Toronto, men vi släppte inte tanken på Vancouver. Med nästa omplacering och flytt uppfylldes visionen; vi fick bosätta oss i Vancouver. Två år senare var det dock slut på det roliga; anställningen upphörde. Eftersom jag och min fru bara hade arbetsstillsånd i Kanada kunde vi inte stanna, även om vi ville. Vi beslutade oss för att flytta till Sverige och med det började ett helt nytt kapitel: livet utanför Tetra Pak.

Det dröjde dock inte särskilt länge förrän vi kände att det här med att bo i Sverige inte riktigt blev som vi hade tänkt oss... Tanken på att återvända till Kanada vann mark; två år efter vi lämnat Vancouver var vi tillbaka. Under de följande tio åren var det också där vi bodde och drev företag.

Jag hade sett hur min farmor lämnades ensam i sin ålderdom och sjukdom. Människor och ens familjemedlemmar som inte klarar sig på egen hand ska inte lämnas till sitt öde. När min egen mor hemma i Sverige började bli allt sämre ville jag kunna finnas där vid hennes sida. Jag blev också erbjuden ett nytt spännande jobb som gjorde hemvändandet både tänkbart och möjligt.

Vi påbörjade vår nya Sverigefas. Jobbmässigt var det tuft. Efter två anställningar startade jag ett konsultföretag med fokus på förnyelsebar energi och innovativa energilösningar. Eftersom inga av mina gamla kontakter eller arbetsmässiga relationer fanns i Sverige blev det till att börja om på nytt. Och på det privata planet fick jag skäl att förvånas. Intresset från gamla vänner var minst sagt svalt, som att jag fortfarande betraktades som utcheckad. Mina erfarenheter från drygt 20 år utomlands var inte av något

större intresse. Det är snarare de icke-svenskar som jag har träffat i Sverige som är nyfikna och intresserade.

Landningen här hade kunnat vara mjukare och visst kunde jag ha blivit vänligare bemött och fått större mentalt stöd av personerna i min närhet. Men det var rätt beslut att flytta tillbaka och vara kvar här i Sverige så länge mamma lever, inte minst av ren medmänsklighet. Det har också varit bra för barnen att få en större känsla för Sverige. Jag kan också glädjas över möjligheten att ha fått uppleva den historiska migrationsperioden som började med den galna hösten 2015.

Arbetsmässigt vill och behöver jag vara kvar här, men socialt, mentalt och värdemässigt kan jag tänka mig att åka vidare. Ibland tänker jag att nästa flytt ska gå till ett latinskt land. Där lever människor. Sverige är bra på mycket, men i min mening saknas spontan mänsklig värme som ger daglig trivsel.

I de egna personliga kretsarna upplever jag att intresset för migrationsfrågor är begränsat. Det är bara en enda person som har fört de frågorna på tal och som aktivt velat diskutera dem med mig. Intresset för migration går inte ens att jämföra med intresset för presidentvalet i USA.

Det som verkligen har stuckit ut på migrationsfronten är den 180-gradiga politiska svängningen hösten 2015. I mina ögon gavs det ingen ordentlig förklaring till varför ändringen drevs igenom. Vad hände egentligen? Jag saknar fakta och grunden för varför det svängde mot stängda gränser, även själva analysen och eftertänksamheten som i ”gjorde vi rätt?”

Det jag ser och hör om migration i nyheterna, som till exempel på Aktuellt, kan jag uppleva som ett evigt gnällande på varandra. Det är alltid någon som beskylls för något, och någon som i sin tur försvarar sig. Kan man inte bara berätta om hur det faktiskt ligger till? Det slängs ofta med siffror tagna ur sin kontext. Personer man diskuterar med har ofta andra siffror och uppgifter. Vad visar egentligen siffrorna? Vad gäller under asyltiden? Får man läsa SFI eller inte? Vilka handlingar har man vidtagit och vilka aktiviteter planeras? Det är sådan typ av information jag skulle vilja se mer av.

Den enda migrationen jag hör om är den skyddsdrivna

– människor som flyr hit. Ibland undrar jag om det ens finns någon annan typ av migration till Sverige?

Något jag skulle vilja höra mer om i migrationsdebatten är studenter. Sverige vill positionera sig som en utbildningsnation med Nobels guldkant. Vi vill och behöver få hit studenter från hela världen. Hur kan vi locka dem att komma hit? Och de som har kommit hit för att studera – hur gick det? Hur mår de i dag? Hur länge kan du stanna på ett studievisum? Sådana frågor borde också vara en del av migrationsdebatten. Goda nyheter som dessutom visar hur utländska studenter kan gynna handeln mellan Sverige och andra länder vore också nyttigt att sprida.

Åldern är en annan viktig aspekt av migrationen till Sverige. Studier visar att om du kommer hit som äldre än 50 år har du bara 50 procents chans att få jobb, jämfört med om du kommer i yngre år. Det innebär att hälften som kommer i den åldern aldrig kommer att jobba i Sverige. ■

Marcia, 39 år

1977–1983 Födelse, uppväxt, Jaguarao, Brasilien
1983–1994 Studier, Jaguarao, Brasilien
1994–2001 Studier, arbete, Pelotas, Brasilien
2001–2012 Arbete, Florianopolis, Brasilien
2012 Anknytning, Kristinehamn, Sverige

**"JAG HAR HAFT TUR,
MIN HANDLÄGGARE VAR
ETT OTROLIGT STÖD"**

Jag är född i södra Brasilien, i en liten stad inte långt från gränsen till Uruguay. Ja, staden var i storlek nästan som Kristinehamn. Jag var enda barnet och mina föräldrar separerade när jag var runt sju år. Pappa hade ett bageri och mamma en klädaffär. Jag hade det bra som barn, kunde leka ute och cykla – det kan man inte i dag i Brasilien, det är för mycket våld.

Jag har alltid velat arbeta med sociala frågor, kunna hjälpa människor. Vi hade mycket kontakt med många genom bageriet och både pappa och mamma ville kunna hjälpa dem som hade det svårt. Om man inte hade pengar kunde man få sitta en hel natt och vänta på att få träffa en läkare till exempel.

Senare började jag fundera på att bli advokat, jag hade en kusin som var det och jag ville följa i hans spår. Men jag upptäckte att rättsprocesserna här går så otroligt långsamt och lade ner den tanken. Så jag flyttade till en annan stad och började läsa till sociolog när jag var 17 år. Men inte heller det var rätt för mig. Det var så politiserat, det handlade för lite om att lösa människors problem. Jag kände mig lite lurad, det var bara politik tyckte jag. Jag började i stället att läsa kultur, antropologi – och det gillade jag! Så jag fortsatte på universitetet och läste också lite psykologi. Jag fick ett projektjobb på ett sjukhus i en stor stad, och sedan dess har jag arbetat mycket inom vårdadministration.

Jobbet har alltid varit viktigt för mig, och jag har arbetat hårt och mycket. En kvinnlig vän från min födelsestad flyttade in till mig för att hon varken hade jobb eller bostad. En kväll gick vi ut och dansade, och då träffade hon sin blivande man: en svensk som jobbade i Brasilien. Han talade halvbra portugisiska, men de förstod varandra rätt bra ändå; jag satt mellan dem när de träffades. Men när företaget som han jobbade på lades ner efter ett par år blev han tvungen att återvända till Sverige. Efter ett tag följde hon efter, och de slog sig ner här i Kristinehamn.

I flera år tjatade min kompis på att jag skulle komma hit. Jag sa att jag gärna ville men det var svårt att komma loss. Ändå var jag jättetrött, jag hade jobbat i två år utan semester. Jag hade just köpt en lägenhet. Då hände en otäck sak: en man dök upp och höll en pistol mot mitt huvud. Han tog mina pengar och ville tvinga mig iväg till banken

för att få mer men jag sa åt honom att jag inte hade några pengar på banken. Efter det var jag rädd och tittade alltid åt sidan om jag gick på stan. Och då kände jag att jag ville till Sverige. Min kompis sa att jag bara behövde köpa biljetten, "Kom hit!". Det var i februari. Men jag gillade det, och vi reste runt lite i Europa. Sista veckan som jag var här i Kristinehamn sa min kompis man att vi skulle gå till en pub på kvällen. Men jag ville inte, jag hade inte fina kläder och det var 22 minusgrader – en brasiliansk kvinna går inte ut på kvällen utan att ha ordnat sin makeup, fixat till håret och valt kläder noggrant. Men de ville verkligen att jag följde med. Så jag lånade kläder av min kompis – första bästa outfit som vi hittade. Ingen makeup eller något.

På puben hamnade jag vid ett bord och upptäckte en man som såg sympatisk ut, jag trodde först att mina vänner kände honom. Vi började samtala trots att jag inte kunde någon svenska och min engelska är inte så bra tyvärr. Vi fortsatte att tala jättelänge och sedan skulle vi ses nästa dag också, det kändes som om jag hade känt honom hela livet. Vi var så nära.

Jag behövde åka tillbaka till Brasilien och jag frågade honom om han hade Messenger – det hade han inte. Men han skaffade det och vi pratade varje dag. När jag skulle lämna Sverige skjutsade han mig till Arlanda. Vi pratade hela bilresan. Jag bad honom att komma och hälsa på mig någon gång. Och då sa han: "Ja, det kan jag göra – nästa månad!". Och han kom och vi träffade min familj, och vänner över hela landet. Han såg hur jag levde i Brasilien. Men kort därefter behövde han åka tillbaka till Sverige, han har två barn här och sitt företag. Då kändes det jobbigt. Jag hade inte planerat att flytta från Brasilien, men jag hade aldrig träffat en person som han. Vad skulle jag göra? Han sa att den svenska sommaren är jättefin, att jag kunde vara här i tre månader och känna efter. Och så blev det. Jag var också trött på mitt slitiga jobb och kände mig inte längre trygg efter det där hemska rånet.

Så jag beslöt mig för att åka till Kristinehamn och hälsa på min Tore. Han hade ju sitt persiennföretag, men han var också delägare i det här värdshuset där jag nu arbetar. Efter förslag från mig köpte han sin exfrus andel och nu sköter jag det här och har hand om gästerna. Det var inte

lätt för mig i början. Jag har bott i stora städer och det är så lugnt här. Och särskilt när jag inte kunde språket var det tufft. Min handledare på Arbetsförmedlingen var fantastisk, han har hjälpt mig så mycket. Han visade mig en väg, han frågade vad jag ville göra, han satt med mig och hörde mig. Och SFI har varit jättebra – helt gratis! Jag hade inte klarat mig utan den här hjälpen. Men något som saknas för många som kommer hit är psykologiskt stöd. Nu hade jag tur, för min handledare var som en psykolog också. Men andra har inte fått lika bra stöd som jag har fått.

Jag brukar säga att mina gäster på värdshuset är min medicin. För jag måste träffa folk och det är inte så lätt här i Sverige. Kulturen är så annorlunda mot Brasilien. Men jag anpassar mig, det måste jag göra. Det här är mitt liv nu. Och jag och Tore har en treårig pojke tillsammans.

Jag blir orolig när jag tänker på det som händer i världen. Det är kanske inte Sverige som är problemet. Men det är problematiskt när människor bara dimper ned i ett nytt land, inte kan språket och inte har något mål eller en plan för framtiden. Det är farligt. Man kan inte bygga en framtid om man inte mår bra med sig själv. ■

Jovana, 33 år

1983	Födelse, Belgrad, Serbien
1984–1989	Uppväxt, Bagdad, Irak
1989–2006	Uppväxt och arbete, Belgrad, Serbien
2006–2008	Arbete, Nicosia, Cypern
2008–2009	Arbete, Thessaloniki, Grekland
2009–2010	Arbete, Banja Luka, Bosnien och Hercegovina
2010–2012	Arbete, Belgrad, Serbien
2012–2013	Arbete, Karlovy Vary, Tjeckien
2014	Arbete, Belgrad, Serbien
2014–	Arbete, Stockholm, Sverige

"MINA FÖRÄLDRAR GAV INSPIRATION, MEN TRÄNAREN FICK MIG ATT BLI FÖRÄLSKAD I IDROTTE"

I drott och rörelse har följt mig som vinden i nacken. Jag var drygt ett år när familjen flyttade från Belgrad till Bagdad för att min pappa fick en utlandstjänst där. När han inte jobbade tränade han tennis, och min mamma spelade basket. Hon blev den första personen utan irakisk nationalitet som fick tävla för landslaget. Det gav mig inspiration och ett intyg på att när någon är extraordinär finns det utrymme för att ändra på reglerna. Under mina barndomsår i Irak öppnades också min blick för andra kulturer. I mina föräldrars sociala nätverk fanns människor från hela världen: Malaysia, Frankrike, USA... De umgicks och bytte till exempel matlagningsrecept. Jag lärde mig att ta till mig det som är nytt, och i dag är det jag som använder kakreceptet som min mor fick från sin franska väninna.

Jag var elva år när jag började ta basketlektioner. Mina föräldrar gav inspiration, men det var min första tränare som fick mig att bli förälskad i idrotten. Genom hans träning lärde jag mig att förstå spelet och känna att jag blev lite bättre för varje träningsstillfälle. Jag var hängiven träningen och tyckte om att pressa mig till det yttersta. Den extra knuffen kom även hemifrån. Om jag någon gång tänkte "i dag ska jag bara ta det lugnt och hålla mig stilla" dröjde det inte länge förrän jag såg min pappa snöra på sig springskorna och då kunde jag inte låta bli att sticka ut med honom...

Mina träningsinsatser gav resultat – när jag var 17 år fick jag möjlighet att fortsätta med basketen som proffsspelare. Min pappa fick skriva under kontraktet eftersom jag var minderårig. Jag tog chansen när den gavs och sedan den dagen har min lön kommit från basketen. De första sex åren spelade jag för den serbiska basketklubben Partizan. Någon annan klubb hade inte varit aktuell. Hela min familj är Partizan, även min morfar var ett stort fan av klubben. Mitt första utlandskontrakt tog mig till Nicosia på Cypern, sedan blev det Thessaloniki i Grekland. Solen, värmen, nya människor och möjligheten att kombinera spelandet med upptäckten av det nya landet och kulturen var helt fantastisk. När du är elitspelare behandlas du också därefter. Du får förmåner och ditt förbund ser till att du har det bra. Samtidigt förväntas resultat och du måste ständigt ge ditt bästa. Det kan förvåna mig när människor inte verkar förstå att det krävs stenhårt arbete om du spelar på elitnivå. Nej det är inte som ett åtta-till-fem-jobb! Vissa gånger går du upp klockan fem på morgonen för att resa till stället där du ska spela och kommer hem efter midnatt. Du kan inte gå ut en fredagskväll och dricka, eller äta en halvtimme innan träningen.

Jag har spelat på många platser i världen, men när allt kommer omkring är det inte jättestor skillnad att jobba i det ena eller det andra landet. I princip skulle jag kunna flytta vartsomhelst. Om det sades att det gick krokodiler och ormar på gatorna skulle jag kanske tveka, men det finns ingen plats som är rakt av "nej-nej".

För två år sedan stod jag i valet mellan ett erbjudande från svenska basketklubben Akropol BBK eller ett kontrakt

i Mellanöstern. Med erfarenhet kommer vishet, och i valet mellan att flytta norrut eller österut befann jag mig i ett läge när jag ville att saker och ting skulle flyta på smidigt. Jag kände därför att Sverige var det bästa alternativet som kunde erbjuda mig en säker och trygg tillvaro. Jag visste att det finns ett välfungerande välfärdssystem, att det är ordning och reda och att människor är lugna... Det lockade mig att få prova på livet i en sådan miljö och upptäcka den nordiska delen av världen, så jag tog chansen att spela här.

Jag kände mig hemma direkt med Akropol i Rinkeby. Klubben har många internationella spelare och det är en styrka. Blir det för mycket av samma idéer och tankesätt skapas blockeringar. Jag uppskattar att idrotten har en stark social dimension här i Sverige, men de roliga momenten, som till exempel när någon går lös på slamdunks, får inte gå till överdrift. De egna behoven och vad som är roligt för dig själv som individ står ofta i fokus här i Sverige, men vad som är roligt och bra för laget måste stå i centrum. Det är viktigt att tänka prestation och resultat på individ- och lagspelnivå. För det krävs att alla inkluderas och guidas i att spela tillsammans. Som spelare har jag tålamod och sätter alltid laget först. Det var därför ett stort erkännande när jag som första utländska klubbmedlem erbjöds att bli kapten för basketlaget. Jag kände mig hedrad.

I idrottsvärlden sprids nyheter snabbt; mitt sätt att spela och mitt ledarskap ledde till ett erbjudande från basketklubben Djursholms Indians Norrort. Efter 15 års proffsspelande valde jag att satsa på en ledar- och coachbana med dem. Klubbens fokus på utveckling och bredd ligger helt i linje med mitt eget tänk. Att få vara hos dem ger mig en fantastisk möjlighet att träna ungdomslag och seniorlag för kvinnor och bidra till att de utvecklas individuellt och som lagspelare.

Jag och min man, som följde med mig från Serbien, skulle gärna bo kvar i Sverige under en längre tid. Han är fotbollstränare för Brommapojkarna och det skulle vara fördelaktigt för oss båda att bygga vidare här. Men livet kan alltid gå i oväntade riktningar. Om min man fick ett bra erbjudande någon annanstans skulle jag till exempel behöva vara öppen för att flytta. Det skulle då vara min tur att följa efter honom.

Serbien är ett basketland. Många brinner för sporten och vi kan spelet. Ändå är det inte så många därifrån som ges möjlighet till ett kontrakt med svenska basketklubbar. Vem som kan få en proffskarriär här borde vara en mer uppmärksam fråga. I praktiken blir det inte en fråga om skicklighet och talang utan det handlar om klubbens ekonomi, medborgarskap och kön. Förbunden här i Sverige får värva och skriva kontrakt med två till tre icke-EU-medborgare, men vilka är det i praktiken som har en chans till de kontrakten? Om klubbarna istället värvar någon från ett EU-land behöver de inte tänka på frågan om lön och försäkring. Det innebär en nackdel för proffsspelare från ett icke-EU-land som vill komma hit och arbeta.

Jag har inte i min tidigare yrkeskarriär stött på kravet om minimilön liknande det Sverige har. Rimligheten i det borde diskuteras. Som proffsspelare har du ofta andra förmåner och sponsring, från tunnelbanekort till mat och boende. En annan fråga som jag skulle vilja se uppmärksammas är varför jag som proffsspelare inte får inbringa någon annan inkomst än genom idrotten? Om jag har möjlighet att lägga några av mina lediga timmar på annat jobb, på vilket sätt kan det vara till skada?

Jag skulle också vilja se fler idrottsutövande kvinnor i media. Det behövs förebilder som kan inspirera och visa att det är fullt möjligt att vara basketproffs, föra upp laget i ligan och samtidigt sköta ett hem och en familj. Basketspelaren Nina Baresso är en sådan person – hon har varit en stor förebild för oss alla. Fler sådana exempel! ■

Maryann, 31 år

1985–2011 Födelse, uppväxt, studier och arbete,
Kuala Lumpur, Malaysia
2011– Anknytning, Stockholm, Sverige

”NÄR JAG SKADADE MITT BEN FICK JAG HITTA EN NY DRÖM”

Jag är född i Malaysia, det är ett ganska nytt land som fick självständighet 1957. Alla kommer från lite olika länder; min farfar kommer från Indien och morfar från Kina. Pappa hade en indisk dialekt som modersmål och mamma talade kantonesiska, så språket som vi använde hemma var engelska.

När jag var tonåring ville jag bli professionell tennisspelare, vi har i familjen haft flera nationella mästare inom tennis och badminton (min pappa var en av dem). Jag var med som junior i landslaget och tränade efter skolan varje kväll och såg både Wimbledon och Australiska öppna mästerskapen framför mig, men när jag var 14 år och skulle springa ut ur en gammal skraltig buss skadade jag mitt högra ben. Det blev ambulans och tennisdrömmen var krossad. Jag fick hitta en ny dröm.

I Asien vill många att deras barn ska bli läkare eller advokat, och kanske är det ett indiskt drag. Min farfar var från Kerala där även de som kör buss oftast har kandidatexamen. När jag kom till universitetet valde jag att läsa ekonomi, finans och redovisning. Under min sommarledighet praktiserade jag på ett fastighetsmäklarföretag som specialiserade sig på lyxbostäder.

Jag hade från början tänkt bli managementkonsult men ju mer jag fick veta om det livet, desto säkrare var jag på att det inte var något för mig. Jag stod vid ett vägskäl och gjorde till slut mitt val. Jag sökte mig tillbaka till mäklariet.

Företaget ordnade fina lägenheter eller villor till stora företag, vi hade väldigt bra kontakter med rika hyresvärdar och jag kunde matcha dem med hyresgäster. Jag var 23 år gammal när jag började och efter ett år utbildade jag mig till fastighetsmäklare.

Ja, jag har ju en pojkvän, Jeffrey, sedan jag var 17 år och i dag är vi gifta och bor i Stockholm. Vi träffades på universitetet där min mamma var chef. Han var student och jag stod i receptionen och sålde biljetter till en festkväll. Jag behövde gå på toaletten och bad honom hjälpa mig en stund, och när jag kom tillbaka började vi prata. Vi blev vänner till att börja med, jag gillade att han var ovanligt opretentiös och enkel. Han kom inte från Kuala Lumpur utan från en mindre stad. Vi gifte oss i februari 2011.

Vi hade tänkt hålla nere bröllopet lite grann, men det blev ändå en tillställning med 300 gäster. Och när vi hade gift oss berättade Jeffrey att han hade fått erbjudande om att flytta till Sverige och arbeta för Ericsson. Sverige, tänkte jag... Ikea och Volvo, det var vad jag visste om Sverige.

Vi flög till Stockholm i april för en "viewing trip", då hade vi inte tackat ja än. Jeffrey's blivande chef och fru var jättetrevliga och vi stannade över både lunch och middag. Det var kallt i Sverige, jag hade bara mina sommarklänningar men intrycket som vi fick var ändå bra. Det var rent och luften var fräsch, det är viktigt för mig. Jeffrey och jag hade aldrig bott tillsammans, men nu sa vi ja till erbjudandet och i juli gick flyttlasset. Jag fick tillstånd att komma till Sverige på familjeanknytning; det gick snabbt och pappershanteringen var superenkel.

Företaget hade hittat en lägenhet till oss på Kungsholmen. Fin men pytteliten, tyckte jag som hade vant mig vid enorma lyxvillor i Kuala Lumpur. Och jättekonstigt detta att dela badrum, det ska finnas ett badrum alldeles invid sovrummet, anser jag. Men två badrum rymdes inte i lägenheten som var på 43 kvadratmeter...

Jeffrey jobbade hela dagarna, och jag var ensam för det mesta då vi inte kände någon i Stockholm. En dag började jag gråta, och kunde inte sluta. Han undrade vad det var, ville jag flytta tillbaka till Malaysia? Men jag ville inte avsluta något när jag kände så – det var att allt hade hänt så snabbt. Det var flera utmaningar som jag inte hade räknat

med; man hade sagt att man klarar sig här utan svenska men det stämmer inte, i alla fall inte 2011 när vi kom hit. Fast vi är överlevare och Ericsson gav mig en liten summa att använda till språkkurs, jag började då med intensiv svenska och jag tyckte om språket.

Jag hade inte tänkt arbeta i Sverige. Planen var att ansöka till Handelshögskolan och fortsätta studierna. Jag hade tänkt doktorera inom finans. Fastighetsmarknaden här är väldigt intressant. Jag gick en ny intensiv språkkurs, svenska för ekonomer och jurister, SFEJ. Då fick jag lära mig språket som är riktat till min utbildning: omsättning, vinst och liknande. Min lärare tyckte att jag skulle anmäla mig hos Arbetsförmedlingen. Själv hade jag inte tänkt söka jobb, men till sist gjorde jag det. Jag fick en praktikplats på Stockholms Handelskammare och stortrivdes verkligen. I dag är jag kundansvarig för Norden på ett brittiskt företag som forskar om utformningen av arbetsplatser och effekten på de anställdas produktivitet.

Nästan inget har blivit som jag hade förväntat mig. Jag har inte doktorerat, och det verkar inte som om jag kommer att göra det. Men Stockholm är hem för mig, och vi är en del av en gemenskap i kyrkan här. Home is where the heart is.

Det låter ofta som att det handlar om att Sverige ska hjälpa migranter att komma in i samhället eller bygga ett nytt liv. Det är väldigt sällan man pratar om vad migranter kan bidra med i ekonomin och i samhället med sina kunskaper och erfarenhet. Migranter, både asylsökande och vi som kommer hit på anknytning, borde behandlas som individer. Jag tycker om tv-serien "Welcome to Sweden" som visar de olika utmaningarna samt glädjen som upplevs av migranter som kom till Sverige på grund av anknytning.

Först när man kommer hit är man besökare, sen borde vi behandla migranterna som gäster. När jag säger gäster tänker jag på traditionell asiatisk gästfrihet som gör så att man känner sig varmt välkommen och hemma. Och sen – om de har bestämt sig för att bo kvar här – bör vi se dem som familj och inte bara som gäster. ■

Antonio, 38 år

1978–1997	Födelse och uppväxt, Brindisi, Italien
1997–2006	Studier och arbete, Modena, Italien
2006–2008	Arbete, Swindon, England
2008	Arbete, Grottaglie, Italien
2008	Arbete, Tel Aviv, Israel
2008–2010	Arbete, Surrey, England
2010–2011	Arbete, Älmhult, Sverige
2011–2012	Arbete, Basel, Schweiz
2012	Arbete, Köpenhamn, Danmark
2012–2013	Arbete, Älmhult, Sverige
2013–2015	Arbete, Bukarest, Rumänien
2015–	Arbete, Älmhult, Sverige

"JAG HAR EN PASSION FÖR BILAR, TÄVLING OCH SPORT"

Jag har vackra minnen från min barndom i Brindisi, en hamnstad i sydöstra Italien. Människorna är väldigt varma och det finns en fin sammanhållning mellan dem som bor där. Från slutet av maj till början av september brukade jag och mina vänner hänga på stranden. Vi behövde aldrig några pengar för att ha kul och jag växte upp med inställningen att semester är något som bara händer; det är ingenting man måste planera.

Som tonåring tyckte jag mycket om att kolla på bilar, det var min stora passion. När jag var 14 år fick jag min första vespa. Jag gillade mekaniken och höll ständigt på att försöka förbättra motorn. Precis som många andra människor från södra Italien valde jag att flytta norrut för att studera till ingenjör. Min tanke var att om jag studerar vid universitetet i Modena kanske jag kan få jobb på Ferrari, som är ett av de mest prestigefyllda företagen som finns för en ingenjör som älskar bilar. Jag har en stor passion för bilar, tävling och sport – i kombination med högteknologi. Och jag ville lära mig av de bästa.

Jag var 18 år när jag flyttade till Modena för att studera maskinteknik. Det är en vacker stad, helt annorlunda mot Brindisi, känd för mat, bilar och operasångaren Pavarotti. Modena är en universitetsstad där välfärden är hög och människor har gott om pengar. Livsstilen där är mycket dyrare än i södra Italien. Ingenjörsutbildningen varade i fem år och mina föräldrar försörjde mig under den tiden. Jag pluggade hårt för att få ett bra arbete, och mitt sista år på universitetet lyckades jag få praktik hos Ferrari tack vare samarbetet med universitetet. Många av mina klasskamrater valde vid den tiden att plugga utomlands, men jag ville stanna kvar i Modena i förhoppning om att Ferrari skulle upptäcka min potential.

Efter min examen blev jag erbjuden en anställning på Ferrari, jag skulle jobba med simulering av bränsleförbrukning och göra jämförelser med konkurrenternas bilar. Jag var så exalterad! Arbetet var väldigt intensivt, inga normala åttatimmarsdagar. Jag började halv nio på morgonen och jobbade till sent på kvällarna.

Att gå från att vara ingenjörstudent till att jobba för ett välkänt bilmärke var så klart en stor förändring. Jag fick en annan status och började bygga min karriär. Livet var

fullt av överraskningar. Jag rörde mig i en ny miljö där jag ibland var omgiven av kändisar, och det var inte alltid lätt att veta hur jag skulle bete mig eller vad jag skulle säga. Pressen på oss anställda var hög, allt skulle ske omedelbart. Det var ständigt någon som låg på en och sa: ”Vi behöver det nu! Nu!”.

Jag hade fantastiska kollegor – intelligenta människor med en otrolig energi som alla drevs av samma dröm. Vi tillbringade mycket tid tillsammans efter jobbet. Vi italienare gillar de här långa, högljudda middagarna där man sätter sig till bords vid halvniotiden och sitter kvar till midnatt. Vi planerar inte så mycket, utan man slår kompiserna en signal på lördagen och frågar om han vill ta en kaffe. Det är en helt annan spontanitet i Italien. Det blev en kulturrock för mig när jag kom hit och försökte ta initiativ. Jag fick veta att det kunde uppfattas som att jag flirtade om jag frågade om någon ville ta en kaffe eller om jag bjöd kollegorna på glass. Folk tittade konstigt på mig, som att de inte kunde förstå varför jag ville göra det för dem.

Efter fem år på Ferrari lade jag upp mitt cv på nätet i hopp om att hitta en utlandstjänst. Jag var intresserad av att förbättra min engelska och lära mig mer om en annan ledarskapskultur. Det var väldigt hierarkiskt på Ferrari; stilen var väldigt rak och direkt: ”Det där var skitdåligt. Gör om det!”

Jag fick ett jobberbjudande på Honda i Swindon, England, och flyttade dit. Jag såg möjligheten att lära mig mer om japansk kultur och bli bättre på engelska. Samtidigt som jag är nyfiken på andra länder är jag en stolt italienare och ju äldre jag blir, desto mer saknar jag mitt land och därför ville jag åka tillbaka till Italien efter ett par år. Men mitt nya jobb för Boeing i södra Italien, som innebar stationering i Tel Aviv några månader, var inte riktigt vad jag hade tänkt mig. Så jag flyttade tillbaka till England för att jobba för bilföretaget McLaren.

Tack vare att jag lagt upp mitt cv på nätet fick jag sedan ett erbjudande om att arbeta på Ikea i småländska Älmhult. Vad jobbet skulle innebära var inte helt tydligt, men jag gillade verkligen dem som intervjuade mig. Jag var imponerad över hur effektivt de höll i mötet, de var väl-

digt proffsiga och sålde in sig själva. Mitt intryck var att de brydde sig om människor – och om du har bra människor omkring dig så får du det bra, var du än är. Därför tog jag steget och flyttade till Sverige.

Eftersom jag gillar storstaden flyttade jag från Älmhult till Malmö efter två månader och började pendla därifrån. Tiden på tåget gav nya vänner och jag träffade även en kvinna som senare blev min fru. Efter att ha deltagit i ett utbytesprogram på Ikea som innebar jobb i både Schweiz och Danmark flyttade jag och min flickvän till Älmhult. Men det dröjde inte länge förrän jag blev erbjuden en utlandstjänstgöring igen, den här gången i Rumänien. Jag hade inlett min internationella karriär och det kändes naturligt att säga ja. Min flickvän följde med mig och vi gifte oss i Italien. När hon blev gravid flyttade vi tillbaka till Sverige där vår son föddes. Sedan dess har vi separerat.

Jag upplever att jag, som migrant från Europa, är privilegierad. När jag kom hit imponerades jag av hur snabb byråkratin var, allt sköttes väldigt effektivt och jag fick hjälp med att fylla i alla nödvändiga papper. Jag har en väldigt positiv erfarenhet som migrant. Det som ibland har varit svårt är att jag inte blivit tilltalad när jag och min exfru exempelvis har träffat sjukvårdspersonal. När vi var hos tandläkaren med vår son så vände sig sköterskan till min fru och pratade svenska, trots att hon kunde engelska. Det är inte den enda gången jag upplevt att personal hellre talar svenska med min fru än engelska med oss båda. Det är frustrerande för mig som pappa att jag inte alltid kan hänga med i samtal om saker som är så viktiga för mig. Jag vill förstå och kunna ställa frågor så att jag kan fatta de bästa besluten för min son. I Italien får du som förälder träffa läkare oftare än här och du får mer förklarat för dig.

När jag tänker på framtiden tänker jag främst på min son – det viktigaste för mig är att han har det bra. Jag vill umgås med honom och jag vill trivas på mitt arbete. På fritiden undervisar jag i judo och tränar löpning. Varje år deltar jag i ett nytt maratonlopp någonstans i världen, hittills har det blivit sex stycken.

I ett längre perspektiv skulle jag vilja jobba i något annat land i Europa där jag har möjlighet att utvecklas. Jag vill

att min son ska få växa upp som europé, inte bara se saker ur ett enda perspektiv. Med tanke på hur världen ser ut och hur den utvecklar sig så tror jag att det är viktigt att vi lär mer av varandra.

Jag ser inte så mycket på svensk tv, utan läser italienska tidningar och tittar på internationella nyheter. Jag skulle vilja läsa mer om migration i en europeisk kontext: Vad kan migration göra för Europa?

Sverige har brist på läkare, och många som kommer hit är läkare. Utnyttjar Sverige den kompetensen? Vad erbjuds välutbildade människor som kommer hit? ■

Maher, 16 år

1990–2015 Födelse, uppväxt, studier, Damaskus, Syrien
2015– Anknytning, Vänersborg, Sverige

**"OM JAG ÄR NERVÖS ELLER
LEDSEN SKRIVER JAG EN LÅT.
SEDAN KAN JAG SOVA GOTT"**

Ar 2012 nådde kriget det lilla samhället på landsbygden utanför Damaskus där jag växte upp. Området blev farligt att leva i. Varje natt hörde vi skottlossning, och varje morgon vaknade vi och gick till skolan som vanligt. Ibland såg jag blod på marken. Efter en tid började flygplanen släppa bomber över området. Då flydde vi till en lägenhet i gamla stan i Damaskus.

Till en början var det svårt att börja en ny skola eftersom jag inte kände någon, men så småningom fick jag nya vänner. På fritiden lyssnade jag mycket på musik: Eminem, Ice Cube och Tupac. Jag letade på nätet efter arabisk hiphop och hittade en rappare från Saudiarabien som jag började lyssna på. Ibland satt jag på mitt rum och försökte skriva låtar. Jag skrev låtar om politik, samhällsfrågor och livet i Syrien och rappade på olika scener. Jag mår bra när jag håller på med musik. Om jag är nervös, trött eller ledsen lyssnar jag på musik eller skriver en låt. Sedan kan jag sova gott.

I slutet av 2013 flydde min pappa till Sverige. Jag bodde kvar med min mamma och mina bröder. Eftersom min pappa rest mycket utomlands i sitt arbete var jag van vid att han inte var hemma. Men den här gången var det annorlunda eftersom jag visste att han skulle ta sig över havet. På fyra dagar pratade vi inte med honom. Då hinner man tänka många saker: Var är han? Varför ringer han inte?

Under det pågående kriget var vi alla rädda innerst inne. Men eftersom det inte fanns något vi kunde göra försökte vi leva livet som vanligt: gå till skolan och träffa kompisar. Nyårsnatten 2014–2015 gjorde jag just det – försökte leva livet som vanligt – och blev träffad av en raket och skadade mitt ben. En av mina bästa vänner dog. Vi var några kompisar som hade varit ute tillsammans, sjungit och pratat. Min mamma som var inne i huset hörde ljuden av raketer och ropade: "Maher är där ute!". Min bror sprang ut och letade och han hittade mig senare på sjukhuset. Den första operationen tog tio timmar.

Tiden efter operationen kände jag en stor desperation. Jag trodde att jag hade förlorat min fot, att jag aldrig skulle kunna promenera eller spela fotboll. Men bara några månader senare uppträdde jag i rullstol inför tusen personer på en stor teaterscen i Damaskus.

Sex månader efter skadan reste jag från Syrien. Jag lämnade min flickvän, kompisar, bröder. Jag lämnade ett helt liv. När jag kom till Sverige kördes jag direkt till sjukhuset där jag mötte min pappa. Han kom dit med pizza och vi kramade om varandra.

De första två månaderna i Sverige bodde jag på ett asylboende och de månaderna är de svåraste i mitt liv eftersom jag inte hade något att göra.

Livet nu är både bra och dåligt. Jag tror att det är bra för min framtid att jag är här och att jag kommer att få en bra utbildning och bli det jag vill, ögonläkare. Men jag har tre bröder i Syrien, många vänner och många minnen.

Jag tycker inte att det vore bra om det blir svårare för familjer att återförenas. Det finns många människor som väntar på uppehållstillstånd för att få träffa sin familj. Det finns människor som kanske har fru och tre barn i Syrien som lever mitt i kriget. De måste få flytta till Sverige. För unga killar som kanske bött med sin familj i 17 år och nu bor här ensamma är det jättesvårt. Jag tror inte man kan förstå det om man inte själv har gått igenom det.

Jag läser sällan tidningar själv, men när jag uppträdde i Folkets Hus här i Vänersborg skrev de om mig i tidningen. Jag hade rappat på arabiska. Det kändes jättekul att bli omskriven, att bli känd för något positivt. När jag tittar på bilden på mig tänker jag: Vad gör jag där?

Det är många människor i Vänersborg som känt igen mig och det gillar jag.

Jag upplever att ungdomarna på min skola är lite rädda för oss elever som kommer från andra länder. Jag vet inte varför det är så.

Gamla människor däremot, de gillar att prata med oss. De gamla är jättesnälla. Den som ser mig när jag är ute och går kommer se att jag haltar lite, det är sedan raketskadnan. När gamla människor ser mig börjar de prata med mig – och frågar om det. De undrar om jag har ont i mitt ben och då berättar jag om hur jag blev skadad i Syrien. Det leder ofta till fler frågor. Jag blir alltid glad när jag ser en svensk gammal person, de har en sådan positiv energi. ■

Tomoko, 44 år

1972–1975 Födelse, uppväxt, Tokyo, Japan
1975–1991 Uppväxt, studier, Chiba, Japan
1991–1992 Studier, Tokyo, Japan
1992–2007 Arbete, Tokyo, Japan
2007–2009 Volontärarbete, Sierra Gorda, Mexiko
2009–2011 Arbete, Mexico City, Mexiko
2011 Arbete, Umeå, Sverige
2011– Arbete, Stockholm, Sverige

"MITT VOLONTÄRJÖBB I BERGSBYN I MEXIKO HAR GJORT ATT JAG KÄNNER MIG TRYGG ÖVERALLT"

När jag var tre år gammal flyttade min familj till Chiba, en ganska stor förort till Tokyo. Jag var aktiv som barn, älskade att sjunga och spela teater, och jag höll på med fotboll och baseboll. Kendo, den japanska kampsporten, lärde jag mig också. Dessutom simmade jag, både före skolan och på kvällen efter middagen. Min mamma var kärleksfull och lekte mycket med mig och min lillasyster, medan pappa var mer gammaldags, tystlåten och höll sig lite för sig själv.

Under gymnasiet extraknäckte jag som modell, efter hand började jag som skådespelare – både på teater och film. Jag hade siktat på att komma in på ett amerikanskt college men det blev aldrig så. I stället fortsatte jag med skådespeleriet; jag spelade filippinska, pilot på ett rymdskepp eller transkvinna. Jag har till och med spelat mordoffer i en tv-deckare. Men till slut kom jag till en punkt där jag kände min begränsning; jag kunde inte riktigt komma in i rollerna. Jag var 27 år och måste fundera på vad jag skulle göra resten av livet.

Så jag började som säljare på ett stort multinationellt företag, och fick första året ett pris som toppsäljare. Men efter ungefär tre år började det skava mellan mig och chefen och den gamla drömmen om USA kom tillbaka. I hela mitt liv hade jag bott i Tokyo och nu längtade jag bort. När jag åkte tåg en dag fick jag se reklam för en biståndsorganisation där man kunde arbeta som frivillig om man först genomgick ett utbildningsprogram. Ett av alternativen var att hjälpa fattiga människor i Mexiko att kunna hitta en försörjning. Jag fick uppdraget!

Resan gick till ett avlägset bergsområde, Sierra Gorda, som på alla sätt skilde sig från allt som jag var van vid. Det fanns ingen el, ingen bensin, inte radio och inte någon mataffär. Det bodde bara mellan 60 och 70 människor i byn, och nästan alla var kvinnor eftersom männen hade begett sig till USA för att arbeta illegalt. För dem som bodde kvar i byn handlade livet mest om överlevnad. Jag hade ett slags snickarjobb och min uppgift var att lära invånarna att tillverka souvenirer som de kunde sälja till turister. Biståndsprojektet handlade också om att invånarna skulle bli miljömedvetna och inte hugga ner skog eller förstöra naturen på andra sätt. När mitt volontärarbete var över återvände jag till Japan, men jag ville inte stanna kvar där. Jag ville ut igen, och jag hittade ett jobb på en resebyrå i Mexico City. Där trivdes jag bra, men efter ett år skedde en olycka när jag åkte jetski. Jag for rakt mot en hög våg och flög upp – kanske fyra meter upp i luften – och landade så illa att min rygg trycktes ihop och skadades. Jag blev sängliggande i över en månad, och under de här veckorna hade jag tid att tänka på framtiden. Jag tyckte väldigt mycket om att laga mat, och jag hade hållit i många ”hemmafester” med mat i centrum och lärt mig att laga inte bara japansk mat utan också indiskt, kinesiskt, koreanskt och italienskt. Nu hade jag även lärt mig en del av det mexikanska köket. Matlagningen hade fram till nu varit en hobby, men jag ville pröva på att bli riktig kock.

Jag började söka jobb på restauranger över hela världen, och det slutade med att jag fick ett erbjudande om ett kockjobb på en restaurang i Sverige. I Umeå! För mig spelade det ingen roll i vilket land jag fick arbeta, mina erfarenheter från bergsbyn i Mexiko hade gjort att jag kände

mig trygg överallt. Jag blev intervjuad av restaurangägaren i Umeå via Skype, och reste till Sverige. Det var helt okej till en början, även om det var rätt få gäster på sommaren. Jag hade fått ett ettårsvikariat, men efter bara två månader blev jag uppsagd. Restaurangen hade gått dåligt, och jag kände mig förtvivlad. Jag ville inte stanna kvar i Umeå, men då mitt arbetstillstånd gällde i två år kunde jag kolla upp eventuella jobb i Stockholm. Första besöket här var en riktig wow-känsla! En så vacker stad, jag ville bo och leva här. Via en blogg om japansk mat hittade jag restaurangen Blue Light Yokohama. Jag och ägaren fann snabbt varandra och jag fick jobb här i oktober 2011. Chefen gav mig ett bra erbjudande och jag har också fått möjlighet att utveckla min kompetens. Det senaste året har jag fått starta restaurangens cateringverksamhet, och jag ansvarar för både försäljning, budget och all planering. Om jag skulle vilja starta en egen restaurang har jag fått en bra grund, men det är hård konkurrens i Stockholms restaurangvärld. Det är svårt att få lönsamhet.

Mina föräldrar bor fortfarande kvar i Chiba utanför Tokyo. De har inte sagt något om att jag inte är gift eller har barn, men om jag hade bott kvar i Japan hade de kanske varit lite bekymrade. Min lillasyster har redan tre barn, och det normala i mitt hemland är att man gifter sig och får barn i relativt tidig ålder, fast det har börjat ändra sig lite grann.

Diskussionen i Sverige påminner om det som händer i England. Många vill hålla invandringen nere, men jag tror att Sverige kommer att fortsätta ungefär som nu. Själv känner jag mig inte som en migrant – kanske för att jag har jobb och bor här. Jag känner mig inte som svensk heller men tänker nästan aldrig på det. Kanske ser jag på de här frågorna lite från sidan.

Jag känner inte så många svenskar, jag har ju inte lärt mig svenska och det är mitt eget val. Jag är med i ett par föreningar för utlänningar i Sverige, ”expats”, och när vi möts talar jag omväxlande engelska, spanska och japanska. Jag har en hel del japanska vänner här i Stockholm, men skulle gärna ha fler svenska. Fast det är inget som jag mår dåligt av, jag är positiv som person och det är bra att leva i Sverige. Jag älskar mina vänner och mitt jobb. Men kylan gillar jag inte... ■

Jörn, 72 år

1945–1967	Födelse och uppväxt, Katrineholm, Sverige
1968–1972	Studier, Uppsala, Sverige
1972–1974	Arbete, Banjul, Gambia och Slantjev Brag, Bulgarien
1974–1983	Arbete, Stockholm, Sverige
1983–1988	Arbete, Uppsala, Sverige
1988–2003	Arbete, Stockholm, Sverige
2003–2009	Arbete, Melsungen, Tyskland
2009–2012	Arbete, Wien, Österrike
2012–	Återvändande, Stockholm, Sverige

**”SOM SVENSK HADE JAG LÄTT
ATT TRIVAS – JAG KÄNNER
MIG NÄSTAN PÅ HEMMAPLAN
ÖVERALLT!”**

Migration var knappast något som existerade i min begreppsvärld när jag var ung. Det jag visste var att det fanns andra länder och befolkningar. I min lilla hemstad Katrineholm bodde inga utlänningar, utom möjligen finländare. Det var först i början på 1970-talet, när många människor flydde till Sverige efter militärkuppen i Chile, som migration intog en plats i mitt medvetande. Min första längre utlandsvistelse följde efter mina franska språkstudier i Uppsala – jag fick en möjlighet att läsa sista terminen i Provence. I Frankrike bestämde jag och min svenska studiekamrat oss för att endast prata franska med varandra. Våra franska vänner var hjälpsamma och bidrog till att halvåret i Frankrike blev både roligt och framgångsrikt. Vi umgicks mycket med de andra studenterna och kom därigenom i nära kontakt med den sydfranska kulturen. Själv kom jag att älska allt franskt och har ofta återvänt till Frankrike.

Under några säsonger på 70-talet var jag reseguide. Jag var stationerad i Gambia och under sommarsäsongen arbetade jag i Bulgarien. Mina erfarenheter från dessa länder och mötet med andra kulturer gav mig utan tvekan en ödmjukare inställning till andra människor. Som svensk ville jag gärna tro att Sverige var bäst på allt. I dag har jag insikt om att vi människor är lika bra och dåliga – oavsett land, religion eller kön. Olika förutsättningar och omständigheter i hemlandet har däremot betydelse för vilka motgångar och framgångar du möter.

De sista 25 åren av mitt arbetsliv har jag haft turen att jobba för det tyska läkemedelsbolaget B. Braun Melsungen AG. Jag anställdes under en spännande tid när bolaget etablerade ett dotterbolag i Sverige. Till min stora lycka fick jag möjlighet att arbeta internationellt på huvudkontoret i Tyskland de sista åren. Chansen kom dessutom lägligt eftersom båda mina döttrar precis skulle flytta hemifrån – jag behövde bara sälja lägenheten och åka. Flytten dit gick väldigt smidigt: jag anmälde helt enkelt utflytten till Skatteverket och skrev ut mig från Sverige. I Tyskland anmälde jag mig till kommunen och fick ett litet id-kort som bevis på mitt medborgarskap. Allt gick utan komplikationer.

Att flytta till Tyskland var en gammal dröm för mig.

Jag kom till ett internationellt arbetslag med en härlig mix av marknads- och produktansvariga. Vi kompletterade varandra genom erfarenheter från våra hemländer. I mitt arbete fick jag resa till många länder inom Europa. Kontakten med ledningen för våra dotterbolag var oerhört stimulerande. Att ha företaget som gemensam nämnare underlättade vår kommunikation. Vi kunde dra lärdom av skillnaderna mellan våra olika bakgrunder och fokuserade på att hitta smarta lösningar.

På min fritid gjorde jag ofta resor inom landet. Att jag bodde i centrala Tyskland innebar att avstånden till omgivande delstater och städer blev rimliga. Jag har verkligen kommit att tycka om Tyskland för dess folk, historia, vackra natur och politiska framgångar. En tradition typisk för norra Hessen, där jag bodde, är vanan att sopa framför sin port varje lördag – det är de oerhört noga med. Renhållning är en viktig angelägenhet för många tyskar och när jag reste runt reflekterade jag över hur rent det var överallt. Till och med på gårdar ute på landet var det undanplockat – inget skrot låg och skräpade.

Efter att jag fyllde 65 år fick jag inte längre jobba i Tyskland eftersom pensionsåldern är reglerad i lag. Företaget erbjöd mig istället en tjänst i det österrikiska dotterbolaget. En förträfflig lösning, tyckte jag. Ett nytt jobb med nya utmaningar! Hösten 2009 flyttade jag därför till Wien och kände mig snart hemmastadd i Österrike. Trots olikheterna i språk och påtagliga kulturella skillnader upplevde jag dem aldrig så stora att de kändes främmande. Europa är på sätt och vis ganska homogent, även om undersökningar som World Values Survey visar att människor i Europa har olika värderingar om sociala frågor och religion. Som svensk hade jag lätt att trivas – jag känner mig nästan på hemmaplan överallt!

Juni 2012 flyttade jag tillbaka till Sverige. Sedan drygt ett år tillbaka hade jag ett distansförhållande med en tjej och vi hade pratat om att flytta ihop. Det har alltid varit självklart för mig att bo i Sverige efter min karriär, så när kontraktet i Wien löpte ut återvände jag. Plötsligt var arbetslivet över. På väg tillbaka till Sverige gick tankarna till allt jag skulle få tid att göra, men aldrig hunnit med. Läs böcker, använda dagarna till fritidsaktiviteter, gå på

föredrag och seminarier, och resa närhelst jag kände för det. Jag skulle få 24 timmar om dygnet att disponera precis som jag ville!

I dag bor jag själv, men trivs med mitt liv i Stockholm. Här har jag min familj, mina nära vänner och ett rikt natur- och kulturliv som jag uppskattar. Staden har en utstakad expansiv framtid som jag också gillar. Jag kommer inte att flytta någon annanstans – pensionärslivet i Sverige är bara för bra.

Invandring står högt på den politiska dagordningen. Den tycks engagera och påverka nästan alla svenskar. Med facit i hand är det lätt att kritisera regering och riksdag för det kaotiska mottagandet av asylsökande hösten 2015. Med tiden tycks läget ha stabiliserats, men mycket arbete återstår. Många migranter har det svårt och lär inte få det bättre på länge. Från mitt perspektiv borde integrationsfrågorna prioriteras och det borde vara större diskussion om hur vi kan överbrygga kulturer och samhällsstrukturer. Jag tycker inte vår regering har lyckats förmedla till nyanlända hur det svenska systemet fungerar. Mångkultur i all ära, men det förutsätter att alla är med. Det är viktigt att diskutera hur nya invånare ska lära sig svenska språket och få kännedom om svenska värderingar. Vi behöver prata mer om hur samhället i Sverige fungerar och skapa förståelse för kulturen här. Mord och bilbränder rapporteras det flitigt om, men det är viktigt att även synliggöra kvinnors utsatta situation i segregerade områden.

Sverige har kritiserats utomlands för att inte se till sitt eget folks bästa i första hand. Något som måste få mer utrymme i debatten är hur våra skattepengar fördelas. Jag uppfattar det som att tidningar som DN rapporterar om hur mycket pengar som går till migrationen, men det lämnas utrymme för spekulationer. Regeringen måste tydligt förmedla vad kostnaderna för mottagandet av asylsökande är, likaså varför skattemedlen fördelas som de gör. Då kan en mer konkret diskussion föras. ■

■ Jaana, 39 år

1977–1996 Födelse och uppväxt, Skövde, Sverige
1996–1998 Studier, Göteborg, Sverige
1998–2002 Arbete och studier, Malmö, Sverige
2002–2011 Arbete och studier, London, England
2011– Återvändande, Malmö, Sverige

”SITUATIONEN KRING ÖRESUNDSBRON ÄR EN MARDRÖM”

Jag har aldrig känt mig som 100 procent svensk. Kanske för att min pappa brukade prata om ”de där svenskarna”, som att det inte vore vi utan några andra. Han är född i Finland, och min morfar kommer från Tyskland och jag tror att det har påverkat mig på så vis att jag aldrig känt mig låst vid någon nationell identitet.

I tonåren drömde jag om att lämna Skövde så fort som möjligt och direkt efter studenten flyttade jag till Göteborg. Där bodde jag i två år och läste enstaka kurser vid universitetet, bland annat filosofi och litteraturvetenskap. Sedan drabbades jag av längtan efter att tillbringa tid utomlands. Jag fick jobb på ett kurhotell i tyska Bayern där jag jobbade i baren med andra människor från olika länder.

När jag kom tillbaka från Tyskland bestämde jag och en kompis att vi skulle flytta till Malmö. Jag hade varit där på besök tidigare och tyckte att det verkade så himla roligt där. Malmö var inte som någon annan svensk stad jag varit i. Det var inte Pressbyrå-Sverige, utan något helt annat. Jag skrev kontrakt på en andrahandslägenhet på Möllevången utan att ha sett den. Sedan tog jag bussen till Malmö, utan att riktigt veta vad jag skulle göra där. Jag

började jobba som brevbärare, men tog sedan lite andra ströjobb och läste en kurs i arabiska vid Lunds universitet.

Mitt andra år i Malmö upptäckte jag Alexandertekniken, en teknik som lär ut hur vi kan bli mer medvetna om oss själv och våra vanor. Jag har under en stor del av mitt liv varit intresserad av olika filosofier, och när en nära vän hittade en bok om Alexanderteknik blev jag intresserad. Genom tekniken lär du dig att uppmärksamma spänningar i kroppen och vad du kan göra åt dem. Oftast är vi rätt omedvetna om vad vi gör, om vi är stressade kan vi till exempel hålla andan eller spänna oss utan att tänka på det. Att bli medveten om vanor och beteendemönster innebär att man kan förändra sig själv på djupet – och det fascinerade mig. Det kändes som att jag äntligen hade hittat något som verkade stämma, något som gick att praktisera och inte bara var en teori. Det var för intressant för att inte utforskas närmare.

Jag och min sambo började studera Alexanderteknik i Köpenhamn, men när vi fick höra att en av de bästa lärarna på området fanns i London flyttade vi dit. För att klara försörjningen tog jag ett jobb som servitris på ett hotell. Jag gick i skolan på förmiddagen, och jobbade till sent på kvällen. När vi var klara med den treåriga utbildningen började både jag och min sambo undervisa i Alexanderteknik på gymmen hos regeringskansliet, skattemyndigheten och finansdepartementet i White Hall. Tjänstemännen kunde komma dit och ta en lektion. Vi hade även privatelever i vårt hem i Notting Hill.

Det bästa med att bo i London är att man känner sig som en del av världen på ett helt annat sätt än vad man gör i Sverige. Det finns enormt mycket att ta del av! Jag praktiserade zenbuddistisk meditation hos en lärare som studerat tillsammans med en framstående munk i Japan. Det var en möjlighet jag aldrig hade haft i Sverige. Vilket intresseområde du än har, oavsett om det är meditation eller opera, så hittar du några av världens bästa utövare i London.

Baksidan med London är att man behöver kompromissa väldigt mycket med boende när det gäller pris, storlek, läge och standard. Jag hade på mig mössa och vantar i kokvrån på vintern och min sambo slog sig på möblerna

eftersom de stod så tätt. Eftersom folk lade ut soporna på trottoaren kom det in möss i husen. Det är på många sätt påfrestande att leva där.

Sista året i London fick vi enäggstvillingar, vilket var en chock. Vi bodde på femte våningen utan hiss och insåg att vi behövde flytta. För att skaffa ett barnvänligt boende skulle vi behöva lämna London. Vi tänkte därför att vi lika gärna kunde flytta tillbaka till Sverige, där vi dessutom har familj som kunde hjälpa oss med barnen.

Fördelarna med att återvända var flera, vi har exempelvis ett rikare socialt liv här. Ändå kändes det som att jag gav upp något när jag kom tillbaka, som att jag varit en del av något större och nu skulle begränsa mig. Jag tycker om hur avslappnat det är i Sverige. Det är tryggt och standarden är bra, men samtidigt var det intressant att vara del av en större verklighet. Det gav nya perspektiv.

I London hade jag påbörjat en ingenjörsutbildning i datateknik på distans, och den gjorde jag klart efter att vi återvänt till Sverige. Därefter började jag arbeta som spelproducent och projektledare på min mans företag, Divine Robot. Sedan ett år tillbaka är jag bolagets vd. I framtiden hoppas jag att företaget fortsätter utvecklas och att vi får många roliga uppdrag. Just nu jobbar vi en del med "virtual reality", vilket jag tycker är jätteintressant. Jag tror inte att vi kommer att bo kvar i Malmö för alltid, kanske flyttar vi till Stockholm där det finns fler jobb. Professionellt och socialt hade det varit intressant att vara en del av något större igen.

Införandet av ID-kontroller mellan Sverige och Danmark upplevs i praktiken som att politikerna har stängt vår bro. Och det är en fråga som har skapat stor debatt här i Skåne. Situationen kring Öresundsbron är en mardröm. Jag lider med dem som har barn och jobbar på andra sidan sundet: Vad ska de göra om de inte hinner till dagis i tid? De försämrade möjligheterna att röra sig i regionen är något man pratar mycket om här. Två av mina vänner har startat Öresundsrevolutionen, en kampanj på sociala medier som vill belysa vad stängningen av bron faktiskt innebär för oss som lever och verkar i regionen, något som verkar ha gått resten av landet förbi.

När media rapporterar om migration handlar det främst

om asylinvandring. Eftersom jag har många opinionsbildare i mitt nätverk handlar de flesta diskussioner jag tar del av i sociala medier om den skärpta lagstiftningen för asylsökande. Man pratar om hur socialdemokraterna gick från att ha en välkomnande retorik till att stänga gränserna.

Något som hade varit roligt att höra mer om är hur människor som kommer hit upplever oss och vårt land. Vad händer med vår bild av oss själva när vi får ta del av deras upplevelser? Jag tycker till exempel att det är intressant att få höra från folk som har migrerat att svenskarna är svåra att få kontakt med. Vi tycker nog generellt att vi är ganska trevliga, artiga och snälla, och därför tror jag det är nyttigt för oss att ibland få se en annan bild av oss själva. Just bristen på artighet chockade mig efter att ha levt i England. Även om det inte är meningen betar vi svenskar oss så plumpet ibland att det blir pinsamt. Som när jag gick in på ett café i London och överhörde hur de som jobbade där diskuterade svenskar: att de alltid måste vara så noggranna och räkna varenda penny när en nota ska delas!

Efter att ha återvänt till Sverige har jag reagerat på hur vi svenskar ofta verkar uppfatta oss själva som moraliskt överlägsna, och hur vi ser det som vår uppgift att exportera våra "värdegrunder", på ett närmast missionerande vis. Och jag har reflekterat över hur viktig "Sverige-bilden" är för oss, det vill säga vad andra tycker om oss. Det finns inget som får oss att skina upp så mycket som nyheter om att Sverige är det bästa landet i världen att leva i. Utsagor som att "svensk sjukvård är den bästa i världen" existerar kanske inte i lika hög grad som absoluta sanningar i svenskarnas medvetande längre, men jag har otaliga gånger sett förvåning i ansikten när jag har berättat om expertisen och tillgängligheten i den engelska sjukvården, jämfört med den svenska. Att läkarbesöken där är gratis och att det finns drop-in till vårdcentraler överallt verkar få känna till. ■

Rasha, 33 år

1982–2012 Född och uppvuxen samt plats för studier,
Damaskus, Syrien
2012 På flykt
2012– Skyddsbehov, Stockholm, Sverige

"OM DU VILL VARA FRAM- GÅNGSRIK SÅ MÅSTE DU STÄNGA DINA ÖRON"

Jag brukade titta på tyska tecknade serier och drömma om att en dag studera i Tyskland. Jag blev även bekant med detta land genom min far som periodvis arbetade där. När han var hemma i Syrien var han mån om att vi skulle besöka och lära känna alla platser som format vår egen historia. Jag önskar att alla människor skulle ges möjlighet att se och förstå betydelsen av städer som Palmyra och Ugarit. Första gången jag var i norra delen av Syrien trodde jag att jag hade förflyttats till medeltiden. Inga vägar, ingen elektricitet... Allt var så annorlunda, och att se alla dessa ställen lärde mig allt om Syriens och min egen historia. Det har betydelse när man jobbar med människor som jag gjorde. Jag hade läst journalistik på universitetet i Damaskus, men jag sökte mig till PR-arbete. Jag tycker om att skriva men jag har idéer och åsikter, vilket inte är helt välkommet på en redaktion... Om jag hade jobbat som journalist skulle jag inte ha känt igen artikeln jag skrivit efter att den passerat redaktörens hand. Det fanns ingen demokrati i Syrien i meningen att man får uttrycka sig hur man vill, men jag levde ändå ett öppet liv. Jag reste med min pojkvän och jag beslöjde mig inte. På vissa sätt levde jag öppnare i Syrien innan kriget än jag gör nu. Om jag går ut med vänner här i Sverige vågar jag inte släppa loss helt, för jag vet att jag måste ta mig hem på egen hand till Fittja. Vad skulle jag göra om någonting hände på

vägen? Jag känner inte till systemet tillräckligt väl för att jag ska känna mig trygg i att jag kan hantera problem som uppstår. Bara att förstå sig på det ekonomiska systemet i Sverige är en värld för sig. Ingenting låter sig lösas genom att träffa människor ansikte mot ansikte. Konversationer ska skötas via e-post och allting ska hanteras via dosor, appar och nätet. Ansvarstagande kommer inte genom telefonsamtal eller platsbesök – då hänvisas man vidare och tvingas gå runt i cirklar för att ofta sluta på samma ställe som man började på. Min lyckligaste dag här i Sverige var när Kronofogden meddelade att de tog bort ett betalningskrav som jag dragit på mig för att jag inte hade förstått fakturasystemet och missat en betalning. Den tvisten drog ut på tiden i ett år...

Jag kom ensam till Sverige och det har varit nyttigt för mig att tvingas bli ansvarig för allt i mitt eget liv; i Syrien var jag inte ens ansvarig för mobilen. Att försöka lära mig svenska genom SFI var dock bortkastad tid. Genom min nuvarande arbetspraktik lär jag mig svenska mer effektivt. Jag har börjat planera framåt och få drömmar igen. Det är hälsosamt. Har man inte drömmar har man inte heller hopp eller energi. Numera reflekterar jag inte ens längre på morgonen över det dåliga vädret, jag ser det som normalt. Jag involverar mig i livet och känner att jag har något att bidra med till situationen här. Inte minst genom mitt arbete med ensamkommande asylsökande barn. Jag vet hur det är att komma ensam och börja om på nytt.

Jag har en regel i mitt liv. Om du vill vara framgångsrik så måste du stänga dina öron. Det sägs så mycket som kan dra ned en, men inget av det grundar sig på det som är verkligt och viktigt för en själv. Jag är inte bekväm med termerna eller bilderna som sprids av asylsökande och människor på flykt.

När jag väl hade tagit mig till Migrationsverket för att söka asyl grät jag mycket. Jag ville inte se mig själv som "en asylsökande". I dag träffar jag många asylsökande genom arbetspraktiken och jag ser samma sak: att allting är nytt och främmande, men som asylsökande har man inte en tillräckligt stark röst i samhället. Det verkar inte finnas några plattformar eller rum för nyanlända att höja sina röster. Det borde göras mer för att till exempel involvera asylsökande i kulturen och kulturella aktiviteter, såsom teater, musik och museum. Det kan vara ett sätt att lära sig mer om samhället. ■

Shawn, 38 år

**"NU HAR JAG ALLT JAG
VILL HA. DEN AMERIKANSKA
DRÖMMEN I SVERIGE"**

1978–1981 Födelse och uppväxt, Seymour, USA
1981–1996 Uppväxt, Philadelphia, USA
1996–2001 Studier, Pittsburgh, USA
2001 Arbete, Washington DC, USA
2002–2007 Arbete och anknytning, Pittsburgh, Jacksonville,
San Francisco, Los Angeles, USA, Karlskrona, Sverige
2007–2008 Studier, Pittsburgh, USA
2008–2010 Arbete, Stockholm, Sverige
2010– Anknytning, Stockholm, Sverige

Jag migrerar. Under större delen av mitt liv har mina flyttar handlat mycket om ett sökande. Kanske efter den stabilitet och glädje som inte fanns i min tidiga barndom. Jag sökte gemenskapen – ett ställe där jag känner att jag hör hemma både ur ett ideologiskt och kosmopolitiskt perspektiv. De olika städerna jag bott i har tilltalat mig av olika skäl. San Fransisco är full av kreativa och drivna människor. I Los Angeles var det först och främst kärleken som motiverade flytten, men även där fanns massor av passionerade entreprenörer och en kreativ miljö som jag anslöt mig till. Frustrationen hann dock snart ikapp mig. Det var alltid något som inte var tillräckligt bra, så jag sökte en ny förändring. I dag vet jag att det handlar om att jag projicerade det som skavde inom mig på det som fanns runt om mig.

Att kunna bidra till samhällsbygget har också varit en viktig drivkraft hos mig. Därför sökte jag mig till politiken som ger en väg att bygga det ideala samhället. Under en period när jag ville bryta för universitetsstudier hörde jag talas om ett specifikt program i strategiskt ledarskap och social hållbarhet, som kändes helt rätt. Att det råkades i Sverige hade ingen egentlig betydelse, men det var så jag kom att träffa min partner. Vi delade kontorshotell och blev fikakompisar. När mina studier i Blekinge var färdiga flyttade jag tillbaka till USA. För att fortsätta relationen föreslog jag att hon skulle komma och bo med mig i USA, men så blev det inte.

Jag hade provat Sverige. Där fanns kärleken, stabiliteten och kreativiteten. Det var en ekvation som gick jämnt ut. Jag bestämde mig för att flytta till min partner i Stockholm, och med henne vann jag även en svensk familj med internationell utblick. Jag är till 95 procent nöjd med tillvaron här. Allting fungerar. Infrastrukturen, systemet, människorna följer lagarna och respekterar varandra. Jag har ansträngt mig för att komma in på den lokala scenen och har nu en grupp svenska och internationella vänner. Jag sjunger i en kör, älskar mina två barn, min familj och närheten till sommarhuset i skärgården. Här i Sverige fann jag också min professionella identitet i socialt entreprenörskap.

För första gången i mitt liv har jag funnit alla de element som jag föreställde mig att jag ville ha i mitt liv. Jag har

aldrig upplevt ett bättre ställe att uppfostra barn på än här i Sverige. Att inte känna att jag behöver – eller vill – röra mig vidare är helt nytt för mig, men en underbar känsla. Nu har jag allt jag vill ha. Den amerikanska drömmen i Sverige. Eller den "Svamerikanska drömmen" som jag kallar det.

Det talas mycket om att minska inflyttningen och från ett systemperspektiv ser jag behovet för det. Samhällets resurser är uttänjda. Men jag är en människa och från ett humanistiskt perspektiv anser jag att föräldrar och barn ska ha rätt att förenas med varandra. Kärnfamiljen behöver vara tillsammans.

Under de senaste månaderna har jag noterat att tonläget i medias rapportering om migration har förändrats mycket. Men media är bara en aspekt. Även privata konversationer svänger mer mot det skeptiska. Jag märker det bland vänner och bekanta. Den humana berättelsen som brukade vara Sveriges berättelse och image har försvunnit. Det verkar som att man har gått från humanitet till att räkna siffror och att förtroendet för utomstående har försvunnit. Som att det spritt sig en uppfattning att nyinflyttade drar fördel av Sveriges generositet.

Jag tror att när människor tänker på migranter tänker de i första hand på dem som kommer från Mellanöstern för att vi ofta möts av historier från asylsökande och flyktingar därifrån i media. Arga unga män får stort utrymme. Det vore bra att även lyfta oss som kom för kärlekens skull och att tack vare Sveriges kärlekspolitik kan vi bilda familj och fortsätta våra yrkesliv här. Det borde diskuteras mer varför även den formen av migration är viktig för Sverige. Det finns tv-shower och komiker som närmar sig kärleksinvandringen genom satir. Det sprider förvisso information och budskapen går fram, men det blir ofta klichéartat.

Vid senaste valet i Sverige var det mycket fokus från både vänster- och högersidan på vad "vi inte är", som till exempel att vi inte är rasister. Varför inte istället prata om vad vi är? Jag har skissat mycket på hur en kampanj skulle kunna lyfta det positiva och visa den svenska mångfalden. ■

Jan Henrik, 57 år

1959–1982 Födelse, uppväxt och arbete, Västerås, Sverige
1982–2009 Studier och arbete, Uppsala, Sverige
2009–2015 Arbete, Aberdeen, Skottland
2015– Återinvandring, Löttorp, Borgholm, Sverige

**”DET KÄNDES SOM ATT
SVERIGE BLIVIT ETT
FRÄMLINGSFIENTLIGT
LAND SOM JAG INTE
KÄNDE IGEN”**

Mina första år bodde jag i lägenhet i Västerås, senare i radhus och så småningom i villa. Det var min far som gjorde klassresan, slaktaren från Falun som läste till ingenjör på Hermods och klättrade på karriärstegen på elektronikföretaget Asea. Min uppväxt var ganska idyllisk på många sätt. Jag gick med i scouterna, var ute i naturen och tältade oavsett årstid. Både jag och min bror blev fågelskådare i tidig ålder.

När jag tänker på hur det var under min barndom på 1960-talet känns det modernare än det nutida Sverige. Det kom nya tekniska innovationer, folk fick mer semester och nya möjligheter öppnades – framförallt var det väl den där framtidstron som farsan och hans generation hade som smittade av sig. Man tänkte att saker skulle lösa sig. I dag har samhället blivit så konservativt; gamla tiders idéer har kommit tillbaka. De sociala skillnaderna har blivit större, det finns fattiga människor i landet igen, alla har inte råd att gå till tandläkaren... Det känns som att vi har glidit tillbaka till tiden före kriget rent socialt och ekonomiskt.

När jag var liten var jag till en början inte alls intresserad av skolan. Men jag gillade rasterna och alla kompisar. Mina idoler var indianerna och de gick inte i skolan, så varför skulle vi göra det? Det var först när jag började på humanistisk linje på gymnasiet som det vände – det blev roligt med själva lektionerna och att läsa läxor.

På högstadiet började jag lyssna mycket på musik. Brorsan hade hittat ett radioprogram som hette ”Mera blues” och med det öppnade sig en ny värld för mig. Bluesen var så rak och äkta. Efter att ha köpt en skiva av Peps Persson blev jag så förtjust i munspel att jag köpte mig ett och lärde mig att spela.

Efter lumpen spelade jag i ett bluesband i Västerås och vi turnerade i Mälardalen. Jag arbetade på dagarna och repade på kvällarna. Först jobbade jag på förskola och funderade på att bli förskolelärare, det var rätt populärt på 1970-talet. Men alla kvinnor jag träffade inom yrket verkade vilja göra klart för mig att förskolan var deras arbetsplats och att killar inte hade där att göra. Så jag tänkte att jag fick göra som alla andra män i Västerås – börja jobba på Asea.

Några år senare blev jag övertalad av en kompis att börja plugga i Uppsala. Jag upptäckte att man kunde studera

arkeologi och det var en utbildning som kändes som gjord för mig. Jag fick bejaka mitt naturintresse och sätta saker i ett kulturhistoriskt perspektiv. Jag gillade kombinationen av teoretiska studier och möjligheten att vara ute i fält och gräva.

Jag skrev min c-uppsats om järnåldersbyar på Öland, och blev sedan antagen till doktorandutbildningen. Min avhandling handlade om Ölands bebyggelse från 200-talet till 1300-talet efter Kristus. Men på grund av en allvarlig cykelolycka tog det lång tid för mig att bli klar med min avhandling. År 2006 disputerade jag och tre år senare fick jag en postdoc-tjänst i den skotska staden Aberdeen.

En person jag kände på universitetet i Aberdeen berättade att min kompetens var eftertraktad på universitetet där. Tack vare forskningsanslag från Vetenskapsrådet, och senare även pengar från universitetet, kunde jag arbeta i Aberdeen i nästan sex år. Det första året bodde jag där själv, sedan flyttade min sambo dit.

Tanken på att bo och jobba utomlands hade aldrig slagit mig tidigare. Men så fort jag flyttat till Skottland tänkte jag att det var det bästa jag gjort i mitt liv, och så känner jag fortfarande. Aberdeen är en gammal hamnstad med stora rederier, en typisk arbetarstad som med tiden fått två universitet. Den känns som en kombination av Göteborg och akademikerstad, en märklig mix. Min forskning i Aberdeen handlade om att jämföra utvecklingen av järnåldersbyar i Skandinavien och på de brittiska öarna, och det gick att dra sådana fantastiska paralleller. Människorna i Sverige och i Skottland måste ha tänkt på samma sätt när de organiserade jordbruksmarken, de måste haft samma idéer om hur vardagen skulle gestalta sig. Varenda dag kände jag: Det här är så jäkla roligt!

Universiteten i Skottland upplevde jag som mycket roligare att jobba på än de lite unkna svenska universiteten. Jag trivdes visserligen i Uppsala, men det är mycket mer internationellt i Skottland. Alla som jobbade på vår institution kom från andra länder och på de andra institutionerna på universitetet var det precis likadant.

I Aberdeen finns många högutbildade människor från afrikanska länder och många människor från Polen och Italien. Integrationen verkar ha fungerat mycket bättre

där än i Sverige. Här buntar man ihop alla som kommer utifrån på några enstaka platser där det aldrig blir några möten mellan gamla och nya invånare. I Skottland finns det naturliga mötesplatser överallt. Jag träffade folk från alla möjliga kulturer på universitetet, puben eller när jag var ute i naturen. Människor hälsade och pratade, det fanns inte samma rädsla och blyghet som i Sverige. Sättet att umgås på är enklare i Skottland – människor med olika sociala och kulturella bakgrunder går ut på samma ställen. Och man umgås över åldersgränserna på ett annat sätt än vad vi gör i Sverige.

Tjänsten i Skottland var tidsbegränsad, det var därför vi kom tillbaka. Vi fick tag på ett hus att hyra i närheten av Böda. Jag har alltid velat bo på Öland, ändå kändes det lite tragiskt att flytta från Aberdeen. Det kändes som att Sverige hade förändrats under tiden jag varit borta, eller hade jag bara fått sådana perspektiv på mitt land att jag såg det med andra ögon? Jag reagerade mest på de politiska diskussionerna; det kändes som att Sverige blivit ett främlingsfientligt land som jag inte kände igen. Det verkade finnas en osäkerhet, en generell rädsla, som jag inte kommer ihåg fanns innan jag flyttade. Det var som om samhället hade blivit mer inskränkt.

Längtar tillbaka gör jag fortfarande ibland, även om jag trivs på Öland. Om jag fick en tjänst i Aberdeen skulle jag flytta dit direkt. Jag saknar universitetsmiljön, seminarier och kollegorna. Just nu söker jag forskningsanslag, är involverad i ett dokumentärfilmsprojekt och får lite småjobb från länsstyrelsen. Jag utbildar guider och har hjälpt till att göra skyltar till fornlämningar. Jag har blivit van vid att leva så här och hålla på och söka forskningsanslag. Kanske får jag ingen fast tjänst innan jag går i pension, men med lite tur så...

När jag tittade på SVT Play i Skottland och lyssnade till debatten upptäckte jag att kära gamla "Svedala" snabbt hade förändrats till ett främlingsfientligt land, där man blivit rädd för att hjälpa behövande. Så upplevde jag inte att det var i Skottland. När jag kom dit och började jobba fick jag alla förmåner samma dag: gratis sjukvård, gratis tandläkare, gratis medicin på apoteket. Allt det fick jag direkt för att jag bodde i Skottland och betalade skatt där.

Det kändes väldigt fint i jämförelse med den debatt som förs i Sverige om vilka människor som ska få den här typen av sociala förmåner.

Vi pratar väl mest om flyktingar – om de som migrerar på grund av krig och socialt elände. Den andra migrationen pratas det mindre om, men efter Brexit har det blivit en debatt om en annan migration och om vilka konsekvenser ett EU-utträde får för exempelvis svenskar som jobbar i England. Det är något jag tror att vi kommer att prata mer om.

Restriktionerna som USA införde är ett annat exempel på hur väsentliga hinder har satts upp för rörelsefriheten. Det blir svårare för människor att röra sig över gränser för att exempelvis jobba eller besöka någon – och det här är något som jag tror absolut kommer att avspeglar sig i det offentliga samtalet om migration. Kanske är det denna fråga som kommer att dominera debatten framöver. ■

Ayesha, 29 år

1987–2014 Födelse, uppväxt, Bengaluru, Indien

2014– Anknytning, Stockholm, Sverige

"INGEN AV OSS HADE NÅGONSIN HAFT SVERIGE PÅ KARTAN"

Bengaluru kallas ibland för den gröna staden. Som barn lekte vi på gatorna eftersom det knappt fanns någon trafik. I dag skulle det vara omöjligt. Mycket förändrades när Indien öppnade upp för omvärlden på 1990-talet. Med IT-boomen blev Bengaluru hem för ett växande antal internationella företag och förvandlades till industristad. Tv:n blev ett fönster mot omvärlden och det växte fram en mer global livsstil. I mitt hem hade samtidigt den kosmopolitiska utblicken alltid varit närvarande eftersom båda mina föräldrar är uppvuxna i större indiska städer. Att försöka förstå olika synsätt är också något jag tidigt vände mig vid. Bara 15 minuter bort från där jag växte upp var livsvillkoren väldigt annorlunda. Där var det inte det moderna men traditionella livet som gällde. Kvinnorna förväntades till exempel stanna hemma för att ta hand om familjen och hushållet.

Jag och mina två systrar hittade på mycket roligt tillsammans, men i tonåren förvandlades leken till allvar. Pressen på akademiska prestationer vägde tungt på mina axlar. I Indien betraktas ens framgång i skolan som en indikation på hur väl man kommer att lyckas klättra uppåt i livet. Ens status och position har stor betydelse. Jag följde strömmen och valde business istället för humanistiska programmet – inte av intresse utan med tanke på en viss inkomst och position längre fram. Samtidigt var skolsystemets utformning någonting som bekymrade mig. Jag såg hur pressen på att prestera blir negativ för själva lärandet och hur stort behovet är bland yngre att ha någon vuxen

att tala med. Detta fick mig att växla över till att studera psykologi. Jag ville bli skolkurator, och så blev det också. Jag började jobba för en frivilligorganisation som heter PATH Foundation som bland annat verkar för att öka kännedomen om hälsorelaterade frågor bland elever. Jag såg framför mig en framtid i Indien där jag skulle bidra till samhällets utveckling. Där fanns aldrig en tanke eller önskan om att arbeta utomlands, men ibland tar livet en annan riktning än den tänkta.

Arrangerade äktenskap är fortfarande väldigt vanligt i Indien. Men många öppnar sig sakteliga för idén om att hitta sin partner på egen hand. Konceptet att dejta blir allt vanligare, men i många fall slutar det ändå med ett arrangerat äktenskap. I mitt fall hade jag privilegiet att kunna gifta mig med mannen jag dejtade, Peter. Vi är båda uppvuxna i Bengaluru och hade känt varandra ett par år innan vi började dejta. Hans personlighet och förmåga att få mig att skratta fick mig på fall. Vi kom fram till att vi ville dela framtiden ihop, men till bådats förvåning blev han erbjuden och rekryterad för en utlandstjänst inom IT-sektorn. Till det mer oförutsedda hörde också platsen för jobbet: Sverige. För många som siktar på en utlandskarriär i Indien är det framförallt länder som Australien, England och USA som är i blickfånget. Ingen av oss hade någonsin haft Sverige på kartan, men vi bestämde oss för att köra på och upptäcka detta land i norr. Han flyttade dit 2012, två år senare kom jag och vi gifte oss.

Det var sommar när jag kom hit till Stockholm, vilket var en bra start. Även själva migrationsprocessen gick smidigt, men att fortsätta livet här har inte varit utan utmaningar. För den som haft möjlighet att få en god utbildning i Indien är det ganska lätt att komma in på arbetsmarknaden där. Att ställas inför arbetsmarknadssituationen här i Sverige har däremot tvingat mig att verkligen kämpa för det jag vill uppnå. Det har varit både lärorikt och utvecklande på ett personligt plan.

Om Sverige blir vårt permanenta hem återstår att se, men under de närmaste åren är det livet här som gäller. Jag vill studera, jobba som lärare och kanske till och med ge mig in på forskarbanan. På lång sikt vill jag också att mina kapaciteter och färdigheter ska komma samhället som jag

växte upp i till del. Jag vill inte bara vara en person som flyttar utomlands utan att ge någonting tillbaka.

Det är lätt att få bilden av att det bara är människor som kommer hit för att söka asyl. Det finns så klart inte samma intressanta nyhetsvinkel kring oss som flyttar hit till en partner eller familjemedlem, men vi är många som kommer av den anledningen. Det talas om en kris när det rör sig om dem som flyr hit. Men utmaningarna och svårigheterna att passa in i samhället och ta sig in på arbetsmarknaden gäller även för oss som kommit av familjeskäl. Ibland känner jag att det inte tas någon hänsyn till oss och vår situation.

För familjer som flyttar från Indien till USA finns mycket litteratur och information som är utformad för just dessa familjers situation och behov. Jag tänker att det på motsvarande sätt borde finnas information som vänder sig direkt till alla familjer som flyttar till Sverige.

När det gäller familjer från Indien har det traditionellt sett varit kvinnan som följer efter mannen. Hur har det varit för andra kvinnor att fatta det svåra beslutet att ge upp sin karriär i hemlandet och lämna sin familj för att flytta efter partnern som redan har ett jobb i det nya landet? Vilka utmaningar har de stött på och hur är det att uppföstra sina barn utan ens föräldrar och släktingar? Sådana saker vore viktigt och intressant att höra fler kvinnor berätta om.

Det händer att jag stöter på en stereotyp bild av indiska migranter. Många flyttar hit från Indien för att jobba i data- och IT-sektorn eller den akademiska världen, men alla från Indien är inte dataingenjörer och bara kunniga inom informationsteknologi! Det finns även många verksamma inom till exempel konst, kultur och media. Jag önskar att svenskar skulle vara mer öppna för den tanken – att det finns många olika yrkesprofiler även bland oss indier. Det gäller också synen på Indien som land. Representationerna tillspetsas ofta. Antingen framställs Indien som någonting exotiskt och glamoröst, eller så lyfts bara fattigdom och svårigheter fram. I verkligheten finns det många nyanser. Varje region är olik den andra, och det finns många olika folkslag med stora språkliga och kulturella skillnader. Det vore bra att sprida fler berättelser av människor från Indien – för att visa på dessa variationer. Människor är inte på ett visst sätt bara för att de kommer från ett och samma land. ■

Marc, 33 år

1983	Födelse, Palma, Spanien
1983–2000	Uppväxt och studier, Sa Coma, Spanien
2000–2000	Studier, Madrid, Spanien
2000–2001	Arbete, Sa Coma, Spanien
2001–2002	Studier, Girona, Spanien
2003–2005	Studier, Tarragona, Spanien
2006–2008	Studier, Barcelona, Spanien
2009–2009	Studier, Leeds, England
2009–2009	Fria rörligheten inom EU/EES, London, England
2010–2012	Studier och arbete, Barcelona, Spanien
2013–2015	Fria rörligheten inom EU/EES, Stockholm, Sverige
2013–2015	Arbete, Barcelona, Spanien
2013–2015	Arbete, Sa Coma, Spanien
2015–	Arbete och studier, Stockholm, Sverige

**”SPANIEN ÄR ETT LAND
SOM MÅNGA UNGA
MÄNNISKOR LÄMNAR”**

Jag är uppvuxen i Sa Coma, en semesterort på östra Mallorca. Mina föräldrar har alltid arbetat med turism och vi bodde mitt bland hotellkomplexen, bara fem minuters promenad från stranden. Det var där allt hände, där firade vi födelsedagar och umgicks med vänner. På söndagarna tog min familj med bord och stolar till stranden och dukade upp mat så att vi kunde tillbringa hela dagen vid havet.

Jag har alltid gillat att teckna. På gymnasiet valde jag estetisk inriktning och studerade konst. Min dröm på den tiden var att arbeta med reklam eftersom det är en väldigt kreativ bransch och som 17-åring flyttade jag till Madrid för att studera reklam och pr. Till en början var det väldigt spännande. Jag och en kompis tog båten till fastlandet och bilade sedan till Madrid. Men när jag väl bosatt mig där dröjde det inte länge förrän jag ville åka hem igen. Jag tror att jag blev rädd. Utbildningen var på fem år och tanken på att vara kvar så länge skrämde mig. Jag var nog för ung för att flytta hemifrån.

När jag kom tillbaka till Mallorca jobbade jag som simlärare, att simma var ett av mina stora intressen. Men så beslutade jag mig för att återuppta studierna och flyttade till Girona för att ännu en gång plugga reklam och pr. Efter ett år bytte jag till det statliga universitetet i Tarragona där utbildningen var svårare att komma in på men mycket billigare. Under utbildningens gång började jag tänka om när det gällde min karriär. Jag insåg att jag inte gillade pr. Det var alldeles för affärsinriktat – allt handlade om att sälja, sälja, sälja! Jag var inte intresserad av det.

Jag började inrikta mig på media och bytte studieort till Barcelona där det finns fler jobbmöjligheter. Ett år pluggade jag litteratur i engelska Leeds och hoppades sedan få jobb i London. Men när jag inte fått napp efter några månader flyttade jag tillbaka till Barcelona. Mitt första jobb var inom tv-produktion och jag arbetade kvar inom den branschen i flera år, bland annat som redigerare.

Mediabranschen drabbades hårt när den ekonomiska krisen slog till år 2008. En del tidningar och tevekanaler lades ner, jag hade tur som fortfarande hade arbete. Situationen blev bara värre och värre. Nya teveserier lades ner efter bara några månader istället för att som tidigare sändas un-

der flera år. Det nådde en punkt där vi som jobbade inom branschen inte kunde välja vad vi ville göra; det handlade snarare om att hålla sig flytande och vara tacksam för de jobb man fick, oavsett om man gillade dem eller inte.

Trots de dåliga tiderna lyckades jag starta eget inom teveproduktion. Det här var i samma veva som sociala medier började bli populära och mitt jobb handlade bland annat om att få folk att titta på serier via webben. För att spara pengar jobbade jag också en del på det produktionsbolag där jag tidigare varit anställd. Så där höll jag på en tid, innan jag bestämde mig för att pröva lyckan i Sverige. Min bror bodde i Stockholm och jag hade varit på besök flera gånger.

I början visste jag inte riktigt vad jag skulle göra i Sverige. Jag bodde hos min bror och skickade mitt cv till olika företag, utan framgång. Några av dem som svarade undrade varför jag lämnat Mallorca för det här kalla landet och uppmanade mig att komma och ta en kaffe när jag hade vant mig vid vädret. Men jag gjorde aldrig det. Att hälsa på hos ett företag bara för att dricka kaffe verkar vara rätt normalt här, men för mig kändes det konstigt. Så gör man inte i Spanien.

Den första tiden här var svår. Mina besparingar började ta slut och utan ett svenskt personnummer är det inte lätt att få jobb. Under ett par år höll jag på att åka fram och tillbaka mellan Barcelona och Stockholm. I Spanien jobbade jag med olika projekt och i Sverige sökte jag jobb. Efter ett tag kändes det som att jag varken bodde här eller där... Till slut bestämde jag mig att ge Sverige en sista chans. Jag startade ett företag inom videoredigering och sedan gick jag till Skatteverket och sa: "Nu jobbar jag här och om ni inte ger mig ett personnummer så kommer jag betala skatt i Spanien." Då tog det fart! Det dröjde inte många dagar innan jag fick mitt personnummer.

Jag jobbade som frilansare under en tid och påbörjade sedan en masterutbildning i digital datastrategi på Hyper Island. Nu har jag praktik på ett företag som arbetar inom det området.

Livet i Sverige är okej – för mig är bostadsbristen det största problemet. Jag delar hus med tio personer, men hade gärna haft en egen lägenhet eller delat med en eller två personer. Socialt är det inte heller helt lätt. Jag upplever att svenskar håller sig ganska mycket hemma och det är

verkligen svårt att lära känna människor. Men vid närmare eftertanke inser jag att när jag bodde i Barcelona så umgicks inte jag heller med människor från andra länder än Spanien...

När det gäller framtiden hoppas jag hitta ett bra jobb. I så fall stannar jag nog kvar, annars får jag flytta någon annanstans. Min boendesituation kommer också att påverka det beslutet. Eftersom jag inte vet hur länge jag blir kvar vill jag passa på att se så mycket som möjligt av Stockholm och Sverige.

Två ämnen verkar vara i fokus när det gäller det offentliga samtalet om migration: de romska tiggarna och situationen på svenska asylboenden. Ett så ensidigt fokus tror jag gör att folk tänker att det är det som är migration: tiggare och asylsökande. Jag upplever att media oftare vill rapportera kring sådant som skapar känslor än att presentera fakta.

Förra året såg jag en fotoutställning om flyktingar på Fotografiska museet här i Stockholm. Det var samma typ av bilder som det alltid är på flyktingar: ett litet barn lämnad ensam på en gata. Och visst är det en bild av verkligheten. Men det är bara en bild av många. Så varför är det bara den man visar, vad vill man med det? Verkligheten är mycket mer komplex. Många som kommer hit som flyktingar är välutbildade och i arbetsför ålder – det borde också visas, särskilt med tanke på att Sverige har en åldrande befolkning. Jag önskar att vi fick se en bredare bild av människor som kommer hit, inte bara det gråtande barnet.

Även inom filmens värld skildras migranter på väldigt stereotypt sätt. Du ser aldrig en Netflix-serie där en mexikansk kille har rollen som vd på ett företag. Det är mycket mer troligt att han får spela skurk.

Spanien är ett land som många unga människor lämnar i sökandet efter jobb och ett bättre liv. I det offentliga samtalet i Spanien talas det mycket om "braindrain", om att regeringen investerat i de ungas utbildningar men inte får skörda frukten av det. Och det är något som ofta skildras av spansk media. Till exempel har det gjorts en komediserie om två personer som flyttat till Tyskland för att fortsätta sina liv där. Så gott som varje dag visas något på tv om unga människor som inte får några jobb och därför flyttar till andra länder. ■

Burak, 25 år

1990–2007 Födelse och boende under uppväxten, Adana, Turkiet
2007–2013 Arbete, Alanya, Turkiet
2014– Anknytning, Sölvesborg, Sverige

**"MAN BORDE RAPPORTERA OM
DET SOM HÄNDER I TURKIET
PÅ SAMMA SÄTT SOM MAN
RAPPORTERAR OM BRYSSEL
ELLER PARIS"**

När jag var 17 år flyttade jag från min hemstad till Alanya där jag fick jobb som beach boy. Vi hyrde ut solstolar och parasoller och sålde mat och dryck på stranden. Det var perfekt! Det är roligt att jobba med turism. Solen skiner och alla är glada. Jag jobbade från tidig morgon till sen kväll. Vi fick inte betalt per timme, utan hade en fast månadslön, men när man är ung bryr man sig inte så mycket om pengar, man vill bara jobba.

Första året kunde jag ingen engelska, men jag ville gärna lära mig för att få kompisar från olika länder. Jag lärde mig själv genom att prata med folk och jag hade en bok där jag skrev upp nya ord som jag sedan studerade på kvällen. Jag lärde mig tyska också. Inte perfekt, men tillräckligt för att kunna prata med kunder.

Det var där på stranden som jag träffade min fru. Första gången hade vi bara ögonkontakt, men tre år senare kom hon tillbaka och jag kände igen henne. Jag tror att det var ödet som förde oss samman. När hon reste hem höll vi kontakten via Facebook och sedan hälsade hon på mig flera gånger. Vi bodde tillsammans i Turkiet i nio månader och förlovade oss. Vi ville bilda familj och kände att det skulle vara bättre för oss att göra det i Sverige. Det finns ingen motsvarighet till SFI i Turkiet, så min fru hade inte fått samma hjälp som jag har fått här. Hon vill kunna jobba och inte bara vara hemmafru. Jag kände också viss osäkerhet kring mitt jobb. Min chef hyrde stranden av ett hotell, och man visste inte vem som skulle få tillgång till den nästa år. Turismen i Turkiet gick inte heller lika bra som tidigare.

Den första tiden i Sverige var lite jobbig. I Alanya var alla svenskar jag träffade glada och trevliga. De var trevliga här också, men samtidigt lite reserverade. Många jag mötte trodde att jag kom från asylboendet i närheten och tittade lite misstänksamt på mig. De första veckorna ville jag inte gå ut. Jag tyckte att folk tittade snett på mig, som att de tänkte "ännu en från Syrien". Det blev skillnad när folk fick reda på att jag kom från Turkiet. Min svärmor är lärare och många känner henne i byn. När de fick veta att jag var tillsammans med hennes dotter blev jag godkänd.

Jag fick praktik i den lokala matbutiken och där har jag nu ett jobb jag trivs med. Livet är jättebra. Jag har jobb, bil,

hus, fru och barn – allt som en svensk familj. När jag tänker på framtiden tänker jag på barn: jag vill ha fler. Och jag vill kunna åka på semester flera gånger om året. Det blir lättare för mig att resa med ett svenskt uppehållstillstånd och framförallt med ett framtida svenskt medborgarskap. Jag vill åka överallt, se världen.

När Istanbul utsattes för en attack av en självmordsbombare stod det bara en liten notis i tidningen, men när det skedde i Paris och Belgien blev det jättestora artiklar. Jag brukar sätta upp löpsedlarna på jobbet, men händer det något i Turkiet hamnar det aldrig på löpet. Det sker bombningar överallt i världen men det rapporteras inte om det, kanske för att det inte sker i Europa. Sedan juli förra året har över 200 personer dött i bombdåd i Turkiet. Man borde rapportera om det som händer där på samma sätt som man rapporterar om Bryssel eller Paris. Om jag frågar människor om de vet vad som händer i Turkiet svarar de att de inte vet.

I början trodde folk i vår omgivning att jag skulle förtrycka min fru, tvinga henne att bära slöja eller ta barnen och sticka. De trodde så baserat på vad de hade läst. Nu gör de inte det längre, men de hade den typen av funderingar i början när de inte kände mig.

Om folk får veta att jag är från Turkiet, och inte är arab, behandlar de mig annorlunda. De blir pratsamma och berättar att de varit i Turkiet på semester.

När man följer medias rapportering om PKK, Kurdisans arbetarparti, och terrorism är det lätt att tro att hela landet är drabbat. Men så är det inte. Terrorattackerna sker inte överallt. ■

Baraka, 32 år

1984 Födelse, Bombo Barracks, Uganda
1985–1997 Uppväxt, studier, Kampala, Uganda
1997–2015 Arbete, Kampala, Uganda
2015– Anknytning, Stockholm, Sverige

"JAG BÖRJADE ARBETA PÅ BYGGEN NÄR JAG VAR 13, MEN DET ÄR DENSEN SOM ÄR MIN GREJ"

Jag föddes i Bombo Barracks i centrala Uganda men växte upp i Kampala och levde där så länge jag var kvar i landet. Min far arbetade för den ugandiska armén och min mor var hemmafru. Jag hade en lillebror som dog när jag var nio. Tre månader senare dog min mamma. Så jag var enda barnet, moderlös och min pappa var nästan alltid borta. Jag kämpade på så gott jag kunde, men fyra år senare hade jag ingen förälder i livet. Pappa dog i aids. Det är svårt att beskriva vad jag tänkte och kände då, men jag slutade gå i skolan och påbörjade ett nytt kapitel i mitt liv.

Jag började arbeta på byggen fast jag var bara 13 år – vad hade jag för val? För mig handlade det om att överleva. När jag inte arbetade tittade jag på film i en hyddliknande biograf, "movie shack". Det var ett andningshål för mig. Det rum som jag hyrde vistades jag bara i när jag skulle sova, det var som ett "skräckhus" tyckte jag. Arbetet var allt för mig.

Jag ville klara det här ensam. Visst hade jag släktingar, men jag vågade inte lita på någon. Man kan säga att jag hoppade över min tonårstid och blev vuxen direkt. Jag

kände en längtan till sådant som andra tonåringar höll på med som Playstation och fotboll, men jag kunde inte leva det livet. Jag frågade mig aldrig varför alla de här olyckorna drabbade mig när jag var så ung. Det jag frågade mig själv var: Vad gör jag nu?

När jag var 15 skrev jag under mitt första egna byggkontrakt på en enplansvilla. Jag anställde femton man för bygget, jag var yngst. Jag såg på byggjobbarna som mina storebröder. Jag var bra på det jag gjorde och jobbarna fick bra betalt av mig.

Fast det fanns en annan sak i mitt liv också – dans. När jag var tio år vann jag en tävling i Lingala-dans, alla deltagarna levde i eller nära ett ghettoområde. Lite senare i livet skulle dansen förändra mitt liv.

Att bygga hus gav bra med pengar, även om det inte var det viktiga för mig. Under en tid ägnade jag mig åt både byggprojekt och dans, men jag insåg att jag till slut måste välja. Och byggbranschen blev efter hand farlig för mig. Jag rörde mig i skumma miljöer och hamnade i hotfulla situationer där jag lika gärna kunde ha dött. Jag gjorde till slut det nödvändiga valet; jag ville inte dö av en kula i huvudet.

Så jag satsade på tävlingsdans igen. När jag var 20 gick jag med i en dansgrupp i Kampala, det handlade både om det sociala och att det är kul att dansa. Så småningom blev jag professionell dansare, även om det var oerhört mycket mindre pengar i det. Jag fick dra in på utgifter och byta till en billigare bostad, men det var det värt. Jag fann en danspartner som också blev min flickvän, och jag kände mig tryggare och gladare. Jag kände mig både lugn och fri.

Nu var dansen mitt liv. Några år senare mötte jag en japansk kvinna, som vistades i Uganda på grund av sitt arbete, och som också hade tävlingsdansat. Jag hade önskat få möta någon som var lika hängiven som jag och hon var det eller blev det. Och vi blev ett par. När vi gifte oss hade jag något som jag inte hade haft på väldigt många år: en familj. Och när min fru sedan fick en ny utlandsplacering så fanns det inte mycket annat att göra än att flytta med. Hon fick jobb i Sverige, och jag vill ge min ”nya familj” en chans. Därmed inleddes det svenska kapitlet i mitt liv.

Jag har egentligen ingen plan för mitt liv, jag planerar

efter hand. Jag är uppväxt med en känsla av att saker är möjliga. Det som bestämmer vad jag väljer är om jag tycker att det verkar meningsfullt. Jag har gått med i Svenska Danssportförbundet, och det är för att det är kul. Jag har nyligen börjat frilansa som fotograf, tänker specialisera mig på reklambilder, gärna konstrelaterat. Jag fotograferar också för att lagra minnen, inte minst från danstävlingarna. Jag har inte en enda bild av mig själv som barn; på den äldsta bilden som jag har är jag 21 år.

Sverige är ett långsamt land jämfört med var jag kommer från. Men inte tråkigt utan ”långsamt, fridfullt”. Man får tid till att tänka. En sak som inte känns riktigt bra är att min fru försörjer mig; jag skulle vilja arbeta och tjäna mina egna pengar. Det känns som en begränsning. Men min fru är den mest stödjande människa jag hade kunnat drömma om.

Jag är optimist. Det är genomgående i mitt liv. Jag är inte rädd för vad som kommer att hända, bra eller dåligt. Jag har mött en hel del svenskar som tycks vara utan hopp och som mår dåligt. Om jag på något sätt kan skapa hopp hos en annan människa, få den att överleva, våga drömma och se sitt värde och sina förmågor – då har jag uppnått det jag vill allra mest.

Migrationen skildras ofta som att det handlar om människor som hamnar i svårigheter och konflikter, det är vanligt att man förknippar svarta med våld så på det sättet känner jag mig lite stigmatiserad. De här generaliseringarna påverkar mig i min vardag och hur jag interagerar (eller inte gör det) med andra människor.

Ett exempel: om jag är på gym är jag kanske den enda svarta killen där, och jag känner mig inte helt bekväm. Om det är en grupp vita män som tränar så väntar jag med att hämta vikterna tills de andra är klara. Det här händer inte bara i Sverige, jag tror att det är svårt att förklara för den som inte har upplevt det. ■

Johanna, 44 år

1973–1990	Födelse och uppväxt, Stockholm, Sverige
1990–1991	Arbete, Fresno, USA
1991	Studier, Stockholm, Sverige
1991–1992	Studier, Santa Monica, USA
1992–2010	Studier och arbete, New York, USA
2010–2015	Arbete, San Antonio, USA
2015	Arbete, Amman, Jordanien
2015–	Arbete, Stockholm, Sverige

**”MINA RÖTTER ÄR I SVERIGE,
MEN KULTURELLT OCH
PROFESSIONELLT ÄR JAG
EN NEW YORKARE”**

Vad gör ungdomar när de är 17 år? De vill ut och se världen! När jag själv var i den åldern flyttade jag till Kalifornien för att Sverige kändes trångt. Det kanske också var en mindre dynamisk plats att leva på då, Sverige hade till exempel ännu inte gått med i EU, men framförallt handlade det nog om att jag var ung och äventyrlig. De flesta på den tiden åkte iväg och kom tillbaka efter en kortare period utomlands, men för mig tog det 25 år att återvända.

Jag brukar skämta om att min mamma startade en 25 år lång kampanj för att få hem mig. Hon skickade jobbanonser från Sverige för att locka tillbaka mig. När jag väl reste tillbaka till Sverige i början på 90-talet var det bara för att ordna allt som behövdes inför min permanenta flytt till Kalifornien: jag ansökte om visum och anmälde mig till kurser och program vid olika universitet.

När jag var i USA första gången som 17-åring arbetade jag med barn i bomullsplantagens Kalifornien – området mellan San Francisco och Los Angeles. På dagarna jobbade jag och på kvällarna gick jag ut med mina vänner – varenda kväll! Jag förstår inte hur jag orkade det. Andra gången jag flyttade till Kalifornien var det till Santa Monica i Los Angeles. Där studerade jag musik och livet var väldigt annorlunda. Efter lektionerna drog alla studenter till stranden och pluggade. Santa Monica State Beach andades rock 'n roll och där levde vi liksom för dagen. Det var i Santa Monica som jag köpte min första bil, en begagnad Chrysler Le Baron Turbo. Pearl Jam hade precis släppt skivan Ten och jag lyssnade på den medan jag körde i Brentwood Hills och kände mig fri. Det var härliga tider.

Jag älskar Kalifornien och hade inga planer på att flytta därifrån, men när jag erbjöds en plats på American Musical and Dramatical Academy i New York City kunde jag inte tacka nej. Jag hade en pojkvän i Kalifornien och trodde att jag skulle flytta tillbaka, men en dag klev jag av tunnelbanan och insåg att New York var mitt hem. Den staden har verkligen en förmåga att sluka en på det sättet.

Jag var mycket målmedveten och visste precis vad jag ville: att en dag kunna jobba med musik – min stora passion. Efter min musikexamen försörjde jag mig under några år på musiken och arbetade med coaching för privatper-

soner vid sidan av. Med tiden blev det också min primära sysselsättning.

Det var jättesvårt att lämna New York år 2010 när min make gick med i en startup i San Antonio, Texas. När jag tänker tillbaka inser jag att de kulturella skillnaderna är större mellan Texas och New York än vad de är mellan New York och Sverige. San Antonio är en väldigt anrik och traditionell stad som är politiskt blå. När vi bodde där pågick flera inre politiska konflikter och det fördes till exempel en debatt om rättigheten att bära vapen på offentliga platser.

I början kämpade jag emot de kulturella skillnaderna. Jag var van med öppenheten i storstaden, men i Texas är invånarna mer stoiska och spiller inte sina problem till vem som helst. Så jag försökte se det som en långsemester istället och fokusera på de positiva aspekterna. Vi fick ändå många vänner i Texas och födde våra tvillingar där.

När vi var klara i Texas gjorde vi en lista på potentiella boplatser där vi sorterade efter för- och nackdelar. Silicon Valley, Jordanien och London var några av förslagen som fanns på listan. Stockholm var ett attraktivt alternativ eftersom vi hade barn och visste att förutsättningarna för familjeliv i Sverige är bra. Stressnivån är lägre och samhället ger utrymme för barnens behov. Det var viktigt för oss att få mer tid med familjen genom möjligheten att få längre semestrar. Familjelivet motiverade oss att flytta, inte våra arbeten.

Jag hade lämnat Sverige för väldigt länge sedan och var orolig för att landet skulle kännas litet igen. Men när jag pratade med min pappa om det sade han att jag lämnade Sverige för att det kändes trångt, men att jag kommer tillbaka till Europa – inte bara Sverige. Och det stämmer – i dag är det mycket lättare att röra sig utanför gränserna. Sverige är inte lika litet längre.

Det kom som en chock när vi fick höra att vi skulle få vänta i tre månader för att få dagisplats åt våra barn. Vi lyckades lösa det genom att anlita en dagmamma, men det var mycket att förstå med hur barnomsorgen, Försäkringskassan och bankerna fungerar. De små blå kuverten de skickar med koder för olika funktioner var ytterst förvirrande för mig. Jag skrattar åt det idag, men då kändes det

som scenen i Harry Potter när alla breven från Hogwarts svärmar in i familjen Dursleys hus. Nu känns det som att jag har en vardagsstruktur upprättad och en mycket större förståelse för hur samhället i Sverige fungerar.

Efter alla mina år i USA och framförallt efter tiden i New York, inser jag hur kulturen där har påverkat mig. Mina rötter är i Sverige, men kulturellt och professionellt är jag New Yorkare och omställningen i arbetstempo har inte varit helt lätt att anpassa mig efter. Som konsult märker jag stora skillnader i arbetsprocessen. I USA tar det ungefär tre till sex veckor från att man träffar en kund till att man skriver kontrakt. I Sverige kan samma process ta tre till sex månader.

Migration är något som har funnits i alla tider och vi kan inte förvänta oss att alla ska hålla sig i sina länder. Folk flyttar på sig helt enkelt. Migration måste ses ur ett större perspektiv. Jag resonerar så eftersom jag själv har flyttat runt. Såväl jag själv, min man och våra barn har tre pass var: ett svenskt, ett amerikanskt och ett jordanskt. Många av mina vänner i USA är en mix av nationaliteter och jag har tagit med mig det bästa från alla kulturer. Jag skulle vilja se större fokus här i Sverige på hur just möten mellan olika kulturer kan berika.

Föreställ dig hur det hade varit om man kunde vända på förhållningssättet och inte betrakta migration som ett problem utan som en möjlighet. Stockholm skulle kunna krönas till en ny världsmedborgarstad – ett svenskt New York. Tänk vilken spännande utveckling det kunde vara om Sverige tog tillvara på mångfalden från den synvinkeln. Ser man bara problem hämmas utvecklingen framåt.

Migration är väldigt komplext och det är inte rimligt att förvänta sig att svenskar som har fullspäckade scheman släpper allt och engagerar sig i migrationsfrågor. Men det är viktigt att ta sig tid för att vara välvillig mot nya invånare och ha förståelse för vad som krävs av någon som är ny i Sverige. Jag tror att allt kan lösas med bra kommunikation. En kampanj som syns ute i samhället och som får människor att känna sig välkomna och inkluderade skulle kunna engagera samhället. ■

John, 33 år

1983–1986 Födelse och uppväxt, Richmond, USA

1986–2001 Uppväxt, studier, Phoenix, USA

2001–2008 Studier, Tucson, USA

2008–2012 Arbete, San Francisco, USA

2012–2013 Studier, Phoenix, USA

2013– Arbete, Stockholm, Sverige

"JAG BLEV KÄR I SVERIGE, KLARNA OCH ELIN"

Jag har haft tur att ha en familj som min, vi har stött varandra och jag är uppväxt med en optimistisk, levnadsglad syn. Vi är tre syskon, jag har en lillasyster och en lillebror. När jag var tre år lämnade vi Richmond vid ostkusten och slog oss ner i Arizona i väst. Min far är plastikkirurg och skulle just då börja sin yrkesbana. Phoenix var en bra plats för att starta företag; det var en tillväxtort där det var enkelt och billigt att köpa en tomt att bygga på, och optimismen att utveckla sitt eget företag var stor.

Som liten var jag nästan alltid utomhus och vi reste mycket. Min pappa och jag brukade åka i väg för att fiska i flera dagar. Jag var "Eagle scout" och ibland åkte vi till Kanada för att paddla kanot i vildmarken. Jag var elitsimmare och tävlade ofta, och i Phoenix har alla dessutom en pool på tomten att svalka sig i. Jag hade en väldigt bra uppväxt men jag hittade på massor av bus, levde runt och gjorde saker som man verkligen inte bör göra. Men som tur var hamnade jag aldrig i svårigheter.

När det gällde framtiden hade jag ingen aning om vad jag ville göra eller bli. Men jag började plugga på universitetet i Tucson när jag var 18; det var en stor förändring. Friheten... att få prova sina vingar och leva studentliv. Jag

tog några kurser i ekonomi för att se om det var för mig. Min pappa hade tagit mig till sjukhuset när jag var liten och visat mig operationsrummen och allt, men det var inget för mig och han uppmuntrade mig faktiskt att bli något annat, vilket var att utveckla min entreprenöriella sida, bygga företag och göra affärer.

Efter college fick jag jobb på ett riskkapitalbolag i San Francisco, och där lärde jag mig massor om utveckling av affärsidéer och att driva företag, min världsbild blev större. Klimatet i San Francisco är hårt och intensivt, jag jobbade både dag och natt; jag kom till en punkt där jag började tröttna, finansjobb var väl okej men det var inte min passion. Så jag återvände till studierna och tog en magisterexamen i företagsekonomi och i det ingick att man skulle ha ett praktikjobb på sommaren. I samma veva flyttade min kompis Philip till Sverige för att jobba på it-företaget Klarna, som snabbt blivit framgångsrikt inom digitala betalningslösningar. Philip tjatade på mig att följa med och också jobba på Klarna, "testa något nytt, se om du trivs!". Det här var 2013 och jag var singel och sa okej. Jag har alltid varit sådan, jag testar gärna lite nya och tokiga saker, jag har tilltro till att om det inte går som tänkt så kan man lösa det.

På Klarna blev jag produktchef. Min uppgift var att överbrygga klyftan mellan teknik/produktsidan och säljsidan. Att börja jobba i Sverige gick förvånansvärt bra. Jag hade tur för Klarna är ett väldigt internationellt företag och hjälpte mig att ordna arbetstillstånd och allt sådant.

Planen var att jag efter en tid skulle återvända till USA men jag blev kär i både Sverige och Klarna. Jag blev också störtkär i Elin, min då blivande fru, så det var tre saker som höll mig kvar. Vi väntar nu vårt första barn!

Förra året lämnade jag Klarna för att starta något eget inom teknik och finans, det har varit svårt men väldigt givande. Jag har väldigt roligt då jag även får göra det tillsammans med mina närmaste vänner.

Det var inte svårt att starta företag här i Sverige, men skillnaden mot USA är att det inte finns så mycket riskkapital på den här marknaden. Det är svårt att hitta investerare till start-up-bolag.

Innan jag fick den här möjligheten i Sverige hade jag haft hundratimmars arbetsveckor i tre år, livet hade ingen

balans. Men här i Sverige upptäckte jag den balanserande mentaliteten när det gäller arbete och ledighet, det var en ögonöppnare. Jag är mycket lyckligare sedan jag flyttade till Stockholm; jag kan inte tänka mig en bättre plats för att bilda familj. Det är ett ypperligt bra system, man kan både göra karriär och det är ok att vara hemma när det verkligen behövs.

Vad gäller affärsmöjligheter är Sverige som en testmarknad, just för att den är liten. Folk kommer hit från hela världen, och man måste ha väldigt olika människor för att klara att skapa fantastiska produkter. Det finns nog inget viktigare i teknologibranschen, men här finns ett stort problem: väntetiderna för arbetstillstånd.

Jag kan bara gå till mig själv: mitt arbetstillstånd har löpt ut, och jag ansökte om förnyelse i maj förra året i god tid innan det gamla skulle gå ut. Det enda svar jag får när jag ringer eller loggar in på Migrationsverkets webb är att min ansökan "är under hantering". Det har den varit i 17 månader nu, och det är frustrerande. Det här gör att det är obekvämt för mig att lämna landet, jag blir utfrågad av gränspoliserna när jag inte kan visa papper på att jag har rätt att vara här. Det känns som att vara instängd i en låda. Som om Sverige inte bryr sig om att jag inte får något nytt tillstånd, att jag inte är viktig. Och den här långsamma hanteringen gör också att jag inte kan ge mjukvaruspecialister jobb på vårt företag, det tar för lång tid att få arbetstillstånd för dem helt enkelt. Det skulle inte "ta jobb från någon annan", för det är en stor efterfrågan på de här kompetenserna. Dessa välutbildade specialister finns i andra länder, och det skulle vara så mycket bättre om de jobbade här med mig. Men jag har inte råd att betala en konsultfirma för att ta hand om allt pappersarbete för att få ett snabbspår. Så jag hyr in arbetskraft som arbetar från utlandet i stället, jag behöver deras insatser nu – inte om ett halvår eller ett år.

Jag trivs i Sverige, trots de här problemen och min frustration. Det är fascinerande bara att gå på en trottoar och se på människorna som man möter, och Stockholm har blivit en väldigt internationell stad med restauranger överallt och mycket "etnisk mat" – det är precis samma sak som jag älskade med San Francisco.

Häromdagen satt jag på en servering i Kungsträdgården och just då kommer vaktparaden till häst, Beridna högvakten. Blåsinstrument och trummor, uniformsklädda musiker till häst – underbart. Tänk att det finns kvar! Jag älskar Stockholm, och här känner jag mig tryggare än i San Francisco.

Allting handlar om bara en del av dem som vill flytta till Sverige, nämligen flyktingar och ekonomiska migranter. Men man ser aldrig medel- och högutbildad arbetskraft i medier och offentligheten. Det är väl inte så kontroversiellt med oss som kommer hit för att jobba, världen ser ut så idag och det är inte så politiskt laddat. Sverige borde av ekonomiska skäl göra allt man kan för att vi ska komma hit eftersom det gynnar landet – det handlar om människor som är klara att börja arbeta direkt, som har utbildning, vill producera och som direkt betalar skatt och tillför ekonomin, utvecklingen av företag och samhället. Men arbetstagare från andra länder är mer eller mindre osynliga i den allmänna debatten, och därför blir den här gruppen förbisedd. För att välfärden ska fungera krävs det att ungefär 80 procent av den vuxna befolkningen har jobb och betalar skatt. Självklart är asyl och trygghet viktigt, men ur ett affärsperspektiv finner jag det förvånande att invandringen av just medel- och högutbildad arbetskraft förbises på grund av att det har varit så stor asylinvandring. Hela systemet är nu ordnat för den delen av migrationen och det blir på bekostnad av alla andra. ■

Iman, 52 år

1964 Födelse och uppväxt, Yarmouk, flyktingläger för
palestinier i Damaskus, Syrien
2014– Anknytning, Mölndal, Sverige

**”DET ENDA JAG VILLE VAR DET
MEST NATURLIGA I VÄRLDEN:
EN MORS ÖNSKAN ATT FÅ
VARA MED SINA BARN”**

Jag tillhör den första generationen som föddes och växte upp i Yarmouk flyktingläger för palestinier i Syriens huvudstad Damaskus. Vi som föddes på 1960- och 70-talet hade ett mål i sikte, nämligen att skaffa oss en god utbildning. Min far sa alltid: "En dag kommer alla palestinier bli utslängda från Syrien. Den dagen har ni bara er utbildning att luta er mot." Han påminde ständigt oss barn om att vi måste skaffa oss höga akademiska meriter, och vi följde hans ord. Både jag, mina sju systrar och två bröder tog en universitetsexamen. Jag läste litteratur och språk, och utbildade mig till lärare. Litteratur är något jag älskat sedan tidig ålder. När jag var 14 år läste jag "Köpmannen i Venedig" av Shakespeare. Det var mitt första fönster mot världslitteraturen.

Om den första delen i mitt liv kretsade kring studier handlade den andra om hårt arbete. Jag födde fyra söner och kämpade för att ge dem säkerhet och trygghet – både ekonomiskt och socialt. Jag undervisade i engelska och avancerade karriärmässigt, vilket tryggade ekonomin. Under tjugo års tid satte jag alla mina egna sociala relationer åt sidan för att kunna ge mina söner en bra uppväxt. Det var viktigt för mig att de fick vad de behövde och att de skulle kunna gå på de bästa skolorna. Men lika viktigt var att bygga upp deras egna inre trygghet och självkänsla. Jag uppmuntrade dem att sporta och engagera sig i frivilligarbete. Jag gjorde allt jag kunde för att mina söner skulle lära sig ta eget ansvar och stå stadigt på egna ben. När min äldsta son examinerades som dataingenjör var jag den lyckligaste i världen. Så är det när du verkligen älskar någon – du är beredd att göra allt för att den personen ska ha det bra och du bryr dig om precis allt som händer i den människans liv.

Efter att min äldsta son genomfört den obligatoriska militärtjänstgöringen hade han svårt att hitta arbete. För att undvika risken att han inkallades i armén lämnade jag mitt jobb för att resa med honom till Egypten. Efter fem månader återvände jag till Syrien, och min son satte sig i en båt mot Europa. Under tio dagar hörde jag inget från honom. Jag sov inte en blund. Slutligen ringde han och sa att han var utom fara. Det var en otrolig lättnad, samtidigt var mina tre andra söners liv under fortsatt hot i Syrien.

Kemiska vapen hade börjat användas i striderna och inte långt från där vi bodde träffades moskén, som gav hem åt interna flyktingar, av en bomb. Det fansansfulla minnet av sönderslitna människokroppar, blod och delar av moskén som flöt runt i ett enda stort blodbad återvänder ännu för min blick som i en mardröm. Även ljudet när de sköt mot vattenbarackerna utanför vårt hem visslar fortfarande i mina öron.

I december 2012 flydde vi till FN:s flyktingläger i Damaskus, men inte heller där gick mina söner säkra. I synnerhet unga män kidnappades eller greps. Jag kunde inte se detta hända dem. Vi tog oss gemensamt till Egypten för att de skulle kunna ta sig vidare till Europa. Än en gång var vägen över Medelhavet den enda möjliga flyktvägen. Jag själv skulle inte klara båtresan, så jag tvingades vinka av dem. Hur kan en mor lämna sina barn till det öde som väntade dem? Det finns historien om Moses, men verklighetens ekvation vägde desto tyngre: sannolikheten att mina söner skulle dö om de var kvar i Syrien var 100 procent, om jag lät dem sätta sig i en båt mot Europa var chansen att de skulle överleva 50 procent. Med de oddsen är nog inte valet svårt för någon förälder. I början ville jag att min yngsta son skulle stanna med mig, men mina andra två söner sa att det var bättre att även den yngste följde med dem. När vi skildes åt lösgjorde de hans hand från min med tvång. Det kändes som att de slet ut mitt hjärta.

I samma ögonblick som mina söner åkt började jag tänka på återföreningen. Jag reste tillbaka till Syrien och tog mig ett år senare till Libanon där mina systrar bodde. Där påbörjade jag ansökningsprocessen för att få återförenas med mina söner som överlevt resan till Europa och fått skydd i Sverige. Varje dag besökte jag ambassaden för att höra hur det gick med mitt ärende. De sa att de inte kunde trollo. Nej, jag begärde inte att någon skulle trollo – det enda jag önskade är kanske det mest naturliga i världen: en mors önskan att få vara med sina barn.

I två års tid väntade jag på att få återförenas med mina söner. De åren bröt ned mig, jag var besviken och kände hopplöshet. Mina söner var mitt liv, mitt allt. Jag hade hört om friheten i Europa men livet där är väsensskilt från allt de kände till från uppväxten i Syrien. Hur skulle de

klara sig? Oron för dem och saknaden åt upp mig inifrån. Att behöva splittras från varandra var en form av tortyr.

Till slut fick jag komma till Sverige. När jag lämnade min yngsta son var han kortare än mig, när vi återförenades hade han vuxit om mig med flera centimeter. Glädjen att återses och att få vara med varandra igen är obeskrivlig. Familjen är det enda vi har kvar från livet före flykten. Även om jag sörjer att mina söner har förlorat så många år av studier och livet som tillhör ungdomen, tar de sig framåt och förverkligar sina mål, och det betyder allt. Jag önskar bara att människor här i Sverige ska acceptera oss som vi är. Jag skulle vilja undervisa igen och vill försörja mig själv och stå på mina egna ben – som jag alltid har gjort tidigare. Men frågan är om jag kommer tillåtas arbeta som lärare eftersom jag bär en hijab? Ibland tittar folk konstigt på mig, som om jag vore en terrorist, och undviker att sätta sig på bussen bredvid mig.

Att ha tjugo års lärarerfarenhet men behöva börja om på nytt är en märklig situation, men jag kommer fortsätta leta efter vägen och försöka uppnå mina mål.

Jag tycker att det borde riktas mer uppmärksamhet mot frågan om att skilja mellan dem som kommer hit för att de behöver skydd och säkerhet, och de som har andra skäl. En annan fråga som borde fokuseras mer på är alla unga personer som tagit sin tillflykt hit. Det är barn som många gånger varit ifrån sina föräldrar under lång tid. Unga personer förändras snabbt och hur förändras de i sina föräldrars frånvaro? Alla barn som inte känner sina pappor – och relationerna överlag mellan barn på flykt och deras föräldrar – är viktiga frågor som borde pratas mer om. Det finns ett ordspråk som lyder: att tvingas vara långt ifrån varandra får hjärtat att bli torrt. Vad händer med en människa vars hjärta har blivit torrt? ■

Christine, 35 år

1981–2001 Födelse och uppväxt, Stockholm, Sverige
2001–2007 Arbete, London, England
2007–2014 Arbete, Barcelona, Spanien
2014– Återvändande, Stockholm, Sverige

**"FÖR MÅNGA SOM FLYTTAR
FRÅN SVERIGE FINNS TANKEN
PÅ ATT ÅTERVÄNDA HEM
NÅGONSTANS I BAKHUVUDET"**

När jag var sju år fick jag lära mig persisk dans. Jag växte upp i mångkulturella Kista och många av mina klasskamrater hade utländsk bakgrund. I dag som vuxen, när jag förstår hur mycket det här har berikat mitt liv, ser jag på mötet med mångfalden som en otrolig förmån. Det förstärkte min öppenhet för andra kulturer och nyfikenheten på andra människor.

Jag har alltid tyckt om att resa och började tidigt älska allt som har med England att göra – jag är en sann anglofil! När jag var 15 åkte jag dit på språkresa och fem år senare hälsade jag på en kompis som gick en operautbildning i London. Det var då tanken på att flytta dit föddes. Jag ville jobba med musik men fick inte jobben jag sökt i Sverige. Jag tyckte Stockholm var trist och nattlivet på Stureplan roade mig inte alls. Det kändes som rätt läge att flytta till London. Möjligheten att få jobb inom musik var dessutom större där än på hemmaplan.

Det är ett stort steg att flytta själv till ett annat land. Tanken på att dela boende med andra svenskar gav mig en viss trygghetskänsla. Genom Svenska kyrkan kom jag över ett rum i en tvåa där sex andra svenskar bodde. Det var fruktansvärt påfrestande att bo så många på så liten yta. Första jullovet jag kom tillbaka till Sverige gjorde jag inget annat än att sova.

På det mentala planet var jag inställd på att det skulle bli ett år i London, men kort efter flytten fick jag jobb på en stor inspelningsstudio. Det ledde vidare till andra jobb inom musikbranschen, och så blev ett år plötsligt sex år. När kontoret jag jobbade för i London stängde ned 2007 kom jag i kontakt med ett svenskt företag i Barcelona. I det läget var jag mätt på London och ville göra något annat. Jag hade studerat spanska på helgerna och rest mycket till Spanien. Med det nya jobbet skulle jag arbeta mot en internationell marknad, vilket gav möjlighet att resa till London. På så sätt behövde jag inte stänga dörren helt till mitt gamla liv.

Barcelona är en vacker och intressant stad med mycket puls, och klimatet påverkade min sinnesstämning positivt. Samtidigt kände jag mig aldrig hemma där på samma sätt som jag hade gjort i London. Där var jag en i smältdegeln av människor från överallt och kände mig som en ”Londoner”.

I Spanien kände jag mig mer som utlänning. Jag umgicks mest med vänner från andra länder och kände mig inte helt integrerad, det var svårt att komma in i spanska vänskapsgrupper. Det hade möjligen blivit annorlunda om jag haft en partner från Barcelona eller arbetat på en spansk arbetsplats.

Ären i Barcelona var samtidigt otroligt berikande på flera sätt, inte minst kulturellt. Jag lärde känna många människor från Latinamerika, och träffade min nuvarande pojkvän från Argentina. Det är mindre materialistiskt än i London – det handlar mer om att njuta av livet, snarare än att tjäna pengar och göra karriär. Jag älskade att ta min lokala kvartersrunda och hälsa på alla bekanta ansikten. På ett av caféerna satt det ofta en gammal dam som jag brukade slå mig ned hos och prata med över en kopp kaffe.

För många som flyttar från Sverige finns tanken på att återvända hem någonstans i bakhuvudet. Eftersom jag var så ung när jag flyttade utomlands hade jag aldrig bott i Sverige som vuxen. När min mamma blev sjuk 2011 började tanken på Sverige uppta mer och mer av mina tankar. Kort därefter blev jag dessutom av med mitt jobb i Barcelona och blev då – för första gången i mitt liv – arbetslös. Efter två år och min mammas bortgång beslutade jag mig för att flytta hem till Sverige. Jag hade jobberbjudande från företag i både Stockholm och London, men det kändes inte rätt att flytta tillbaka till England.

Vid hemkomsten 2014 upplevde jag Stockholm som mer internationellt än jag gjorde när jag flyttade därifrån över tio år tidigare. Många har flyttat in till Stockholm från andra delar av landet och andra länder, samtidigt känns det mer segregerat i förorterna än innan.

Jag älskar Sverige på många sätt och vis. Det är ett stabilt land, vilket inte ska underskattas eller tas för givet, och arbetsmarknaden växer. Jag arbetar inom digital musikproduktion på ett startup-bolag och reser bland annat till USA med jobbet en hel del, men i början var det ändå inte helt lätt att vänja mig vid den svenska arbetskulturen. I London och Barcelona gällde mer individualistiska mål, vassare armbågar och mindre lagspel.

Det kulturella och sociala är mer stängt och åldersfixerat här – jag känner mig äldre nu än jag gjorde i både Bar-

celona och London. Om du går ut i Barcelona på kvällen ser du både unga och äldre ute på barer och nattklubbar, men här kan jag ibland känna mig som någons mamma... Mycket är uppbyggt kring åldern och det finns tydliga föreställningar om vad du ska göra i de olika ålderfaserna.

Jag tror inte att jag kommer att bo i Sverige i resten av mitt liv, men tills vidare och så länge som jag trivs bor jag kvar här. Om jag skaffar barn skulle jag nog vilja att de växte upp här.

Överlag pratas det inte mycket om hemvändare, men det är nog normalt då vi kommer hit på andra premisser. Om du inte själv har gjort den resan kan det vara svårt att förstå vad du tar med dig tillbaka, men det skulle kunna diskuteras mer och finnas ett större intresse för hur hemvändares kompetens, kunskaper och erfarenheter bättre kan tas tillvara på. Frågan om vad du genomgår på ett rent personligt plan är också viktig. Det är många som tycker att det är väldigt tufft att återvända. Det vore därför intressant att höra från andra om de, liksom jag, har ett behov av att vara i kontakt med andra hemvändare. Det är nog så att du söker dig till människor som har liknande upplevelser för att du upplever att det finns större förståelse där. I dag finns det som tur är en del bra grupper på sociala medier där du kan dela upplevelser.

Eftersom jag själv växte upp i ett invandrartätt område tycker jag det är viktigt att både tänka på och diskutera integration mer. En av de största utmaningarna är just frågan om hur att undvika ökad segregation. Människor behöver känna sig sedda och uppleva sig som en del av samhället, inte leva vid sidan av eller i ett parallellsamhälle. Det är en sak att konstatera hur många människor som har tagits emot, men vad händer sedan? Det är viktigt att följa upp hur det går för de här människorna om tio och tjugo år från i dag.

Det vore också intressant att höra från människor som har bott i Sverige i tjugo eller trettio år. Det kom till exempel många från Iran på 1970- och 1980-talen. Hur har de det i dag? Hur ser de på samhället? Hur tycker de att saker fungerar i dag jämfört med när de kom? Vad kan förbättras? Vad fanns förut som inte finns i dag?

I dag finns ett enormt fokus på migration och problem,

men i många frågor behöver du visa på riktigt vad det handlar om. Om jämställdhet diskuteras – visa då exempel på hur det fungerar i andra länder jämfört med här. Vad finns det till exempel för policy på arbetsplatser? Vad innebär det att visa respekt för varandra där?

Jag skulle också vilja höra mer från ensamkommande barn. Det rapporteras att vissa mår extremt dåligt och för några få går det så långt att de tar livet av sig. De här personerna porträtteras på ett visst sätt, till exempel i media. Jag tror det vore nyttigt att få höra de här människornas egna historier för att inte se dem som en grupp utan individer, och att på så sätt även få mer kunskap kring vad de har genomlidit. ■

Jenny, 40 år

1976–1997 Födelse och uppväxt, Södertälje, Sverige
1997–1998 Arbete, Saint-Julien-en-Genevois, Frankrike
1998–2005 Arbete och studier, Genève, Schweiz
2005–2007 Studier och arbete, Esserts-Salève, Frankrike
2007–2014 Arbete, Farges, Frankrike
2014– Studier och arbete, Stockholm, Sverige

"VI TRIVS I SVERIGE"

Som född och uppvuxen i Södertälje har jag levt nära andra kulturer i hela mitt liv. I skolan hade jag många klasskamrater med annan härkomst – så jag är van vid mångkultur och har lätt att bygga relationer över gränserna. Jag har själv anknytning till Finland, min mamma är född i Haparanda och hennes farmor kommer från Finland. När hon var tolv år flyttade de till Stockholm. Hon har ofta berättat för mig hur tufft det var att flytta hit från Haparanda. Både hon och många av hennes släktingar talar finska, men själv fick jag inte lära mig språket som liten. Min pappa kommer från Västerås och har släktingar i Värmland där vi ofta firade midsommar.

När jag flyttade till Frankrike 1997 var det i första hand för att jag ville lära mig franska. Att få leva på egen hand och upptäcka omvärlden var också en drivkraft. Efter mitt beslut att flytta dit var det snabba ryck. Jag svarade på en jobbbanners som au pair och fick anställning inom en vecka hos en familj i sydöstra Frankrike, vid gränsen till Schweiz. Jag köpte en enkelbiljett och åkte dit. Planen var att jobba där i ett år och sedan återvända till Sverige för att studera franska vid universitetet. Det blev inte som planerat. Jag trivdes så bra i Frankrike att jag stannade i ytterligare två år. Den sociala kontexten är något jag kom att uppskatta mycket; i Frankrike umgås du ofta över åldersgränserna, alla är inkluderade och människor stöder varandra på ett annat sätt än i Sverige. Om du ser någon vänta på bussen på landsbygden är det nästan en självklarhet att du erbjuder den personen skjuts. Det är öppet och generöst, men livet i Frankrike var ändå inte en dans på rosor.

Att jobba som au pair var mycket slitsamt. Arbetsveckorna var långa, jag städade, tog hand om barnen och såg till att de fick mat på lunchrasterna. Det var ovanligt med skolbespisning och än i dag är det många franska och schweiziska barn som äter lunch hemma. Mitt arbetsschema var strikt även om jag räknades som en del av familjen. Kulturellt var det utmanande, i början hade jag till exempel svårt för det franska sättet att hälsa på varandra – att pussa varandra på kinden. Nu är det tvärtom, jag tycker att det känns konstigt att inte hälsa på det sättet!

Efter tre år i Frankrike och Schweiz ville jag göra något nytt. Jag bestämde mig för att flytta till Spanien för att

fräscha upp min spanska men så blev det inte. Jag träffade min nuvarande man och efter en cykelsemester med svenska kompisar flyttade jag in hos honom. Det var på vinst och förlust eftersom vi inte hade känt varandra särskilt länge. Det ena ledde till det andra: 2005 gifte vi oss och fick senare två barn tillsammans. Jag kände mig rotad i Frankrike. Vi bodde i Farges, en liten by i östra Frankrike och arbetade i Genève i Schweiz. I Frankrike är dock skolsystemet mycket annorlunda än i Sverige. I byskolan var det mycket problem med stora klasser och sträng undervisning. Vi satte barnen i en privat Montessoriskola som vi var nöjda med, men vi var tvungna att jobba heltid för att kunna betala skolkostnaderna och fick inte mycket tid tillsammans med barnen. Efter en längre tids funderingar beslutade vi oss 2013 för att flytta till Sverige.

Det var jobbigare än vad jag hade förväntat mig att återvända till Sverige. Jag förstod mig inte på det svenska välfärdssystemet eftersom jag hade levt så länge i Frankrike och arbetat i Schweiz. Handläggningstiderna hos Skatteverket och Försäkringskassan var extremt långa och de administrativa processerna var omständliga. Jag blev till exempel tvungen att åka tillbaka till Frankrike för att få tag på ett dokument som behövdes för att kunna registrera mig hos Försäkringskassan.

Processen försvårades av att jag inte hade varit folkbokförd i Sverige på länge och inte hade någon svensk inkomsthistorik. På grund av det kunde jag inte teckna abonnemang för mobiltelefon eller internet, vilket ledde till att jag fick svårigheter att komma i kontakt med myndigheter. Jag blev ständigt hänvisad till hemsidor och specifika telefontider och fastnade i ett moment 22. Min pappa tecknade till slut ett extra abonnemang åt mig så att jag skulle kunna sköta mina ansökningar och komma ur en rundgång som aldrig verkade ta slut.

I början fick min dotter ingen förskoleplats och hon blev negativt påverkad av att inte kunna få vänner eller vara med i en social gemenskap. I Frankrike hade hon redan gått i skolan och hon förstod inte varför hon inte hade rätt till det här. Hon fick vara hos mormor och morfar medan hennes bror var i skolan och jag kämpade med våra ansökningar och mina studier. Jag vet inte hur jag hade klarat

det om jag inte haft mina föräldrar till stöd. Det tog nästan ett helt år att komma in i systemet och förstå samhället och mina rättigheter här. I nio månader levde jag på existensminimum eftersom jag inte fick någon ekonomisk ersättning. Det var svårt att studera heltid och jobba samtidigt med två barn. Jag har kämpat hårt och nu vet jag i alla fall att jag kan klara mig själv. Jag är stolt över att ha kommit in i det svenska samhället och skaffat mig ett jobb och en bostad, samtidigt som jag har klarat av mina studier och sett till att mina barn har olika aktiviteter för sig.

I dag går båda barnen i skola och jag fortsätter mina studier. Vi trivs i Sverige och min make hoppas snart kunna flytta till oss på heltid, han jobbar fortfarande i Genève och pendlar mellan Sverige och Schweiz.

Jag tycker att frågan om barn till återvändande svenskar måste uppmärksammas. Efter att ha sett hur mycket min egen dotter påverkats av flytten och omställningen till ett nytt land förstår jag hur viktigt det är att barns situation tas på allvar och att de får det stöd de behöver. Det kan vara traumatiserande att plötsligt komma till ett nytt land och att behöva anpassa sig till en ny kultur, samtidigt som du inte släpps in i samhällsgemenskapen. Vi måste diskutera hur vi bäst tar hand om barnen och ger dem möjlighet till aktiviteter som gör det lättare för dem att integreras. Detta hjälper dem även att lära sig svenska språket.

Vi måste våga tala om svårigheterna som kan uppstå för svenskar som kommer tillbaka till ett "hemland" de inte känner igen och som inte har några kunskaper om det svenska samhället eller de stödsystem som är tänkta att hjälpa dem. ■

Vitali, 25 år

1991–1998 Födelse och uppväxt, Stavropol, Ryssland
1998–2001 Uppväxt, Kalifornien, USA
2001–2008 Uppväxt, Stavropol, Ryssland
2008–2009 Studier, Vancouver, Kanada
2009–2012 Studier, Montréal, Kanada
2012– Studier, Stockholm, Sverige

”STUDENTER ÄR DET FRISKASTE BLODET SOM FINNS I ETT SAMHÄLLE”

Liksom fågeln måste få flyga fritt och upptäcka världerna har jag alltid sett hela världen som min spelplan. Mina föräldrar växte upp i Sovjetunionen och var måna om att jag skulle få se andra delar av världen – någonting de själva inte hade möjlighet till under sin barndom. Deras inställning och det faktum att vår familj reste mycket gjorde att jag tidigt fick upp ögonen för det internationella och att det är naturligt att röra sig över gränserna.

Första flytten med familjen gick från Stavropol till Kalifornien i USA. Efter några år där återvände vi till Ryssland. Efter att jag hade läst klart vid gymnasiet där tog jag steget ut på egen hand. Det blev Vancouver i Kanada där jag fortsatta mina studier. De två första åren brottades jag med tanken på om jag verkligen hade valt rätt – trots att jag aldrig velat begränsa mitt liv till ett land funderade jag på om jag kanske hellre borde vara närmare de människor jag hade vuxit upp med i Ryssland. Allteftersom tiden gick fann jag mig tillrätta och blev taggad på möjligheten att upptäcka andra delar av Kanada. Och på den vägen blev det; jag flyttade vidare till Montréal som jag upplever vara

den mest mångkulturella och europeiska staden i Nordamerika. Studierna blev återigen ett medel för att kunna uppleva en ny miljö. Själva kombinationen av de sociala möjligheterna, stadsmiljön och utbildningen lockade mig snarare än ett specifikt universitet.

Det var under min tid i Montréal som jag verkligen insåg att jag hade gjort rätt – det självständiga livet på ny ort bidrog till en personlig utveckling som jag inte hade velat vara utan. Jag insåg också att studier inte var det bästa alternativet för mig, utan att jag skulle få ut mer av att arbeta. Jag är stolt över mitt beslut att hoppa av utbildningen och slå in på en frilansbana som grafisk designer. Efter ungefär ett och ett halvt år kände jag dock att det åter var dags för en ny utmaning. Det var då Sverige kom på kartan. Jag har alltid varit nyfiken på Sverige, men det som avgjorde valet att flytta hit var att jag fick upp ögonen för en utbildning vid Hyper Island som erbjöd exakt vad jag sökte: en utbildning där fokus ligger på det praktiska och arbetslivserfarenhet snarare än teori, och att utvecklas som medarbetare i ett team och lära av varandra snarare än av en lärare. Jag förberedde min ansökan i tre månader. Det positiva antagningsbeskedet gjorde mig enormt glad och själva utbildningen infriade mina förväntningar. I dag driver jag och några kurskamrater från Hyper Island en designstudio tillsammans. Vi har kontor i Montréal, Köpenhamn och Stockholm, och har byggt upp ett nätverk av internationella kunder. På så sätt har jag kunnat knyta ihop flera av trådarna från mina år på olika håll i världen.

Den svenska affärskulturen och designvärlden har alltid fascinerat mig, liksom varumärkens beteende och ärligheten i erbjudanden här i Sverige. Vare sig det handlar om en tjänst eller en produkt får du vanligtvis vad du betalar för, därför finns det inget behov av att översälja saker. Motsvarande gäller arbetsprestationer – människor som gör ett bra jobb låter sitt arbete tala för sig självt, snarare än att kasta bort tid på att skryta om sina förtjänster. Det här är en form av diskretion som jag mött i hela Norden och som bygger på värderingar som är mycket snarlika de som rådde i min familj. Jantelagen är i mina ögon en fantastisk grund och modell, framförallt om man kryddar upp den litegrann och ger plats för flexibilitet.

Jag är inne på mitt fjärde år i Sverige. Enligt ursprungsplanen skulle jag flytta vidare till Brasilien efter två år. Så blev det inte, men jag har etablerat en krets av brasilianska vänner här och känner att jag fortsätter att utmanas och utvecklas varje dag, både privat och professionellt. Sverige är lite som Europas Japan – det är del av en region, men utvecklingen sker delvis efter egen agenda.

Stockholm känns som rätt plats att vara på just nu, men jag behöver snart få tillbringa tid i naturen. Jag behöver en motpol till det som har dominerat mitt liv den senaste tiden. Kontraster är lite av ett livsmotto för mig. Jag drivs och inspireras av möjligheten att uppleva ytterligheter, och jag ser helt enkelt till att skapa motpoler i mitt liv. Så nu behöver jag total stillhet som jag till exempel får i familjens landställe i ryska fjällen. Där finns varken telefoner, internet eller en endaste människa inom en radie på 20 kilometer. Motpolen till det kan handla om att helt gå loss på storstadsmiljöns utbud av nöjen och aktiviteter. Som den gången jag var i Tokyo. Alla nya intryck och fascinationen för staden gjorde att jag inte kunde finna ro att sova på flera dygn. Jag ville inte missa en endaste minut av upplevelserna där!

Lika möjligheter till utbildning är en fråga som engagerar mig mycket. Jag tycker det är viktigt att uppmärksamma effekterna av införandet av studieavgifter. Det riskerar skapa en exklusivitet och kommersialisering som gör att finansiella resurser, snarare än studievilja och talang, påverkar dina möjligheter till högre studier. Jag fruktar att Sverige är på väg mot ett system likt det i USA, och att införandet av avgifter kan sprida sig och bli ett regionalt fenomen.

Det är extremt orättvist om människor som inte kan bekosta en utbildning inte ges chans till högre studier. Därför är det viktigt att hitta lösningar, som till exempel stipendieprogram eller studielån. Men lärosäten borde ha större inflytande i den processen. En person borde inte kunna förlora sin möjlighet att studera med hjälp av stipendier för att det till exempel saknas försörjningsmedel på det egna bankkontot. Jag önskar att samhällsdebatten om de här frågorna gav röst åt fler personer från länder utanför EU. Många har kämpat hårt för att spara ihop medel

att bekosta utbytesstudierna, och kämpar sedan hårt för att klara studierna i det nya landet. Min erfarenhet är att utländska studenter tar sina studier på extremt stort allvar, medan de som inte behöver betala något ofta tar möjligheten att studera för given. Det skapar en frustration som skulle vara bra att synliggöra. Studenter är det friskaste blodet som finns i ett samhälle. Om man ger unga människor en möjlighet att studera kommer de alltid att ge tillbaka och inspirera andra. ■

1987–2012 Födelse och uppväxt, Chisinau, Moldavien
2012 Fria rörligheten inom EU/EES, München, Tyskland
2012– Fria rörligheten inom EU/EES, Stockholm, Sverige

"DET SOM INTE DÖDAR DIG GÖR DIG BARA STARKARE"

Vi bodde precis vid infarten till Moldaviens huvudstad, Chisinau, i en av de två skyskraporna som brukar kallas för "Porten till huvudstaden". Från vår lägenhet på tjugonde våningen låg hela staden för mina ögon: de gröna parkområdena och alla byggnader. Det gick att se när lokala regnskurar drog fram och färgade gatorna mörka, och vilka områden som klarade sig undan dropparna. Än i dag saknar jag den otroliga utsikten.

Mina föräldrar brukade förmana oss barn att inte titta ned från balkongen. Våra släktingar fick svindel och blev rädda när de gjorde det, men för mig var det inga problem. Jag blev bara yr när det svajade till på riktigt... Första gången jag väcktes på natten av ett jordskalv började jag gråta. Med åren blev jag van vid det plötsliga ljudet av skränande metallarmaturer och synen av svajande lampor... Det var bara att försöka somna om eller återgå till det jag höll på med. Eftersom Moldavien ligger i ett jordbävningsområde är städerna byggda för att tåla skalven som oftast är svaga och sällan orsakar någon skada.

Åren i början på nittiotalet, då Moldavien vann självständighet från Sovjetunionen, var en orolig tid med utbrett gängvåld. Det kändes inte tryggt att röra sig utanför hemkvarteret, även om jag hade visst beskydd av mina äldre bröder. De gick i rysk skola och pratade ryska i hemmet, medan jag och min syster gick i rumänsk skola och talade rumänska. Mina bröder tänkte även mer i ryska tanke-

banor än jag: mitt synsätt var mer EU-inriktat. Ibland krockade vi på grund av detta och blev oense. Jag lärde mig att vissa saker ska du helt enkelt inte prata om i familjen, såsom politik...

Att behöva hålla sig till hemkvarterets begränsade antal kvadratmeter var tröttsamt. Redan som barn var jag nyfiken och ville veta vad som fanns runt hörnet. Genom fotbollen, och senare gymnasiet, fick jag som tur var en möjlighet att upptäcka andra stadsdelar. Skogen nära vårt hem var annars en plats jag gärna vistades på, och att följa med min mamma till landsbygden för att plocka svamp fascinerade mig. Jag har alltid haft en passion för natur och djur – jag är helt enkelt en friluftsmänniska. Redan i tidig ålder tänkte jag att djur inte borde dödas och ville bli vegan, men det kunde jag inte ha blivit. Folk skulle ha tittat på mig som om jag tillhörde en sekt. Även i andra frågor, till exempel jämställdhet och feminism, är det svårt att tänka "annorlunda" i Moldavien. Du riskerar att hotas, kritiseras, misshandlas eller våldtas om du står upp för dina åsikter som skiljer sig från majoritetssamhällets syn.

Förutom mitt moldaviska medborgarskap har jag rumänskt pass, men jag brukar säga att jag kommer från jorden. Från mitt perspektiv behövs mer globalt tänkande – saker och ting måste betraktas och hanteras som en helhet. Att leva som en stor del av befolkningen gör i dag kommer inte att hålla i längden. Du kan inte bara se till dina egna intressen och lösa problemen genom att gräva ned dem. Den fria rörligheten inom EU är bra, den bidrar till ekonomin som helhet. Och om den inte hade funnits skulle jag ha varit förbannad och frustrerad! Jag hade inte kunnat upptäcka allt jag vill och träffa människor från olika kulturer. Efter universitetsstudierna i Chisinau kunde jag också göra exakt det – ge mig iväg och upptäcka världen. Jag åkte till München i Tyskland, där min syster bor. Efter ett par månader hamnade blicken på Sverige. Både naturen, vintern och mörkret lockade... Hur är människor i Sverige? Jag var nyfiken, men hade inga direkta förväntningar när jag kom hit. Kanske skulle jag stanna några månader, kanske något år? Nu har det gått fyra år och numera är jag vegan!

Under de första månaderna här i Sverige var jag arbets-

ledare på ett byggföretag, men jag kände mig mer som en översättare för att jag så ofta fick hjälpa till med kommunikationen mellan beställare och medarbetare. Jag blev uttråkad, så jag fixade praktik på ett annat byggföretag och fick sedan jobb. Det var inga svårigheter för mig att ta mig fram och jobba med byggnadsteknik som jag har studerat i Moldavien. Mina språkkunskaper i ryska, rumänska, tyska och svenska gjorde det också enklare att ta sig in på arbetsmarknaden.

Sedan något år tillbaka arbetar jag som kalkylator på ett anläggningsföretag, vilket betyder att jag beräknar produktionskostnader för olika bostads- eller infrastrukturprojekt. Stort eget ansvar, varierande arbetsuppgifter och en möjlighet att påverka utformningen är aspekter som gör att jag tycker om min arbetsroll. Men för första gången i mitt liv har jag upplevt stress. Folk ska hela tiden hinna med så mycket utöver jobbet. Är det inte något som ska göras i hushållet så ska de ta hand om sig själva och sin familj, eller umgås med sina vänner, eller syssla med sin hobby, eller träna, eller engagera sig i något projekt, eller planera en resa... Någonting som även är nytt för mig är fokuset och nivån på detaljer här i Sverige. Jag minns till exempel en kille jag träffade som var popcorn-fantast. Hans kännedom och utläggning om kryddor och själva tillagningsprocessen var fascinerande. Det är positivt att människor går till botten med det de är intresserade av.

Inom något år eller två flyttar jag troligen vidare. Mina magiska naturupplevelser från bland annat Kiruna kommer jag att bära med mig och sakna, men det finns så många spännande ställen i världen att upptäcka. Jag skulle vilja veta mer om Japan – hur är mentaliteten och psykologin där? Att leva några år i Afrika och arbeta med skydd av djur är också en tanke jag har. Rutiner är inget för mig; jag vill alltid utvidga mina gränser, möta utmaningar och prova det som låter sig provas. Fungerar det så fungerar det, fungerar det inte så gör det inte det. Varför är människor ofta så rädda för att göra fel? Det som inte dödar dig gör dig bara starkare.

Det som slagit mig när det gäller diskussionen om flyktingströmmar är frågan om infrastruktur. För att kunna ta emot många människor som har flytt från krig och kon-

flikter behöver det läggas resurser på att få ett fungerande mottagande: ett bra boende åt alla och aktiviteter under väntan på beslut. Allt sådant borde ha säkerställts innan det kom så många från Syrien och infrastrukturen borde vara en mer prioriterad fråga.

Varför flyttar människor inom EU? Det skulle vara bra att lyfta hur den fria rörligheten ger människor en möjlighet att få bra jobb med goda villkor. Om hemförhållandena är präglade av korruption och frånvaron av nätverk, såsom i Moldavien, är det svårt att starta och driva eget företag. Belys hur det funkar i andra länder och sprid kunskap om bakgrunden och kulturen som bidrar till att människor söker andra möjligheter utanför hemlandet.

Det skulle också vara intressant att höra mer om införandet av studieavgifter. Vad har det fått för konsekvenser och vilken är den kunskapsöverföring som sker? Hur bidrar eller påverkar erfarenheterna i det nya studielandet till något i hemlandet efter du återvänt? ■

Andres, 40 år

1976	Födelse, Ceuta, Spanien
1976–1982	Uppväxt, Marbella, Spanien
1982–2011	Studier och arbete, Marbella, Spanien
2011–2012	Fria rörligheten inom EU/EES, arbete, Järfälla, Sverige
2012–2014	Arbete och studier, Lysekil, Sverige
2015–	Arbete, Järfälla, Sverige

**"JAG HADE ALLT OCH
FÖRLORADE ALLT. NU
BÖRJAR JAG OM IGEN."**

Jag är spanjor, men jag är född i norra Marocko i det som en gång var ett spanskt protektorat. Min far var tullpolis och hade placering i staden Ceuta. Men familjen är från Marbella och det var där jag växte upp.

När jag var pojke ville jag nog bli polis som pappa, men det visade sig så småningom att jag inte räckte till i de fysiska proven. Det var hursomhelst lätt för mig att få jobb efter skolan. Jag har alltid varit en mångsysslare – är lite av en "handyman" som har hållit på med underhåll och reparationer. Jag har också hunnit vara grafisk designer, jobbat på sjukhus och lager och som vakt på nattklubb. För ett antal år sedan gick jag över till restaurangbranschen – en kompis och jag startade två restauranger och en coffee shop i Marbella och Malaga. Det gick bra tills den stora krisen kom för fyra-fem år sedan; folk slutade att äta ute, alla restauranger fick problem. Jag kunde inte betala skatt eller något, gästerna försvann och jag förlorade mitt hus, min bil – allt.

Vad skulle jag göra? Plötsligt hade jag ingenting. Då kom jag att tänka på Sverige. Jag hade varit här på semester två gånger, min kusin är född i Sverige och han har alltid gillat sin "spanska" familj. Och jag gillar Sverige, tycker om kallt klimat. Så varför inte bo här?

Jag hade bara 300 euro när jag flyttade hit i oktober 2011 och fick bo hos min kusin som har en villa i Jakobsberg utanför Stockholm. Jag fixade med papper till Arbetsförmedlingen och annat och började söka jobb, men det var tuffare än jag hade trott. Det tog sju månader innan jag fick min första tjänst. När jag kom till Sverige fick man inte läsa Svenska för invandrare om man kom som EU-medborgare, så jag försökte lära mig svenska på egen hand. Det var jättesvårt, jag behövde verkligen en skola.

Den första tiden ville jag ingenting. Jag ville inte lyssna på musik heller. Sju månader, vinter, minus tjugo grader. Då var jag trött och deprimerad.

Men på våren 2012 fick jag möjlighet att arbeta i en spansk restaurang i Lysekil, så jag flyttade dit. Då var min svenska inte alls bra, och min engelska är inte heller jättebra. Men jag trivdes där: Lysekil är fantastiskt på sommaren, men på vintern...

Sedan fick jag ett extrajobb på ett hotell i Lysekil. Det

var väl bara 40 procent tidsmässigt, men i Stockholm hade jag ju inget alls. Jag hade fortfarande inte ett riktigt personnummer, så studera kunde jag inte. I augusti fick jag till slut personnumret och kunde då börja på SFI i Lysekil.

Sedan blev det fram och tillbaka mellan Västkusten och Stockholm. En kort period var jag ställningsbyggare på Stora Enso i Karlstad. Så flytt tillbaka till min kusin och så småningom jobb som köksbiträde. Jag hade gått en köksutbildning i Jakobsberg där jag bor nu. Jag jobbade på ett fastighetsföretag samtidigt, och två somrar dessutom på Gröna Lund. Bytte filter på ventilationsanläggningar på morgonen och skar sallad och lagade mat på eftermiddagen; ibland hade jag tre jobb på samma gång.

Jag tänker ibland på hur jag hade det i Spanien före krisen. Bra jobb, stort hus beläget i Puerto Banus där rika knösar från Qatar och Dubai har praktvillor. Nu när jag bor i Sverige börjar jag mitt liv en gång till. Jag har hittat nya kompisar och har nytt jobb i Barkarby på Welcome Hotel. Nu är jag kock. Mycket har blivit enklare i livet, när jag började tala svenska så släppte det. Jag har en flickvän från Peru och jag brukar säga till henne: "Du ska inte jobba, du ska studera och lära dig svenska."

Jag är lugnare nu, vill stanna hemma mer och inte jobba lika mycket. Men ibland rycker jag in på ett ställe som heter Classic café där jag jobbar som souschef. Nästa mål är att hitta en lägenhet, man får vänta i fyra-fem år i Järfälla. Jag vill gifta mig och bilda familj. I Spanien hade jag allt och förlorade allt. Nu börjar jag om igen. I mitt nya hemland.

Om folk vill hit till Sverige för att jobba är det fantastiskt, tycker jag. Men när de kommer och inte vill jobba och bara vill ta pengar och sitta hemma – jag gillar inte sådant... Man ska göra rätt för sig. ■

Mariana, 36 år

1979–2010 Uppväxt, studier och arbete, Buenos Aires, Argentina
2010– Anknytning, studier, Stockholm, Sverige

**"MEDIA MÅSTE SKÄRPA
SIG OCH INTE VISA SÅ
SVARTVITA BILDER DÄR
MIGRANTEN ANTINGEN ÄR
KRIMINELL ELLER EN
FANTASTISK MÄNNISKA
SOM GÖR ALLT RÄTT"**

Jag är utbildad filmfotograf. Yrket lockade mig eftersom man ska kunna lite av allt möjligt: konsthistoria, fysik, optik... Och man lär känna mycket folk. Filminspelningarna tar en till platser som man kanske inte skulle ha besökt annars.

Jag träffade min sambo, som var utbytesstudent i Buenos Aires, på en fest hemma hos en kompis för åtta år sedan. Efter att ha hälsat på varandra i Stockholm och Buenos Aires bestämde vi att vi skulle testa att bo tillsammans. Min sambo som då var precis nyutexaminerad ingenjör erbjöds ett jobb i Sverige och jag ville prova på att bo utomlands.

När man kommer till Sverige och ska lära sig språket får man också lära sig om svensk kultur, men på ett ganska klichéartat sätt. Det blir mest Pippi Långstrump och julsånger. Astrid Lindgren är fantastisk – men kultur är mycket bredare än så, tycker jag. Det finns mycket mer att läsa och höra. Här på högskolan har jag till exempel fått veta att man i Sverige kan studera teaterteknik, cirkus eller musik för film på högskolenivå! Jag upplevde att man blev betraktad lite som ett barn på SFI och det är ganska frustrerande. Man längtar efter att börja jobba och försöker ordna med bankkonto och svenskt personnummer – och så kommer man till SFI och ska sjunga om pepparkaksgubbar. Jag hade föredragit en mer vuxnanpassad undervisning. Man kanske kunde öva på anställningsintervjuer eller vad man behöver kunna säga för att besöka banken eller doktorn. Det är inte roligt att bli förminskad.

När vi pratade om jobb på SFI fokuserades det mest på vissa yrkesgrupper, som barnskötare, sjuksköterska, taxichaufför. Det kom till exempel ett taxibolag till skolan och presenterade sig, men de riktade sig mest till män. Jag tycker att det bästa är om man kan fortsätta sin yrkesbana här i Sverige. Det finns mycket kunskap och potential som går till spillo om man ska börja om från noll.

Medan jag läste svenska jobbade jag som frilansare med olika inspelningar. Fram till och med förra året jobbade jag på ett bolag som sysslade med reklam, tv och långfilm. Nu går jag en mastersutbildning i film och media på Stockholms konstnärliga högskola med inriktning på

dokumentärt berättande. För mig var det en dröm att få fortsätta studera.

Mina framtidsplaner är att bilda familj och arbeta med något där jag känner att jag bidrar till samhället på något sätt. En dröm är att jobba med att undervisa barn och ungdomar, som jag tidigare gjort, och samtidigt hålla på med egna dokumentärfilmsprojekt.

Jag upplever att anhörigmigration är nästintill osynlig i media. Tv-serien "Welcome to Sweden" är det enda exempel jag kommer på. Det vore bra med en teveserie som helt normaliserade relationer där en person har migrerat, och gärna en serie som inte var amerikansk.

En viktig fråga att lyfta tycker jag är: Vad händer när det inte går bra? Boken "Fem papperslösa kvinnors historier" av Amalia Alvarez berör bland annat frågor om vad som händer om du flyttar hit och relationen inte håller. Enligt lag riskerar man att bli av med uppehållstillståndet om man skiljer sig inom de första två åren. Jag tycker att den lagen borde ses över.

Representationen av migranter är något jag tänker mycket på. Jag kan bli förbannad och ledsen över hur invandrare beskrivs. I mitt arbete med film har jag kollat mycket på deckare och där är den kriminelle ofta någon från ett annat land. Vi måste uppdatera och modernisera den där bilden.

Motbilden är också lite skev. Som när tidningarna skriver: "Han kom hit för bara ett år sedan och har redan startat ett företag och klarat alla kurser i svenska." Fantastiskt för honom, men det är inte alla som har möjligheten att vara den där mönsterinvandraren. Den typen av rapportering kan ge prestationsångest. Det är inte ovanligt att man mår psykiskt dåligt de första åren när man känner sig väldigt isolerad och otillräcklig. Att lära sig ett nytt språk så fort är nästan omöjligt. Språkinlärning kräver tålmod. Jag tror att det är viktigt att vi som lär oss svenska inte är rädda för att exponera oss och att man inte irriterar sig på våra brytningar, utan accepterar hur vi pratar. De som lyssnar behöver också ha tålmod och vara toleranta. Svenskarna är inte vana vid att lyssna till sitt eget språk med brytningar. Kanske spelar brytning inte en så stor roll för mig. Mitt modersmål, spanska, talas av mer än

400 miljoner människor och det finns hur många variationer som helst.

Konsten kan spela en viktig roll i att förmedla berättelser. När man hör en historia om någon och får sätta sig i dennes skor får man också känna empati och förstå hur den andra tänker. Men media måste också skärpa sig och inte visa så svartvita bilder: antingen är migranten kriminell eller en fantastisk människa som gör allt rätt. Det måste finnas en mer mänsklig och nyanserad berättelse däremellan. ■

Khaled, 29 år

1987–1994 Född och uppvuxen, Sanaa, Yemen
1994–2013 Studier och arbete, Gaza
2013 På flykt, Danmark
2013– Arbete, fristadsförfattare, Göteborg, Sverige

"MUSIKEN GAV MIG EN FRISTAD OCH ETT FÖNSTER MOT OMVÄRLDEN"

Bomber är bland de första ljud jag minns. Ockupationen och fängelsetiden är parkerade i mitt minne, men även upptäckten av musikens betydelse. Det började i tidiga tonåren. Jag var en ung pojke som inte hade så mycket att göra och som ingen visste någonting om. De tecknade serierna jag såg på tv gav mig meningar och ord att spela med. De egna sångtexterna växte fram av sig själv och med tiden kom de politiska omständigheterna att avgöra innehållet. Jag och min vän Sammy hade sett hur människor tappat kontrollen i en krigszon. Vi bestämde oss för att försöka göra musiken till ett verktyg för att uthärda det outhärdliga. Efter att de första journalisterna hade fått upp ögonen för vårt arbete och ryktet började spridas drogs vi allt djupare in på musikens bana.

När jag senare arbetade som PLO-soldat i armén såg jag ännu tydligare hur politiken korrumpade människor. Som belöning för den som följde ledarens order om att till exempel infinna sig vid frontlinjen, följde en befordran i den militära hierarkin och snart var nya axelklaffar på plats.

Det var inte lätt att förstå vad som skedde runt om mig. Med belägringen av Gaza 2008 följde en kulturell chock.

Musiken hjälpte mig att genomleva tiden i krigszonen och öppna mitt sinne. Den gav mig en fristad och ett fönster mot omvärlden.

Jag hörde att Sverige var ett paradiset, men för mig fanns det och finns fortfarande inte något paradiset. I mitt hjärta och hjärna ville jag dock komma till Norden. Det jag kommit att bli bekant med därifrån gav mig uppfattningen att människor från de här länderna är snälla och professionella. Så är det också. Rasism finns men nivån är så låg här. För de palestinier som upplevt situationen i Egypten och för de syrier som genomlevt kriget och för alla dem som skulle ha dött av kulor i huvudet om de inte flytt så är rasismen i Sverige som damm på bordet. Att hävda någonting annat är hyckleri. Att göra en stor affär för att man inte vill få ett boende i Norrland närmar sig, i mina ögon, gnäll. Att klaga på den mat som ges när man inte ens hade mat under de förhållanden man lämnade, är lite väl magstarkt... Det finns ett uttryck som heter "vad som erbjuds mig, ankommer på mig att respektera". Även om det är bröd som serveras ska man vara tacksam.

Vad vi ser handlar delvis om en bostadskris – nya människor från hela världen tas emot, men problemet är så mycket större än att det är många som kommer nu. Var är visionen? Vad är planen om tio år? Hur ska de här personerna integreras? Man måste vara uppriktigt mot befolkningen. Ibland tänker jag att hur situationen hanteras påminner om en snäll men dum pojkes agerande, och det underblåser, snarare än motverkar, rasism. Inte ens Noa kunde ta ombord alla människor på arken! Resurserna som finns måste finnas med i beräkningen och framtidsplanen. För många människor som kommer till Sverige handlade verkligheten om att man antingen dör eller överlever. I Sverige handlar det i verkligheten om att man överlever om man har ett boende och ett jobb. Man kan inte bara "tas emot". De som kommer måste engageras och bli delaktiga i lokalsamhället. Det finns väldigt många goda exempel och positiva berättelser, men de får ingen uppmärksamhet. Vi har artister, konstnärer och forskare som briljerar och som skulle kunna främja förändring – om de bara fick en plats att synas. Vad ser vi istället? Vad ger rubriker? Att en buss stannar mitt på vägen för att några

barn inte vill komma till ett visst asylboende, bilder på mat som asylsökande inte vill äta. En del medier och andra aktörer i den pågående migrationsdebatten blandar honung med gift, och de hamrar in saker på ett sätt som gör att människor tror att media är de enda som sitter på svaren.

Det vore bra om det var fler med egen erfarenhet av att söka asyl som deltog i det offentliga samtalet. Alla har olika erfarenheter och därför behövs möten mellan olika människor. Jag tänker att kanske är det just i sådana samtal som en del av lösningen finns.

Du föds under skorna på militären och plötsligt får du frihet. Självklart finns risk att tappa kontrollen om du inte är en god person eller om dina rötter inte är förankrade i utbildning, etik och respekt för varandra. När jag själv ser stora grupper av män som uppträder på ett visst sätt på gatorna känner jag mig blyg och osäker, men man behöver stå upp och säga stopp!

Vi behöver förstå och lyfta betydelsen av alla barn som kommer till Sverige och som är nyfikna och vill lära sig allt. Det är barn och inte den äldre generationen som bygger vidare ett land. ■

Michal, 35 år

1981–2004 Födelse och uppväxt, Banská Bystrica, Slovakien
2004 Arbete, Dublin, Irland
2005–2008 Arbete, London, Storbritannien
2008–2011 Arbete, Banská Bystrica, Slovakien
2011–2015 Arbete, Bratislava, Slovakien
2015–2016 Arbete, Flatö, Sverige
2016– Arbete, Lysekil, Sverige

"KAN JAG FÖRSTÅ SVENSKA, KOMMER SVENSKAR ATT FÖRSTÅ MIG"

Min hemstad Banská Bystrica ligger mitt i naturen och är omgärdad av berg. Det är en lugn stad som är fantastisk för ett familjeliv. Barndomen i Slovakien var bra och trygg. Jag växte upp under regeringsskiftet från socialism till kapitalism, under den så kallade sammetsrevolutionen. Jag hade kul och spelade mycket basket med mina vänner. Eftersom jag var aktiv basketspelare i åtta år blev det mycket sport under min uppväxt.

Därefter började studentlivet med allt vad det innebar. Under min lärarutbildning i Banská Bystrica läste jag bland annat filosofi och engelska. Jag ville gärna förbättra min engelska och hoppades kunna uppnå det om jag bodde i ett engelsktalande land. Därför kändes det rätt att åka utomlands och sommarjobba år 2004, efter att Slovakien gick med i EU. Den sommaren jobbade jag med reklam-distribution på Irland. Det var första gången jag upplevde ett annat samhälle och en annan kultur. Jag passade på att åka runt i landet och fann deras natur väldigt annorlunda. Det var en kul tid.

Efter min examen flyttade jag till London för att jobba som lärarassistent och portvakt. Som EU-medborgare finns det inga riktiga hinder för att kunna leva i ett annat land. Jag hade turen att få ett jobb i samband med flytten och vänner som kunde hjälpa mig på plats. Jag är medveten om Slovakiens historia och kan uppskatta möjligheterna som EU medför, att kunna resa utan krav på visum och så vidare. Innan Slovakien gick med i unionen var det inte lika lätt.

När jag kom tillbaka från Storbritannien var det svårt för mig att behålla min höga levnadsstandard. Lärarna är inte så värlavlönade i Slovakien. De tillhör faktiskt en av de grupper som har sämst betalt. För att kunna leva på samma sätt som jag hade gjort i London skulle jag behöva ta flera jobb. Min motivation att stanna kvar var därför inte särskilt stark. Efter tre år flyttade jag till Bratislava för att jobba på ett marknadsföringsföretag.

Efter fyra år på det företaget bestämde jag och min sambo att vi skulle flytta till Sverige. Under tiden som jag arbetade i Bratislava var jag på många tjänsteresor till bland annat Danmark och Sverige. De gånger jag var i Sverige lade jag märke till att svenskar arbetar lugnt och att väldigt få var stressade i jämförelse med Tyskland eller Slovakien. Arbetsatmosfären i Skandinavien tilltalade mig.

År 2013 tog jag och min sambo kvällskurser i Bratislava för att lära oss svenska och förbereda oss inför flytten. Vi hade också börjat titta på arbets- och bostadsmöjligheter. Vi hade så många anledningar att flytta till Sverige, så vi skrev ner dem på en lista. Rättvisa och jämställdhet var två anledningar. Det svenska samhällets syn på kvinnor är bättre än många andra länders och det var viktigt för oss. Balansen mellan arbetstid och familjetid var också en av anledningarna till att vi ville flytta. Jämfört med England och Slovakien är svenskarna måna om att njuta av tiden med familjen och kunna slappna av för att må bra. Även miljöpolitiken och möjligheten för min sambo att arbeta som landskapsplanerare lockade oss. Vi vet att Sverige inte är perfekt, men utvecklingen som skett inom miljöpolitik och jämställdhet är exemplarisk.

Ha inga förväntningar, för då kan du bli besviken – den devisen försökte jag leva efter när vi kom till Sverige. Så-

här i efterhand känner jag att det både var lika svårt som jag förväntade mig och lika bra som jag hoppades på. Jag visste att det skulle bli svårt, främst på grund av språket, men också för att jag och min sambo saknade stöd så som vänner och familj.

I början jobbade jag deltid på en fiskfabrik. I dag arbetar jag som logistiker och min sambo som ingenjör. Det är fantastiskt att vi på så kort tid fått dessa jobb och kan njuta av livet. Jag hade inga problem att gå från ett storstadsliv med värlönlönat jobb till att arbeta i en sillfabrik på västkusten.

När vi planerade vår flytt till Sverige var tanken att leva nära naturen. De sista fyra åren i Slovakien levde vi i huvudstaden och även om det fanns grönska där så går det inte att jämföra ett liv i lägenhet med livet i hus på västkusten. På den relativt korta tiden som vi bott här har vi fått det bättre än vad vi först väntat oss.

På bara ett och ett halvt år har jag utvecklat min svenska och kan nu läsa böcker, men det kan ändå vara en utmaning att konversera. På jobbet är det till exempel lätt för mig att göra mig förstådd för där pratar man om sådant som alla är insatta i, men svårigheterna uppstår när jag ska berätta något utanför arbetet. Då kan det vara knepigt att finna de rätta orden som förklarar vad det är jag menar. Ett exempel på det är när jag ska fika på ett café och de i kassan märker att jag bryter. Av omtanke byter de till engelska för att underlätta samtalet, men då fortsätter jag på svenska för att utmana mig själv och bli bättre. Mitt svenska favoritspråk är ”ingen ko på isen”.

I nuläget vill jag och min sambo bo kvar här på västkusten och bilda familj. Vi trivs och tycker naturen är fantastisk. Här i Bohuslän har vi en halvtimme till skärgården och vilda skogar. Vill vi uppleva storstaden och titta på arkitektur och kultur har vi också möjlighet att åka till Göteborg över dagen. Tanken är att stanna kvar och fortsätta ha en nära kontakt med naturen, kanske ha en gård med frigående djur och odlingar och bli lite självförsörjande.

Framtiden kommer vara en resa för att få en större förståelse av det svenska samhället. Jag känner mig som en del av arbetssamhället men har svårt att veta vart jag ska vända mig när jag har frågor om till exempel pension eller

fackliga rättigheter. Tillgången till den informationen är viktig för integrationen och ett bra liv.

Sverige behöver bli bättre på att uppmäna migranter att lära sig det svenska språket. Det är viktigt att kunna språket för att förstå sig på samhället och kulturen. Jag resonerar som så att om jag kan förstå svenska, kommer svenskar att förstå mig. Svenska för invandrare (SFI) är en mycket bra satsning för integrationen och något som till exempel Storbritannien inte har. Däremot behöver möjligheten till språkutbildningen förmedlas bättre.

När jag berättar om listan av goda anledningar att flytta till Sverige för svenskar blir det som en ögonöppnare för dem. Det här är inget som Sverige förmedlar till sina medborgare eller internationellt. Men jag tror det är några av anledningarna till att migranter från EU söker sig till Sverige. Tack vare den fria rörligheten inom EU är det enkelt att komma och se hur fantastiskt det är och vilka levnadsmöjligheter det finns. Sverige borde helt klart satsa på att marknadsföra landet. ■

Zinica, 27 år

1989–2014 Födelse och uppväxt, Iasi, Rumänien
2014– Fria rörligheten inom EU/EES, Stockholm, Sverige

**"JAG VILL INTE ATT VÅRA
DÖTTRAR SKA BEHÖVA VÄXA
UPP I FATTIGDOM OCH LEVA
SOM VI SJÄLVA HAR LEVT"**

Jag har ett positivt minne från barndomen: tillfällena jag fick jobba med min bror. Vi brukade hjälpa sophämtarna att sortera bland skräpet. Vi gladdes något enormt över den här möjligheten: att kunna hjälpa dem i sitt arbete och få en liten slant för insatsen. I övrigt är det svårt att tänka tillbaka på livet i Iasi. Folk där var inte snälla mot min familj – för att vi är romer och bär den klädsel vi gör. För att den rumänska befolkningen ser ned på oss. Om vi försökte gå på bio slängdes dörren i våra ansikten. Om vi var i matvarubutiken blev vi utkörda och det var inte ovanligt att folk ropade svordomar efter oss när vi gick på gatan. När vi försökte få träffa borgmästaren fick vi höra att han inte var där eller att han inte ville veta av oss. I mina föräldrars ungdom var det ännu värre, de blev ivägkörda från sin hemstad och uppmanades att "åka hem till Indien". Indien? Även mina föräldrar är födda i Rumänien. Vi är lika mycket rumäner som alla andra, men vad spelar det för roll när de som bestämmer inte står på vår sida och när den samhällsservice som finns att få inte är för alla?

Mina föräldrar gav mig mycket kärlek när de var hemma. Under perioderna de var på resande fot – för att försöka få en inkomst på annat håll – var det jag som fick sköta hushållet och ta hand om mina syskon. I vårt hem fanns varken avlopp, vatten eller el. För att få vatten fick jag gå till brunnen som låg ungefär sex kilometer bort. Ibland behövde jag gå dit flera gånger om dagen. För att syskonen skulle ha något att äta blev jag tvungen att be människor om pengar. Jag var fem år när jag började tigga. Några år senare, när jag var tretton år, var min far med om en olycka som gjorde att han inte kunde arbeta mer. Hela lasten föll då på min mamma, men för att bidra till försörjningen började jag jobba med olika sysslor såsom grisuppfödning. Jag gick aldrig i skolan eller lekte som andra barn. Visst längtade jag efter att få lära mig att läsa och skriva, men jag hade helt enkelt inte den valmöjligheten och det fanns ingen plats för lek i min barndom. Min enda egentliga vän var min bror. Nu är han i Grekland och försöker försörja sig och sin familj genom att sälja ballonger på stranden.

När jag var 17 år berättade min mamma att jag skulle gifta mig. Graffian, som var min blivande man, dök kort

därefter upp hemma hos oss med sin farmor. Det var hon som bad om min hand inför både Graffians och mina föräldrar, som hade kommit överens om vårt giftermål. De åt och drack, och så var det med det. Det fanns inte så mycket att tänka eller tycka – det vara bara att ta handen och inställa sig vid bröllopet som anordnades en vecka senare. Och sedan den dagen har jag och Graffian varit tillsammans. Kärlek handlar inte bara om att du ska tycka om någon – ni ska gå igenom saker tillsammans och finnas där för varandra i vått och torrt. För mig betyder det att där Graffian är, är även jag. Där han sover, sover även jag. Brödet på bordet delar vi lika mellan oss. Kärlek är att vara tillsammans och jag är glad över att han aldrig har behandlat mig illa. Sjalen med blommor jag bär är även viktig för mig, den visar att jag tillhör honom, att vi är gifta och att det är jag som ansvarar för hushållet. Den visar också att jag är romsk och att jag respekterar våra seder.

Jag och Graffian har två döttrar. Den äldsta som är nio år liknar Graffian och tar ofta hans parti. Hon är väldigt hjälpsam och försöker att ta hand om sin lillasyster som är sex år. De är båda barn men livet tillåter dem inte att vara det. Jag vill inte att våra döttrar ska behöva växa upp i fattigdom och leva såsom vi själva har levt. När de blir äldre vill vi att de ska få ett bra liv. Det betyder allt och det var därför vi kom till Sverige. Vi hade hört från andra som tagit sig hit att du kan få jobb här och ett bättre liv. Vi tänkte att här skulle vi kunna arbeta, få en inkomst och skapa en framtid för barnen och oss själva. En dag vill jag att vi ska bo i ett riktigt hus. Hemma i Iasi sover vi 13 personer på en madrass på golvet i ett halvöppet stenhus. Det är trångt och kallt. Ingen har sitt eget utrymme. Det är inte värdigt att leva så.

Vi trodde att det skulle vara enklare att få arbete här. Även om jag är beredd att ta mig an vilket jobb som helst är det svårt. Vi försöker tigga och samla burkar men det vi får ihop räcker inte långt. För att kunna bekosta bussbiljetten hit fick vi sätta oss i skuld och allt vi lyckas tjäna ihop här går till att betala av skulden och till familjen därhemma – för att de ska ha mat på bordet. Det är så oerhört svårt att vara ifrån mina döttrar. Om jag bara visste att jag kunde få en stadig inkomst här skulle jag hämta hit dem

direkt. De vill komma, men var ska de bo? Boendet får jag och Graffian lösa från dag till dag. Ibland blir det på gatan, andra nätter blir det på härbärke, och några dagar har vi fått bo hemma hos svenskar som öppnat upp sina hem för oss. Vi är så tacksamma för alla som har visat givmildhet och hjärtlighet.

När vi först kom hit, år 2014, var vi med om något fruktansvärt som gjorde att vi inte vågade fortsätta att bo i Sverige. En natt när vi låg och sov på gatan i Kista kom en man och hällde bensin över oss. Han var våldsam och tog allt vi hade. Vi blev så chockade och rädda att vi inte visste vad vi skulle ta oss till. Vi fick vår hemresa bekostad av Sverige. När vi återsåg våra döttrar kramades vi och grät av lättnad. Det var så nära att våra barn hade blivit föräldralösa.

Vi beslutade oss hursomhelst för att återvända till Sverige. Med det tog vi en stor risk. I början vågade vi inte ta ett enda steg utan att se oss om i fruktan att bli angripna och jagade av den så kallade Kistamannen igen. För tillfället har vi någonstans att bo och jag uppträder i en pjäs på Folkoperan, vilket ger en liten inkomst. Det var tack vare min mormor som också bor här i Sverige. En dag kom det fram en kvinna till henne på gatan och frågade om hon ville medverka i en pjäs. Det visade sig att kvinnan, som arbetar med teater, hade fått en idé till en pjäs när hon såg min mormor gå runt utan skor. Eftersom mormor numera ligger på sjukhus gick frågan till mig istället. Jag tackade ja. Egentligen vet jag inte riktigt vad jag gör på scenen – jag gör vad jag blir tillsagd att göra. Jag sitter på en stol, bugar och lämnar ifrån mig mina sandaler. På en plasma-tv bakom mig får man höra min mormor berätta om sitt liv. Jag förstår inte vad som sägs i pjäsen, men folk säger att jag spelar bra. Någoting måste jag ju göra rätt eftersom publiken applåderar. En dag började jag prata om mina barn på scenen och då började jag gråta. Det hela hade tydligen filmats. Jag tänker att det inte gör någoting om det visas på tv. Då kanske folk förstår vår situation bättre och vill hjälpa eller erbjuda oss arbete. Vi försöker lära oss svenska. Jag kan nog lära mig det mesta för att uppnå min dröm och nå målet – att få ett jobb och kunna ta hit våra döttrar. Barn ska inte behöva växa upp utan sina föräldrar.

En dag när jag skulle ge mig ut och titta såg jag att folk samlades i en demonstration för syriernas situation. Jag vet att det är krig i deras hemland och att många därifrån flytt hit. Jag blev så illa berörd. Tanken på vad de har varit med om gjorde mig låg och gav mig ångest. Jag kunde inte förmå mig själv till att jobba den dagen. Syrierna kommer inte hit för att de tycker att det är roligt – det är ett livsavgörande beslut. Jag vill att folk ska förstå att vi på motsvarande sätt inte kommer hit för glädjens skull. Jag hade hellre varit i mitt eget hemland med mina barn. Det var inte i första hand för att titta som vi kom hit utan för att hitta ett jobb och för att vi vill göra bra ifrån oss. Jag önskar just att folk här skulle se oss som arbetskraft.

Det finns fördomar om att vi som tigger stjäla, men vi tigger för att vi inte får jobb och för att vi inte vill stjäla – vi vill låta människor ge från sina hjärtan. Det finns en Gud som tittar ned på oss och om vi gör dåligt ifrån oss, vem vet då hur det ska gå för våra barn?

Folk borde inte döma mig, inte innan de har lärt känna mig. Jag vill bli behandlad såsom jag behandlar andra. Det skulle vara bättre att folk fick höra direkt ifrån oss som det pratas om. Under en period gjordes det en tidning som såldes av romer, Sofia. I artiklarna berättades det om romer och våra seder och livsstil. Det är bra med den typen av innehåll och att romer själva får berätta hur de tänker. På det sättet kan människor lära känna oss genom våra egna ögon och förstå hur livet i Rumänien kan vara. ■

Simon, 32 år

1984–1999 Födelse, uppväxt, Pekan mahang, Malaysia
1999–2013 Studier, arbete, Georgetown, Malaysia
2013– Anknötning, Stockholm, Sverige

**”DET JAG HAR MÅTT MEST
DÅLIGT AV ÄR ATT JAG HAR
DOLT VEM JAG ÄR FÖR
MIN FAMILJ”**

Jag föddes i en ganska liten by i norra Malaysia, en fin uppväxtmiljö för barn; jag vaknade till dofter från floden och nyklippt gräs, livet var enkelt och jag hade det bra. Vi klättrade i träd, simmade i floden, samlade skalbaggar och spelade med glaskulor.

Vi var sex i familjen, jag har två bröder och en syster – jag är yngst. Mina storebröder började studera i Georgetown, Malaysias näst största stad. De följde mina kinesiska föräldrars önskan och blev ingenjörer, medan min syster var inne på modedesign och jag var intresserad av precis samma sak som hon. Vi var en typisk kinesisk familj, barnen får bestämma väldigt lite. Men jag såg upp till min syster och hennes livsstil, jag delade intresset för västerländsk kultur fast det inte var det som förväntades av mig.

Jag kände ett väldigt tryck på mig under tonåren. Helst skulle man bli läkare, i andra hand advokat och i tredje hand ingenjör – allt det som jag avskydde. Jag ville se resultat direkt, som när man tecknar, skapa något riktigt, gärna med humor. Jag ritade skämtteckningar när jag var barn och mina kamrater skrattade åt dem och berömde mig. Men mamma sa att jag inte skulle komma någonstans, hon sänkte min veckopeng och sa att en man inte borde ägna sig åt det som jag gjorde. Jag visste att jag är gay redan när jag var elva år, men allt som rör sexualitet var tabu. Jag kunde inte visa vem jag var, även om mina föräldrar förstås förstod att jag var annorlunda.

När jag var 15 flyttade jag ut från föräldrahemmet och började på gymnasium i en mindre stad. Jag kände mig som en fågel som till slut kunde flyga ut ur sin bur. När det gäller min sexuella läggning så var jag oerhört förvirrad men inte rädd. Jag till och med dejtade en flicka, i dag är hon min bästa vän. Det blev en bekräftelse på att jag är gay. Men det var ingenting som jag kunde visa utåt. Faktum är att jag stängde in min sexualitet mer och mer, för mina vänner använde orden gay och "faggot" som skällsord. Jag gillade att spela basket, och de flesta spelarna hade bögar.

Det var först för två år sedan som jag kom ut för min mamma. Det har varit det värsta, det som jag mått allra mest dåligt av: att jag har gömt vem jag är för min familj.

Min syster förstod, hon såg mig och hur jag var. Men när hon en gång frågade mig "Är du gay, Simon?" så kunde jag inte säga ja. Men jag är så tacksam mot henne. När jag var ung skrev jag dagbok, för att bli av med frustrationen. Det blev tre fullskrivna dagböcker och de fanns kvar i min bokhylla när jag flyttade hemifrån.

För ett par år sedan skulle mitt gamla pojkrum göras om till förråd, och min syster var där för att hjälpa vår mor att städa och rensa ut. Och då "råkade" min syster läsa vad jag hade skrivit i dagböckerna. Sedan ringde hon mig mitt i natten och frågade: "Kommer du att berätta något för mig nu?". Jag fick panikkänslor, jag svimmade nästan. Jag såg framför mig hur min mor grät floder och att min far frågade sig "Vad har vi gjort för fel?". Jag frågade min syster om hon hade berättat för mamma. Hon svarade nej, men tyckte att jag borde berätta för dem. Vi bestämde att höras efter några dagar och hon övertalade mig att åka hem och möta föräldrarna. Först sa jag blankt nej till att berätta för min far, jag räknade snarare med att få stryk. Men så åkte jag i alla fall dit och då hade de ju redan fått höra det av min syster.

Det bästa var att min far sa: "Jag respekterar ditt val vilket det än är, men tänk på att vara försiktig." Problemet var att pappa trodde att jag "hade ett val" – han har alltid trott att det är en livsstil att vara homosexuell. För min del var jag glad över att han accepterade mig, han tyckte inte att jag gjorde rätt men han accepterade det "bara jag inte gjorde något hemskt". Det var lättare för min mamma, hon sa: "Ja, jag visste från första början att jag hade en dotter." Hon hade ju misstänkt det här i många år, men inte min pappa.

Efter mitt enda försök att få till det med en kvinna – som ju inte funkade – dejtade jag en kille, jag var 21 då. Och jag ljög ständigt för familjen som hade sett bilder av honom och mig, på den tiden delade vi kamera och jag besökte ofta mitt föräldrahem. "Vem är pojken?" frågade de och jag sa att han bara var en kompis. Det var så utmatande att ljuga hela tiden, att hitta på en ny lögn för att dölja en tidigare. Jag respekterade inte mig själv, och till sist försvann min pojkvän. Jag kände att jag inte var juste mot mig själv, men det var omöjligt att vara öppen. Man blir

utstött om man kommer ut, om man har ett jobb kommer man sannolikt att bli av med det. Är du transperson blir du skickad i fängelse. Malaysia är ett intolerant land.

Jag har lyft vikter sedan jag var 18. På college studerade jag elektroteknik – inte för att jag ville utan för att mina föräldrar sa så. Jag fullföljde, men jag ville hellre hålla på med grafisk design, något konstnärligt. Men det blev köksutbildning i stället, jag tyckte om att laga mat och det var lite inne att vara kock. Jag tyckte om jobbet, men det var så dåligt betalt och det gjorde mig nedstämd. Jag besökte ofta gymmet, och en vän där såg hur jag mädde och frågade om jag kunde tänka mig att byta yrke. Så jag började med fitness, först som instruktör och efter en tid som personlig tränare. Nu började jag blomma och tjänade bättre. Man kallade mig för Ninja Turtle på grund av hur min rygg såg ut och mitt sätt att röra mig. King Kong blev jag kallad också, jag trivdes. Så småningom var jag rätt känd i staden. Mina föräldrar visste inte om mitt karriärbyte, de trodde att jag fortfarande jobbade på restaurang. Jag är fortfarande familjens svarta får.

Nu var livet mycket bättre. På nätet hade jag fått kontakt med en svensk kille, Magnus, via en gaydejtingsida som vi chattade på. Han skulle resa till Malaysia och ville att någon skulle guida honom. Först såg jag honom som en vän, han var kul att tala med. Han kom till Malaysia och jag visade honom runt. Sedan kom han tillbaks fler gånger. Vår vänskap förändrades. Vi reste runt i hela regionen: Thailand, Laos, Singapore... när vi var i Laos så tyckte han att vi skulle ta oss upp för ett rätt så högt berg, Magnus är inte påfallande vältränad... Det verkade inte klokt att sikta på berget, 500 trappsteg; det måste verkligen vara vacker utsikt om det ska vara värt det, tänkte jag. Till slut nådde vi toppen, det var fullt med både folk och mygg. Och då... friar han! Jag fick panik först och ville springa därifrån. Det var för tidigt. Men förvirringen varade bara några minuter, sedan sa jag ja.

Att bo i Sverige hade inte funnits alls i mitt huvud. Jag var orolig för min karriär, skulle jag ge upp allt som jag hade startat i Malaysia? Men till sist bestämde vi att vi skulle leva tillsammans i Sverige. Början blev svår. Jag sökte jobb på kända gym, men kunde inte få något. Arbetsför-

medlingen föreslog jobb med barn eller som trumlärare! Mitt personliga tränar-certifikat gällde inte i Sverige och min far blev allvarligt sjuk. Åren 2012 och 2013 blev en depressionsperiod. Men nu är jag på banan, jag driver eget och arbetar som personlig tränare. Och jag planerar att delta i Luciapokalen, en tävling i fitness och kroppsbyggande. Jag är 32 år, så det är sista chansen. Efter 35 år är bodybuilding farligt för hälsan.

När jag ser tillbaka på mitt liv är det så många möjligheter som jag har missat. Men mitt liv är så annorlunda nu, jag kan vara mig själv. Jag bor med Magnus i Kallhäll, att bo tillsammans betyder att vi behöver kompromissa... Jag bryr mig till exempel mer om att det är städat än vad han gör, och jag hatar disk som står kvar på diskbänken – men jag har förstås mina egna dåliga vanor. Sverige är ett bra land att leva i, inställningen är helt annorlunda här än där jag kommer från. Här respekterar alla varandra, där händer ständigt saker som har med rasism att göra, här spelar det ingen roll vem du är eller varifrån du kommer.

Det låter i debatten som om migrationen är utom kontroll, det talas om människor som lurar staten för att få bidrag. Men jag tror att migranterna mest skapar möjligheter för Sverige, fast det är klart att av hundra äpplen så kommer något att vara ruttet.

När jag har gått på SFI har jag träffat många som har sökt asyl. En del svenskar tror att de är farliga och tar med sig våld hit, men jag talar med de här människorna. De flyr ju från krig, jag har hört fruktansvärda skildringar av flykt och vuxna som skjuts ihjäl inför ögonen på sina barn. En del mår fruktansvärt om någonting smäller, andra kan inte gå ombord på en båt igen på grund av traumatiska upplevelser. Många av dessa människor hade bra liv i hemlandet och var framgångsrika.

Så innan du dömer någon, tala med folk. Gå direkt till källan, fråga dem. Det är det bästa. ■

Yusak, 40 år

1976–1980 Födelse, uppväxt, Cirebon, Indonesien
1980–2002 Uppväxt, studier, arbete, Bandung, Indonesien
2002–2005 Studier, Kyoto, Japan
2006–2007 Arbete, Delft, Nederländerna
2007–2011 Arbete, Bristol, England
2011– Arbete, Stockholm, Sverige

”NYHETSSAJTERNA ÄR KLICKSÖKARE – DÅ BLIR DET INGA NYHETER OM FOLK SOM KOMMER HIT OCH KLARAR SIG BRA”

Bandung, där jag växte upp, är en supertrevlig stad i västra Javaprovinserna. Den är säte för tre av Indonesiens toppuniversitet och därför finns en ung befolkning som inte är rädd för att tänka nytt. Det är en kreativ plats där man vågar göra saker annorlunda.

Jag växte upp tillsammans med en yngre och en äldre bror, en pappa som var lärare och civilingenjör och en mamma som var hemmafru och samtidigt drev en cateringverksamhet. Vi bodde i ett enfamiljshus. Marken var så billig att det inte fanns någon anledning att bygga på höjden.

På universitetet tog jag en civilingenjörsexamen med inriktning på transportteknik. Efter min mastersutbildning började jag att pendla till Jakarta för att arbeta deltid som konsult. Jag undervisade också på universitetet i Bandung. Jag rörde mig mellan två olika världar och det var väldigt utmanande. Jobbet i Jakarta var mycket välbetalt, men det var inte det livet jag ville leva.

Jag valde istället att fortsätta inom akademien och erbjöds olika prestigefyllda stipendier för forskarutbildning i Japan, Singapore och Australien. Valet föll på Kyoto i Japan. Jag tyckte att det verkade utmanande och lockades av att studera i ett icke-engelsktalande land.

Tiden i Japan var fantastisk. Vi som kom från andra länder levde för oss själva, lite som i en bubbla, men det finns en stark förståelse bland japanerna för att det är svårt för migranter att lära känna deras kultur. För att möjliggöra kulturella utbyten finns internationella konferenscenter i alla stora städer. Där kan man komma i kontakt med människor som vill lära sig andra språk och det ordnas aktiviteter så som traditionella japanska ceremonier eller vandringar till gamla tempel. På så sätt fick jag kontakt med japanska familjer som jag var hemma och åt middag hos.

Efter min disputation ville jag tillbaka till Indonesien och undervisa, men jag fick inget jobb. Däremot blev jag erbjuden en forskartjänst i Nederländerna. Jag flyttade till Delft, en vacker liten stad, för att forska om urbangeografi, transport och planering. Universitetet var vant att ta emot arbetstagare från andra länder; när jag kom dit fick jag en lista över olika saker jag skulle göra, allt från att skaffa uppehållstillståndskort till att gå på hälsokontroll. Det gjorde det superenkelt för mig – jag behövde inte själv navigera bland olika myndigheter.

Även efter jobbet i Nederländerna ville jag åka hem till Indonesien. Men det är inte lätt. I Indonesien talas mer än 300 olika språk och det finns många etniska grupper. Under det holländska styret kategoriserades invånarna i Indonesien av koloniserarna – och den kategoriseringen lever till viss del kvar. Eftersom jag är kristen och av kinesisk härkomst tillhör jag två minoritetsgrupper – och det påverkar mina möjligheter att få jobb. Offentliga tjänster, exempelvis vid statliga universitet, ska representera befolkningen i övrigt, och det gör att det inte finns särskilt många platser reserverade för en person med dubbla minoriteter. Jag hade svårt att få jobb som universitetslärare på ett bra universitet eftersom ”min kvot” redan var fylld. Men sedan dess har saker gått framåt och frågan om jämställdhet mellan olika minoritetsgrupper är uppe på agendan.

Istället för att flytta hem till Indonesien erbjöds jag en fast tjänst som universitetslektor i Bristol. Den här gången tog jag med mig min dotter och min fru, som gav upp sitt arbete som professionell psykolog och universitetslektor i barnpsykologi i Indonesien.

Vi hade verkligen ett bra liv i Bristol, men min fru ville studera vidare – och det var faktiskt därför vi valde Sverige. Tanken var att hon skulle kunna ta sin doktorsexamen inom barnpsykologi. Hon hade fått ett sådant erbjudande från mitt universitet i Bristol eftersom de inte ville att vi skulle åka till Sverige. Men hon ville uppnå det av egen insats och det beundrar jag verkligen. Jag fick jobb som lektor på KTH och vi flyttade till Stockholm. När hon sedan inte blev antagen vid första ansökningstillfället bestämde hon sig för att lära sig svenska – och det har hon fortsatt att göra. Hon behöver också validera sin psykologexamen hos Socialstyrelsen. Nu känns det tyvärr som att hon har fastnat i byråkratin.

Eftersom min fru ännu inte nått sin dröm känns det på ett sätt som att det var fel val att flytta hit. Men vi har fått vårt andra barn här och min fru kämpar för att nå sitt mål. Vi trivs ändå i Sverige. Här finns det ett stort förtroende för den unga generationen – man säger inte åt ungdomarna vad de ska göra utan ser dem växa. Man litar på att det ska gå bra för dem. I Asien är det vanligt att föräldrar pushar sina barn att jobba hårt, att komma in på de bästa skolorna, att skaffa vissa yrken. Här är det okej att ta ett sabbatsår och ta det lugnt. Jag tycker att det är bra. Är det något jag beundrar med det svenska samhället är det just det: att man inte är rädd att den unga generationen ska misslyckas.

Någon gång i framtiden kommer vi absolut att flytta tillbaka till Indonesien, men först får vi se vad min fru får för möjligheter här.

Nu handlar allt i media om flyktingar, men man borde också rapportera om Sverige som en destination för arbete. För Sverige ses av många som ett coolt land att arbeta i. De gånger jag läser om arbetsrelaterad migration är det oftast en opinionsbildande artikel i the Local. Det går bra för många utländska uppstartbolag i Sverige, men det syns inte i media; nyhetssajterna är klicksökare, de letar efter

bombastiska nyheter, och då blir det inga artiklar om folk som flyttar hit och klarar sig bra – det är liksom inget särskilt med det.

Jag upplever att människor i Sverige vill vara snälla och politiskt korrekta – men verkligheten stämmer inte överens med det som folk säger. Exempelvis sägs att man inte gör någon skillnad mellan människor, men det gör man. Jag önskar att folk vore mer tydliga: om det krävs att man talar svenska och har en svensk examen – säg det! Jag tror att människor skulle uppskatta det.

Jag tycker att regeringen verkar prioritera migranter olika. Jag menar att processen för att få stanna i Sverige borde se olika ut beroende på om man exempelvis varit här tidigare och arbetat, att det kunde finnas fler snabbspår. Nu kommer alla in genom samma dörr. Jag tror att det skulle gå att skapa ett mer effektivt system.

Förra året behövde jag åka till Bryssel med ett EU-projekt som jag landat för KTH:s räkning. Men jag kunde inte åka, eftersom jag väntade på att mitt arbetstillstånd skulle förlängas. Jag hade lämnat in min ansökan i februari – och det här eventet var i september. Jag är väldigt mobil, reser för att delta i olika konferenser och jag drar in pengar till KTH från nationella och internationella projekt, ändå kan jag inte göra mitt jobb fullt ut. Jag skulle ha deltagit i ett seminarium för att visa vad bra KTH är, men behövde ställa in. Och det är inte bara jag. Ser man till dem som jobbar på uppstartbolag så reser de ännu mer. Att behöva gå och vänta på tillstånd tar död på verksamheten. Vi som är här för att arbeta kan inte göra det vi ska. Jag tycker att det är något man bör ta tag i – och man får inte glömma bort att många som jobbar här i dag kommer att återvända till sina hemländer och där fungera som ambasadörer för Sverige. ■

Alireza, 19 år

1996–1999 Född och uppvuxen, Bamyán, Afghanistan
1999–2013 Studier och arbete, Teheran, Iran
2013 På flykt, Turkiet
2013– Skyddsbehov, Malmö, Sverige

"JAG SNACKAR MINDRE OCH GÖR MER"

Jag och min mamma flydde till Iran från kriget och fattigdomen i Afghanistan, men det fanns ingen framtid för mig där. Som min mor sa en gång: Det spelar ingen roll vad du kan eller vad du gör – du är redan dömd. Som hazar från Afghanistan blir du diskriminerad på alla tänkbara sätt. Varje timme påminns du om att du är mindre värd i betraktarens ögon. Du ses ned på, du är papperslös, du rasifieras, du berövas dina möjligheter, du exkluderas, du pekas ut, du kriminaliseras och får klä skott för den utbredda korruptionen. Jag skulle kunna ha kommit in på universitet, men blev oskyldigt anklagad för att ha stulit pengar från mobilbutiken som jag arbetade i. Det hela ledde till att jag tvingades fly.

Jag kom till Sverige som ensamkommande flyktingbarn när jag var 16 år, men jag är så mycket mer än så. Jag är föreläsare, debattör, politiker, överlevare, konferencier och egen företagare. Jag vill lansera ett nytt koncept som heter aligration. Utgångspunkten är mitt eget motto: jag snackar mindre och gör mer. Aligration, snarare än integration, handlar om problemlösning men fokus ligger på att leverera lösningar på möjligheter snarare än lösningar på problem, och att synliggöra förebilder. Målsättningen är att ordet ska hamna i ordböckerna och att det ska bli en referens på politisk nivå. Att samhället tar tillvara på nyanländas potential borde vara ett ansvar som ligger på alla

ministrar, snarare än att ligga hos en integrationsminister. Jag är trött på att det snackas. Gör någonting åt saken!

Jag har en idé om ett forskningsprojekt som ska förbättra situationen för ensamkommande barn när det gäller skolan och asylprocessen. Målsättningen är att det bland annat ska resultera i handböcker, seminarier och en institution som jobbar med ensamkommande. Fokus hamnar ofta snett i de här frågorna, det är till exempel viktigt att tänka på frågor om utanförskap och hur boendeorten påverkar ensamkommande. För att kunna förbättra systemen måste man utvärdera vad som fungerar i praktiken.

Det finns flera aspekter av migrationsfrågorna som är problematiska. Som att samhällsdebatten skapar kategoriseringar. Man pratar om ensamkommande asylsökande barn istället för att prata med personerna i fråga. Att föra en dialog och ha samtal med olika målgrupper är otroligt viktigt.

Jag definierar inte mig själv som ensamkommande flyktingbarn. När ska man sluta att betraktas som "ensamkommande"? Ett år efter att man har kommit? Två år? Tre år? Jag är mer etablerad och mer påläst om vad som händer i Sverige och i omvärlden än stora delar av svenska befolkningen.

Men man talar inte om innanförskap utan om utanförskap. Den vägledning och det stöd jag som ensamkommande flyktingbarn har fått här i Sverige har ofta haft för avsikt att begränsa mig och min utvecklingspotential. Det finns strukturella och fullt accepterade rasistiska tendenser inbyggda på alla nivåer i samhället och framförallt i hur vi bemöter nyanlända människor. Det handlar främst om okunskap och ett system som inte tar tillvara människors potential.

Man måste ge plats för förebilder: personer som kan inspirera och motivera andra. Jag är politiskt aktiv, samhällsengagerad och motiverad. När jag satte min fot på svensk mark hade jag, till skillnad från en svensk 16-åring, inte kostat samhället en enda krona i barnbidrag, sjukvård eller skolgång. Två år senare pratar jag flytande svenska, driver eget företag och betalar skatt. Varför letar man offer och förövare istället för att upplysa allmänheten om exem-

pel som mig? Media fokuserar på kostnader för flyktingar och ensamkommande barn, men varför säger man då inte också vad studenter kostar samhället?

Flyktingar framställs ofta som en belastning för samhället och får fylla rollen som offer, och ensamkommande barn från Afghanistan hamnar i skottlinjen. När det kom brottsanmälningar mot ensamkommande barn tidigare i år började medierna genast attackera och bomba den här målgruppen. Jag blev inbjuden att prata i tv-studion. Varför? För att jag är från Afghanistan och "ensamkommande". I slutändan fick jag inte vara med i tv och mina uttalanden publicerades aldrig. Varför? För att mina ord inte legitimerade medias agenda, och vad jag än säger ifrågasätts det. Det är inte demokratiskt och vad är egentligen public service? I mina ögon är media ett vinstmaskineri som bidrar till att normalisera rasism, marginalisering och utanförskap.

Det pratas om en våg av flyktingar och en flyktingkris samtidigt som Europa tar emot mindre än en procent av alla 60 miljoner människor på flykt. Att cirka 36 000 människor som flytt till Sverige fick asyl här förra året är en enorm tillgång. Sverige behöver ungefär en miljon välutbildade personer och många av dem som kommer är enormt motiverade och kompetenta, men de behöver rätt plattformar. Man kan inte slussa människor genom samhället som om de vore delar i ett fordonsprogram. ■

Geni, 47 år

1969–1989 Födelse och uppväxt, Caxias do Sul, RS, Brasilien
1989–1996 Studier, Pelotas, RS, Brasilien
1997–1998 Arbete, Cruz das Almas, BA, Brasilien
1999–2004 Arbete/forskning, Pisa, Italien
2004–2008 Arbete/forskning, Tsukuba, Japan
2008–2011 Arbete/forskning, Torres Vedras, Portugal
2011– Anknytning, Karlstad, Sverige

**"JAG HAR MÅNGÅRIG
ERFARENHET AV FORSKNING
OCH TALAR FLERA OLIKA
SPRÅK, MEN DET KÄNNES
INTE SOM ATT DET ÄR VÄRT
NÅGONTING HÄR"**

Som barn tillbringade jag somrarna hos mina mor- och farföräldrar som var lantbrukare. Vi barn hjälpte till att mjölka korna, bearbeta jorden, odla majs och potatis – och vindruvor för att göra vin. Kanske var det de tidiga upplevelserna av närheten till naturen och det fysiska arbetet på gården som gjorde att jag senare valde att studera till agronom.

Efter min universitetsexamen fick jag ett stipendium för att doktorera i Italien. Jag flyttade dit för att forska om klimatets påverkan på fruktodlingar, och det var där jag träffade min man.

Några år senare fick vi båda stipendium för att flytta till Japan. Där trivdes vi väldigt bra, men vi drömde om barn och det är svårt att kombinera familjeliv med arbete i Japan. När jag blev erbjuden ett fantastiskt jobb på ett forskningsinstitut i Portugal flyttade jag dit. Det här var under finanskrisen och min man fick inget fast jobb. I tre år bodde vi på var sitt håll medan vi letade efter en plats där vi kunde bo tillsammans, företrädesvis ett demokratiskt land med ett fungerande välfärdssystem. Vi flyttade till Sverige samtidigt och slogs omedelbart av vilka unika naturupplevelser det här landet bjuder på.

I min mans kontrakt ingick att jag skulle få hjälp från universitetet att introduceras på den svenska arbetsmarknaden. Det var det som gjorde att vi ville komma hit, att det fanns en möjlighet även för mig. Senare fick jag höra att mitt cv inte hade matchats med någon arbetsgivare. Där fanns inget intresse.

Efter en termin på SFI hade jag ett utvecklingssamtal med min lärare. Jag var gravid då och ville prata med honom om att gå vidare med kursen, men han tittade bara på mig och sa: "Din framtid ligger i din mage! Kom tillbaka om tre år!". Givetvis är mitt barn en del av min framtid, men jag ville ändå inte stanna hemma och bli isolerad. För mig var det viktigt att fortsätta med SFI och aktivt söka jobb. Och det var det jag valde att göra.

Att komma in på den svenska arbetsmarknaden är svårt. Jag har erfarenhet av forskning och vetenskaplig verksamhet i Europa, Asien och Sydamerika och talar flera olika språk, men det känns inte som att det jag har med mig är värt någonting här. Jag var ganska optimistisk när jag

kom hit, förberedd på att det skulle vara svårt, men inte så här svårt. Jag har sökt många jobb över hela landet, men har inget svenskt namn, inga kontakter och ingen svensk utbildning. När jag frågat vad som krävs för att få jobb, utifrån de meriter jag har, har jag inte fått några konkreta svar. Nu har jag tappat lite av motivationen.

Jag vill gärna arbeta. Jag saknar det så mycket, men tyvärr är inte informationen om hur man ska göra för att få ett jobb här i Sverige tillräcklig. Det är inte Arbetsförmedlingen som har informerat mig om satsningar som "kortare vägen", utan andra nyanlända. Personalen på Arbetsförmedlingen har varit artig och vänlig, men det tog stopp där. Jag kom inte vidare. Jag har påbörjat en utbildning för att kunna undervisa, men har nu studieuppehåll för att satsa på språket.

Att leva i flera olika länder har gett mig en större förståelse för andra kulturer och olika sätt att arbeta och leva. Jag tror jag har blivit mer anpassningsbar och flexibel. Jag tar hänsyn till andra människor och deras arbetssätt. Jag tror också att det gör att jag inte dömer människor lika snabbt utan försöker förstå den jag möter.

Samhället är segregat, jag märker det även när det gäller min dotter. På förskolan har de delat in barnen i grupper och i hennes grupp är det ungefär 90 procent barn med utländsk bakgrund. De är bara barn, men där finns redan en barriär. Det finns en risk att det blir det framtida samhället: svenskar på ena sidan, människor med utländsk bakgrund på den andra. Jag tror inte att det är bra för någon. Den utvecklingen gör att det blir vanligare att acceptera grupperingar: "vi är här", "ni är där". Gör vi så blir det svårt att förstå varandra. Jag förstår att integration är svårt i en tid när många människor kommer hit, och vi som är här har en plikt att anpassa oss, men samhället blir enklare att förstå om vi integreras.

Media rapporterar om att migranter ska få vägledning tidigare för att snabbare komma i arbete. Politikerna har förstått att det finns problem. Människor behövs i många sektorer, exempelvis inom vården, men det finns en klyfta mellan hur det skulle behöva se ut och verkligheten. Kanske kommer det glappet att minska. Vi hör mycket om de utmaningar som samhället står inför på grund av att många nyanlända inte har utbildning, men vägen till jobb är lika lång för högutbildade. ■

Amir, 30 år

1981–1986 Födelse och uppväxt, Teheran, Iran
1987–1999 Uppväxt, Karaj, Iran
2000–2007 Studier, Garmsar, Iran
2007–2010 Arbete, Teheran, Iran
2010– Studier, Linköping, Sverige

**"I DEN AKADEMISKA
VÄRLDEN ÄR FOLK VÄLDIGT
ÖPPNA. KANSKE LEVER
JAG I EN BUBBLA"**

När jag var fem år flyttade min familj från en lägenhet i centrala Teheran till en villaförort i Karaj, cirka tre mil från huvudstaden. Jag trivdes där: vi hade egen trädgård och skaffade hund, en german shepard som hette Joe. Han var väldigt stark och lekfull och jag minns honom som väldigt stor, kanske för att jag själv var så liten. Jag kommer ihåg hur jag höll hårt i kopplet och hur han ändå lyckades dra med mig dit han ville.

Som barn gillade jag att spela fotboll och basket. Sedan upptäckte jag tv-spel. Och då blev det favoritsysselsättningen: Nintendo, Sega, PC... jag tycker fortfarande om att spela ibland.

Mina favoritämnen i skolan var kemi och biologi. Och jag har alltid gillat fysik och matte. Direkt efter gymnasiet började jag studera vid universitetet i staden Garmsar för att bli veterinär. Under studietiden bodde jag dels med mina föräldrar som då flyttat tillbaka till Teheran, dels med några kompisar i Garmsar som jag hyrde lägenhet med.

När jag och mina vänner inte studerade umgicks vi hemma hos varandra, spelade spel och drack öl i smyg. Det religiösa styret i Iran gjorde vad det kunde för att vi inte skulle kunna roa oss. Exempelvis är alkohol förbjudet och segregeringen mellan könen utbredd. Vid mitt universitet var det bara män som fick gå veterinärutbildningen, det ansågs vara ett manligt yrke. På gymnasieskolorna var pojkar och flickor åtskilda. Till och med i bussarna delade de på oss. Tjejerna satt fram. Killarna där bak.

När jag var klar med min veterinärexamen började jag arbeta som inspektör på en bank som hade hand om försäkringsärenden. När bönder anmälde att deras djur var sjuka eller hade dött och ville få ut pengar på försäkringen var det mitt jobb att åka dit och bedöma skadorna. Jobbet innebar många timmar i bil, vilket jag inte trivdes med.

Därefter fick jag ett jobb på en riksorganisation för veterinärer. Jag åkte ut till olika byar och tog prover och vaccinerade djur. Där stannade jag inte heller särskilt länge. Mitt sista jobb i Iran, innan flytten till Sverige, var som ansvarig veterinär på en kycklinggård. Under tiden jag var där bestämde jag mig för att flytta till Sverige. Min syster bodde här då, och hon föreslog att jag skulle komma hit. I Sverige skulle jag kunna studera etologi, ett ämne som

jag tycker mycket om, och det var den möjligheten som övertygade mig om att flytta hit.

Enligt min syster som studerade i Falun var Sverige trist, kallt och dyrt. Men hon är en storstadstjej – det hon kallar tråkigt tycker jag om. Jag föredrar naturen och livet på landet framför stora städer och nattliv. Jag tycker inte om när det är för mycket folk.

Att få ett tillstånd för att kunna studera i Sverige var inte särskilt svårt, men tog lite längre tid än vad jag först blivit lovad. Jag var tvungen att avboka mitt flyg och boka en senare resa på grund av det. När jag kom till Sverige i augusti 2010 var det första gången jag var utanför Iran.

Det som gjorde störst intryck på mig var himlen. Den är så blå här i Sverige, med så vackra vita moln. I Iran är himlen antingen grå och helt molntäckt eller så är det inga moln alls. Här har molnen en massa olika former, och på något sätt verkar de vara närmare jorden. Kanske beror det på att luften är renare här. Den första vintern jag var här var snötäcket mer än en meter högt. Det var extremt vackert.

Att studera i Sverige är annorlunda mot Iran. Här är en stor del av studierna gruppbaseade och studenterna arbetar tillsammans. I Iran går studierna mer ut på att memorera böcker och skriva tentor, vilket inte är lika kul. Och jag är inte säker på hur effektivt det är att läsa samma bok fyra-fem gånger, det känns väldigt gammaldags.

Jag kom hit för att ta en masterexamen. Utbildningen är på två år: ett år med olika kurser och ett år då man arbetar med ett projekt. Jag trivdes med forskningen och tyckte om att arbeta med människorna här. När jag var klar med min masterutbildning var jag säker på att jag ville söka doktorandtjänst här. Min forskning som jag håller på med nu handlar om domesticering av djur, alltså den förändring en djurart genomgår när den övergår från ett liv i det vilda till att leva nära människan. Jag ägnar 60 procent av tiden åt forskning, utöver det undervisar jag och tar själv en del kurser.

På fritiden tycker jag om att umgås med vänner och kolla på tv-serier. Jag har fortfarande kvar flera vänner från tiden när jag bodde i studentkorridor. Det är ett bra sätt att bo på, tycker jag. Vi hade våra egna rum men umgicks i köket. Jag pratar inte svenska, men jag har aldrig haft problem med att få vänner.

Efter att jag doktorerat skulle jag vilja forska om mänskliga sjukdomar. Jag hoppas att jag kan få ett bra och stimulerande arbete.

Min doktorandutbildning är på fem år, trots det får jag bara ettåriga tillstånd vilket innebär att jag har behövt ansöka fem gånger. Jag tycker inte att det är rimligt – varför skapar Migrationsverket så mycket extrajobb för sig själv? Det händer sällan att folk blir avskedade från sin doktorandtjänst. Jag tycker att det vore bättre om man blev av med sitt tillstånd om något sådant inträffade, i stället för att hålla på med upprepade ansökningar. Det skulle spara arbetskraft för Migrationsverket – vilket jag tror vore välbehövligt för myndigheten.

Jag tänker att vi människor har en tendens att generalisera istället för att se individer. Oavsett om man kommer hit för att fly krig eller för att arbeta som professor så ser människor bara ”migranter”. Det kanske är annorlunda i den akademiska världen, men utanför den tror jag inte att människor ser skillnaderna lika tydligt. I den akademiska världen är det vanligt att folk har en examen från exempelvis Iran eller Indien. Det är en multinationell miljö och människor är väldigt öppensinnade.

När media rapporterar om migranter handlar det mest om flyktingar. Och i filmer är migranter oftast ”de onda”: skurkar från öststaterna eller Mellanöstern. Jag har aldrig läst något om studenter som kommer till Sverige. Antingen läser jag om människor som inte är integrerade, eller om nyanlända och problemen de möter. Att skriva om studenter säljer inte. Om människor skulle vara mer intresserade av att läsa om sådant så skulle media rapportera om det. Men vi som är här och studerar och arbetar anses inte vara intressanta.

Det vore trevligt om folk visste att alla som kommer från Mellanösternregionen inte kommer på grund av krig eller lever på bidrag. Det vore bra om folk fick se att folk kommer hit och bidrar och inte har några särskilda problem eller är kriminella. Jag har aldrig haft problem med någon eller något. Men återigen: jag befinner mig i den akademiska världen. Och här är människor väldigt öppna. Kanske lever jag i en bubbla. ■

Inta, 31 år

1984–2003 Födelse och uppväxt, Liepaja, Lettland
2003–2007 Studier, Valmiera, Lettland
2008–2010 Studier, Riga, Lettland
2007–2015 Arbete, Riga, Lettland
2015– Anknnytning, Upplands Väsby, Sverige

"JAG FÖRBEREDDE MIG I ETT ÅR FÖR FLYTTEN TILL SVERIGE"

Sverige har aldrig varit ett främmande land för mig, men jag hade aldrig en tanke på att flytta hit. Min mamma var rektor på min skola i Liepaja, och vår kommun var vänskapskommun med Danderyd. Vi skickade julkappar och påskgodis till varandra. Varannan termin kom det svenska lärare och rektorer och bodde hos oss i Liepaja, och varannan termin åkte min mamma dit. En gång fick jag följa med, och jag minns raderna av moped utanför skolan i Danderyd. På den tiden var det svåra tider i Lettland, och det var inte så många som hade en egen moped. Jag kunde känna att atmosfären i Sverige var annorlunda. Kommunikationen mellan lärare och elever var mer jämlik. I Lettland var läraren inte din vän.

Min pojkvän Erik träffade jag genom en gemensam vän i Riga. Vi var några tjejer som skulle lära oss spela fotboll och han spelade i det andra laget. Vi har båda rest mycket och pluggat utomlands, jag i Salzburg i Österrike och på Södertörn i Sverige, han i bland annat Australien. Jag hade pluggat klart och hade min erfarenhet, mina kontakter och en fast anställning i Riga, och vi ville se om han kunde hitta ett bra jobb där. Men det blev inte så. Erik hittade istället ett bra jobb i Sverige och köpte en lägenhet i Upplands Väsby.

Under ett helt år förberedde jag min familj och mina vänner på min flytt till Sverige. Jag ville att de skulle förstå

att vi skulle hålla kontakten även om jag bodde i Sverige. "Jag flyttar, men vi kommer att ses igen", sa jag till dem. "Det kräver bara lite mer planering." De protesterade inte mot mitt val, men det känns bra att vi kunde prata igenom det.

Jag förberedde mig länge inför flytten och försökte ta reda på så mycket information som möjligt. Men det var svårt, och jag kände att både lettiska och svenska myndigheter ville placera mig i ett fack. Det var svårt att få bra information om hur jag bäst skulle förbereda mig. Nu så här i efterhand är jag besviken; jag gjorde allt jag kunde i förväg, men när jag kom hit blev allt ändå komplicerat och tog lång tid.

Skatteverket ställde frågor som fick mig att känna mig som att jag flyttade hit för att få fördelar. Det är som att folk tror att vi kommer hit och sen får betalt för ingenting. Så är det inte.

Jag har läst svenska på SFI, och nu läser jag en grundkurs i svenska på ABF. Jag skulle vilja bli klar innan året är slut. Jag har sökt jobb sedan jag flyttade hit, och när jag fick några konsultuppdrag startade jag en enskild firma. Jag jobbar bland annat med att skriva rapporter om unga arbetslösa som inte har utbildning och hur de ska integreras på arbetsmarknaden. Men jag söker fortfarande en anställning. Jag har läst statsvetenskap och jobbade för Civic Alliance Latvia, en plattform för alla frivilligorganisationer i Lettland. Det är en stor fördel att ha jobbat med sådana här saker eftersom många projekt är mellan nordiska länder.

I framtiden vill jag ha ett hus någonstans i närheten av Stockholm. Det finns så mycket natur här, det finns vind och det finns vatten. Jag har alltid levt vid havet. Om jag skulle flytta till en stad utan vatten skulle jag inte må så bra.

Våra barn ska kunna svenska, lettiska och engelska, och vi kommer att ha engelska som "det hemliga språket". Ja du vet, när man pratar om var man har gömt godiset och du inte vill att barnen ska förstå vad du säger!

Det är inte anonyma människor som kommer hit. Jag tänker på mina kursare på SFI:n – en plastikkirurg, en sjuksköterska och en som ägde en brudklänningsaffär i sitt hemland. De tvingades komma hit. De ville inte. Det vore bra om man kunde låta deras historier komma fram, att visa deras perspektiv. ■

Kristina, 44 år

1972–1989	Födelse och uppväxt, Ängelholm, Sverige
1989–1990	Studier, Madison, Indiana, USA
1990–1991	Studier, Ängelholm, Sverige
1991–1993	Studier, Varberg, Sverige
1993–1994	Studier, Borlänge, Sverige
1994	Studier, Stockholm, Sverige
1994–1995	Studier, Kalmar, Sverige
1995–1997	Arbete, Ängelholm, Sverige
1997–1998	Arbete, Linköping, Sverige
1998–2011	Arbete, Göteborg, Sverige
2011–2015	Anknytning, Shanghai, Kina
2015–	Återvändande, Göteborg, Sverige

**"OM DET UPPSTOD EN
MÖJLIGHET I MORGON
SKULLE JAG FLYTTA
DIREKT"**

En dag kom min man hem från jobbet på Volvo och frågade mig om vi skulle flytta till Kina. Han hade fått erbjudandet att starta Volvos verksamhet i Shanghai, en möjlighet som skulle bredda hans arbetserfarenheter. Jag var positivt inställd och tänkte att det skulle kunna vara ett äventyr för hela familjen. För mig är det spännande med nya kulturer. Jag har erfarenhet av utbytesstudier i USA och har gjort många arbetsresor utomlands. När vi väl började titta på bostäder i Shanghai föll jag dessutom för staden.

Flytten från Sverige till Kina var en stor omställning för mig. Jag gick från egenföretagare med inkomst till att vara hemmafru. Innan resan var jag tvungen att säga upp ett stort konsultuppdrag för ABB och jobben jag fick i Shanghai var få och utspridda. Att vara hemmafru var inte något jag var van vid. Jag gav mig ständigt ut i staden för att hålla mig sysselsatt, men efter ett tag började jag trivas i min nya situation, framförallt för att jag fick mer tid med barnen.

I början levde vi lite som i en bubbla. Det tog tid för mig att hitta egna vänner. Vi var många familjer från Göteborg som flyttade till Shanghai och först umgicks jag mycket med andra kvinnor vars män också arbetade på Volvo. Genom att jag hämtade och lämnade barnen på skolan lärde jag med tiden känna andra utländska föräldrar. De befann sig i liknande sits som jag och vi hade lätt att få kontakt med varandra.

Min ambition var att jag skulle lära mig kinesiska, men det tog tid att lära mig språket och göra mig förstådd. Det finns så mycket som jag fortfarande vill lära mig om den kinesiska kulturen och saker jag vill förstå som är självklara för den som växer upp i Kina. Till exempel att siffran fyra förknippas med död och är ett otursnummer – så till den grad att hotell inte har någon fjärde våning. Siffran åtta är å andra sidan ett lyckonummer. Vi bodde i det åttonde huset i vårt kvarter och av den enkla anledningen ansågs vi vara välsignade.

Som arbetsgivare ordnade Volvo mycket för oss rörande flytten, såsom försäkringar och språkkurser. Andra praktiska saker, som till exempel inköp av dagligvaror, ordnade vi själva. Vi levde lite av ett lyxliv och hade en egen chaufför och hemhjälp. I Shanghai såg jag hur stor den ekono-

miska klyftan är mellan klasserna, och att det är många som är fattiga i Kina – det gav mig perspektiv. I och med att Volvo öppnade upp en filial i Shanghai, och att vi var så många som flyttade dit, vill jag tro att det skapades nya arbetsmöjligheter för invånarna.

Liksom alla som flyttade till Shanghai med Volvo fick min man ett kontrakt på två år. Planen var att svenskarna skulle lära upp de lokalt anställda för att de skulle kunna ta över verksamheten. Situationen förändrades dock och min mans kontrakt förlängdes. Efter det fjärde året kände han att det var dags för något nytt. Det var då vi bestämde oss för att flytta tillbaka till Sverige.

Jag var nervös över att komma hem igen och ville inte flytta tillbaka. Jag hade fått fantastiska vänner i Shanghai och hade inte jobbat regelbundet på flera år. Jag visste inte hur det skulle gå med arbete i Sverige och funderade mycket på att svenskar är så upptagna med sina egna liv. Skulle jag kunna ha liknande relationer i Sverige som i Kina? Det var en jobbig period. Barnen längtade däremot hem. När vi hälsade på i Sverige på semestrarna var det alltid trevligt med fester och grillningar, så de trodde väl att det skulle vara så hela tiden här. Men nu saknar barnen skolan och vännerna i Shanghai. Det har hänt mycket under de här fyra åren. Vi är inte samma personer som vi var när vi åkte. Mina bekanta förstår inte hur jag kan sakna Kina.

Vi funderade på om vi skulle flytta till en annan ort i Sverige, för att slippa expat-stämpeln och börja om på nytt. Men eftersom vårt hus står här i Göteborg och min man har nära till arbetsplatsen, fick det bli de gamla kvarteren. Ibland kan jag känna mig som Mia Skäringer i ”Solsidan”, malplacerad på en ort där inget förändras. Det fick jag redan skäl att tänka när vi var hemma på somrarna – allt var sig likt! Då lärde jag mig också vilka som var mina riktiga vänner och som inte blev obekväma om jag stannade för länge eller frågade om vi kunde sova över. I Kina ställde alla mina vänner upp för varandra i vått och torrt. Blev någon sjuk kom de andra över med middag till exempel. Vännerna blev nästan som familj. Så här i efterhand tänker jag att det kanske trots allt hade varit bättre att bo kvar i Shanghai.

Det var mycket svårare att återvända än att flytta iväg. Volvo hjälpte oss med mycket vid flytten till Shanghai, men när vi kom hem fick vi klara oss själva. Hade vi förstått vad vi behövde ordna före hemvändandet hade vi kunnat förbereda oss bättre. Eftersom våra försäkringar var tecknade i Kina och min man betalade skatt där, behövde vi avskriva oss vårt svenska medborgarskap. När vi sedan skulle folkbokföra oss på nytt var pappersarbetet omständligt och utvärderingen drog ut på tiden. Och innan handläggningen var klar kunde vi inte ta del av förmåner såsom barnbidrag eller sjukvård.

I dag kan jag få kommentarer som: ”Visst är det väl skönt att vara tillbaka i fina Sverige där vi har bra luft?”. Visst, tänker jag då, men det går inte att njuta av tillvaron när alla är så uppbundna och slutna. När jag säger att jag längtar tillbaka verkar de inte förstå att allt kanske inte är perfekt här i Sverige. Vi hade det väldigt bra i Kina, men det är ingen som vågar fråga hur vi hade det där. Jag tror att det handlar om den svenska avundsjukan. Vi har svårt att glädjas åt någon annan, istället ska det alltid spekuleras och ifrågasättas. Det första höstlovet efter att vi kom tillbaka från Kina fick min dotter frågan om vad vi skulle göra under lovet. Hon sa att vi bara skulle vara hemma och ta det lugnt. Klasskompisarna ifrågasatte det och undrade varför hon inte skulle ut och resa som de. Här i Sverige förväntas vi alla göra samma sak.

Jag tycker världen är spännande och skulle gärna flytta till ett land som är helt olikt Sverige. Att bara semestra i olika länder räcker inte för mig, och dessutom är semestrar ytliga och inte tillräckliga för att komma in i kulturer. Jag skulle flytta direkt om det uppstod en möjlighet i morgon. Min man är inte lika entusiastisk men kan tänka sig att göra det för min skull. Vi diskuterar detta dagligen, men tillsvidare bor vi kvar i Göteborg.

Det jag saknar från den rådande migrationsdebatten är samtalet om återvändande svenska barn. Om det är utmanande för vuxna att komma tillbaka och återanpassa sig till livet i Sverige efter tiden utomlands, hur svårt är det då inte för barn? Det behövs en diskussion om hur barn kan få stöd och verktyg för att hantera övergången mellan kulturer, skolsystem och vänskap.

Det slår mig också att det inte finns tydlig eller lättillgänglig information för återvändande svenskar. En enkel introduktionsfilm som visar hur de ska gå till väga när de flyttar tillbaka och hur lång tid processerna kan ta hade nog kunnat underlätta för hemvändarna. Till exempel skulle Migrationsverket kunna inleda samarbeten med svenska organisationer utomlands så som Sweden Abroad, Svenska Klubben eller andra utlandsföreningar. Ett sådant intresse för svenskar i utlandet skulle kunna gynna dem som planerar att återvända. Jag vet att det i alla fall hade underlättat för oss. ■

■ Andreaa, 25 år

1991–2004 Födelse och uppväxt, Focsani, Rumänien
2004–2011 Uppväxt, Bukarest, Rumänien
2011– Studier, Stockholm, Sverige

**"HELA FRÅGAN OM TIGGERI
FINNS DET MYCKET ATT
SÄGA OM"**

Jag glömmer aldrig första gången jag hörde Svarta havets vågor. Det var en mäktig upplevelse för ett litet barn. Mina föräldrar brukade ta med mig dit på somrarna och vi gjorde många utflykter ihop. Nyår och påsk firade jag till exempel alltid med min pappa och hans släkt i Transsylvanien. Det var också mycket tack vare honom som jag fick den stabilitet och trygghet som alltid varit viktig för mig. Jag behöver känna att jag har ett hem och en fast punkt i tillvaron, samtidigt drömde jag redan i tidig ålder om att leva utomlands.

Rumänien erbjuder många vackra naturupplevelser; där finns havet, bergen i Transsylvanien och unika platser som Draculas slott. Det är ett bra land, människor är duktiga och intelligenta, men att plugga vidare på universitet i Bukarest efter gymnasiet lockade aldrig. Jag har alltid velat göra någonting stort med mitt liv och ville komma ut i arbetslivet så snabbt som möjligt för att kunna engagera mig i samhällsfrågor och påverka saker. I bakhuvudet fanns också tanken på Sverige där min mormor bosatte sig när hon gifte sig med en sverigefinne. På somrarna brukade jag hälsa på henne och när jag var runt 15 år flyttade även min mamma dit. De försökte båda få mig att testa Sverige när det blev dags att välja universitet, och på den vägen är det...

Jag började läsa statsvetenskap och EU-rätt vid Stockholms universitet. I början tänkte jag att jag skulle återvända till Bukarest efter första året, men så blev det inte. Jag läste vidare här, men efter fyra år hamnade jag i en sorts transittillstånd. Jag visste inte riktigt var jag hörde hemma eller vart jag skulle ta vägen. Det skapade frustration och mina tankar gick fram och tillbaka: Leva vidare här i Sverige eller återvända till Bukarest och ta min magister där? Det gav sig när jag fick praktik på ett forskningsinstitut i Stockholm. I den vevan började jag även få ett socialt liv som jag saknat tidigare. Allting blev lättare och jag kände mig mer och mer hemma i Sverige. Bukarest kändes alltmer avlägset, men jag återvände ändå en sommar för att praktisera på utrikesdepartementet där. Jag ville få erfarenhet och se hur det fungerade, men arbetsuppgifterna som jag fick utmanade inte. Att lägga akter i dossier var inte riktigt vad jag hade tänkt mig...

Efter att jag tagit min magister vid Stockholms universitet började det riktiga jobbsökandet. Efter många ansökningar och långa tystnader fick jag komma på min första intervju på Migrationsverket. Jag fick jobbet som handläggare på ansökningsenheten och vad som stod framför mig var den där kaotiska och historiska hösten 2015 när det kom väldigt många asylsökande till Sverige. Vi behövde arbeta både kvällar och helger. Någon jul- eller nyårsledighet var det inte tal om. Det blev mitt första nyår som jag inte firade i Rumänien. Jag tvingades helt enkelt anpassa mig till jobbkontexten och den konstanta stressen. Fokus låg på människorna som rest långt för att få skydd här. Många hade inte sovit på flera dygn och vare sig ätit eller druckit. De var ledsna, trötta och utmattade. Många barn hade det svårt och var förvirrade. Och det var även tufft för oss som jobbade – oavsett hur stark du är blir du påverkad. Det gick inte att vara neutral och bara lägga allt åt sidan när arbetsdagen var över. Tankarna fortsatte att snurra och störa sömnen. Jag blev känslös men fick också insikt om hur lyckligt lottad jag själv och många andra är som lever bortom krig och konflikter.

Nu jobbar jag med andra frågor, så kallade Dublinären, och det känns spännande. Framöver skulle jag kunna tänka mig att arbeta mer med analys och åka ut på uppdrag, kanske på en ambassad någonstans. I dag känner jag mig också hemma här i Sverige. Jag har börjat tycka om promenader – oavsett hur kallt det är måste jag ge mig ut och få lite dagsljus. Det var inget jag behövde i Bukarest eftersom solen där skiner lite oftare... När min pappa hälsade på mig senast skrattade han och undrade vad som hade hänt: Varför behövde jag gå ut i solen och promenera varje dag?

När det skrevs och talades intensivt om "flyttingkrisen" kom det mycket kritik vad det gäller hur allting sköttes. Det blir problematiskt och kaotiskt när det kommer många människor på kort tid och samhället inte är anpassat till att ta emot så många, eller Migrationsverket för den delen. Kritik är välkommet, men jag tänker också att det togs för lite hänsyn till alla oss som kämpade hårt för att människor skulle få ett boende och ett bra mottagande. Vi tvingades vara snabba och flexibla. Jag tror det hade varit

bra för allmänheten att också få höra hur vi upplevde det hela och att sprida förståelse för den situation vi ställdes inför.

Jag tänker också på alla som flyr hit och som har en universitetsexamen och doktorsstudier i bagaget, men som har svårt att få jobb här. Och alla andra som – oavsett bakgrund – ser till att göra något stort och viktigt. Jag skulle vilja se fler sådana exempel som visar att det inte spelar så stor roll varifrån man kommer.

Bilden av människor från Rumänien blir också begränsad och är ofta negativ här i Sverige. Många ser bara fattiga människor som sitter ute och tigger. Hela frågan om tiggeri finns det mycket att säga om. I Rumänien skapade det problem som ledde fram till att tiggeri förbjöds. Jag tycker det borde finnas en vilja att höra mer om hur Rumänien och myndigheterna där hanterade situationen. Det hade också varit värdefullt att få höra om erfarenheterna bland dem som själva ägnat sig åt att tigga i Rumänien och i andra länder som Bulgarien. Det är många som borde få ge sin bild och åsikt i den här frågan! Och vad händer egentligen i Rumänien? Många här antar bara att människor diskrimineras i Rumänien och att fattiga människor inte får någon hjälp, och att det är därför de kommer hit för att tigga. Men det kommer även människor från Rumänien av andra skäl än tiggeri, till exempel många ingenjörer och lärare. Inom både skolväsendet och kyrkan är det många från Rumänien som är verksamma, men dem pratas det inte om. Det är väl inte lika spännande... Många EU-medborgare har goda förutsättningar att arbeta i Sverige och vill jobba här, men vad är det för krav och förväntningar på den som kommer från ett annat EU-land? Det är frågor som också borde få en plats i samhällsdebatten. ■

Bushra, 27 år

1989–2014 Födelse och uppväxt, Sanaa, Jemen

2014– Anknytning, Göteborg, Sverige

”JAG SKULLE INTE HA LÄMNAT MITT HEMLAND PÅ GRUND AV KRIGET, MEN FÖR KÄRLEKEN KUNDE JAG GÖRA DET”

I biblioteket i mitt hem fanns över tusen böcker. Första gången jag läste en bok med titeln ”Gitarr” av den jemenitiska författaren Abdul-Wali Al-Shameri fylldes jag av en annorlunda känsla. Jag måste börja skriva poesi, var tanken som rusade genom mig. Att både skriva och läsa böcker var något som följde mig under uppväxten. Min far är journalist och det påverkade mig positivt. Han hade modet att ta upp och skriva om det som behövde höras, men mycket förändrades i samband med revolutionen 2011. Under nästan ett år upplevde jag kriget, men det som kommer till mig vid minnet av Jemen är det som gör mig stolt över mitt hemland. Människorna där är alltid optimistiska och väldigt gästvänliga. Alla borde någon gång besöka Sanaa – en av de äldsta städerna i världen. Byggnadskonsten och stilen är väldigt speciell. Det vilar en särskild känsla över staden och doften av lera kommer åter till mig... Om jag hade blivit journalist i Jemen skulle jag skriva om kulturen.

Kärleken kommer efter bröllopet, säger många. Jag håller inte med. Mina föräldrar var öppna och lät mig bestämma. Jag tänkte på mitt beslut i två månader efter det

att min man friade. Vi hade en relation på gymnasiet men vi träffades igen 2012. Vi hade fortsatt kontakt över sociala medier innan vi gifte oss och flög från Egypten till Sverige år 2014. Han bestämde sig för att söka asyl i Sverige och ville att jag skulle flytta dit till honom. Jag tänkte att Sverige är ett land som skulle hjälpa mig att förverkliga mina drömmar, och att jag skulle få större frihet där. Jag kanske hade den bilden från min pappa, som har studerat och jobbat i Europa. Det var även han som pushade mig att åka till Sverige när jag tvekade. Hans frihet, optimism och tro på mig har betytt mycket. Mina vänner brukade fråga om de kunde få låna honom som pappa. Att lämna Jemen var ett svårt val. Jag skulle inte ha lämnat mitt hemland på grund av kriget, men för kärleken kunde jag göra det.

Här i Sverige är jag lycklig. Jag har lärt mig språket, har vänner och ett fast jobb på Angereds teater. Jag känner att jag har integrerats i samhället både snabbt och på ett bra sätt. Min man har haft en stor roll i det. När jag inte förstår hur saker fungerar kan jag alltid fråga honom. Jag har svårt att föreställa mig hur det skulle vara att inte ha någon i sin familj här. Konsekvenserna av att Sverige nu försvårar för familjeåterförening tror jag kommer att bli negativa.

Sverige har gett mig mycket och därför känns det också viktigt för mig att kunna ge någonting tillbaka. För att hjälpa andra nyinflyttade med integrationen är jag engagerad på olika sätt, till exempel som volontär för Röda Korset. I mitt nuvarande jobb på en multimediaorganisation hjälper jag dessutom nyanlända på olika sätt. Jag försöker också nå ut via sociala medier, och planerar att trycka en bok på svenska och arabiska. Jag tänker också att ett av de bästa sätten att visa mitt hemland för andra är att verka som journalist. Då skulle min röst kunna nå många. Däremot har inte journalistiken så stor möjlighet att förhindra kriget i Jemen. De som regerar landet tror inte på journalistiken och media. De tänker bara på sig själva.

Jag har en kandidatexamen i språk och kommer att fortsätta studera, för jag vill ta en master i mänskliga rättigheter. Sedan vill jag bilda min egen familj här i Sverige.

Allting fokuserar på flyktingfrågan och alla aktiviteter vänder sig till flyktingar. Det är positivt för det är människor som kommer från en katastrofsituation, men

det skulle vara bra med balans. Jag tror att de flesta känner till att Sverige tar emot flyktingar, men inte att det även finns många som flyttar till någon anhörig här. Media skriver inte om det så mycket, vilket inte är bra. Människor måste få veta vilka det är som kommer och varför. Fler journalister borde skriva om dem som kommer av anhörigskäl.

Mitt namn, Bushra, betyder en glad nyhet. Mitt namn påverkar allt som händer mig. Inom kort hoppas jag göra något bra som många kommer att känna till och som kommer att göra dem stolta över mig. ■

Anne-Kathrine, 41 år

1975–1996 Födelse och uppväxt, Langå, Danmark
1996–2000 Studier, Århus, Danmark
2000–2002 Studier, Umeå, Sverige
2002–2005 Anknytning, Leuven, Belgien
2005–2009 Arbete, Toulouse, Frankrike
2009–2012 Anknytning, Pordenone, Italien
2012– Arbete, Stockholm, Sverige

**"ATT FLYTTA TILL ETT NYTT
LAND ÄR SOM EN SKILSMÄSSA
– DU TAR ETT STORT KLIV
FRAMÅT OCH BÅDE VINNER
OCH FÖRLORAR NÅGONTING"**

Redan som barn fick jag upp ögonen för andra kulturer, mycket tack vare mina föräldrar. Min mor bjöd ofta hem folk från andra länder till vårt hus i Langå, som är en liten dansk stad på Jyllands östkust. Min pappa, som arbetar med design och produktion av köksobjekt och möbler gjorda i trä, lät ibland familjen följa med på hans inköpsresor av trä runt om i världen. På så sätt introducerades jag tidigt för nya miljöer. På hemmaplan kom jag också nära människor som lever i en utsatt livssituation eftersom vi hyrde ut gårdshuset på tomten till flyktingar från Bosnien. Både min far och min mor hade föräldrar som gjorde motstånd mot nazisterna under andra världskriget och fick sitta i koncentrationsläger, men de vita bussarna kom till deras räddning. Så när Balkan-konflikterna utspelade sig på 90-talet kände min pappa att det var vår tur att ställa upp för dem som for illa. Jag minns särskilt den ena dottern i en av familjerna som bodde i gårdshuset. När vår stora hund kom för nära blev hon rädd och sprang därifrån. Hon förknippade hundar med flyktinglägret i Bosnien och vakter.

Öppenheten att själv bo utomlands en dag, och att flytta för studier på annan ort, fanns nog alltid där. Intresset för hur folk lever och varför de lever som de gör ledde mig in på arkitekturstudier. Efter gymnasiet flyttade jag därför till Århus för att plugga vid Arkitekturskolan där, men under studiernas gång svängde mitt intresse från design och själva industriprocessen – som studierna fokuserade mycket på – till interaktionsdesign, vilket handlar mer om användarens upplevelser av produkter. Jag hade tänkt ta en master i USA eller Australien, men kom i kontakt med en lärare från Umeå som gjorde att jag fick upp ögonen för Designhögskolan vid Umeå universitet, vars utbildning är rankad som en av världens bästa på området. Och på den vägen blev det – jag flyttade till Umeå och mötte studenter från hela världen: Kanada, Colombia, Danmark... Det var även där jag mötte min nuvarande man från Belgien som jag har två döttrar med.

Efter Umeå har jag bott på flera olika håll: i Belgien, Frankrike och Italien. Varje gång jag har kommit till ett nytt land har jag sett till att lära mig språket och ordna upp min arbetssituation. Om du vill ha någonting i livet

måste du också vara beredd att involvera dig, investera och ge av dig själv. Det lärde jag mig tidigt hemifrån. Varje gång jag flyttat till en ny stad har jag också tänkt att det är där jag ska bosätta mig mer än tillfälligt, men så har det inte blivit. För ett par år sedan, när den ekonomiska regressionen bredde ut sig, gällde det att flytta dit jobben fanns.

Det har varit fantastiskt att bo på olika ställen; mina flyttar har gjort mig ödmjuk och fått mig att se det som sammanför människor, snarare än det som skiljer dem åt. Jag har byggt många relationer som består än i dag. Flera maträtter fortsätter också att hänga med, till exempel belgiska våfflor, endiver stekta i socker och smör, och anka tillagad på franskt vis. Jag har nog alltid sett fria rörligheten inom EU som någonting självklart och har verkligen utnyttjat dess fördelar. Min värld hade känts mycket mindre om jag inte hade rört på mig, men det har haft sitt pris att flytta runt som jag och min man har gjort. Den romantiska föreställningen om att det bara är att öppna sig för den nya kulturen stämmer inte – det krävs mycket jobb för att förstå hur ett nytt samhälle fungerar. Och det tar både vilja och kraft att bygga upp allt på nytt och tid innan du börjar känna dig som hemma. Att flytta till ett nytt land är som en skilsmässa – du tar ett stort kliv framåt och både vinner och förlorar någonting.

För ett par år sedan kom jag och min man till en punkt då vi behövde fundera på var vi skulle bygga vår framtid mer långsiktigt och var vi ville att våra döttrar skulle växa upp. Valet föll på Sverige där vi fick jobberbjudanden båda två, men det var flera saker som spelade in såsom livsstilen här, naturen, möjligheten att kunna cykla till jobbet, jämställdheten, en hälsosam inställning till familjelivet. Sverige bekostade också min utbildning en gång i tiden, därför känns det bra att jag nu kan ge samhället här någonting tillbaka.

Det är mycket känslor som styr samhällsdebatten om migration. Jag tycker att folk står och skriker från båda sidor: de som vill att nya invånare ska bort och de som vill att de ska få stanna. Jag saknar fakta och statistik, och rejäl upplysning. Många blandar till exempel ihop flyktingar och migranter. När det talas om öppna gränser lyfts ofta

det negativa, vad är det positiva? Det vore bra med mer fakta som belyser både vad samhället vinner och vad det förlorar med till exempel öppna gränser. Det är en svår fråga. Det går ju inte att ett EU-land har stängda gränser och ett annat öppna... Jag hade gärna sett mer ledarskap i den frågan på central EU-nivå.

När jag tänker på debatten i Danmark om de här frågorna slår det mig att tonen är hårdare där. Överlag upplever jag att här i Sverige är man lite mer varsam; det tycks vara bättre att tänka och uttrycka sig "lagom".

Ödmjukheten inför det som är nytt gör samtidigt att jag inte alltid tycker att du ska kliva fram och ropa ut dina meningar, som du kanske skulle ha gjort i ditt hemland. Jag tycker inte att jag kan komma utifrån och ha en åsikt om än det ena, än det andra utan vill nog först undersöka frågorna närmare och därigenom visa samhället respekt för det jag inte är helt bekant med. Sverige har visat mig tillit och det vill jag återgälda. ■

Mark, 33 år

1983–1997 Födelse och uppväxt, Johannesburg, Sydafrika
1997–2001 Uppväxt, Kapstaden, Sydafrika
2002 Arbete, Düsseldorf, Tyskland
2002–2003 Arbete, Liverpool, England
2003–2009 Studier och arbete, Kapstaden, Sydafrika
2009–2010 Arbete, Sydney, Australien
2010–2011 Arbete, London, England
2011– Anknytning, Stockholm, Sverige

"I KAPSTADEN BODDE JAG GRANNE MED NELSON MANDELA"

Jag föddes i Johannesburg 1983, mitt under apartheid. För mig som barn var apartheidssystemet inte särskilt påtagligt. Vi hade ett hembiträde och en trädgårdsmästare som arbetade hemma hos oss, och jag såg både dem och deras barn som familjemedlemmar.

När kriminaliteten sköt i höjden ville min mamma inte att vi skulle bo kvar i Johannesburg, så vi flyttade till Kapstaden strax innan jag började gymnasiet. Kapstaden måste vara en av städerna i världen med störst mångfald. Där bor svarta, färgade, vita, judar, hinduer, Hare Krishna, muslimer och kristna. Vilken otrolig mångfald det finns där insåg jag först när jag kom till Sverige.

I skolan uppmärksammade vi alltid varandras helgdar. När våra judiska skolkamrater var lediga önskade vi dem glad pesach. På fredagarna fick muslimska elever sluta tidigare för att gå till fredagsbönen i moskén. Jag kommer ihåg att rektorn sa åt mig på skarpen när jag försökte bjuda min muslimska kompis på något att äta under ramadan – en högtid jag då inte kände till.

Skolan jag gick på var väldigt sträng och jag hatade det strikta. Men nu uppskattar jag det. Jag tror aldrig att jag kommer glömma skolans motto: "inget annat än det bästa".

När jag var nio år började jag skriva musik. Det var mitt stora intresse. I skolan var det obligatoriskt att hålla på med sport, men musiken har alltid varit nummer ett för mig.

Efter gymnasiet åkte jag till Tyskland och jobbade i sex månader. Min pappa är född där och därför har jag tyskt medborgarskap. Jag ville träffa pappas familj och se hur det var där han växte upp. Det var en fantastisk upplevelse. Därefter åkte jag till Liverpool för att se var medlemmarna i the Beatles bodde i unga år. De var mina största musikaliska förebilder under min uppväxt. Tanken var att stanna några veckor, men jag blev kvar i åtta månader.

Efter det åkte jag till Etiopien där min pappa arbetade. Eftersom han alltid har jobbat mycket var jag van vid att titta på tv medan han arbetade. En dag när jag gjorde det lade jag märke till en snygg tjej, en reporter på en presskonferens. Jag lyckades få min pappa att fixa en pressackreditering till mig så att jag skulle kunna träffa henne. Det visade sig att hon var journaliststudent från Sverige. Vi började springa på varandra här och där och hon visade mig runt i Addis Abeba.

Tillbaka i Sydafrika började jag studera lingvistik. Ett märkligt val, enligt min pappa; mamma var glad att jag påbörjat en utbildning. Men jag tröttnade snart och slutade efter tre månader.

Efter en tid startade jag ett musikproduktionsföretag. Jag skapade musik inför lanseringar av nya produkter och jobbade med olika event. Jag höll också på med musik på fritiden. Dels som soloartist, dels som en del av ett band som turnerade i landet. Det är väldigt speciellt att vara med i ett band. Jag kan inte komma på många andra sammanhang där människor, som inte känner varandra, arbetar så hårt tillsammans endast med syfte att nå sina drömmar.

Men det var svårt att driva företag i Sydafrika så jag tog ett jobb på ett skivbolag i Australien. När jag bodde där chockades jag av hur människor kunde uttala sig om landets aboriginer; i Sydafrika hade man kunnat bli fångslad

eller bötffälld om man uttryckt den typen av kränkande kommentarer. Jag upplevde att många människor var väldigt blasé när det gällde rasism, de kunde gå runt i tröjor med texten: "Fuck off – we're full".

Efter ett år i Australien flyttade jag till England för att jobba med samma företag, och då träffade jag Linn, den svenska journaliststudenten som jag mött i Etiopien, igen. Hon hade lagt till mig som vän på Facebook. Vi firade nyår tillsammans i Addis Abeba, och vi blev ett par. Under våren började jag hälsa på henne i Sverige.

Som EU-medborgare fick jag vara i Sverige i tre månader innan jag behövde visa att jag kan försörja mig själv. Jag hade kvar mitt eget företag och började arbeta med Sverige som bas.

En av de första sakerna jag lade märke till är att det svenska samhället inte är särskilt entreprenörvänligt. Om du ska starta företag måste du registrera det hos Skatteverket, men det fick jag inte veta. Jag fick plugga svenska för att förstå Skatteverkets och Bolagsverkets webbsidor. Det var onödigt svårt att starta eget. I Australien är attityden annorlunda, där är det mer: "Tack för att du vill starta företag i Australien. Så här ska du göra." Något som hade underlättat vore om det funnits ansökningsblanketter på fler språk, exempelvis engelska och arabiska.

Att jag har min flickvän här har inneburit att det funnits en dörr in i det svenska samhället. Hon förstår att det finns kulturella skillnader och förklarar för mig hur saker fungerar, och hennes vänner har blivit mina.

Min affärspartner här delar med sig av sina klienter till mig och berättar hur den svenska affärsvärlden fungerar. Han har lärt mig att om man skakar hand på något så gäller det. Klimatet här är mer tillitsfullt och transparent än jag är van vid.

I Kapstaden bodde jag granne med Nelson Mandela och jag hade också den stora förmånen att få träffa honom. I sina tal sa han ofta att Sydafrika tillhör alla som bor där. Jag tänker att samma sak bör gälla för Sverige – eller vilket annat land som helst – att landet bör tillhöra alla som bor där, även om människor är olika och tänker annorlunda än vad man själv gör.

Nu står Europa inför sina största utmaningar och

möjligheter. Sverige måste öka sin befolkning för att få fler skattebetalare. Människor står vid era dörrar. Vill ni skicka iväg dem? Vart? Varför?

Svenskar är generösa och det är något att vara stolt över. Men jag tror också att många är rädda. De har frågor de vill ha svar på, men blir i princip bemötta med: "Ställ inte de frågorna! Du är inte generös om du har den oron." Människors rädslor uppfattas som irrationella och därför kallar vi dem idiotiska, rasistiska eller nazistiska. Jag tycker att det är fel. Människor ska övertygas, inte ignoreras.

Många människor kommer till Sverige för att de flyr från krig. De riskerar att mördas och lemlästas i sina hemländer. Du kan berätta det för människor, men de kommer ändå att vara rädda. Det finns några som lyssnar på rädda människor – och det är de som har en dålig agenda. Därför tror jag att det vore bra att närma sig rädsloorna på ett annat sätt. Det finns problem med migration, exempelvis att det inte finns tillräckligt med bostäder. Låt oss då lösa det problemet.

Det är intressant att jämföra Sydafrika med hur det är här. I Sydafrika inkluderar man allt, man kan inte ta bort något. Nationalsången finns till exempel på tre språk. Genom att inkludera lär man sig mycket. Jag tycker att det blir något av en motsägelse när man börjar ta bort saker, exempelvis pepparkaksgubbar i ett luciatåg, i syfte att integrera. Man behöver inte exkludera för att integrera. Man kan blanda. Jag tycker att det finns en överkänslighet som kan bli destruktiv, snarare än konstruktiv.

Här i Sverige skrattar folk inte åt politik. Ibland tror jag att svenskar håller på att få en hjärtattack när jag diskuterar med dem. De tar allt så seriöst. I Sydafrika har vi betydligt mer politisk satir – till och med i tv-reklam. ■

 May, 42 år

**"SYRIEN HAR FUNNITS I
ÖVER 3000 ÅR. FEM ÅR KAN
INTE GE HELA HISTORIEN"**

1974 Födelseplats, Kuwait
1974–1990 Bodde under uppväxten, Damaskus, Syrien
1990–2000 Studier och arbete, Saudiarabien
2000–2013 Studier, Damaskus, Syrien
2013 På flykt, Libanon
2014– Skyddsbehov, Vimmerby, Teckomatorp

De smala vägarna i den gamla stadsdelen återkommer för min inre blick vid tanken på Damaskus. Även moskéerna och jasminblommorna. Jag minns hur jag i mina yngre år längtade efter att få barn och kunna besöka alla historiska platser i Syrien med dem. Men jag tänker också på de föräldralösa barnen som jag besökte på barnhemmen som volontär för Röda Halvmånen. Jag sökte mig till frivilligarbetet i samband med att jag och familjen kom tillbaka till Syrien efter tio år i Saudiarabien. Att vilja bli volontär var inte särskilt vanligt och möttes ofta med skepsis. Det fanns en bild av att volontärer egentligen bara ville festa med varandra, eller att de var regimen kontrollanter. För mig som hade vuxit upp med två föräldrar som var socialt aktiva föll det sig naturligt. Att göra någonting bra för samhället har alltid varit viktigt för mig.

När revolutionen bröt ut 2011 väntade jag barn. Jag var då bland annat engagerad i FN:s flyktingorgan UNHCR:s arbete för kvinnor på flykt, men enligt regimen fanns det inga internflyktingar. Efter att jag fött mina trillingar ville jag och min man göra vad vi kunde för att bistå människor som förlorat sina hem och skadats av kriget, men det var nästan omöjligt att nå fram med första hjälpen eftersom regimen blockerade den typen av insatser. Det innebar även ett stort risktagande för vår egen säkerhet, vilket vi fick känna på. Våra insatser svartlistades och vi stämplades som terrorister. Flera av min mans vänner kidnappades och hotbilden eskalerade. Jag hann inte ens säga hej då till någon innan vi tvingades fly.

Kort efter jag och min man tagit oss till flyktinglägret i Libanon fick vi en möjlighet att komma till Sverige som kvotflyktingar genom vidarebosättningsprogrammet. Jag hade besökt Sverige några år tidigare som turist, men då var upplevelsen helt annorlunda. Så här i efterhand ser jag hur stor betydelse den egna inställningen har. När jag besökte Sverige 2011 blev jag positivt överraskad av allt som var nytt för mina ögon och jag lade märke till allt det vackra: hur snön och tystnaden bredde ut sig, hur rent det var och människors vänlighet. Men när jag kom 2014 var mitt sinne och blicken tyngd av det ofrivilliga – att ha tvingats lämna allt och börja om på nytt i ett främmande land.

Jag såg till en början bara det som var negativt och blev väldigt nedstämd. Men allteftersom jag lärde mig svenska och fick vänner började livet öppna upp sig igen. Eftersom jag och min man kom som kvotflyktingar kunde vi börja läsa svenska på SFI nästan omgående och övrigt som man behöver komma igång med.

I Damaskus läste jag engelsk litteratur och språk. Jag fortsatte studierna i Sverige och har nu tagit en magister i lingvistik vid högskolan i Malmö. Litteratur har alltid varit viktigt för mig. Det är den bästa metoden för att uttrycka sig och skapa rum för förståelse, samtidigt kan även litteratur förleda. Under skolåren i Damaskus fanns många böcker med slagord för Syriens insatser och önskan om att hjälpa palestinier. Vi visste att det bara var propaganda. Som palestinier fick min far aldrig under sina 65 år ett permanent uppehållstillstånd. Och jag själv är i dag närmare Palestina här i Sverige än jag var i Syrien. Så fort jag har fått ett svenskt medborgarskap har jag möjlighet att för första gången i mitt liv resa dit.

Ibland hör jag och min man från dem som sökt asyl här att vi har haft det lätt, att vi inte behövde ta oss hit genom människosmugglare och att vi slapp uthärda den långa väntan på ett beslut eftersom vi hade ett uppehållstillstånd när vi kom. Jag förstår att det kan uppfattas så, men alla möter vi våra utmaningar och jag har inte varit utan min beskärda del. Vad som betyder mest är vilka lösningar man försöker få till.

Det är mycket prat om flyktingar, mindre verkstad. De här frågorna kan inte bara adresseras. Fokus måste ligga på att identifiera lösningar och finna vägen framåt. Jag är aktiv som studentombudsman vid Malmö högskola och i höstas startade vi ett projekt som går ut på att människor får komma med idéer om vad som skulle vara meningsfullt för asylsökande och nyanlända, till exempel en workshop om svensk kultur, samhälle och lagar. Vi försöker sedan hjälpa till att omvandla idéerna till verklighet. Det räcker inte att informera om en lag som förbjuder människor att slå barn. Idéer om uppfostran är individuellt, men det finns även en social och kulturell aspekt. Man måste skapa förståelse för varför lagen finns där.

När frågan om förstärkt gränskontroll kom upp i vintras

blev det stor turbulens. Det rapporterades om hur polisen frågade alla efter pass. När sådant upptar stor plats i media sprids oro och rädsla bland dem som har kriget färskt i sinnet. Att höra och se om polisens kontrollaktioner väcker minnet av säkerhetssystemet i Syrien och kan påminna om tortyren som många varit utsatta för. Det här kan vara traumatiskt, men den aspekten ges inte utrymme; i stället får vi se hur det ökade antalet asylsökande skapar oordning och kaos i svenska samhället.

Vi ser exempel på en del flyktingar som gör dåliga saker och människor som talar illa om nyanlända. Varför inte lyfta exempel på alla som är högutbildade och som har integrerats snabbt? Varför inte höra ifrån dem som faktiskt välkomnar och tycker om nyanlända? Jag tycker även att man borde se fler representationer av vanligt liv och vanliga människor. Varför behöver det så ofta vara exempel som sticker ut? Där tänker jag att konsten kan spela en viktig roll – att synliggöra det vardagliga och det vanliga.

Att fokus lätt blir ensidigt är inte bara förbehållet samhällsdebatten i Sverige. I början av revolutionen i Syrien 2011 spreds bilder av blodet och våldet i tv. Kameran riktades inte mot alla röda ballonger med ordet "fred" som människor stilla lät höja till himlen. Inte heller mot blomorna som spreds i samma syfte. Den stora freds rörelsen hamnade i skuggan. Det är lättare att marknadsföra och visa våld, men man måste komma ihåg att våld föder våld. Vad visar en sökning efter Syrien på Youtube? Jo, videoklipp med våld, krig och döda barn. De bilderna handlar inte om mitt hemland. Syrien har funnits i över 3 000 år. Fem år kan inte ge hela historien. ■

Linn, 37 år

- 1979–1998 Födelse och uppväxt, Älmhult, Sverige
- 1998–1999 Arbete, London, England
- 1999–2006 Studier, Visby, Sverige
- 2006–2009 Arbete, Cork, Irland
- 2009 Arbete, Västervik, Sverige
- 2010–2014 Anknäytning, arbete och studier, Providence, USA
- 2014– Återvändande, Växjö, Sverige

**"NÄR JAG RÅKADE SÄGA
FEL BRÖLLOPSDATUM BLEV
DE MISSTÄNKSAMMA"**

Min hemstad Älmhult är väldigt präglad av Ikea. Mina föräldrar arbetade där – och alla andras föräldrar också. Jag hade mitt första sommarjobb på kvalitetsavdelningen och det var till Ikeas glassbar vi gick efter skolan för att spana på folk eftersom det inte fanns några caféer i Älmhult.

Efter studenten flyttade jag till London. Jag jobbade på Selfridges och sålde kläder för Dolce Gabana. De brittiska kungabarnen gör sin julshopping där – och då stänger hela varuhuset. Jag minns hur vi stod och tittade med stora ögon när prinsarna passerade vår avdelning. Mitt år i London fylldes med jobb, fest och nya vänskaper. Det var som att jag hade en bucket list som jag började beta av, och den började med London.

Att gå på konstskola var nästa sak som stod på den där listan över saker jag ville göra. Jag gick en tvåårig konstutbildning i Visby tillsammans med en massa kreativa människor och höll på med måleri, grafik och videoinstallationer. När utbildningen var klar stannade jag kvar på Gotland och började plugga arkeologi. Jag gjorde hela tiden det jag kände för och tänkte att det andra – det ansvarsfulla vuxenlivet – kan vänta.

När jag tagit min examen i arkeologi och det var dags att börja arbeta upptäckte jag att det inte fanns så många jobb för arkeologer. Jag minns hur syokonsumenten på min gymnasieskola alltid sa: "Det blir alltid bra om man läser det man är intresserad av." Den devisen hade också väglett mig: jag hade gjort det jag var bra på och haft det roligt, men jag hade levt i min drömvärld. Plötsligt sprang jag rakt in i en vägg.

Även om arbetsmarknaden i Sverige såg dystert ut fanns det väldigt mycket jobb för arkeologer på Irland. Irland hade fått en stor summa pengar från EU för att bygga ut motorvägsnätet och i och med det fanns ett behov för utgrävningar. Det finns många historiska lämningar på Irland och de utgör en betydande inkomstkälla eftersom de lockar många turister. När man skulle dra tvåfluga motorvägar över hela landet behövdes alltså många arkeologer. Vi var flera hundra som kom dit från olika länder för att jobba. Arbetet är väldigt fysiskt, det är tungt att vara ute och gräva. Men det är också otroligt häftigt att få lyfta på grejer

som ingen har rört på hundratals eller till och med tusentals år. Strax efter att jag hade flyttat till Irland började jag jobba med en amerikansk kille som jag är gift med i dag. Vi flyttade ihop och jobbade med utgrävningar i nästan tre år.

År 2008 drabbades Irland hårt av den ekonomiska krisen. Plötsligt var inga människor ute på pubarna längre, det var som att luften gick ur en ballong. Många arbetskraftsinvandrare från Östeuropa reste hem; bilarna lämnades på flygplatsen och fick forslas bort. Jag tror att vi som kommit till Irland för att jobba visste att vi befann oss i en bubbla – och att vi skulle köra på tills den sprack. Samma kväll som jag och min sambo blev av med jobben bestämde vi oss för att gifta oss. Vi ville fortsätta vårt gemensamma liv och prova på att bo i USA.

Vi gifte oss i Boston år 2009. Jag åkte tillbaka till Sverige och nio månader senare fick jag visum för att åka till USA och ansöka om ett green card. Min man hade rest före mig till USA för att jobba och det fick jag många frågor om i passkontrollen. De undrade varför jag flög själv om jag nu var så lyckligt gift, och när jag råkade säga fel bröllopsdatum blev de misstänksamma. Jag togs in i ett rum där jag fick sitta med en rysk kvinna som skulle hälsa på sin son, och två palestinier som skulle på konferens i Boston. Männen från Homeland Security turades om att göra sig lustiga över oss, de skickade runt mitt pass och skrottade och insinuerade att den ryska kvinnan kanske var spion. Det var otroligt förödmjukande. Efter två timmar fick jag gå därifrån, men den kvällen glömmer jag aldrig.

Vi flyttade till ett hus i Providence, några mil söder om Boston och jag fick jobb som arkeolog på företaget där min man arbetade. Jag trivdes bra. Amerikaner är väldigt öppna och trevliga, och folk lever med en föreställning om att allt är möjligt, bara man vill. Det finns en sådan positiv kraft i det; idén om den amerikanska drömmen driver folk framåt. Men samtidigt finns det mycket negativt i USA, som rasismen och fattigdomen. Det var tydligt att den som är fattig inte har någon chans. Du kan jobba hur mycket som helst utan att komma någonstans, och utan att ens få ihop till hyran eller en sjukförsäkring.

Efter ett par år började jag studera på distans och tog en master i geografiska informationssystem vid Lunds uni-

versitet. Jag fick jobb hos en stor ingenjörskonsultfirma och arbetade bland annat med översvämningsanalyser av den amerikanska kusten.

Den amerikanska kulturen är väldigt jobborienterad. Cheferna på mitt jobb sa uttryckligen att det inte räckte att jag gav hundra procent, de krävde mer. Vi var sugna på att skaffa familj och jag förstod inte hur det skulle gå ihop med det tuffa arbetslivet. Dessutom är allt i USA väldigt pengadrivet och jag ville inte att mina framtida barn skulle fastna i den jakten. Därför valde vi att flytta till Sverige.

I USA fick jag möjligheten att snabbt komma i arbete, där vågar man satsa på någon som ännu inte har bevisat vad den går för. Men samtidigt är det också lättare att bli avskedad, och förlorar du jobbet så förlorar du sjukförsäkringen... När jag kom tillbaks till Sverige kunde jag ibland uppleva samhället som lite stelt och inrutat; man gör saker på samma sätt som man alltid har gjort och det finns en rädsla för att göra fel. Men det finns också en trygghet i det. Det är skönt att kunna slappna av och inte tänka på den där sjukförsäkringen.

Det bästa med att bo i Sverige är lugnet. Vi bor i centrala Växjö, men kan ändå enkelt ta oss ut i naturen. Som nybliven förälder uppskattar jag också den svenska föräldraledigheten: 10 veckors obetald ledighet i USA jämfört med 18 månaders betald är en jättestor skillnad. Vi kan leva familjeliv här, och det är väldigt skönt. Nu letar vi hus och skulle gärna flytta ut på landet.

Jag tror att de flesta ser på migration som något behovsdrivet. Det var därför jag flyttade, för att jag behövde ett arbete. Att flytta utomlands har annars aldrig varit något självändamål för mig.

De flesta av mina vänner i Växjö kommer från andra länder, många har flyttat på grund av kärlek. Migration är ett samtalsämne som det inte går att undvika i de här sammanhangen och det pratas ofta om kulturkrockar. I USA är det vanligt att säga hej eller le när man möter någon på gatan. Jag har blivit van vid det, så nu för tiden brukar jag le mot dem jag får ögonkontakt med, men den "tysta hälsningen" verkar oftast förvåna människor här i Sverige. Det är som att det är okej att säga hej till grannarna i trapphuset, men inte om man ses på gatan utanför...

I vårt svenska samhälle placerar vi människor på olika ställen så att ingen ska vara ett hinder för någon annans liv. Vi placerar äldre på ålderdomshem och asylsökande på asylboende och tänker att nu är de omhändertagna. Men de känslomässiga och sociala behoven är inte tillgodosedda. Vi tror nog att vi är välkomnande för att vi erbjuder ett ordnat boende med nya Ikeamadrasser, men känner sig folk verkligen välkomna? Känner man sig sedd i ett samhälle där grannarna knappt hälsar utanför trapphuset?

Jag önskar att man i det offentliga samtalet pratade mer om mottagandet av dem som kommer hit. Även ordnade boenden riskerar att bli en slags förvaringsplats. Det behövs ett helt samhälle för att migrationen ska bli framgångsrik. ■

Karolin, 39 år

1978–1999 Födelse och uppväxt, Uddevalla, Sverige
1999–2000 Arbete, Berlin, Tyskland
2000–2003 Arbete och studier, Göteborg, Sverige
2003–2010 Studier och arbete, Rom, Italien
2010–2015 Arbete, Florens, Italien
2015 Återvändande, Göteborg, Sverige
2015– Arbete, Malmö, Sverige

"JAG BLEV FÖRVÅNAD NÄR JAG SÅG ALLA PAPPOR PROMENERA MED BARN- VAGNAR UTE PÅ STAN"

Efter gymnasiet valde jag att flytta utomlands. Jag kände ett behov av att samla mina tankar och hitta min egen väg i livet. Mitt resonemang var att det skulle vara bra för mig att göra det på en plats där ingen kände mig. Jag ville bredda mina upplevelser och erfarenheter. Genom att möta andra synsätt ville jag också utforska vad som kunde göras annorlunda. Det kan vara svårt att få nya tankar för den som är hemmablind.

Först flyttade jag till Berlin där jag hamnade av en ren slump. Jag följde med en vän som skulle studera i Berlin. Medan hon pluggade letade jag jobb. Jag hade tur och fick en anställning relativt fort och valde att stannade kvar i nästan två år.

Att arbeta i Berlin var en lärorik upplevelse: jag fick anpassa mig i ett land där jag inte kunde språket och lära mig att lösa utmanade situationer. En händelse jag minns särskilt väl var den gången jag snubblade och stukade foten i tunnelbanan. Det blev tydligt hur svårt det är att göra sig

förstådd för den som inte kan språket. Dagen slutade bra ändå eftersom jag lyckades hitta en engelsktalande person på perrongen som hjälpte mig till sjukhuset och agerade som tolk.

Under min tid i Berlin kom jag på att jag ville utbilda mig utomlands. Mitt intresse för design fick mig att blicka mot Italien. Eftersom jag sökte en kontrast till den minimalistiska svenska designfilosofin och ville uppleva Italiens djärva och färgstarka kreativitet bestämde jag mig för att det skulle bli där jag studerade. Så jag åkte hem för att förbereda min flytt till Italien: jag blev antagen till en designskola i Rom, och tog kurser i italienska. Efter Berlin förstod jag hur viktigt det är att kunna språket för att få ut det mesta av utbildningen.

Jag såg fram emot att flytta till Rom 2003 men jag var också nervös över att studera hela utbildningen utomlands. Språkmässigt tyckte jag mig vara förberedd, men det var svårare än väntat. Jag förstod absolut ingenting av den första föreläsningen. Först efter ett tag kom jag igång med språket och kunde fokusera på studierna istället för att haka upp mig på språket.

Efter utbildningen ville jag stanna kvar i Italien. Högskolan hade gett mig erfarenhet av den italienska designbranschen, så det kändes tryggare att arbeta med design på plats – trots osäkerheterna på arbetsmarknaden. Ett par månader efter examen fick jag mitt första jobb på en designstudio. Arbetstiderna och lönen var inte de bästa men jag var ändå överlycklig.

Det är lätt att komma i kontakt med människor i Italien. Det är ett samhälle där det snabbt går att få ytliga bekantskaper. I Italien är du beroende av kontakter. Om du skulle bli arbetslös finns det, vad jag vet, ingen a-kassa eller liknande ekonomiska stöd. I sådana lägen får ditt eget sociala nätverk stor betydelse; du får försöka hitta någon du känner som kan hjälpa dig att hitta en anställning. Det var ett stressande arbetsklimat men till slut blev osäkerheten i arbetslivet naturlig för mig.

Jag återvände till Sverige när den ekonomiska krisen nådde Europa. Italien drabbades hårdare än Sverige och jag märkte hur allt fler företag gick i konkurs. Stämningen i landet var negativ och många människor var bekymrade

inför framtiden. Själv hade jag fast jobb och klarade mig, men känslorna av olust och osäkerhet intog även mig. Jag hade valet att vänta ut stormen eller att ta saken i egna händer och förbättra min situation. Jag beslutade mig för att flytta tillbaka Sverige.

I början var jag nervös – jag visste inte om Sverige skulle vara som jag mindes det eller om jag skulle trivas där. Jag hade varit borta ganska länge och det händer ju att saker och ting förändras. Men jag upptäckte att Sverige är ett väldigt stabilt land med många socioekonomiska tryggheter. Jag reflekterade inte direkt över det när jag var yngre, men nu inser jag hur värdefullt det är med våra välfärds-system.

Att flytta mellan länder är inte okomplicerat. Jag hade vant mig vid Italiens system och det tog tid att anpassa mig till ett nytt samhälle igen. Till exempel upptäckte jag att de lokala postkontoren hade försvunnit och att det inte var möjligt att betala räkningarna på bankens kontor. När jag flyttade in i min första lägenhet i Sverige stängdes elen plötsligt av. Innan jag förstod att ägarna hade sagt upp elen och att jag var tvungen att teckna ett nytt elavtal hann jag ringa elbolaget och klaga. Att elabonnemang är personliga i Sverige hade jag ingen aning om, i Italien ingick de i mina hyreskontrakt.

Jag fick också upp ögonen för att jämställdhet mellan könen är annorlunda i Sverige än i Italien. Jag blev förvånad när jag såg alla pappor promenera med barnvagnar ute på stan. I det italienska arbetslivet har jag aldrig hört talas om en föräldraledig man.

Jag är en person som älskar värme och har därför haft svårt att vänja mig vid det svenska klimatet. Vissa dagar vet jag inte hur jag ska klä mig för att överleva det skiftande vädret. Det första året i Sverige försökte jag klara mig på min italienska garderob, men efter den vintern var jag tvungen att byta ut allt mot ull och andra varma och regntäta material.

I början kände jag mig inte hemma i Sverige, så jag flög regelbundet till Rom för att få återuppleva hemmakänslan. Jag reser fortfarande dit med jämna mellanrum, men i dag handlar det mer om nostalgiskäl och för att få träffa mina vänner där. Nu efter två år i Sverige trivs jag bra även här.

Rent spontant känner jag att det inte finns någon debatt om återvändande svenskar. Själv saknade jag enkel information som hade kunna vägleda mig vid återflytten till Sverige. En punktlista för hemvändare och upplysningar om Postens omstruktureringar och andra förändringar som har genomförts senaste åren skulle till exempel komma till nytta. En hemvändande svensk har självklart mycket enklare att komma in i samhället än andra migranter. Vi har ofta släktingar och vänner som vi kan fråga om råd, men vi kan också behöva en dos vardaglig praktisk information. Det kanske dock inte behövs en omfattande debatt om hur detta ska hanteras. ■

Agatha, 34 år

1982–	Födelse, Ekpoma, Nigeria
1982–1998	Uppväxt, Benin City, Nigeria
1998–2000	Studier, Ile Ife, Nigeria
2000–2002	Arbete, Benin City, Nigeria
2002–2005	Studier, Ekpoma, Nigeria
2006–2007	Arbete, Ado Ekiti, Nigeria
2007–2011	Arbete, Lokoja, Nigeria
2011–	Studier, Århus, Danmark
2011–	Studier, Utrecht, Holland
2012–	Studier, Århus, Danmark
2012–	Anknytning, Hässleholm, Sverige
2013–	Arbete, Vinslöv, Sverige

**”ATT DET BLEV SVERIGE
VAR INGEN SJÄLVKLARHET.
JAG HADE ETT JOBB I NIGERIA
SOM JAG ÄLSKADE”**

Jag är uppvuxen i ett polygamt hem i den nigerianska staden Benin City. Min morfar var kung och det är vanligt att män i hans ställning har flera fruar – det hade både han och min pappa. Vi var en stor familj. Många syskon och kusiner bodde tillsammans i ett stort hus och det var roligt. Självklart var det en del tjafs och bråk ibland men familjebandet och kärleken var väldigt påtaglig. Den som för tillfället inte var hemma saknades. Det bästa av allt var våra gemensamma middagar med en stor skål mat mitt på bordet som vi alla åt ur.

Som kungligheter bar vi ofta traditionella kläder och smycken som gjorde att vi blev igenkända när vi var ute. På restauranger togs vi avsides så att vi skulle få sitta på fina platser. Vi fick respekt och hade omgivningens ögon på oss, men jag ville helst göra saker på mitt sätt och inte leva efter en regelbok. Som prinsessa kunde jag till exempel inte ta något att äta på stående fot i stan. Sådant gick inte för sig.

Jag minns mornarna när jag var barn, hur pappa satte på radion i ottan. Vi lyssnade på lugn musik och nyheter. Under de där tidiga mornarna, med radion i bakgrunden, föddes drömmen om att bli radiopratare. Några år senare hade jag ändrat mig och ville bli sjuksköterska men på grund av mina lärare fick jag lägga den drömmen på hyllan. Mina lärare i matte och fysik var väldigt stränga och slog oss elever med käpp. Jag var så rädd för dem att jag hoppade ut genom fönstret när de klev in i klassrummet. Därför valde jag bort matte och fysik och satsade istället på en utbildning inom konst och kommunikation.

Bara 14 år gammal gick jag till chefen på radiostationen i vår stad och sa att jag ville bli radiopratare. De tog in mig! Jag fick inget betalt, men de som jobbade där blev mina mentorer och jag njöt av att lära mig yrket. När jag var 15 år hade jag fått mitt eget radioprogram.

Efter universitetsutbildningen i teater och media och arbetet som radiopratare ville jag studera utomlands. Valet föll på Danmark eftersom processen för att få tillstånd för att studera där var enkel. För fem år sedan flyttade jag till Århus för att studera tv-produktion. Min man var den första jag träffade när jag landade på Kastrup. Han var en vän till familjen och mötte mig där för att ge mig vinterjacka

och sängkläder. Vi höll sedan kontakten via sms och telefonsamtal och sedan kom han och hälsade på mig.

Vi gifte oss samma höst och diskuterade en hel del var vi skulle bo. För mig var det ingen självklarhet att det skulle bli Sverige. Jag hade ett jobb i Nigeria som jag älskade, och jag visste att jag skulle behöva lära mig ett nytt språk om jag flyttade hit. Men min man ville inte flytta dit. Jag tror på äktenskapet och på att man måste anstränga sig för att det ska fungera, så därför ville jag ge livet i Sverige en chans. Jag sa till min man att jag skulle ge det två år, och återvända om det inte fungerade. Det gick bra och därför blev jag kvar.

Jag började på SFI, tog ett städjobb och fick praktik på både fritids och skola. Jag är en person som inte gillar att sitta still utan vill alltid ha något att göra. Jag vill ha mina egna pengar och inte vara beroende av en man.

För tre år sedan fick jag jobb som personlig assistent – och då väcktes min gamla dröm om att bli sjuksköterska. I höst ska jag läsa vård- och omsorgsutbildningen. Jag älskar att hjälpa människor. I Nigeria hjälpte jag gamla och handikappade på min fritid, att hjälpa andra är en viktig del av min katolska tro. När jag är färdig undersköterska hoppas jag kunna plugga vidare till sjuksköterska.

Jag har en son på 18 månader och jag vill att han ska känna att hans föräldrar gör samma saker som andra barns föräldrar. Jag vill inte att han ska tänka: "Min mamma gör skitjobb för att hon är svart." Det är en anledning till att jag vill utbilda mig till sjuksköterska. Jag vill inte bara göra det för min egen skull, utan också för hans.

Jag tycker inte att det är bra att politikerna har beslutat att göra familjeåterförening svårare. Människor vill vara med sina familjer. Om den ena personen bor i ett land där internet fungerar dåligt kan man dessutom inte kommunicera – och det kan förstöra för familjer.

Genom media har jag fått bilden att myndigheter som Migrationsverket och Arbetsförmedlingen finns där för att hjälpa dig. Men i verkligheten är det inte så lätt. Utifrån det jag läst och hört trodde jag att gick man bara till Arbetsförmedlingen så skulle man få en handläggare att diskutera med, men så är det inte. Många får inte en handläggare på flera månader. Och när man väl fått en

handläggare får man mest höra att man ska gå in på Platsbanken och leta efter jobb. Den hjälp jag fick, den fick jag för att jag var ihärdig.

Media rapporterar inte särskilt mycket om anhörigmigration. Allt handlar om asylsökande. Därför verkar svenskar tro att alla migranter är asylsökande. Så är det inte. Vissa kommer hit för att arbeta eller för att gifta sig. På SFI tog alla för givet att jag var asylsökande. Andra elever frågade om "mitt fall" och min lärare trodde mig inte när jag sa att jag hade en utbildning inom teater och media. Jag var tvungen att visa henne mina videor på Youtube för att bli trodd!

Det fick mig att känna mig dålig, som att man ser ner på min utländska utbildning. Det känns som att folk inte förstår varför man har kommit hit om man har en bra utbildning. De ser inte att man kan komma hit för anledningar som giftermål eller bra jobberbjudanden.

Medias rapportering borde vara mer balanserad. Om man gör en dokumentär om flyktingar bör man också göra en dokumentär om människor som kommer hit för att gifta sig eller arbeta. Exempelvis skulle SVT besöka en komvuxklass för att träffa folk från andra länder och sedan följa olika personer som migrerat av olika anledningar. Jag upplever att de program som görs mest handlar om människor som flyr, eller människor som lever utan papper – inte om människor som exempelvis är här för att arbeta.

Jag tycker också att Migrationsverket på sin hemsida borde ha berättelser från människor som kommit hit av olika anledningar, så att de som är på väg hit vet lite mer om vad de är på väg till. ■

Kavira, 22 år

1994–2003 Födelse och boende under uppväxten, Goma,
DR Kongo
2003–2014 På flykt, Kampala, Uganda
2014– Skyddsbehov, Delsbo, Iggesund, Sverige

”VI FÖRDE SÅDANT OVÄSEN ATT GRANNARNA STÖRTADE IN... DE FÖRSTOD ATT VI SKREK AV GLÄDJE”

Till en början var livet bra i Kongo. Sedan kom problemen, konflikterna och fienderna blev desto fler. Min mors farfar var kung och det var många som ville få bort honom från tronen. Flera av mina släktingar dödades och min pappa kidnappades. För att inte möta samma öde flydde jag och resten av familjen till Uganda. Vi fick skydd i flyktinglägret i Kampala eftersom fienderna även kunde komma efter oss. Utanför lägret fanns det ibland de som skrek åt oss att åka hem till Kongo. Rädslan för att bli dödad försvann inte, men vi hade tak över huvudet och jag fick vänner och ett vardagsliv.

Även om det var en jobbig tid i lägret fick vi skydd, och många familjer befann sig i en liknande situation. De allra flesta var från Kongo, men där fanns även flyktingar från Somalia, Rwanda, Burundi och Uganda. Många gavs en möjlighet att åka vidare till bland annat Kanada och USA. Jag blev förstås glad för deras skull, men också ledsen. Att vara den som blev kvar var jobbigt, men efter nio år var det vår tur. Den dagen jag och min familj fick reda på att vi skulle få komma till Sverige blev vi så glada att vi bara skrek rakt ut. Vi förde ett sådant oväsen att grannarna

störtade in och undrade vad det var som hade hänt. Men de förstod att vi skrek av glädje.

Här i Sverige har vi frihet. Jag har vad jag behöver och kan göra vad jag vill. Jag har mat, lägenhet, vänner och kan studera. Det enda som är svårt är språket. När jag var ung ville jag bli pilot, men nu ska jag kämpa för min dröm att få arbeta som handläggare på Migrationsverket. Jag vill läsa in mig på olika problem och situationer i världen för att sedan kunna besluta om personen får stanna eller inte. Den drömmen fick jag i Uganda när jag träffade alla människor i flyktinglägret och hörde om deras problem. Nu läser jag vård och omsorg, men längre fram ska jag försöka läsa juridik och lära mig mer om andra människor. En dag ska jag också besöka Nairobi i Kenya och andra länder i världen.

Det är viktigt att synliggöra anledningen till att det är krig och olika problem som gör att människor tvingas fly. De som flyr söker skydd, fred och trygghet. I många afrikanska länder utsätts kvinnor för våld, inte bara flyktingar. I Uganda är det vanligt att det händer när flickor går till skolan. Det är inte lätt att prata om det och korruptionen gör att förövaren alltid kommer undan. Korruptionen tvingar en till tystnad. Jag tycker det är fel, men jag vet inte hur det skulle kunna ändras.

Jag tycker också att det är viktigt att uppmärksamma långa handläggningstider för de som vill förenas med någon nära anhörig. Väntan att få träffa sin familj kan vara särskilt pågående när man flytt på grund av krig. ■

Najat, 28 år

1987–2005 Födelse och uppväxt, Nador, Marocko

2006–2009 Studier, Fez, Marocko

2010– Anknytning, Halmstad, Sverige

**"TANKEN PÅ ATT VARA
ENSAM TJEJ I EN MANS-
DOMINERAD BRANSCH HAR
ALDRIG SKRÄMT MIG"**

Jag är uppvuxen med tre bröder och brukade alltid leka med dem. Någon Barbiedocka hade jag aldrig – jag spelade fotboll i stället. Mina föräldrar gjorde ingen skillnad mellan mig och mina bröder; jag hade frihet och fick flytta hemifrån själv för att studera på universitetet.

För sex år sedan flyttade jag till min man, som ursprungligen kommer från Irak. När jag kom till Sverige ville jag få jobb så snabbt som möjligt. Jag hade hört att det inte skulle bli lätt på grund av min slöja och var rädd att den skulle påverka. Jag vill inte ändra mig själv utan bli accepterad som den jag är. Innan jag kom hit hade jag aldrig tänkt tanken att jag skulle behöva ändra mig för att bli accepterad. Tyvärr får många beslöjade kvinnor som kommer hit höra att det kommer att bli svårt för dem att få jobb. Vissa kanske inte ens söker jobben de vill ha av rädsla att bli avvisade.

För att snabbt få arbete ville jag utbilda mig till lokalvårdare, men Arbetsförmedlingen menade att det inte var något för mig som hade en ekonomexamen från Marocko. Men jag stod på mig och fick gå utbildningen ändå. Jag ville bara komma in i samhället och få ett jobb – vilket som helst. På SFI träffar du bara människor från andra länder och för att komma utanför den världen måste du ta steget ut på något sätt. Jag gjorde det genom att komma ut på praktik, och senare få jobb så att jag kunde arbeta vid sidan av mina studier.

Jag tror att det är på grund av min uppväxt som det har varit en självklarhet för mig att ta plats i en mansdominerad bransch. Vissa tjejer vågar kanske inte plugga till ingenjör eftersom utbildningen främst attraherar män. När jag valde yrke tänkte jag inte på det. Jag tänkte på vad jag gillar: matte och beräkningar. På högskolan i Halmstad var jag den enda tjejen i klassen som hade valt el-inriktning, men det gjorde mig inget. Tanken på att vara ensam tjej har aldrig skrämt mig.

Det är lättare för oss som kommer till någon. Du kommer redan med uppehållstillstånd. Du börjar ditt liv på en gång och har rätt att börja plugga. De som kommer som asylsökande kan ha flera år där de inte gör något, där tid går förlorad. Som en person som kommit hit på anknyt-

ning har du stöd av någon som vet hur det fungerar i Sverige. Någon som kan komma med råd och tips och hjälpa dig ekonomiskt.

Min historia är ljus. Jag har fått det stöd jag efterfrågat. Jag har fått en gratis utbildning och ett jobb efter min andra intervju. I dag jobbar jag som eldriftsingenjör på Trafikverket i Göteborg. Jag jobbar med tågtransport och känner verkligen att jag får vara med och påverka människors vardag. Det är viktigt för mig att känna att jag ger något tillbaka till samhället.

Jag har kommit in i samhället, men inte riktigt så som jag skulle vilja. Jag måste alltid försöka förklara för arbetskolleger och klasskamrater att jag inte har samma värderingar som exempelvis IS. Det känns inte bra att jag ska behöva förklara det. En dag frågade en kvinna på tåget om jag var muslim. När jag svarade ja frågade hon: "Hur tänker IS?". Hur ska jag kunna veta det?

För att kunna känna mig mer hemma tror jag att det behövs fler mötesplatser mellan svenskar och invandrare, där vi kan träffas och bara prata. I möten med andra tvingar jag mig själv att visa att bilderna de har av mig på grund av mitt yttre inte behöver stämma. Förhoppningsvis har jag banat vägen för kvinnor i slöja på min arbetsplats.

Om jag gör fel vill jag att folk ska hjälpa mig, inte skrat- ta åt mig. När jag presenterade ett arbete med en studiekamrat på högskolan var det flera som skrattade åt mig på grund av min brytning. Efteråt sa de till min studiekamrat att det hade varit bättre om inte jag varit med. De visste inte att jag hade gjort den största delen av arbetet. Tänk om de skulle presentera ett arbete på arabiska i Marocko! Jag tror att det är viktigt att sätta sig in i migranternas situation.

När jag jobbade inom hemtjänsten var det en dam som först inte ville att jag skulle komma till henne. När vi senare lärde känna varandra bad hon om förlåtelse för sina fördomar. Hon berättade att hon såg kriget framför sig när hon såg min slöja. Men när vi sedan kom varandra närmare såg hon vad jag har inom mig. De föreställningar hon hade berodde på tv:n. Det var vad hon själv sa. Hon tittade på tv hela dagarna och fick alla intryck därifrån. Media spelar en stor roll. Det stämmer att vissa kvinnor

har tvingats bära slöja – men vi andra finns också. Media borde inte enbart fokusera på dem som är förtryckta utan också lyssna på oss som bär slöja av fri vilja. I mitt fall har min man föreslagit att jag ska ta av mig den. Men jag vill inte.

Migration handlar inte bara om folk som tvingas fly. Migration kan också vara frivillig. Man borde tala om de olika orsakerna till att folk migrerar. Jag tror att människor behöver bli upplysta om att inte alla är flyktingar. Alla tar inte hjälp från staten, men bilden som många har är att människor kommer hit och tar. När jag kom hit fick min man försörja mig i två år. Det tror jag inte att folk vet.

Nu har jag hört att försörjningskraven kan komma att skärpas vilket jag tycker är ganska dåligt. Det kan medföra att människor som kommer hit inte tar sig tid att lära sig språket, utan istället måste arbeta på en gång för att få hit sin partner. Även om det är bra att jobba tror jag det är väldigt viktigt att fokusera på språket. Jag har träffat människor som bott här i många år utan att kunna svenska. En annan nackdel med försörjningskravet är att den som kommer hit blir helt beroende av sin partner rent ekonomiskt. Jag tycker det vore bättre om man fick pengar i form av studiemedel för att lära sig svenska, eller prakticklön för att praktisera. Det behöver inte vara mycket pengar, bara så att man har lite att röra sig med. Jag fick en bonus för att jag snabbt blev klar med SFI. Nu har den tagits bort, vilket är synd. Den kan höja motivationen hos dem som studerar. ■

Johanna, 36 år

1980–2000 Födelse, uppväxt och studier, Stockholm, Sverige
2001–2003 Studier, Sundsvall, Sverige
2003–2008 Arbete, Stockholm, Sverige
2008–2015 Anknytning och arbete, Berlin, Tyskland
2015– Återvändande, Stockholm, Sverige

**"MINA FÖRSTA ÅR I
BERLIN BEFANN JAG MIG
I NÅGON SORTS STÄNDIG
FÖRÄLSKELSE"**

Jag kom på att jag ville bli journalist väldigt tidigt. När jag var runt tio år köpte jag en videokamera för mina sparpengar och spelade in tv-program med mina kompisar. Vi gjorde nyhetsinslag om saker som hände lokalt i förorten. Dessutom gjorde jag egna tidningar med artiklar om min familj, min klass och mina lärare, och i gymnasiet var jag en av dem som drog igång skoltidningen.

Jag studerade till journalist i Sundsvall. Jag såg det som min chans att få uppleva en annan del av Sverige, eftersom jag anade att jag senare skulle flytta tillbaka till Stockholm där de flesta jobben finns. Utbildningen var jättebra och praktiken på TV4 Mitt ledde till extrajobb under studietiden. Sista året flyttade jag till Stockholm för att göra praktik på Rapport och Aktuellt. Det ledde till jobb på SVT under flera år framöver, men nyfikenheten på andra delar av tv-branschen fick mig sedan att söka jobb på olika produktionsbolag. Jag började även frilansa lite för tidningar och lärde mig konsten att sälja in artiklar.

I Stockholm träffade jag min nuvarande man. Han utbildade sig till pilot, vilket ofta innebär att man får räkna med att bo några år utomlands. Många stora flygbolag har utbildningsprogram som leder till jobb inom deras koncerner. Eftersom min man pratar tyska funderade han på att flytta till Tyskland. Jag var inte alls lockad av det till en början, men så åkte jag på en jobbresa till Berlin och tyckte att staden var helt fantastisk...

Första gången jag var i Berlin var det svinkallt. Jag var där med en dokusåpaproduktion och vallade runt en massa trötta tonårsdansare som jag försökte göra tv av. Det är svårt att förklara, men det var någonting med Berlin som gav mig en sådan stark känsla av att trivas. Stämningen var så avslappnad. Under den här tiden levde jag i någon sorts Stockholmssnurr – jag var en typisk duktig flicka som gjorde karriär och kände en massa krav på mig. Många i Stockholm verkar ha upplevt samma sak: det finns en press kring vad man ska äta, hur man ska jobba, var man ska bo, hur man ska se ut... Det var så mycket jag kämpade med hela tiden. Jag var sugen på att bilda familj, men kände inte att jag kunde göra det i Stockholm. Mitt liv hade ingen balans. Men så åkte jag på den här resan till

Berlin och upplevde ett sådant lugn. Folk såg olika ut och verkade okej med det. Hela staden var så kontrastrik. Ingen stadsdel är den andra lik, arkitekturen är varierad, och människorna likaså. Det är en storstad på ett annat sätt än Stockholm, vilket gör att den blir mer tillåtande.

När jag kom hem sa jag till min man att jag kunde tänka mig Tyskland – om vi hamnar i Berlin. Ett par år senare sökte han till Lufthansa-koncernen genom deras utbildning och fick jobb för German Wings, ett dotterbolag till Lufthansa. Och då flyttade vi.

Mina första år i Berlin befann jag mig i någon sorts ständig förälskelse i staden. Det finns en kultur där som handlar om att allt är möjligt, många kommer dit för att följa en dröm – skriva den där romanen eller bli konstnär. Det innebär att en del av det som visas på de konstnärliga scenerna inte är särskilt bra. Men jag gillade det. Det viktigaste var inte vad människor presterade utan att de provade. Jag jobbade som journalist och skrev bland annat om Berlin för Aftonbladet Resa. Mitt jobb var att beskriva staden, att iaktta den och att vara kär i den. Det blev en stor del av min identitet. Vi bodde i en sekelskifteslägenhet på den punkigaste gatan i området Friedrichshain mitt emot ett ockuperat hus. På mornarna brukade jag stå vid fönstret och titta på de nya politiska budskapen som dykt upp på flaggor och banderoller under natten. Min romantiska dröm om Berlin besannades.

I mina artiklar skrev jag om allt som var fantastiskt med Berlin, men det fanns också en annan sida: en vardag där jag ofta var ensam med våra två barn och kämpade för att förstå systemet och lära mig språket. Att få nya kompisar tar energi, att dessutom göra det på tyska var helt utmatande. Det är en enormt stor utmaning att lära sig ett nytt språk och den har så många lager. Först handlar det mest om att göra sig begriplig. Därefter kommer vardagsrutinerna. Man måste kunna läsa och förstå alla formella brev från banken och försäkringskassan, och man behöver kunna fylla i alla möjliga blanketter – det är väldigt mycket blanketter i Tyskland. Sist, men inte minst, gäller det att på haltande tyska bygga relationer. Även när jag talade språket flytande och hade tyska vänner jag älskade fanns det ett lager som jag inte nådde fram till. Jag kunde ald-

rig ha de där riktigt stimulerande samtalen, språket stod i vägen. Att prata ett språk obehindrat ger en helt andra möjligheter att vara den man är.

Trots kärleken till Berlin hade jag och min man en känsla av att vi någon gång skulle flytta tillbaka till Sverige. Jag hade några vintrar då jag tyckte att det var lite väl slitigt att vara ensam så mycket med barnen när min man var ute på flygningar. Och dessutom var det jobbigt att sälja in texter från Berlin. Jag ville fortsätta som journalist, men såg ingen möjlighet för mig att fortsätta utvecklas om vi inte flyttade tillbaka.

Vi började diskutera om vi ville att våra barn skulle bli svenskar eller tyskar. Inte för att det skulle vara något fel i att bli tysk, men jag längtade efter att ha samma referensramar som mina barn. En del av att vara invandrare är att vara ensam i sina referensramar, och det kan påverka en mer än man tror. Det var en sorg för mig att jag skulle känna så även gentemot mina barn. För mig handlar de där referensramarna om väldigt subtila saker, som hur folk betar sig, pratar, tänker, reagerar... Sådant ville jag dela med barnen. Jag ville inte heller att de skulle behöva känna sig rotlösa. Jag är väldigt familjeorienterad – mina rötter handlar mycket om min stora släkt – och jag ville ge barnen möjligheten att skapa nära relationer till sina släktingar.

Att bestämma sig för att flytta var fruktansvärt jobbigt. Det var som en skilsmässoprocess, och den pågick i ett halvår. Jag vet inte hur många tankekartor jag gjorde med för- och nackdelar. När vi åkte runt i Stockholm och letade efter någonstans att bo hittade vi inget som tilltalade oss. Tanken på att lämna de myllrande kvarteren i Friedrichshain med veckomarknader och clowner i lekparkerna tog verkligen emot. Men när vi väl flyttade hit blev det väldigt bra. I dag bor vi nära min mans syster. Våra barn har fått en jättestor familj och leker ofta med sina kusiner. Efter bara några veckor i Sverige fick jag mer jobb än vad jag kunde ta mig an. Då insåg jag hur mycket jag hade jobbat i Berlin och hur lite jag hade fått tillbaka. Det är mycket lättare att få det att rulla på som frilansare när man är på plats och kan nätverka på ett annat sätt.

Jag tycker att det talas för lite om vilken energi och kraft-

ansträngning det krävs för att lära sig ett nytt språk. Det saknas en förståelse för det. I det offentliga samtalet pratar man väldigt mycket om att människor ska integrera sig och anpassa sig. Men vad det faktiskt innebär är inte så enkelt att förstå om man inte själv har befunnit sig i samma situation. Att helt byta miljö, språk och sammanhang innebär en rejäl kraftansträngning. Om man dessutom har ett bagage som kanske innehåller trauman måste det vara hundra resor värre. När vi flyttade till Tyskland var vi lyxinvandrare på alla sätt. Vi kom med Bullerby-romantik från Astrid Lindgren-världen. Folk ville bli kompis med oss och undrade hur vi som kom från fantastiska Sverige kunde flytta till Tyskland. Det var en helt annan situation för oss än för många andra; ändå var det svårt och tog mycket energi att inte höra till. Min egen erfarenhet som migrant har gett mig en större respekt och förståelse för dem som har lyckats lära sig svenska. Jag är full av beundran för alla som har lärt sig svenska, inte minst de som har ett modersmål med en helt annan språkstam.

Något jag har tänkt mycket på är hur oändligt viktigt det är vilka ord vi journalister använder när vi skriver artiklar som på något sätt handlar om invandringen till Sverige. Och hur vi vinklar! Att migrationen ständigt kopplas till ord som "problem" och "arbetslöshet" gör mig deprimerad – den innebär ju så oändligt mycket positivt också! Berlin hade till exempel inte varit en ens hälften så intressant och spännande stad om den inte var så otroligt mångkulturell. ■

Lisa Monique Söderlindh

Strategisk kommunikatör vid Civil Rights
Defenders och tidigare ansvarig för MIG Talks
vid Migrationsverket

MIGRATION – VÅR TIDS STORA BERÄTTELSE

I Sverige kan alla säga, skriva och tycka nästan vad de vill. Vår grundlagsfästa tryck- och yttrandefrihet säkrar ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och främjar samhällsdebatten. Den är något av det mest värdefulla och viktiga vi har.

Så formuleras det gärna vid diskussioner på temat. Som vi dock ofta får skäl att påminnas om är en stark lagstiftning ingen garanti. I Frankrike och på många håll i världen, även i Sverige, väcktes en debatt om hoten mot det fria ordet, yttrandefrihetens gränser och demokratins grundvalar i spåren av terrorattentatet mot den franska satirtidningen *Charlie Hebdo*, och det efterföljande mord- och gisslandramat i Paris.

Vid tidpunkten, i januari 2015, arbetade jag på Unescosekretariatet i Paris i ett utbyte som gick mot sitt slut. Jag stod inför att återvända till min tjänst på Migrationsverkets pressenhet och en arbetsvardag fylld av mediala förfrågningar om regelverk, statistik och enskilda migrationsfall. Tanken skavde. Det nyss inträffade väckte större funderingar, givetvis om varför attentatet hade skett och vad som driver människor till extremism, men också om hur migrationsfrågan närmast vanemässigt kopplades ihop med olika utmaningar i samhällslivet och gav bränsle åt den framväxande främlingsfientligheten.

Personerna som utfört dåden var franska medborgare som vuxit upp i det franska samhället. Ändå ristades uppdelningen och konfliktlinjerna mellan ett ”vi” och ett ”dom” allt djupare. I många åsiktskorridorer gjordes kopplingar mellan ”terrorhotet” och det ökade antalet människor på flykt. Mer sällan hördes perspektiv från de människor som i allt bredare svep höll på att buntas ihop under etiketten ”dom” och än mindre uppehöll sig samtalet vid den angränsande frågan om vilka mekanismer som bestämmer vem som får komma till tals. Behovet av en större representation av röster i vad som alltmer svängde åt en polariserande och avhumaniserande migrationsdebatt var påtagligt. Liksom behovet av att stärka faktagrunden och allsidigheten i informationsflödet om migration.

Skulle jag i det läget återgå till arbetet på Migrationsverket och fortsätta ”som vanligt”? Med information som skulle komma att användas i rapporteringen om människor vars egen röst i stora drag var frånvarande och vad som i stora delar utmålade en ensidig bild av migrationen till Sverige?

Kanske var det min lott som statlig tjänsteperson att rätta mig i ledet och låta hantera alla förfrågningar utan närmare tanke på allsidig upplysning och verklighetsförankrad representation. Men behövde vi inte alla göra något? Föll det kanske dessutom en särskild uppmaning på alla oss, som bidragit till vår tids stora berättelse, att inte låta ett fenomen lika gammalt som människan själv reduceras till en nyhetsstory? Mina föräldrar fann varandra utanför sina respektive hemländers gränser och bosatte sig i ett tredje land. Även mitt livskapitel springer ur migrationen och en värld i rörelse. Denna rörelse är en livsbetingelse – och en möjlighet. Den gräns jag drog gick vid att aldrig låta arbetsrollen gå före det upplevda ansvaret som medmänniska.

MIG Talks

Och kanske fanns ingen motsättning. Mina funderingar ledde fram till idén om MIG Talks – en kommunikationssatsning med flera syften. Å ena sidan att bidra till ett mer nyanserat och inkluderande offentligt samtal om migration till Sverige och låta ordet gå till några av alla tusentals människor som varje år befolkar statistiken och som Migrationsverket genom sitt uppdrag finns till för. Å andra sidan att synliggöra skäl och drivkrafter bakom migration eller flykt och ge plats för nya invånares perspektiv på migrationsdebatten och deras egna tankar kring framtiden i det nya hemlandet Sverige.

Mycket tack vare ett ledarskap som vågade öppna dörren för nya tanke- och arbetssätt behövde inte det ena utesluta det andra. Jag återvände till Migrationsverket och påbörjade arbetet med MIG Talks. Titeln på satsningen antyder att migration handlar om ”mig”. I detta ”mig” finns de människor som har kommit till Sverige på grund av skyddsbehov men också de som har flyttat hit av andra skäl och som mer sällan hörs i det offentliga samtalet. I MIG Talks skulle vi inte tala *om* eller *till* utan *med* varandra. Ingången vann gehör. Tretton samhällsaktörer¹ inom media, kultur, idrott, offentlig sektor och civilsamhälle slöt upp bakom satsningen, vilket talade ett tydligt språk. Fler såg värdet av gemensamma insatser för att möta nya behov i spåren av den ökade migrationen.

Totalt 100 nya invånare, inflyttade mellan åren 2010 och 2015, involve-

1. Delegationen för Migrationsstudier, tidningen *The Local*, Invest Stockholm, Nordiska museet, Riksidrottsförbundet, Röda Korset, Statens kulturråd, Stockholms stadsbibliotek, Stockholms konstnärliga högskola, Svenska Filminstitutet, Svenska institutet, Sveriges Internationella Talanger och FN:s flyktingorgan UNHCR.

rades genom ett urval som syftade till att ge en bild av sammansättningen av migrationen med utgångspunkt i de huvudsakliga motiven. Av de 100 hade 31 personer kommit till Sverige genom anknytning, 21 på grund av asyl/skyddsbehov, 9 genom arbete, 4 för att studera, 19 inom den fria rörligheten i EU/EES och slutligen 16 personer genom återinvandring.

Kommunikationssatsningen genomfördes under 2016 och 2017. Till huvudaktiviteterna hörde en tematisk samtalsserie mellan de nya invånarna och representanter från samarbetsparterna. Publika samtal ägde rum på Stockholms stadsbibliotek och Nordiska museet. Intervjuberättelser spreds i digitala kanaler med webbplatsen *Migtalks.se* som nav. Även material av typen videoklipp, nyhetsartiklar, illustrationer och grafik producerades och publicerades löpande för att belysa migrationen till Sverige utifrån en faktagrund och perspektiven hos människor med migrationserfarenhet.

I denna bok samlas 87 av de 100 intervjuberättelserna. På många sätt utgör de en unik samtidsdokumentation av en händelseutveckling som varken fanns i planen eller på kartan vid tidpunkten då idén om kommunikationssatsningen föddes. Fem månader efter att jag återvände till Sverige och påbörjade arbetet med MIG Talks inföll den historiska hösten, även kallad ”migrationskrisen”. Rubrikerna om det skenande antalet asylsökande avlöste varandra och samhällets röster om den ökade migrationen till Sverige ljöd på högre volym än någonsin.

Om utmaningen tidigare varit stor att synliggöra hur den faktiska migrationen till Sverige ser ut – som att kärlek och familjeanknytning historiskt varit det främsta skälet för de allra flesta nya invånare som bosätter sig i Sverige – så blev den nu plötsligt enorm. Migrationsfrågan i stort blev i många avseenden liktydig med frågan om den avgränsade asyl- och flyktingrelaterade migrationen. Många av dem som flyttat till Sverige av andra skäl gav uttryck för upplevelsen att den egna situationen var mindre prioriterad.

Redan i slutet av 2015, när jag intervjuade de första personerna som skulle ingå i samlingen berättelser för publicering och spridning i början av 2016, blev det också tydligt att debatten höll på att röra sig långt bort från alla samtal om hur nyinflyttade människor *kan* och *vill* vara en del av samhällsutvecklingen och medskapa den gemensamma framtiden. Vikten av ett sådant samtal ökade för varje ny rubrik som gjorde bruk av olika volym-, vatten-, våg- och strömmetaforer. Många av intervjuberättelserna påminner om att nya perspektiv kan tillföra klarsynta analyser och verklighetsförankrade överblickar av större samhälleliga utmaningar och möjligheter – och med det en vision om långsiktiga lösningar. Med andra ord: just sådant som i stora drag lyste med sin frånvaro när antalet människor som sökte skydd i Sverige ökade på kort tid.

Under arbetets gång reflekterade jag ofta över vad som går förlorat ge-

nom att människor som har tvingats eller valt att byta hemland inte i större utsträckning hörs och märks på olika nivåer i samhället. Varifrån kommer den ångslighet som så ofta skymtar när en ny invånares åsikt och perspektiv efterfrågas? Och varför ligger frågan om en människas ursprung ofta så mycket närmare till hands än frågan vart hon är på väg? Varför får den nyinflyttade gärna minnas och berätta om sin migration men inte lika gärna vara större än denna? Att det finns olika skäl och drivkrafter till ofrivillig flykt eller förflyttning av egen vilja står inte i motsats till att flykten och förflyttningen är – och alltid har varit – framåtsträvande. Många av intervju berättelserna samlade i denna bok belyser just att migration är så oändligt mycket mer än geografi. Etiketter som ”asylsökande” eller ”ensamkommande flyktingbarn” blir ofta hämmande och det tycks vara lätt att glömma att de används för att kategorisera människor utifrån ett tillfälligt tillstånd. Den mest omvälvande delen av resan väntar som regel i det nya hemlandet.

Om urval och tillvägagångssätt

Webbplatsen *Migtalks.se* var under 2016 och 2017 intervjumaterialets huvudsakliga hemvist. Delar av det har därefter använts i ett digitalt läromedel, *Clio Online*, utgivet av Bonnier Education. De 87 berättelserna i denna bok (av totalt 100 på webbplatsen) har också överförts till Nordiska museets samlingsplattform *Minnen.se*, där de är öppettillgängliga.² När berättelserna nu också publiceras i bokform finns det skäl att redogöra för hur de samlades in.

Syftet med kommunikationssatsningen MIG Talks förutsatte ett brett deltagande med aktörer från olika samhällsarenor. Migrationsverket har länge haft dialoger och samarbeten med aktörer i olika frågor, till exempel med Röda Korset och FN:s flyktingorgan UNHCR gällande bland annat asylsökande, asylprocessen och rättsfrågor, och dessa kunde nu utvidgas. I andra fall inleddes dialoger utifrån myndighetens önskan om nya samarbeten. För att nå aktörer inom kultursektorn riktades en appell till museer och utställare runt om i Sverige genom Riksutställningars nyhetsbrev.

Som initiativtagare hade Migrationsverket det yttersta ansvaret för genomförandet av MIG Talks. Samarbetsparterna verkade gemensamt för övergripande måluppfyllelse. Medverkan specificerades närmare inom enskild överenskommen ram mellan Migrationsverket och samarbetsparten med fokus på deltagandet i samtalsserien och avsikten att i egen eller

2. Totalt 13 medverkande har inte kunnat nås eller aktivt avböjt medverkan i denna bok samt på *Minnen.se*.

gemensam regi genomföra andra aktiviteter eller insatser i syftet att främja ett nyanserat och inkluderande samtal om migration.

För att ge en bild av sammansättningen av migrationen till Sverige mellan 2010 och 2015, sett till vanligt förekommande ursprungsländer och motiv till inflyttningen och vistelsen eller bosättningen i Sverige, sattes en ram för hur många personer som kunde medverka inom respektive migrationskategori, grundat på statistik från Statistiska Centralbyrån och Migrationsverket – se ovan. För att kunna delta gällde att personen hade kommit till Sverige mellan 2010 och 2015 och att det fanns ett uppehållstillstånd eller en uppehållsrätt för bosättningen eller vistelsen. Vidare gällde frivilligt deltagande, baserat på informerat medgivande. Beredskapen att dela med sig av sina erfarenheter och perspektiv på temat migration var central för medverkan.

Inbjudan till nya invånare anslogs i Migrationsverkets och samarbetsparternas kanaler och plattformar. Under uppstartsfasen bistod även undersökningsföretaget Sweden Research i arbetet med att finna deltagare. Då intresset att medverka aldrig överskred antalet möjliga deltagare uppstod inget behov av selektering på andra grunder än de kriterier för medverkan som beskrivs ovan.

Standardiserade frågeformulär delades med personerna inför genomförandet av så kallade semistrukturerade intervjuer som genomfördes i samtalslik form.³ Detta under premisen att inget skulle publiceras utan att personen fått möjlighet att läsa och godkänna redigeringen av sin intervjuberättelse. Icke ledande uppföljningsfrågor användes i de fall där personen inte på egen hand vidareutvecklade svaren.

Det finns en spridning vad gäller deltagarnas bosättningsort och livskontext i Sverige samt gällande ålder och kön. Det bör samtidigt noteras att en viss kedjeeffekt gör sig synlig i materialet, vilket förklaras av att några deltagare hade blivit tipsade om möjligheten att delta i MIG Talks via personer i sin närkrets. Vidare var samarbetsparterna olika aktiva i att sprida inbjudan till sina målgrupper.

Delar av intervjusvaren uppehåller sig vid frågan om temat migration i det offentliga samtalet. En tendens som gjorde sig särskilt påtaglig här var korrelationen mellan mediekonsumtion och tankegångarna kring medias rapportering. För personer med större mediekonsumtion var den upplevda problematiken ofta central. Bland dem med mindre eller obefintlig mediekonsumtion fanns en mer neutral inställning till medias porträttering av migrationen och dess effekter.

3. Intervjuerna genomfördes av Ingrid Arinell, Hannah Davidsson, Staffan Dopping, Daniel Rydelius och Lisa Monique Söderlindh.

Slutord

Det får aldrig glömmas att allas våra perspektiv, tankegångar och minnen förändras med tiden. Berättelserna i denna bok fångar en ögonblicksbild utifrån det livsskede och livstillstånd som intervjupersonen befann sig i vid det givna intervjutillfället. En dag kan vi förhoppningsvis även få läsa om hur den fortsatta livsresan artade sig.

Sverige bor i världen och världen bor i Sverige. Det är inte en tillfällig utan en grundläggande ordning. Den globala migrationen, vår tids stora berättelse, är inget övergående fenomen utan bygger och formar vår värld. Sedan dessa berättelser samlades in, med hjälp av några av mina fantastiska före detta kolleger på Migrationsverket, har det om möjligt blivit ännu mer angeläget att verka för ett öppet och inkluderande samhälle i vilket även utländska medborgare och nyinflyttade invånare – med rätten att leva vidare i Sverige – har en stark och deltagande röst.

Jonas Engman

Etnolog och arkivchef vid Nordiska museet

MIGRATION – RÖSTER I RÖRELSE

Hösten 2015 utmanades bilden av Sverige som ett solidaritetens land. Tusentals flyktingar anlände från konflikter i Mellanöstern och Syrien och Sverige kom att bli det land i Europa som under denna tid tog emot flest i förhållande till folkmängden. Denna migration ledde till tillspetsade diskussioner om etik, människovärde, rasism, nationalism, svenskhet och den svenska samhällsmodellen. Diskussionerna rasade överallt och rörde upp etablerade tankefigurer om moral, mänskliga rättigheter, kulturell och social identitet, ekonomi och arbetsmarknad. Inte minst handlade de om massmediernas roll.

Uttrycken som användes för att beskriva denna migration var rika men landade ändå ofta i ord som *flyktingström* och *flyktingsituation*. ”Ström” och ”situation” är mångtydiga metaforer som också är laddade och redan så uppstod en tolkningsram som gjorde ”flyktingmigration” till ett problem. I retoriken fanns rent av antydningar om ett Sverige i regelrätt *kris*. På så sätt maskerade orden de fruktansvärda omständigheter som ledde fram till att människor hade lämnat sina gemenskaper och vardagsmiljöer.

Motbilder fanns förvisso, bland annat i form av bilden om arbetsin-vandring. Somliga framhöll att Sverige behöver ett befolkningstillskott och att migration är något positivt socialt och framförallt ekonomiskt sett. Polariseringen mellan åsikter och perspektiv är ingalunda ny i migrations-sammanhang.

Man kan fråga sig hur mekanismer som döljer individer och individers levnadsöden ser ut. Ett vanligt verktyg är att skapa begrepp och benämningar som kopplar samman människor på förenklade grunder. Så kan alla som har flytt från eller via Medelhavet förvandlas till ”flyktingar”, oavsett vilka de är. Synliggörandet av individer och personliga erfarenhetsberättelser är – omvänt – väsentligt för att i en djupare mening förstå och nyansera människors situation och villkor.

MIG Talks

Sent 2015 startade Migrationsverket, på initiativ av kommunikatören Lisa Söderlindh, en serie samtal som kallades MIG Talks och hade ett format som möjliggjorde utbyte av erfarenheter mellan migranter och svenska

organisationer. Samtalen dokumenterades och skapade ett material som numera är förvärvat av Nordiska museets arkiv och tillgängliggjort på webbplatsen *Minnen.se*. För ett kulturhistoriskt arkiv är löpande nyförvärv nödvändigt, vilket är skälet till att materialet gavs en plats i våra samlingar och är tillgängligt för forskning nu och i framtiden.

Vid ett avslutande panelsamtal på Nordiska museet den 5 maj 2017 reses några centrala frågor: Hur syns och hörs de som har flyttat till Sverige i det offentliga samtalet och media? Varför ser migrationsdebatten ut som den gör? Vad får det för konsekvenser? En drivkraft för Nordiska museet till att delta aktivt i MIG Talks var just att bidra till migranternas möjligheter att göra sin röst hörd på arenor där människor faktiskt lyssnar. Trängseln i traditionella massmedia är för stor för att enskilda individer på allvar ska komma till tals. Sociala medier är motsatsen men hörbarhet kräver en publik som ofta är begränsad.

Kärnan i MIG Talks-materialet föreligger nu i bokform så som det överlämnades av Migrationsverket till Nordiska museet under 2018. Det handlar om merparten av de enskilda röster som berättar om personliga erfarenheter. Nordiska museet har valt att inte redigera dem. Förhoppningen är att de ska fungera som ett tidsdokument från en tid av förändringar för såväl enskilda som för välfärdssamhället.

Flyktens röst och museisamlingar

Texter som handlar om migration tenderar att bli problematiska på ett eller annat sätt. De blir snabbt föremål för opåkallade tolkningar och används som argument för eller emot invandring och flyktingmottagande. Nordiska museets roll är att så långt möjligt dokumentera och samla in material utan att styra innehållet. Som forskare måste jag ändå alltid ställa mig frågan hur ett arkivaliskt material har tillkommit: av vem, hur och med vilka syften. Dessa frågor blir än viktigare när det är fråga om en bokutgivning. I boken blir rösterna exponerade på ett sätt som de inte är i arkivet.

Läsaren bör vara medveten om några av omständigheterna kring underlaget för denna bok. Ramen för intervjuerna – och för MIG Talks – var en kommunikationssatsning av Migrationsverket, som också planerade och genomförde dem. Man kan därför inte betrakta intervjuutsagorna som ofiltrerade vittnesmål, i synnerhet som de redigerades för att passa en medial offentlighet på en webbplats. En allmän källkritisk fråga är om det finns en beroendeställning hos informanten, en annan om informanten själv är neutral i sitt berättande.

En ytterligare och mer specifik fråga är om de intervjuade är represen-

tativa för migranter i största allmänhet. Svaret är nej eftersom deltagarna representerade olika sorters migrationsstatus och är för få för att kunna representera en hel kategori människor. Det senare är inte problematiskt så länge man är medveten om det. Och detta är just styrkan med att samla individuella berättelser: Trots att de inte i statistisk mening är representativa kan vi se att de berättande delar erfarenheter.

I bokens material är det tydligt att en medial dramaturgi har påverkat intervjuernas utformning. En sådan omständighet påverkar förstås möjligheten att tolka dem. Detta betyder att allt från samhällsklimat till den enskilda intervjuens villkor måste tas med i beräkningen. Berättandesituationen avgör med andra ord våra tolkningsramar. I vilken roll befinner sig frågeställaren och i vilken roll befinner sig den som svarar och berättar?

Sett till Nordiska museets samlingar är detta inget unikt. Tvärtom måste all tolkning av arkivaliskt material utgå från kännedom om materialets tillblivelse. Men bortom intervjusituationen och redigeringen så synliggörs levda erfarenheter, sanna berättelser om dramatiska händelser, uppbrott, även död. Kort sagt berättelser som vår tid sorgligt nog är bekant med. Sett ur ett lite längre historiskt perspektiv kan de individuella berättelserna om flykterfarenheter kopplas samman med berättelser från det nazistiska Tyskland, från det tidigare Jugoslavien, Chile, Argentina, Ungern och andra länder varifrån människor sett sig tvingade att fly på grund av att deras liv varit hotade.

MIG Talks-materialet är inte det enda som Nordiska museet har samlat in. När de första migranterna från Mellanöstern under hösten 2015 anlände till Stockholm hade museet möjlighet att göra en dokumentation. Här finns ett digert bildmaterial men också intervjuer och iakttagelser från Centralstationen i Stockholm, tåg och asylboenden. Från början planerades bara en begränsad insats men den utvidgades i takt med utvecklingen på Centralen och i debatten i största allmänhet.¹ Ett tidigt och till synes rörande intryck var den privata hjälpen på plats. Den mattades märkbart efter några veckor parallellt med att massmediernas fokus flyttades till mer övergripande migrationsfrågor – en möjlig illustration av att mottagandet var lika mycket en medial fråga som en humanitär. Nordiska museets material kan visa detta och samtidigt ge en bakgrund till den större förskjutning som pågick under valåret 2018.

1. En liten del av materialet presenteras i fotograf Karolina Kristenssons bildcollage "Känna igen: Stockholms central, hösten 2015" i Nordiska museets årsbok Fataburen (2017).

Migrantens röst i Velfärdssverige

För ett kulturhistoriskt museum är det särskilt viktigt att samla och bevara berättelser i samtiden, inte minst sådana som påminner om att demokrati och samhällens stabilitet inte är självklara utan måste erövrats i varje ögonblick. Det är i vardagen som demokratin bildas och ombildas och det är ofta också – men givetvis långtifrån alltid – vardagslivets gemenskaper och trygghet som det är mest smärtsamt att lämna. Minnet av en vardag präglar också mötet med sociala och politiska system som är annorlunda.

Många av de som flydde 2015–2016 kom från Syrien och Mellanöstern, där familjen och släkten många gånger är ett socialt, ekonomiskt och kulturellt nav kring vilket livet cirklar. I Sverige mötte de ett anonymt välfärdssystem som måste ha tett sig svårgripbart, till och med cyniskt, åtminstone fram till den stund de började interagera med det. De mötte också ett Sverige i omvandling, där ”flyktingfrågan” och migrationen fick klä skott för många problem. Berättelser om sådana erfarenheter är en bristvara i våra samlingar.

Ändå finns det lysande exempel på insamlingar av 1900-talets flyktingmigration. Nordiska museet har till exempel ett betydande material med judiska minnen som skildrar inte bara koncentrationslägrens perversa ”vardag” utan också tiden efter befrielsen.² Många anlände till Malmö efter krigsslutet 1945, där bland andra fotografen KW Gullers mötte dem. Intervjumaterialet är digert och först i sitt slag i världen. ”Att minnas migrationen” är en annan insamling som inleddes redan 2008 och som vi hoppas kunna fortsätta att driva i samarbete med Mångkulturellt centrum i Botkyrka.

MIG Talks-materialet, som Nordiska museet nu har förvärvat, bildar på motsvarande sätt en skärningspunkt mellan å ena sidan globala rörelser och, å den andra, värdeförändringar i de nordeuropeiska välfärdssaternas självbilder som skyddade neutrala öar. Just Velfärdssverige, med plats för alla, är en bild till vilken det i dag knyts ogrundade föreställningar om social homogenitet och en etniskt homogen identitet. Som jag ser det utmanar ”flyktingströmmen” denna bild. Rent av uppmanar den oss att ställa frågan om det Sverige som en del drömmer om egentligen någonsin har funnits.

En annan framträdande tankefigur, när dessa rader skrivs, är den att ett samhällskontrakt håller på att brytas och att Sverige alltmer liknar andra europeiska stater. Framtiden får utvisa ifall detta stämmer. Men säkert är

2. Britta Johansson (red.), *Judiska minnen: Berättelser från förintelsen* (2000).

att samhällsförändringarna i dag inte beror på migrationen i sig utan på de geopolitiska förskjutningar som *bland annat* gett upphov till migration. Det samhällskontrakt som det refereras till finns till övervägande del kvar. Det må omförhandlas – men inte beroende på migration utan på välfärds-samhällets successiva omvandling. Svenskar tappar eller förlorar inte sin kulturella identitet. Däremot blir de globala nätverken, en konstant i modernitetens historia, synliga.

Sverige har varit förskonat från krigshandlingar under mycket lång tid men var ändå ett fattigsamhälle så sent som ett par generationer tillbaka. En stor del av befolkningen lämnade Sverige, inte av fritt val utan på grund av lidande. Amerikaemigrationen och arbetsvandringarna till Tyskland och Danmark berodde på dramatiska strukturella omvandlingar av agrarsamhället till ett industrisamhälle. De som betalade priset levde redan på marginalen. Även om detta vittnar Nordiska museets samlingar.

Det är i detta ljus vi bör se materialet i denna bok. Texterna har en speciell uppkomsthistoria men illustrerar samtidigt tydligt samhällsförändringar i flera dimensioner. De bildar i sig själva en dokumentation av flyktens och migranternas villkor men minst lika mycket myndigheters svårigheter att finna en röst. *För vem?* Svaret på den frågan finns i framtiden men kan formuleras först när globaliseringen till fullo accepterats som en del av vardagens självklarheter.

[illegible]

Migrationen finns överallt och har alltid funnits. Ändå blir den offentliga diskussionen om detta fenomen oftast laddad. Samtidigt saknas många gånger migranternas egna röster. I den här boken kommer 87 personer till tals. Deras skäl till migration har varierat men alla har erfarenhet av rörelse över gränser och mellan nationer, gemenskaper och värdesystem. Berättelserna är individuella men ter sig allmängiltiga när vi lägger dem sida vid sida. De vittnar om vår tids konflikter men också om ett mänskligt tillstånd.

Migrationsverket

NORDISKA
MUSEET